

EUROPEISKA CENTRALBANKEN

EUROSYSTEMET

EUROPEISKA CENTRALBANKEN

HISTORIA, ROLL OCH FUNKTIONER

BCE ECB EZB EKT EKP

**HISTORIA,
ROLL OCH
FUNKTIONER**

**AV
HANSPETER K. SCHELLER,
ANDRA REVIDERADE
UPPLAGAN 2006**

EUROPEISKA CENTRALBANKEN

EUROPEISKA CENTRALBANKEN

EUROSYSTEMET

EUROPEISKA CENTRALBANKEN

© BCE ECB EZB EKT EKP

**HISTORIA,
ROLL OCH
FUNKTIONER**

**AV
HANSPETER K. SCHELLER,
ANDRA REVIDERADE
UPPLAGAN 2006**

© Europeiska centralbanken, 2006

Adress

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Tyskland

Postadress

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Tyskland

Tfn

+49 69 1344 0

Internet

<http://www.ecb.int>

Fax

+49 69 1344 6000

Telex

411 144 ecb d

Alla rättigheter förbehålls. Återgivning för undervisning och icke-kommersiella syften är tillåten under förutsättning att källan anges.

Foto Claudio Hils, Martin Joppen, Robert Metsch och Martin Starl, Europeiska gemenskapen, Europaparlamentet, Internationella valutafonden.

Stoppdatum för de uppgifter som medtas i denna bok var den 30 september 2006.

ISBN 978-92-899-0220-5 (online version)

INNEHÅLL

FÖRKORTNINGAR OCH AKRONYMER	8
FÖRORD	9
FÖRFATTARENS TACK	11
INLEDNING	12
KAPITEL 1	
EMU, ECB och euron	15
1.1 Vägen till EMU och euron	15
1.1.1 De första stegen mot monetär integration i Europa	15
1.1.2 Europeiska monetära systemet och Europeiska enhetsakten	19
1.1.3 Fördraget om Europeiska unionen	20
1.1.4 Förverkligandet av EMU och övergången till euro	22
1.2 Rättslig grund och EMU:s egenskaper	28
1.2.1 Rättslig grund	28
1.2.2 Egenskaper	30
KAPITEL 2	
Centralbanksverksamhet inom EMU: juridiska, institutionella och organisatoriska aspekter	41
2.1 ECB, ECBS och Eurosystemet	41
2.1.1 ECBS och Eurosystemet som länk mellan ECB och de nationella centralbankerna	42
2.1.2 ECB är i enlighet med gemenskapslagstiftningen en specialiserad organisation	43
2.1.3 Euroområdet nationella centralbanker som en integrerad del av Eurosystemet	44
2.1.4 De nationella centralbankerna i de icke deltagande EU-medlemsstaterna	45
2.2 Mål	45
2.2.1 Huvudmålet är prisstabilitet	45
2.2.2 Stödet från den allmänna ekonomiska politiken	47
2.2.3 Principen om en öppen marknadsekonomi	47
2.3 Fördelningen av arbetsuppgifter enligt fördraget	48
2.3.1 Eurosystemets grundläggande uppgifter	48
2.3.2 Övriga uppgifter	49
2.4 Centraliserat beslutsfattande och operativ decentralisering	49
2.5 ECB:s roll inom Eurosystemet	51
2.5.1 ECBS och Eurosystemets beslutande kärna	51
2.5.2 Konsekvent genomförande av policybeslut	61
2.5.3 ECB:s regleringsbefogenhet	68
2.5.4 ECB:s rådgivande verksamhet	69

2.5.5	Övervakning av efterlevnad av förbud mot monetär finansiering och positiv särbehandling	72
2.5.6	Utförande av uppgifter som tagits över från EMI	73

KAPITEL 3

ECB:s policybeslut och Eurosystemets aktiviteter	77	
3.1	Genomförandet av penningpolitik	77
3.1.1	Teoretisk grund	77
3.1.2	ECB:s penningpolitiska strategi	80
3.1.3	Penningpolitiska transaktioner	86
3.2	Externa transaktioner	90
3.2.1	Valutamarknadsoperationer	91
3.2.2	Förvaltning av valutarenserven	93
3.3	Betalnings- och clearingsystem	98
3.3.1	Tillhandahållande av betalnings- och värdepappersavvecklingsfaciliteter	99
3.3.2	Allmän övervakning av betalnings- och värdepappersavvecklingssystem	102
3.4	Eurosedlar och evromynt	103
3.5	Insamling och sammanställning av statistik	109
3.6	Ekonomisk forskning	111
3.7	ECB:s bidrag avseende tillsyn av finansinstitut och finansiell stabilitet	111
3.8	Finansiella relationer inom Eurosystemet	114
3.8.1	ECB:s finansiella tillgångar	115
3.8.2	Fördelning av monetära inkomster	119
3.9	Förvaltning av officiella utländska kunders reservtillgångar	121

KAPITEL 4

ECB och Europeiska gemenskapen	123	
4.1	Oberoende	123
4.1.1	Institutionellt oberoende	124
4.1.2	Rättsligt oberoende	124
4.1.3	Personligt oberoende	125
4.1.4	Funktionellt och operativt oberoende	125
4.1.5	Finansiellt och organisatoriskt oberoende	126
4.2	Demokratisk ansvarighet	126
4.2.1	Ansvarighet som en grundläggande förutsättning för demokratisk legitimitet	127
4.2.2	Omfattning och karaktär av ECB:s ansvarighet	128
4.2.3	Uppfyllande av ansvarsskyldigheten	128
4.3	Dialog och samarbete med gemenskapens institutioner och organ	131
4.3.1	Europaparlamentet	131
4.3.2	EU-rådet och Eurogruppen	133
4.3.3	Europeiska kommissionen	135
4.3.4	Ekonomiska och finansiella kommittén	136
4.3.5	Kommittén för ekonomisk politik	137

4.3.6	Den makroekonomiska dialogen	138
4.4	ECB:s språkpraxis	138
4.5	Rättslig prövning av Europeiska gemenskapernas domstol	139
4.6	Granskning av finansförvaltning och integritet	140

KAPITEL 5

ECB:s deltagande i internationellt samarbete		143
5.1	Bakgrund	143
5.2	ECB:s internationella samarbete	145
5.3	ECB:s relationer med internationella organisationer	145
5.3.1	Internationella valutafonden	146
5.3.2	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)	148
5.4	ECB:s deltagande i informella forum för finansministrar och centralbankschefer	149
5.4.1	G7:s finansministrar och centralbankschefer	149
5.4.2	G10:s finansministrar och centralbankschefer	150
5.4.3	G20:s finansministrar och centralbankschefer	150
5.4.4	Forum för finansiell stabilitet	151
5.4.5	Internationella regleringsbanken (BIS) och forum för centralbanker	151

KAPITEL 6

ECB:s organisationsform		155
6.1	ECB:s verksamhetsmål	155
6.2	Organisationsstyrning	155
6.2.1	ECB-rådets och direktionens roll i organisationsstyrningen	156
6.2.2	Extern och intern kontroll	156
6.2.3	Tillgång till ECB:s arkiv	158
6.3	Organisationsstruktur	158
6.4	Personal och personalpolitik	159
6.4.1	Personal	159
6.4.2	Personalrepresentation vid ECB	161
6.4.3	Social dialog avseende ECBS	161
6.5	Säte och lokaler	162

BILAGA 1 165

Utdrag ur fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen

BILAGA 2 183

Protokoll om stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken

ORDLISTA	205
BIBLIOGRAFI	219
REGISTER	227
RUTOR	
Ruta 1 Vägen till euron	16
Ruta 2 Översikt över EMI:s förberedande arbete	23
Ruta 3 Oåterkalleligen låsta växelkurser mot euron	26
Ruta 4 Den europeiska integrationens utveckling	27
Ruta 5 Gemenskapsramen för finanspolitik	33
Ruta 6 Villkor för att införa euron	35
Ruta 7 Fördelarna med prisstabilitet	46
Ruta 8 Medlemmar i ECB-rådet (1 juni 1998 till 1 juli 2004)	58
Ruta 9 Den penningpolitiska transmissionsmekanismen	78
Ruta 10 Varför hålla en låg positiv inflationstakt?	82
Ruta 11 De två pelarna i ECB:s penningpolitiska strategi	84
Ruta 12 Öppna marknadsoperationer och stående faciliteter	87
Ruta 13 Kassakrav	90
Ruta 14 Joint Statement on Gold (8 mars 2004)	97
Ruta 15 Från utformning till utgivning: förberedelse för eurosedlarna och euromynten	104
Ruta 16 Fördelningsnyckel för tecknande av ECB:s kapital	115
TABELLER	
Tabell 1 System för rotation med två grupper (första steget) – de nationella centralbankschefernas rösträttsfrekvens i varje grupp	55
Tabell 2 System för rotation med tre grupper (andra steget) – de nationella centralbankschefernas rösträttsfrekvens i varje grupp	56
Tabell 3 Eurosystemets penningpolitiska operationer	86
Tabell 4 ECB:s fördelningsnyckel för teckning av kapital (%)	116
BILDER	
Bild 1 ECB, ECBS och Eurosystemet	41
Bild 2 ECB:s stabilitetsinriktade penningpolitiska strategi	83
Bild 3 ECB:s organisationsstruktur	159
DIAGRAM	
Diagram 1 Systemet för rotation med tre grupper i ECB-rådet (scenario för ett euroområde med 27 medlemsstater)	57

ILLUSTRATIONER

1	Fördraget om Europeiska unionen (Maastrichtfördraget) med stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken undertecknat den 7 februari 1992	14
2	ECB-rådets möte på ECB i november 2006	40
3	Belyst eurosymbol framför Eurotower.	76
4	Jean-Claude Trichet, ECB:s ordförande, under en utfrågning i Europaparlamentet i september 2005	122
5	Jean-Claude Trichet tillsammans med G7:s finansministrar och centralbankschefer vid IMF:s årsmötet i Singapore i september 2006	142
6	Eurotower, ECB:s huvudkontor i Frankfurt am Main	154
7	Modell av ECB:s framtida huvudkontor	163

FÖRKORTNINGAR OCH AKRONYMER

BEPG	Allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken (Broad Economic Policy Guideline)
BIS	Internationella regleringsbanken (Bank for International Settlements)
BSC	Banktillsynskommittén (Banking Supervision Committee)
CESR	Europeiska värdepapperstillsynskommittén (Committee of European Securities Regulators)
CMFB	Kommittén för valuta-, finans- och betalningsbalansstatistik (Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics)
EBA	Euro Banking Association
EBC	Europeiska bankkommittén (European Banking Committee)
EG	Europeiska gemenskapen
ECB	Europeiska centralbanken
Ecofin	Ekofinrådet (EU:s ekonomi- och finansministrar)
ECU	Europeiska valutaenheten (European Currency Unit)
EEG	Europeiska ekonomiska gemenskapen
EMCF	Europeiska fonden för monetärt samarbete (European Monetary Cooperation Fund)
EMI	Europeiska monetära institutet
EMS	Europeiska monetära systemet
EMU	Ekonomiska och monetära unionen
ERM	växelkursmekanism
ECBS	Europeiska centralbankssystemet
EU	Europeiska unionen
BNP	bruttonationalprodukt
HIKP	harmoniserat index för konsumentpriser
IMF	Internationella valutafonden (International Monetary Fund)
MFI	monetära finansinstitut
NCB	nationell centralbank
OECD	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (Organisation for Economic Co-operation and Development)
EUT	Europeiska unionens officiella tidning
OLAF	Europeiska byrån för bedrägeribekämpning
RTGS	bruttoavveckling i realtid (real-time gross settlement)
STP	Stabilitets- och tillväxtpakten
SSS	värdepappersavvecklingssystem (securities settlement system)
TARGET	(Transeuropeiskt automatiserat system för bruttoavveckling av expressbetalningar i realtid)

FÖRORD

Europeiska centralbanken har åtagit sig att följa principerna om öppenhet och transparens, och håller fast vid detta åtagande genom att ge ut ett stort antal publikationer som förklarar dess mål och verksamhet. Utöver de ofta förekommande och uttömmande publikationerna om den aktuella utvecklingen inom sitt behörighetsområde publicerar ECB arbetsrapporter (Working Papers) och tillfälliga skrifter (Occasional Papers) om särskilda frågor. Därför ägnar ECB en inte oansenlig del av sina resurser åt kommunikation med banker, marknadsaktörer, den akademiska världen och allmänheten.

ECB publicerar även omfattande monografier om sin roll och verksamhet. Den första skriften i denna serie är ECB:s penningpolitik, vars andra upplaga publicerades i januari 2004. Den bok som du nu håller i din hand fokuserar på ECB:s historia, roll och funktioner och ser på organisationen ur juridisk, institutionell och organisatorisk synvinkel. Den beskriver utvecklingen som ledde till upprättandet av ECB och introduktionen av euron, ECB:s roll och funktionerna i dess egenskap av ledare för det europeiska monetära teamet dvs. Eurosystemet. Den belyser även de många aspekterna av ECB:s status som överstatlig organisation, inrättad i enlighet med gemenskapslagstiftningen. Alla dessa element utgör bakgrunden till ECB:s och Eurosystemets politik och verksamhet och det är vår förhoppning att denna bok skall ge mer kunskap om och insikt i ECB:s syfte och målsättning. Samtidigt illustrerar boken de nationella centralbankernas viktiga roll inom Eurosystemet under ECB:s ledning. Gemensamma åtgärder av ECB och de nationella centralbankerna samt ett nära samarbete inom systemet, säkerställer att Eurosystemets uppgifter utförs som de ska.

De nationella centralbankerna har haft lång tid på sig att utvecklas; minst ett halvt sekel och i vissa fall två seklar. I jämförelse med dessa har ECB utvecklats i iltempo. För tio år sedan började Europeiska monetära institutet (EMI), ECB:s föregångare, tillsammans med de nationella centralbankerna i EU att förbereda det kommande europeiska centralbankssystemet och dess ledare ECB. Endast fem år senare tog ECB, som kapten för Eurosystemet, över ansvaret för den gemensamma penningpolitiken i euroområdet, dvs. för en av världens två viktigaste valutor. Startskottet för etapp tre av Ekonomiska och monetära unionen (EMU) 1999, innebar dock inte slutet på ECB:s utveckling. Det fanns fortfarande många frågor att lösa, framför allt kontantutbytet till euro år 2002, innan det slutliga steget mot EMU kunde tas och dessutom skulle ECB utvecklas som organisation.

Införandet av euron har inneburit en stor förändring för alla i euroområdet. Det förväntas leda till ökad efterfrågan på information från allmänheten om den organisation som ansvarar för eurons stabilitet. Eftersom ECB verkar i en mycket komplex miljö är det viktigt att förse ECB:s multinationella publik med en "guide" och möta dess efterfrågan på information och därför gav ECB:s direktionsuppdrag åt en expert på dessa frågor att skriva den här boken. Denna expert har sedan 1990-talets början spelat en framträdande roll i förberedelserna för EMU liksom för ECB:s grundande och utveckling.

Denna bok riktar sig till alla som vill veta mer om ECB:s juridiska, institutionella och organisatoriska aspekter. EU:s utvidgning har ytterligare breddat denna publik, och ECB förväntar sig således att efterfrågan på information kommer att öka. Här vill jag nämna att de nya EU-medlemsstaternas centralbankschefer har varit ledamöter i ECB:s allmänna råd sedan 1 maj 2004 och att dessa länders centralbanker alltsedan detta datum varit fullvärdiga medlemmar i Europeiska centralbankssystemet (ECBS). Det slutliga antagandet av den gemensamma valutan, efter nödvändig konvergens, är en tydlig målsättning för samtliga berörda länder och samtliga har utfäst sig att respektera villkoren i Maastrichtfördraget utan förbehåll. ECB, som varmt välkomnat utvidgningsprocessen, kommer i nära samarbete med de berörda nationella centralbankerna att hjälpa till att förbereda konvergensprocessen med största omsorg.

Jag är övertygad om att boken kommer att förse alla som är intresserade av ECB:s verksamhet med nyttig information.

Jean-Claude Trichet
ECB:s ordförande

FÖRFATTARENS TACK

Den första upplagan av min bok har varit så efterfrågad att ECB:s lager är uttömt. Det har således beslutats att trycka en andra upplaga. Detta gav mig tillfälle att uppdatera texten för att återspegla ny utveckling både inom Eurosystemet och i omvärlden. I detta arbete har jag fått fortsatt värdefullt bistånd från mina kollegor på ECB, särskilt vid avdelningen för språktjänster och avdelningen för officiella publikationer och bibliotek.

Hanspeter K. Scheller
Frankfurt am Main, september 2006

INLEDNING

Centralbanksverksamhet i Europa brukade alltid innebära ge ut och förvalta nationella valutor. En nationell valuta blev en oundgänglig del av den nationella suveräniteten och nationella sedlar, som intog en allt viktigare roll i penningomloppet och till slut ersatte guld- och silvermynt med ett nominellt värde som lagligt betalningsmedel, blev kulturella och nationella symboler. Parallellt med sedlarnas allt viktigare roll som betalningsmedel i det moderna ekonomiska samhället blev centralbankerna, som ger ut pengar, allt viktigare och penningpolitiken blev en väsentlig del av ett lands ekonomiska politik.

Mot denna historiska bakgrund var förverkligandet av Europeiska ekonomiska och monetära unionen (EMU) i slutet av 1990-talet unikt i och med att det introducerade en ny penningpolitik med en gemensam valuta för en stor del av Europa. De tolv EU-medlemsstater som hittills infört euron utgör två tredjedelar av EU:s totala befolkningmängd och euroområdet förväntas växa med andra EU-medlemsstater framöver.

Överförandet av penningpolitiken till gemenskapsnivå har krävt avsevärda förändringar av analysramen för centralbanksverksamheten i Europa. Upprättandet av ECB, en ny överstatlig monetär organisation, och de nationella centralbankernas integration i ett europeiskt centralbankssystem, ECBS, och underkategorin Eurosystemet, är typiskt för utvecklingen mot överstatlighet inom den europeiska centralbanksverksamheten. Hittills har inget annat policyområde inom Europeiska gemenskapen nått samma grad av integration som den gemensamma penning- och valutapolitiken. Gemenskapen har inte på något annat område utvecklat sin egen identitet på ett mer övertygande sätt än när det gäller euron och ECB.

ECB står för modern centralbanksverksamhet. Det överordnade målet för penningpolitiken är prisstabilitet. ECB är oberoende inom ett klart och tydligt mandat och fullt ansvarig gentemot medborgarna och deras valda representanter för hur uppgifterna utförs. Detta är inte nödvändigtvis resultatet av en rent europeisk utveckling, utan fullt i linje med en världsomspännande trend. Dessa egenskaper är dock nästan ingenstans så klart fastlagda som i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken, vilken styr ECB:s handlande. Förankringen i EG-fördraget, som nästan har konstitutionell status, markerar dess betydelse i Europas nya penningpolitiska arrangemang. Kodifieringen av centralbankslagstiftningen i EG-fördraget och ECBS-stadgan kommer sannolikt att vara ett riktmärke för centralbankslagstiftning utanför EU. Schweiz har till exempel reviderat sin National Bank Act i linje med ECBS-stadgan.

Denna bok har som syfte att göra läsaren bekant med ECB:s historia, roll och funktion inom ramen för EMU. Den är indelad i sex kapitel som behandlar de olika aspekterna av ECB som beslutsfattare, som organisation inom gemenskapslagstiftningen och som kärnan i och ledaren för Eurosystemet.

Kapitel 1 ger en kort översikt över upprättandet av EMU och ECB liksom över kontantutbytet till euro. Det behandlar även ECB inom ramen för EMU:s mål och arrangemang inom EU-samarbetet.

Kapitel 2 fokuserar på de juridiska, institutionella och organisatoriska aspekterna av europeisk centralbanksverksamhet som blev resultatet av införandet av euron.

Kapitel 3 beskriver ECB:s politik och hur den genomförs i Eurosystemets verksamhet, liksom även de finansiella relationerna inom Eurosystemet.

Kapitel 4 ger en överblick över ECB:s status och roll i ett institutionellt sammanhang inom Europeiska gemenskapen. Även om ECB är självständig gentemot gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen, utgör den en del av Europeiska gemenskapens institutionella och politiska ramverk och lyder under gemenskapslagstiftningen. ECB är ansvarig inför Europaparlamentet och EU-medborgarna vad gäller uppfyllandet av det tilldelade mandatet, dess göranden och låtanden är föremål för juridisk granskning av EG-domstolen och dess finansiella integritet granskas av Revisionsrätten.

Kapitel 5 beskriver ECB:s engagemang i euroområdet externa representation. Mot bakgrund av ökande globalisering är ECB:s medverkan i internationella organisationer och forum av stor vikt för fullföljandet av det givna mandatet.

Kapitel 6 presenterar ECB som organisation. Det visar framför allt hur ECB:s mål fastställs i organisationsstyrningen, den interna verksamheten och personalpolitiken.

I EMU, ECB OCH EURON

Detta kapitel ger en översikt över de steg som lett fram till bildandet av EMU och beskriver dess huvudsakliga organisatoriska egenskaper.

I.1 VÄGEN TILL EMU OCH EURON

Hur började då alltihop? En möjlig startpunkt för denna kronologiska översikt över den ekonomiska och monetära unionen i Europa kunde vara Romfördraget¹ som trädde i kraft den 1 januari 1958. När allt kommer omkring är förverkligandet av EMU en av den europeiska integrationens prestationer, sannolikt den viktigaste hittills. En gemensam valuta var dock inget som fanns i tankarna hos Romfördragets författare. De ursprungliga fördragen var mycket mer begränsade när det gällde syfte och målsättning.

En annan startpunkt kunde vara 1989, när Europeiska rådet beslutade att ta initiativet till att förverkliga EMU före seklets slut. Det vore dock historiskt inkorrekt att bortse från de första steg mot europeisk monetär integration som hade tagits vid mitten av 1960-talet. De tidiga försöken till monetär integration kännetecknades av varierande grader av framgång, och framsteg varvades med bakslag. Icke desto mindre var prestationerna, och en del av de lärdomar man drog, under denna tidsperiod nödvändiga för formandet av den monetära integrationsprocess som slutligen inleddes på 1990-talet.

Om man tar hänsyn till allt detta tycks 1962 och det kommissionsdokument som går under namnet *Marjolin Memorandum* vara den lämpligaste startpunkten (se ruta 1). Detta memorandum initierade den första diskussionen om monetär integration på gemenskapsnivå och föranledde de första, om än mycket begränsade åtgärderna inom det monetära samarbetets område.

De första stegen mot monetär integration i Europa

De som lade grunden till det europeiska samarbetet, som förhandlade fram Romfördraget på 1950-talet, hade inga tankar på en gemensam valuta. Till att börja med var Europeiska ekonomiska gemenskapens (EEG) första mål i stort sett begränsade till att förverkliga en tullunion och en gemensam jordbruksmarknad, vilket inte ansågs kräva någon integration på det valuta- och penningpolitiska området. Dessutom ingick alla länder inom EEG i ett ganska väl fungerande internationellt monetärt system (Bretton Woodssystemet). Inom detta system var växelkurserna fasta men justerbara och de förblev tämligen stabila fram till mitten av 1960-talet, både inom EEG och globalt sett.

¹ Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG) och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom). Fördragen trädde i kraft den 1 januari 1958. De två nya gemenskaperna kompletterade Europeiska kol- och stål gemenskapen (EKSG) som upprättades 1952 för en period om 50 år.

Ruta 1 Vägen till euron

1962	Europeiska kommissionen lägger fram sitt första förslag (<i>Marjolin Memorandum</i>) om en ekonomisk och monetär union.
Maj 1964	Centralbankschefskommittén skapas med syfte att institutionalisera samarbetet mellan centralbankerna i EEG.
1971	I Wernerrapporten presenteras en plan för att förverkliga en ekonomisk och monetär union i gemenskapen före 1980.
April 1972	Ett system upprättas för att progressivt minska det band inom vilket Europeiska ekonomiska gemenskapens medlemsstaters valutor fluktuerar ("ormen").
April 1973	Europeiska monetära samarbetsfonden (EMCF) bildas för att säkerställa att ormen fungerar ordentligt.
Mars 1979	Europeiska monetära systemet (EMS) bildas.
Februari 1986	Europeiska enhetsakten undertecknas.
Juni 1988	Europeiska rådet tillsätter en expertkommitté med Jacques Delors som ordförande (Delorskommittén) med uppgift att lägga fram förslag på hur EMU kan genomföras.
Maj 1989	Delors-rapporten lämnas till Europeiska rådet.
Juni 1989	Europeiska rådet samtycker till att EMU förverkligas i tre etapper.
Juli 1990	Etapp ett av EMU börjar.
December 1990	En regeringskonferens lanseras för att förbereda etapp två och tre av EMU.
Februari 1992	Fördraget om Europeiska unionen (Maastrichtfördraget) undertecknas.
Oktober 1993	Frankfurt am Main väljs som säte för EMI och ECB och en ordförande för EMI utses.
November 1993	Fördraget om Europeiska unionen träder i kraft.
December 1993	Alexandre Lamfalussy utses till ordförande för EMI som ska upprättas den 1 januari 1994.
Januari 1994	Etapp två av EMU inleds och EMI upprättas.
December 1995	Europeiska rådet i Madrid bestämmer den nya valutans namn och fastställer scenariot för dess antagande och kontantutbytet.
December 1996	EMI visar prover på eurosedlar för Europeiska rådet.
Juni 1997	Europeiska rådet antar stabilitets- och tillväxtpakten.
Maj 1998	Belgien, Tyskland, Spanien, Frankrike, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Österrike, Portugal och Finland anses uppfylla de villkor som är nödvändiga för att anta euron som sin gemensamma valuta. Ledamöterna i ECB:s direktion utses.
Juni 1998	ECB och ECBS upprättas.
Oktober 1998	ECB tillkännager vilken strategi och vilket styrsystem som kommer att användas för penningpolitiken för den gemensamma valutan från den 1 januari 1999.
Januari 1999	Etapp tre av EMU inleds, euron blir den gemensamma valutan i euroområdet, växelkurserna fastställs för de tidigare nationella valutorna i de deltagande medlemsstaterna, en gemensam penningpolitik genomförs för euroområdet.

Ruta 1 Vägen till euron (forts.)

Januari 2001	Grekland blir den tolfte EU-staten som går med i euroområdet.
Januari 2002	Kontantutbytet till euro: Eurosedlar och mynt införs och blir den enda lagliga valutan i euroområdet den sista februari 2002.
Maj 2004	De nationella centralbankerna i de tio nya EU-medlemsstaterna går med i ECBS.

Idén om en gemensam valuta för EEG:s medlemsstater lanserades för första gången i Europeiska kommissionens memorandum av den 24 oktober 1962 (*Marjolin Memorandum*). I detta memorandum efterlyste Europeiska kommissionen att tullunionen skulle leda till en ekonomisk union med oåterkallelig låsta växelkurser mellan medlemsstaternas valutor senast i slutet av 1960-talet. Eftersom Bretton Woodssystemet säkerställde långtgående växelkursstabilitet ansåg dock medlemsstaterna att växelkursstabilitet inom EEC kunde säkras utan att det skulle behövas nya institutionella arrangemang på gemenskapsnivå. Inga konkreta åtgärder vidtogs alltså med anledning av memorandumet, bortsett från att kommittén för medlemsstaternas centralbankschefer (Centralbankschefskommittén) grundades 1964. Centralbankschefskommittén kompletterade Monetära kommittén i enlighet med de villkor som beskrivs i artikel 105.2 i EEG-fördraget.

Från början hade Centralbankschefskommittén ett mycket begränsat mandat men allt eftersom tiden gick blev den allt viktigare till dess att den stod mitt i fokus för det monetära samarbetet bland gemenskapens centralbanker. I denna egenskap hade kommittén hand om och utvecklade det ramverk för monetärt samarbete som senare skulle inrättas på gemenskapsnivå. Kommitténs arbete skulle också visa sig vara bidragande till den slutgiltiga övergången till EMU.²

Mot slutet av 1960-talet hade omvärlden förändrats markant. Bretton Woodssystemet visade tecken på ökande ansträngdhet som ett resultat av den amerikanska betalningsbalanspolitiken. EEG:s medlemsstater hade allt oftare olika uppfattning om de ekonomisk-politiska prioriteringarna. Större pris- och kostnadsskillnader mellan dem ledde till flera växelkurs- och betalningsbalanskriser, vilket i sin tur hotade att upplösa tullunionen och den gemensamma jordbruksmarknaden som hade fungerat ganska framgångsrikt fram till dess.

År 1969 lade Europeiska kommissionen fram en plan (Barreplanen) med målet att skapa en tydlig monetär identitet i gemenskapen.³ Utifrån denna plan uppdrog stats- eller regeringscheferna, som möttes i Haag, åt Europeiska unionens råd att utarbeta en plan för ett stegvis förverkligande av en ekonomisk och monetär union. Detta arbete utfördes av en expertgrupp med Pierre Werner, Luxemburgs premiärminister, som ordförande. Det resulterade i Wernerrapporten⁴ som publicerades 1970. I rapporten lades förslag om att stegvis, fram till 1980, skapa en ekonomisk och monetär union.

² För mer information, se Andrews, D. (2003) och Baer, G. D. (1994).

³ Meddelande från kommissionen till rådet avseende en plan för att i etapper bilda en ekonomisk och monetär union, 12 februari 1969.

⁴ Rapport från en arbetsgrupp, under ledning av Pierre Werner, om ekonomisk och monetär union, 8 oktober 1970.

Parallellt med denna utveckling inrättades 1970 och 1971 de första systemen för monetär och finansiell assistans inom gemenskapen.⁵

I mars 1971 kom medlemsstaterna överens om att skapa en ekonomisk och monetär union.⁶ Som del av den första etappen skapade de ett system för att gradvis minska medlemmarnas valutors fluktuationsutrymme. Detta system, som brukar kallas "ormen"⁷, togs i bruk i april 1972. År 1973 grundades Europeiska fonden för monetärt samarbete (EFMS)⁸ som kärnan i en kommande organisation bestående av gemenskapens centralbanker. I syfte att öka samordningen av den ekonomiska politiken antog EU-rådet 1974 ett beslut om att en hög grad av konvergens skall ha uppnåtts i gemenskapen⁹ och ett direktiv om stabilitet, tillväxt och full sysselsättning.¹⁰

Ekonomiska chocker, som bemöttes med olika politiska försök att lösa problemen, ledde emellertid till att integrationsprocessen tappat fart vid 1970-talets mitt. "Ormen" blev en växelkursmekanism för D-mark, valutorna i Benelux och den danska kronan. En period ingick även två valutor i tredje land, den svenska och den norska kronan, i systemet. De övriga gemenskapsvalutorna förblev utanför systemet under större delen av den tid som systemet existerade.¹¹ EFMS visade sig vara ett tomt skal med begränsade "bokföringsuppgifter". På grund av att den kontrollerades av gemenskapinstitutionerna var medlemsstaterna och deras centralbanker motvilliga när det gällde att ge EFMS beslutsfattande uppgifter.

⁵ Avtalet av den 9 februari 1970 mellan de nationella centralbankerna i Europeiska gemenskapens medlemsstater om upprättandet av en kortfristig monetär stödmekanism och ministerrådets beslut av den 22 mars 1971 om upprättandet av ett system för medelfristigt ekonomiskt stöd mellan EEG:s medlemsstater.

⁶ Resolution från rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar av den 22 mars 1971 om det etappvisa införandet av ekonomisk och monetär union i gemenskapen (the attainment by stages of economic and monetary union in the Community) (EGT C 28, 27.3.1971, s. 1) (ej översatt till svenska).

⁷ I ormen skulle de deltagande valutornas avistakurser hållas inom ett band på 2,25%, jämfört med en teoretiskt möjlig spridning på 4,5% till följd av varje valutas fluktuationsutrymme på $\pm 2,25\%$ kring sin centralkurs gentemot den amerikanska dollarn (orm i tunneln). De respektive fluktuationstaken skulle hållas genom intervention i amerikanska dollar och gemenskapsvalutor. Den 19 mars 1973 drogs fluktuationsutrymmet gentemot den amerikanska dollarn in och ormen fluktuerade fritt.

⁸ EFMS inrättades genom rådets förordning (EEG) nr 907/73 av den 3 april 1973 om upprättandet av en europeisk fond för monetärt samarbete (EGT L 89, 5.4.1973, s. 2). Enligt artikel 2 i denna förordning skulle fonden främja i) att den bandbredd inom vilken medlemsstaternas valutor får fluktuera mot varandra på ett tillfredsställande sätt stegvis minskas, ii) interventioner i medlemsstaternas valutor på valutamarknaden, och iii) saldoutjämnning mellan centralbankerna i syfte att uppnå en samordnad hållning i fråga om reserver. EFMS ersattes av EMI den 1 januari 1994.

⁹ Council Decision 74/120/EEC of 18 February 1974 on the attainment of a high degree of convergence of the economic policies of the Member States of the European Economic Community (EGT L 63, 5.3.1974, s. 16) (ej översatt till svenska).

¹⁰ Council Directive 74/121/EEC of 18 February 1974 on stability, growth and full employment in the Community (EGT L 63, 5.3.1974, s. 19) (ej översatt till svenska).

¹¹ Det brittiska pundet och det irländska pundet deltog i systemet från april till juni 1972 och den italienska liran från april 1972 till februari 1973. Den franska francen som gått med i systemet från början gick ur i februari 1974 och åter med i juli 1975 för att slutligen lämna systemet definitivt i november 1976.

1.1.2 Europeiska monetära systemet och Europeiska enhetsakten

I mars 1979 fick den monetära integrationsprocessen ny stimulans i och med skapandet av Europeiska monetära systemet (EMS). EMS inrättades genom en resolution antagen av Europeiska rådet¹² och dess operativa förfaranden fastställdes i ett avtal mellan de medverkande centralbankerna.¹³

EMS visade sig viktigt för att främja europeisk integration. Till skillnad från "ormen" lyckades EMS samla de flesta gemenskapsvalutorna inom ett enda växelkurssystem.¹⁴ En del av EMS egenskaper liknade "ormens", till exempel byggdes även EMS kring ett system med fasta men justerbara centralkurser för de deltagande gemenskapsvalutorna. En ny egenskap var dock införandet av den europeiska valutaenheten (ecu), som definierades som en "korg" med bestämda mängder av varje medlemsstats valuta.¹⁵ Ecu skulle fungera som räkneenhet¹⁶ för växelkursmekanismen (ERM), som en beräkningsenhet för transaktioner i växelkurs- och kreditmekanismerna samt som reservtillgång och form för avveckling för de deltagande centralbankerna.

EMS var dock mer än bara en växelkursmekanism. I linje med sitt mål att främja ett stabilt penningvärde, både internt och externt, omfattade EMS även anpassning av den monetära och ekonomiska politiken som ett verktyg för att uppnå växelkursstabilitet. Deltagarna kunde skapa en zon inom vilken den monetära stabiliteten ökade och kontrollen av kapital gradvis minskade. Växelkursrestriktionen hjälpte i hög grad de deltagande länder som hade en relativt hög inflationstakt att föra en politik som skulle leda till minskad inflation, särskilt genom penningpolitik. EMS främjade alltså en nedåtgående konvergens av inflationstakten och förde med sig en hög grad av växelkursstabilitet. Detta hjälpte i sin tur att matta av kostnadsökningarna i många länder och ledde till en förbättrad allmänekonomisk utveckling. Dessutom skyddade minskad osäkerhet beträffande växelkursutvecklingen, liksom uppfattningen att de deltagande valutornas kurser inte tilläts avvika nämnvärt från de ekonomiska fundamenten, handeln inom Europa från överdriven växelkursrörlighet.

Fastän förbättrad samordning av penningpolitiken var en huvudinriktning för EMS så var dess framgång när det gällde att medföra större konvergens hos den ekonomiska politiken ganska begränsad. Avsaknaden av tillräcklig konvergens i finanspolitiken förblev en källa till spänning. Vissa länder hade ständigt stora budgetunderskott (vilket ledde till flera växelkurskriser i början av 1990-talet) som innebar en oproportionerligt stor belastning för penningpolitiken.

¹² Europeiska rådets resolution om det europeiska monetära systemet (EMS) och relaterade frågor av den 5 december 1978.

¹³ Avtalet av den 13 mars 1979 mellan centralbankerna i Europeiska ekonomiska gemenskapens medlemsstater om fastställande av operativa förfaranden för Europeiska monetära systemet.

¹⁴ Det viktigaste undantaget var det brittiska pundet som deltog under kortare tid än ett år.

¹⁵ Värdet på ecu gentemot USD var det vägda genomsnittet av USD:s växelkurser för komponentvalutorna. Dess värde i var och en av komponentvalutorna bestämdes genom att multiplicera dess USD-värde med USD:s växelkurs för respektive komponentvaluta.

¹⁶ Användningen av en räkneenhet innebar att de deltagande valutornas centralkurser uttrycktes i ECU. Centralkurserna för ecu användes sedan för att bestämma de bilaterala centralkurserna i ERM, runt vilka de bilaterala interventionskurserna fastställdes.

I Europeiska rådets resolution från 1978 fastslogs att ecun skulle vara kärnan i EMS, men i själva verket spelade ecun bara en begränsad roll för systemets funktion. På finansmarknaderna åtnjöt den däremot en viss popularitet som ett sätt att sprida placeringar och som skydd emot valutarisker. Den ökade finansmarknadsaktiviteten i ecu drevs framåt av en växande volym skuldinstrument i ecu som emitterats av olika gemenskapsorgan och myndigheter i vissa av medlemsstaterna. I avsaknad av ett ankare för ecun var dock utsikterna till utveckling begränsade för ecu-marknaden.

Antagandet av Europeiska enhetsakten, som undertecknades i februari 1986 och trädde i kraft den 1 juli 1987 var ytterligare ett incitament för en ekonomisk och monetär union. Det främsta syftet med denna akt var att införa den gemensamma marknaden som en av gemenskapens målsättningar, att utföra de förändringar i beslutsprocessen som var nödvändiga för att genomföra den gemensamma marknaden och att bekräfta behovet av monetär kapacitet för gemenskapen för att uppnå den ekonomiska och monetära unionen.

Beslutsfattare ansåg i allt högre grad att en marknad utan inre gränser mycket starkare skulle knyta samman de nationella ekonomierna och markant öka graden av ekonomisk integration inom gemenskapen. Detta skulle i sin tur reducera manöverutrymmet för nationell politik och på så sätt tvinga medlemsstaterna att påskynda konvergensen i sin ekonomiska politik. Om större konvergens inte uppnåddes skulle helt fri rörlighet för kapital och integrerade finansmarknader lägga en orimlig börda på penningpolitiken. Integrationsprocessen skulle därför kräva en intensivare och effektivare samordning av politiken, för vilket det befintliga institutionella ramverket syntes vara otillräckligt.

Den inre marknaden ansågs inte heller kunna nå sin fulla potential utan en gemensam valuta. En gemensam valuta skulle garantera en större pristransparens för konsumenter och investerare, undanröja växelkursrisker inom den inre marknaden, reducera transaktionskostnader och på så vis kraftigt öka den ekonomiska välfärden inom gemenskapen.

Under beaktande av allt detta beslutade de då tolv medlemsstaterna i den Europeiska ekonomiska gemenskapen år 1988 att åter lansera EMU-projektet. Där Wernerplanen från 1970-talet hade misslyckats visade sig det andra försöket till en europeisk monetär union vara en succé. Till sist förverkligades drömmen om en gemensam valuta.

1.1.3 Fördraget om Europeiska unionen

I juni 1988 godkände Europeiska rådet målet för det progressiva genomförandet av en ekonomisk och monetär union och uppdrog åt en kommitté under ledning av Jacques Delors, Europeiska kommissionens dåvarande ordförande, att lämna förslag på konkreta steg mot EMU (Europeiska och monetära unionen). Kommittén bestod av cheferna för de nationella centralbankerna i gemenskapen, Alexandre Lamfalussy, högste chef för Internationella regleringsbanken (BIS), Niels Thygesen, professor i nationalekonomi, Köpenhamn, Miguel Boyer,

dåvarande chef för Banco Exterior de España och Frans Andriessen, ledamot av Europeiska kommissionen.

I Delorskommitténs rapport av den 17 april 1989¹⁷ lades ett förslag fram om att en ekonomisk och monetär union skulle genomföras i tre olika etapper.

- I den första etappen skulle fokus ligga på att slutföra den inre marknaden, reducera skillnaderna mellan medlemsstaternas ekonomiska politik, avlägsna alla hinder för finansiell integration och att intensivt samarbeta.
- Den andra etappen skulle vara en övergångsperiod mot det slutliga steget, där man skulle inrätta EMU:s grundläggande organ och organisatoriska strukturer och stärka den ekonomiska konvergensen.
- I den tredje etappen skulle växelkurserna återkalleligen låsas och olika gemenskapsinstitutioner och gemenskapsorgan skulle tilldelas sina ekonomiska och monetära uppgifter.

Även om första etappen infördes inom ramen för det redan befintliga institutionella ramverket i gemenskapen krävdes förändringar av den institutionella strukturen för andra och tredje etappen. Det var därför nödvändigt att revidera fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen. Av den anledningen sammankallades en regeringskonferens om EMU i november 1990, parallellt med den mellanstatliga konferensen om en politisk union. Regeringskonferensen om EMU förbereddes på Europeiska rådets uppmaning av ministerrådet, Europeiska kommissionen, Monetära kommittén och Centralbankschefskommittén, var och en inom sitt behörighetsområde.

Resultatet av dessa förhandlingar var Fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget, mer allmänt känt som Maastrichtfördraget). Det undertecknades i Maastricht den 7 februari 1992. EU-fördraget upprättade Europeiska unionen och ändrade Fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen. Ändringen av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen innebar bland annat att ett nytt kapitel om ekonomisk och monetär politik lades till. Detta nya kapitel lägger fast grunden för Ekonomiska och monetära unionen och ställer upp en metod och tidsplan för dess genomförande. Europeiska ekonomiska gemenskapen döptes om till Europeiska gemenskapen för att spegla gemenskapens allt mer omfattande befogenheter och verksamhet. Stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken (ECBS-stadgan) och Europeiska monetära institutets stadga bifogades EG-fördraget som protokoll. Danmark och Storbritannien fick en särskild status och behöver inte delta i EMU:s tredje etapp (se avsnitt 1.2.2).

EU-fördraget skulle enligt planerna träda i kraft den 1 januari 1993. På grund av förseningar i ratificeringsprocessen i Danmark och Tyskland trädde det dock inte i kraft förrän den 1 november 1993.

¹⁷ Kommittén för undersökning av ekonomisk och monetär union (1989), rapport om ekonomisk och monetär union i Europeiska gemenskapen, 1989.

1.1.4 Förverkligandet av EMU och övergången till euro

EMU - etapp ett

Baserat på Delorsrapporten beslutade Europeiska rådet i juni 1989 att första etappen mot ekonomisk och monetär union skulle inledas den 1 juli 1990. Då skulle i princip alla hinder för fri rörlighet för kapital mellan medlemsstaterna vara upphävida. Vid denna tid skulle Centralbankschefskommittén få ett utökat ansvarsområde, vilket beskrevs i ett beslut av rådet av den 12 mars 1990¹⁸. I deras nya uppgifter ingick samråd om, och främjande av samordningen av, penningpolitiken i medlemsstaterna för att uppnå prisstabilitet. Med tanke på den relativt begränsade tid som stod till förfogande och uppgifternas komplexitet inledde Centralbankschefskommittén det förberedande arbetet för den tredje etappen så snart Maastrichtfördraget hade undertecknats. Det först steget var att ange alla frågor som måste undersökas på ett tidigt stadium och fastställa ett handlingsprogram före utgången av 1993. Sedan var det nödvändigt att definiera uppgifterna för de redan befintliga underkommittéerna¹⁹ och nya arbetsgrupper som tillsatts för att undersöka specifika frågor²⁰

EMU - etapp två

Grundandet av EMI den 1 januari 1994 var startskottet för EMU:s andra etapp. Den skapades som ett övergångsorgan för att ta itu med det förberedande arbetet inför EMU:s tredje etapp, medan verkställandet av penning- och valutapolitiken inom Europeiska unionen förblev de nationella myndigheternas uppgift. Centralbankschefskommittén upphörde att existera men återskapades i själva verket i form av EMI:s råd (beslutande organ).

EMI:s två huvuduppgifter var att:

- stärka samarbetet mellan centralbankerna och samordningen av penningpolitiken,
- genomföra de nödvändiga förberedelserna för att skapa ECBS, sköta den gemensamma penningpolitiken och skapa en gemensam valuta i EMU:s tredje etapp (se ruta 2).

I december 1995 bekräftade EU-rådet i Madrid att etapp tre skulle inledas den 1 januari 1999. Rådet döpte även den gemensamma valutan som skulle införas i början av den tredje etappen till ”euro” och tillkännagav det händelseförlopp som skulle leda till dess införande.²¹ Detta scenario baserades huvudsakligen på detaljerade förslag från EMI,²² som även de hade använt begreppet ”övergång till euron” istället för ”införande av euron”²³ för att beskriva typen av skifte till den

¹⁸ Rådets beslut 90/142/EEG av den 12 mars 1990 om ändring av rådets beslut 64/300/EEG om samarbete mellan centralbankerna i Europeiska ekonomiska gemenskapens medlemsstater (EGT L 78, 24.3.1990, s. 25).

¹⁹ Underkommittén för penningpolitik, underkommittén för växelkurspolitik och underkommittén för banktillsyn.

²⁰ Arbetsgrupperna för redovisningsfrågor, sedlar, informationssystem, betalningssystem och statistik. En arbetsgrupp bestående av experter på rättsfrågor upprättades 1996.

²¹ Europeiska rådet i Madrid (1995), ”The scenario for the changeover to the single currency”.

²² EMI (1995), ”The changeover to the single currency”.

²³ Europeiska kommissionen (1995), ”One Currency for Europe, Green Paper on Practical Arrangements for the Introduction of the Single Currency”.

Ruta 2 Översikt över EMI:s förberedande arbete

Enligt artikel 117 i EG-fördraget hade EMI i uppgift att, bland annat, specificera den rättsliga, organisatoriska och logistiska ram som var nödvändig för att ECBS skulle kunna utföra sina uppgifter under den tredje etappen av EMU. Detta ramverk överfördes till ECB vid grundandet den 1 juni 1998.

Inom ramen för detta mandat och i samarbete med de nationella centralbankerna utförde EMI följande:

- Förberedde ett antal instrument och förfaranden för att genomföra en gemensam penningpolitik i euroområdet och analyserade möjliga penningpolitiska strategier.
- Främjade harmoniserade metoder för insamling, sammanställning och distribution av statistik över finansmarknaden, betalningsbalansen och övrig finansiell statistik för euroområdet.
- Utarbetade styrsystem för valutatransaktioner och för innehav och förvaltning av de officiella valutareserverna för de medlemsstater som deltar i euroområdet.
- Gjorde gränsöverskridande betalningar och värdepapperstransaktioner mer effektiva för att stödja integreringen av penningmarknaden i euroområdet, främst genom att utveckla den tekniska infrastrukturen för hanteringen av gränsöverskridande betalningar i euro (TARGET-systemet).
- Utarbetade tekniska specifikationer för och utformningen av eurosedlarna.
- Utformade harmoniserade redovisningsregler och standarder avseende upprättande av en konsoliderad balansräkning för ECBS för interna och externa redovisningsändamål.
- Upprättade de informations- och kommunikationssystem som behövs för ECBS operativa och beslutsfattande funktioner.
- Identifierade hur ECBS skulle kunna bidra till de behöriga övervakande myndigheternas policy för att främja stabiliteten hos kreditinstitut och det finansiella systemet.

EMI samarbetade även med gemenskapsinstitutioner och gemenskapsorgan, särskilt Kommissionen och Monetära kommittén, för förberedandet av etapp tre av EMU och gjorde följande:

- Utarbetade ett scenario för övergången till den gemensamma valutan.
- Utarbetade en ram (ERM 2) för monetärt och valutapolitiskt samarbete mellan euroområdet och andra EU-länder.
- Hjälpte till när gemenskapslagstiftning skulle förberedas i samband med övergången till etapp tre.
- Övervakade de framsteg som medlemsstaterna gjorde för att uppfylla de villkor som krävs för att delta i EMU (ekonomisk och rättslig konvergens) och följde de tekniska förberedelserna för övergången till euro.
- Hjälpte finanssektorn att utveckla strukturer och förfaranden för integrering av finansmarknaderna i euroområdet.

I juni 1998 hade EMI nått långt i arbetet med att utveckla begrepp och detaljer för utformning och genomförande. Detta förberedande arbete gjorde det möjligt för ECB att slutföra sina förberedelser i tid för en smidig övergång till etapp tre av EMU.

gemensamma valutan. EMI:s övergångsscenario rekommenderade en övergångsperiod på tre år, räknat från den 1 januari 1999, för att ge utrymme för skillnader i takten för anpassning till den gemensamma valutan hos olika grupper av ekonomiska aktörer (till exempel den finansiella sektorn, den icke-finansiella företagssektorn, myndigheter och allmänheten).

Dessutom fick EMI i december 1995 uppgiften att förbereda för framtida samarbete i monetära frågor och frågor rörande växelkurssamarbete mellan euron och valutorna i EU-länder utanför euroområdet. Ett år senare, i december 1996, överlämnade EMI sin rapport till Europeiska rådet. Denna låg sedan till grund för Europeiska rådets resolution om principer och grundläggande faktorer för den nya valutakursmekanismen (ERM2)²⁴ som godkändes i juni 1997.

I december 1996 presenterade EMI för Europeiska rådet och allmänheten den designserie som hade vunnit sedelformgivningstävlingen och därför skulle figurera på de sedlar som ECBS skulle sätta i omlopp den 1 januari 2002. Utformningen av de euromynt som skulle ges ut av EU-medlemsstaterna godkändes 1997.

I juni 1997 antog Europeiska rådet stabilitets- och tillväxtpakten. Den kompletterar fördragsbestämmelserna och har som mål är att säkerställa budgetdisciplin inom EMU. Pakten består av tre instrument: en resolution²⁵ och två förordningar²⁶ från Europeiska rådet. I maj 1998 kompletterades den och de respektive åtagandena styrktes i ett uttalande från rådet.

Medlemsstaterna införde politiska program för att uppfylla de ekonomiska konvergenskriterierna (artikel 121 i EG-fördraget) och gjorde en omfattande revidering av nationell lagstiftning för att harmonisera med kraven på rättslig konvergens (artikel 109 i EG-fördraget). Anpassningarna gällde framför allt rättsliga och stadgeenliga bestämmelser för centralbankerna inför integreringen i Eurosystemet.

De slutgiltiga besluten om EMU togs i maj 1998. Den 2 maj 1998 beslutade EU-rådet på stats- och regeringschefsnivå enhälligt att 11 medlemsstater hade uppfyllt de villkor som krävdes för att införa den gemensamma valutan den 1 januari 1999. Dessa länder (Belgien, Tyskland, Spanien, Frankrike, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Österrike, Portugal och Finland) skulle därför delta i EMU:s tredje etapp.²⁷ Med tanke på sin särskilda ställning valde Danmark och Storbritannien att inte delta i EMU:s tredje etapp, och Grekland och Sverige ansågs inte ha uppfyllt villkoren för att införa den gemensamma valutan (se avsnitt 1.2.2).

²⁴ Europeiska rådets resolution om införande av en växelkursmekanism i tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen, Amsterdam den 16 juni 1997 (EGT nr C 236, 2.8. 1997, s. 5).

²⁵ Europeiska rådets resolution om stabilitets- och tillväxtpakten, Amsterdam den 17 juni 1997 (EGT nr C 236, 2.8. 1997, s. 1).

²⁶ Rådets förordning (EG) nr 1466/97 av den 7 juli 1997 om förstärkning av övervakningen av de offentliga finanserna samt övervakningen och samordningen av den ekonomiska politiken (EGT L 209, 2.8.1997, s. 1) och rådets förordning (EG) nr 1467/97 av den 7 juli 1997 om påskyndande och förtydligande av tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott (EGT L 209, 2.8.1997, s. 6).

²⁷ Rådets beslut (98/317/EG) av den 3 maj 1998 i enlighet med artikel 109.4 i fördraget (EGT L 139, 11.5.1998, s. 30).

Stats- eller regeringscheferna nådde också politisk enighet om vilka som skulle utses till ledamöter i ECB:s framtida direktion. Samtidigt kom finansministrarna och centralbankscheferna i de medlemsstater som antog den gemensamma valutan, Europeiska kommissionen och EMI överens om att de aktuella bilaterala växelkurserna (ERM-växelkursmekanismen) skulle användas för att fastställa de återkalleliga växelkurserna för euron.²⁸

Den 25 maj 1998 utsågs ordföranden, vice ordföranden och fyra andra ledamöter genom överenskommelse mellan de 11 deltagande medlemsstaterna på stats- eller regeringschefsnivå. I enlighet med artikel 50 i ECBS-stadgan utnämndes dessa på grundval av en rekommendation från Ekofinrådet och ett yttrande från Europaparlamentet och EMI-rådet (som agerade i det ännu inte tillsatta ECB-rådets ställe).

De sex ledamöterna i ECB:s direktion utsågs med verkan från och med den 1 juni 1998 då ECB upprättades. EMI hade fullgjort sina uppgifter och trädde i likvidation i enlighet med artikel 123.2 i EG-fördraget. ECB övertog, i egenskap av EMI:s konkursförvaltare, inte endast en betydande mängd förberedande arbete utan även hela EMI:s infrastruktur, inklusive personal som hade förberetts att utföra sina uppgifter på ECB. Detta hjälpte ECB att göra Eurosystemet operativt inom endast sju månader, dvs. i god tid före tredje etappens start, och att bli färdig med förberedelserna inför kontantutbytet till euro till den 1 januari 2002.

EMU - etapp tre

Tredje och sista etappen av EMU började den 1 januari 1999. Omräkningskurserna för de elva medlemsstater som från början deltog i den monetära unionen låstes oåterkalleligen (se ruta 3) och ECB tog över ansvaret för att föra den gemensamma penningpolitiken för euroområdet.

I linje med det rättsliga ramverk som etablerades i gemenskapens sekundära rättsakter av EU-rådet, ersatte euron de nationella valutorna omedelbart, vilket gjorde dem till underenheter till euron under övergångsperioden från 1 januari 1999 till 31 december 2001. De första tre åren var alla ombud fria att använda antingen euron eller dess nationella underenhet för att uttrycka fordringar och skulder liksom kontantlösa betalningar enligt regeln ”inget tvång – inget hinder”. Medlemsstater var dock berättigade att tvinga enheter att använda euron för redominering av omsättbara utestående skuldinstrument, för handel på reglerade marknader och för betalningssystemets funktion. Detta gjordes i omfattande grad av medlemsstaterna inför EMU:s tredje etapp. Vidare tillkännagav EMI att Eurosystemet skulle genomföra penningpolitiken uteslutande i euro och att euron skulle vara den enda räkneenheten för TARGET-systemet (se avsnitt 3.3.1).

²⁸ Joint Communiqué on the determination of the irrevocable conversion rates for the euro, 2.5.1998.

Ruta 3 Oåterkalleligen låsta växelkurser mot euron

- = 40,3399 belgiska franc
- = 1,95583 tyska mark
- = 340,750 grekiska drakmer
- = 166,386 spanska pesetas
- = 6,55957 franska franc
- = 0,787564 irländska pund
- = 1 936,27 italienska lira
- = 40,3399 luxemburgska franc
- = 2,20371 nederländska gulden
- = 13,7603 österrikiska schilling
- = 200,482 portugisiska escudo
- = 5,94573 finska mark

Källa: Rådets förordning (EG) nr 2866/98 av den 31 december 1998 om omräkningskurserna mellan euron och valutorna för de medlemsstater som inför euron, (EGT L 359, 31.12.1998, s. 1), ändrad genom förordning (EG) nr 1478/2000 av den 19 juni 2000, (EGT L 167, 7.7.2000, s. 1).

Mot denna bakgrund träffade den finansiella sektorn omfattande förberedelser för att kunna verka inom de integrerade finansmarknaderna från och med starten av etapp tre. En snabb och omfattande övergång av finansmarknaden till euro låg i den finansiella sektorns intresse och ingen grupp av marknadsaktörer ville hamna på efterkälken gentemot sina konkurrenter. Med hjälp av EMI kom finansmarknadens intresseorganisationer överens om konventioner för att harmonisera marknadspraxis, och ledande ränteindikatorer (t. ex. Euribor och Eonia) utvecklades.²⁹

Tack vare dessa förberedelser kunde finansmarknaderna gå över till euron omedelbart vid starten av EMU:s tredje etapp. Handeln på finansmarknaderna skedde uteslutande i euro och merparten av utestående omsättbara skuldinstrument konverterades till euro. Alla gränsöverskridande system för stora betalningar fungerade i euro. Finansmarknadens övergång till euron var inte endast omedelbar utan den gick också mycket smidigt.

Företagssektorn gick gradvis över till euron under övergångsperioden. Privatpersoner som ju inte hade tillgång till kontanter i euro använde sig inledningsvis inte särskilt mycket av euron för transaktioner. Allt detta förändras i och med införandet av eurosdlarna och euromynten den 1 januari 2002.³⁰

Den 1 januari 2001 anslöt sig Grekland till euroområdet och antalet deltagande länder steg till tolv. Bank of Greece blev en del av Eurosystemet. I enlighet med det förfarande som beskrivs i artikel 122.2 i EG-fördraget, hade EU-rådet den 19 juni 2000 beslutat att Grekland uppfyllde villkoren för att anta euron.³¹

²⁹ En ny ledande ränteindikator, Eurepo, fastställdes i början av 2002.

³⁰ Se Scheller (1999), s. 243.

³¹ Rådets beslut 2000/427/EG av den 19 juni 2000 i enlighet med artikel 122.2 i fördraget om införande av den gemensamma valutan i Grekland den 1 januari 2001 (EGT L 167, 7.7.2000, s. 20).

Ruta 4 Den europeiska integrationens utveckling

July 1952	Juli 1952 Europeiska kol- och stålgemenskapen (ESKG) upprättas av Belgien, Frankrike, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Tyskland.
Januari 1958	Samma sex länder upprättade 1958 Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG) och Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom).
Januari 1973	Danmark, Irland och Förenade kungariket blir medlemmar i de tre Europeiska gemenskaperna.
Januari 1981	Grekland blir medlem i Europeiska gemenskaperna.
Januari 1986	Spanien och Portugal blir medlemmar i de tre Europeiska gemenskaperna.
Februari 1986	Europeiska enhetsakten antas.
November 1993	Fördraget om upprättande av Europeiska unionen (Maastricht-fördraget), undertecknat i februari 1992, träder i kraft. Genom detta upprättas Europeiska unionen med en uppbyggnad i tre pelare: i) de tre europeiska gemenskaperna, ii) den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt iii) rättsliga och inrikes frågor/polissamarbete och straffrättsligt samarbete.
Januari 1995	Österrike, Finland och Sverige blir medlemmar av Europeiska unionen.
Maj 1999	Genom Amsterdamfördraget, undertecknat den 2 oktober 1997, ändrades både Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och Fördraget om upprättandet av Europeiska unionen.
Februari 2003	Fördragen ändrades ytterligare genom Nicefördraget, undertecknat 2001, för att bana väg för en utvidgad europeisk union.
2003	Vid konventet om Europas framtid utarbetas ett utkast till fördrag om upprättande av en konstitution för Europa.
Maj 2004	Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland, Litauen, Ungern, Malta, Polen, Slovenien och Slovakien blir medlemmar i Europeiska unionen. Därmed är det totala antalet medlemsstater 25.
Juni 2004	EU:s medlemsstater kommer överens om ett fördrag som upprättar en konstitution för Europa.

Omräkningskursen mellan euron och den grekiska drakman hade samma dag på förhand tillkännagivits i en rådsförordning.³²

Införandet av euron fullbordades i och med kontantutbytet den 1 januari 2002. Eurosedlar och euromynt sattes i omlopp och de nationella valutornas återstående funktion som underenheter till euron blev överflödiga. Kontanter utfärdade i de nationella valutorna upphörde att vara lagliga betalningsmedel i slutet av februari 2002 och därefter blev eurosedlarna och euromynt den enda lagliga betalningsmedlet i euroområdet.

EMU skapades inom ramen för den Europeiska gemenskapen, som har växt avsevärt sedan bildandet 1952 (se ruta 4). Europeiska unionen består nu av 25 medlemsstater, det senaste tillskottet bestående av 10 länder i Central- och Östeuropa och i Medelhavsområdet sedan den 1 maj 2004 inräknat.

³² Rådets förordning (EG) nr 1478/2000 av den 19 juni 2000 (EGT L 167, 7.7.2000, s. 1).

Två andra länder i Östeuropa, Bulgarien och Rumänien, undertecknande anslutningsfördraget i april 2005, och planerar att gå med i EU 2007. Förhandlingar med ytterligare två kandidatländer, Kroatien och Turkiet, började hösten 2005.

Inträde i euroområdet kräver att en EU-medlemsstat först måste uppfylla vissa villkor för att få anta euron. Alltså går nya EU-medlemsstater inte direkt med i euroområdet. De måste dock följa EMU:s mål och de nationella centralbankerna i dessa länder blir ex officio-medlemmar i ECBS på dagen för anslutningen och förbereder sig för integrering i Eurosystemet. Slovenien blir den 1 januari 2007 först med att gå med i euroområdet av de tio nya länderna. I enlighet med förfarandet som beskrivs i artikel 122.2 i EG-fördraget, beslutade EU-rådet den 11 juli 2006 att Slovenien uppfyllde villkoren för att anta euron.³³ Omräkningskursen, som kommer att gälla fr.o.m. den 1 januari 2007, har satts till 239.640 slovenska tolarer per euro.³⁴

1.2 RÄTTSLIG GRUND OCH EMU:s EGENSKAPER

ECB upprättades inom ramen för EG-fördraget och är införlivat i Europeiska gemenskapens specifika rättsliga och institutionella ramverk. Det som skiljer euron och ECB från en nationell valuta och en nationell centralbank är deras överstatliga status inom en grupp av suveräna stater. Till skillnad från jämförbara centralbanker, som den amerikanska centralbanken (Federal Reserve System) eller den japanska centralbanken (Bank of Japan), vilka är de monetära myndigheterna i sina respektive stater, är ECB en central myndighet som bedriver penningpolitik för ett ekonomiskt område bestående av tolv annars i stort sett autonoma stater. Ett annat av EMU:s karaktärsdrag är att euroområdet inte omfattar alla EU-medlemsstater eftersom förverkligandet av EMU kommer som ett resultat av differentierad integration (se avsnitt 1.2.2).

1.2.1 Rättslig grund

Bestämmanderätten på det penning- och valutapolitiska planet har överförs till överstatlig nivå i enlighet med villkoren i EG-fördraget, enligt ändring genom EU-fördraget.

Europeiska unionen som den ser ut idag är ingen stat. Den utgår ifrån Europeiska gemenskaperna och den politik samt de samarbetsformer som infördes i och med EU-fördraget. Den första pelaren omfattar Europeiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom)³⁵ som båda är juridiska personer och styrs av separata fördrag. Dessa två gemenskaper är överstatliga till sin natur

³³ Rådets beslut 2006/495/EG av den 11 juli 2006 i enlighet med artikel 122.2 i fördraget om Sloveniens införande av den gemensamma valutan den 1 januari 2007 (EUT L 195, 15.7.2006, s. 25).

³⁴ Rådets förordning (EG) nr 1086/2006 av den 11 juli 2006 om ändring av förordning (EG) nr 2866/98 om omräkningskurserna mellan euron och valutorna för de medlemsstater som inför euron (EUT L 195, 15.7.2006, s. 1).

³⁵ Den tredje gemenskapen, Europeiska kol- och stål gemenskapen (EKSG), bildades 1952 och upplöstes i juli 2002 efter 50 år när EKSG-fördraget upphörde att gälla.

och verkar inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna tilldelat dem. EU:s andra och tredje pelare omfattar i huvudsak mellanstatlig verksamhet som berör den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

I teorin skulle det ha varit möjligt att sluta ett separat fördrag om EMU som EU:s fjärde pelare. Denna lösning togs i övervägande på ett tidigt stadium i de mellanstatliga förhandlingarna om EMU³⁶ men förkastades till slut. Istället kom EMU:s rättsliga grund att innefattas i EG-fördraget som en utvidgning av befogenheterna för Europeiska ekonomiska gemenskapen. Även om artikel 2 i EU-fördraget kort omnämner EMU som ett av unionens mål, fastställs alla väsentliga procedurregler och institutionella bestämmelser i EG-fördraget. När det gäller penningpolitiken specificeras och befästs fördragsbestämmelserna i ECBS-stadgan, vilken bifogas som protokoll till EG-fördraget och därmed utgör en integrerad del av den primära gemenskapsrätten.

Detta betyder att EMU styrs av gemenskapsrätten och inte av mellanstatlig lagstiftning. Denna metod bygger på och har vidareutvecklat det existerande institutionella ramverket (undviker att separata institutioner skapas) och har i hög grad underlättat upprättandet av ECB som en oberoende organisation gentemot medlemsstaterna och gemenskapsorganen.

I EG-fördraget hålls även möjligheten till sekundärlagstiftning om EMU-angelägenheter öppen, för att man ska kunna behandla de aspekter av EMU som inte beskrivs utförligt i primärrätten, till exempel aspekter som rör euron. Följande förordningar utgör kärnan i gemenskapens valutalagstiftning:

- Rådets förordning nr 1103/97 av den 17 juni 1997 om vissa bestämmelser som har samband med införandet av euron,³⁷ ändrad genom förordning nr 2595/2000 av den 27 november 2000,³⁸
- Rådets förordning (EG) nr 974/98 av den 3 maj 1998 om införande av euron,³⁹ ändrad genom förordning (EG) nr 2596/2000 av den 27 november 2000,⁴⁰
- Rådets förordning (EG) nr 2866/98 av den 31 december 1998 om omräkningskurserna mellan euron och valutorna för de medlemsstater som inför euron,⁴¹ ändrad genom förordning (EG) nr 1478/2000 av den 19 juni 2000,⁴²

³⁶ Se Zilioli/Selmayr (2001), s. 12.

³⁷ EGT nr L 162, 19.6.1997 s. 1.

³⁸ EGT nr L 300, 29.11.2000 s. 1.

³⁹ EGT nr L 139, 11.5.1998 s. 1.

⁴⁰ EGT nr L 300, 29.11.2000 s. 2.

⁴¹ EGT nr L 359, 31.12.1998 s. 1.

⁴² EGT nr L 167, 7.7.2000 s. 1.

- Rådets förordning (EG) nr 1338/2001 av den 28 juni 2001 om fastställande av nödvändiga åtgärder för skydd av euron mot förfalskning,⁴³ och beslutet om att låta verkningarna av förordning (EG) nr 1338/2001⁴⁴ om fastställande av nödvändiga åtgärder för skydd av euron mot förfalskning även omfatta de medlemsstater som inte har antagit euron som gemensam valuta av samma datum.

Dessutom möjliggör EG-fördraget och ECBS-stadgan att sekundär gemenskapslagstiftning kompletterar vissa specifika bestämmelser i stadgan (se avsnitt 2.5.4) och ger ECB befogenhet att själv utfärda bestämmelser (se avsnitt 2.5.3).

De nu gällande EU- och EG-fördragen skulle i november 2006 ersättas av fördraget om upprättande av en konstitution för Europa under förutsättning att det ratificerades av samtliga 25 EU-medlemsstater. Fördraget utarbetades av Konventet om Europas framtid år 2003 och antogs på regeringskonferensen i juni 2004 och ratificerades därefter av 15 medlemsstater. Befolkningarna i Frankrike och Nederländerna röstade dock mot fördraget i folkomröstningar 2005 och därefter har ett antal medlemsstater tills vidare skjutit upp ratificeringsprocessen.

1.2.2 Egenskaper

Varken EMU eller skapandet av den gemensamma marknaden har varit slutmål i sig utan de har bidragit till att främja gemenskapens grundläggande mål. I artikel 2 i EG-fördraget står det att dessa grundläggande mål inkluderar *”en harmonisk, väl avvägd och hållbar utveckling av näringslivet inom gemenskapen som helhet, en hög nivå i fråga om sysselsättning [...], en hållbar och icke-inflatorisk tillväxt [och] en hög grad av konkurrenskraft och ekonomisk konvergens [...]”*. I enlighet med artikel 4 i EG-fördraget, är de vägledande principerna med konstitutionell status för att uppnå dessa mål *”stabla priser, sunda offentliga finanser och monetära förhållanden samt en stabil betalningsbalans”* och *”en öppen marknadsekonomi med fri konkurrens”*. Inom denna allmänna politiska ram, lägger EG-fördraget ett tydligt ansvar på både den monetära och den ekonomiska politiken.

EMU:s monetära och ekonomiska aspekter

De monetära och ekonomiska aspekterna av EMU har organiserats på olika sätt. Medan penning- och valutapolitiken har avnationaliserats och centraliserats på gemenskapsnivå har den ekonomiska politiken förblivit medlemsstaternas eget ansvar även om den nationella ekonomiska politiken skall föras inom gemenskapens ram för samarbetet om makroekonomisk politik. Skillnaderna i organisation återspeglar subsidiaritetsprincipen (artikel 5 i EG-fördraget), dvs. att överförandet av det politiska ansvaret till gemenskapsnivån endast är berättigat om

- medlemsstaterna inte i tillräckligt hög grad kan uppnå givna mål på egen hand, eller om
- gemenskapen, av skäl som har att göra med den föreslagna åtgärdens omfattning eller effekter, har bättre förutsättningar att uppnå målen.

⁴³ EGT nr L 181, 4.7.2001 s. 6.

⁴⁴ EGT nr L 181, 4.7.2001 s. 11.

Centralisering till gemenskapsnivå är motiverat för penning- och valutapolitik därför att en gemensam valuta och nationell penning- och valutapolitik inte är förenliga, vilket förklaras nedan. Situationen är annorlunda för den ekonomiska politiken. Genomförandet av sådan politik sker lämpligast på nationell nivå, i den mån gemenskapens ram säkerställer att den nationella ekonomiska politiken är i linje med EMU:s mål, vilka nämnts ovan. Inte ens en fullt integrerad ekonomisk zon som euroområdet skapar alltså ett tvingande argument att överföra ansvaret för hela ekonomiska politiken till gemenskapen.

Penning- och valutapolitik

ECB är kärnan i både ECBS och Eurosystemet och har därför ensam fått ansvaret för den gemensamma penningpolitiken i euroområdet (se avsnitt 2.1). En gemensam valuta kräver en gemensam penningpolitik och ett centraliserat beslutsfattande. Eftersom vissa penningpolitiska beslut måste fattas löpande är det nödvändigt att ramverket för beslutsfattande är permanent och institutionaliserat i en juridisk person som är politiskt ansvarig för sina aktiviteter. Dessutom måste beslutsfattandet anförtros ett organ som är oberoende både gentemot gemenskapsinstitutionerna och medlemsstaterna (se avsnitt 4.1), med tanke på penningpolitikens uppgift att bibehålla prisstabilitet. Valutapolitiken har också avnationaliserats och centraliserats.

Eftersom en gemensam valuta också har en enda valutakurs kan det bara finnas en enda och gemensam valutapolitik. Beslut beträffande växelkurspolitiken för euroområdet fattas gemensamt av ECB och Ekofinrådet, och Ekofinrådet har sista ordet (se avsnitt 3.2.1).

Ekonomisk politik

Till skillnad från penning- och valutapolitiken ligger ansvaret för den ekonomiska politiken i stort sett helt och hållet kvar hos medlemsstaterna. I enlighet med artikel 4.1 i EG-fördraget baseras gemenskapens ekonomiska politik på *”en nära samordning av medlemsstaternas ekonomiska politik, på den inre marknaden och på fastställda gemensamma mål [...]”*. Artikel 98 i EG-fördraget säger att *”Medlemsstaterna skall föra sin ekonomiska politik så att de bidrar till att förverkliga gemenskapens mål [...] och inom ramen för de allmänna riktlinjer som avses i artikel 99.2”*. Artikel 99.1 i EG-fördraget kräver att medlemsstaterna skall *”betrakta den ekonomiska politiken som en fråga av gemensamt intresse”* och *”samordna denna politik inom rådet”*.

De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken (Broad Economic Policy Guidelines (BEPG)) är det främsta verktyget för att samordna olika nationers ekonomiska politik.⁴⁵ Dessa innehåller riktlinjer för genomförandet av den ekonomiska politiken och ger särskilda rekommendationer till varje medlemsstat och till gemenskapen. Genom att föreslå nödvändiga åtgärder inom olika områden – offentliga finanser, strukturreformer, beskattning, arbetsmarknadslagstiftning eller fortbildning och utbildning – bestämmer dessa riktlinjer (BEPG) måttstocken mot vilken efterföljande nationella och europeiska politiska beslut måste mätas.

⁴⁵ De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken gäller inte för penningpolitiken med anledning av ECB:s oberoende och mandatet i stadgan.

Riktlinjerna antas i form av rekommendationer och är därför inte rättsligt bindande eller tvingande. Istället bygger de på övertalning och påtryckningar för att få regeringar att genomföra lämpliga politiska insatser. Europeiska rådets godkännande av riktlinjerna⁴⁶ ger dem dock politisk tyngd.

Dessutom har särskilda förfaranden, allmänt kallade ”processer” utarbetats. ”Luxemburgprocessen” är samordningsförfarandet för nationell arbetsmarknadspolitik. Dess huvudsakliga politiska instrument är riktlinjerna för sysselsättning, vilka utkommer varje år och ger rekommendationer och anger prioriteringsområden för åtgärder, särskilt när det gäller fortbildning och utbildning, arbetsmarknadsreformer och införlivandet av dessa riktlinjer i nationella handlingsplaner.

”Cardiffprocessen” är ett system för bevakning och inbördes granskning (peer review) av strukturreformer. Huvudinstrumentet är den årliga multilaterala övervakningen av de ekonomiska reformernas framsteg. Denna verksamhet utförs med utgångspunkt i årliga rapporter från medlemsstater och Europeiska kommissionen och får ytterligare kraft från en mer djupgående multilateral granskning av ekonomiska reformer gjord av kommittén för ekonomisk politik.

”Kölnprocessen” sörjer för makroekonomisk dialog mellan arbetsmarknadens parter, nationella regeringar, Europeiska kommissionen och ECB. Huvudinstrumentet för denna process är ett utbyte av analyser av den ekonomiska situationen i och utsikterna för EU. Den makroekonomiska dialogen utgör en del av den europeiska sysselsättningspakten och kompletterar således både Luxemburg- och Cardiffprocessen.

”Lissabonstrategin” införde omfattande reformprogram som bland annat syftar till att förbättra den gemensamma marknadens funktion och ta itu med befintlig fragmentering och ineffektivitet på så vitt skilda områden som värdepappershandel till tillgång till riskkapital och flygtrafikkontroll.

Till skillnad från de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken är det finanspolitiska förfarandet vid alltför stora underskott (artikel 104 i EG-fördraget, kompletterad av stabilitets- och tillväxtpakten) rättsligt bindande och tvingande. Budgetdisciplinen stöds av förbudet mot att bevilja centralbankskredit till den offentliga sektorn (artikel 101) och varje form av privilegierad tillgång till finansinstituten för den offentliga sektorn. I enlighet med regeln om ”no bail-out” kan varken gemenskapen eller en medlemsstat hållas ansvarig för eller ta på sig skulder som en annan medlemsstat ådragit sig (artikel 103). Således kan inte den offentliga sektorn skuldsättning ”trollas bort genom inflation” och en regering som inte håller sig till reglerna kan inte räkna med att någon annan regering vidtar räddningsåtgärder.

⁴⁶ Europeiska rådets godkännande av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken är den enda formella åtgärd som detta organ har att fatta i frågor som rör EMU. Alla andra årenden som rör EMU där åtgärder erfordras på stats- eller regeringschefsnivå rör antingen mellanstatliga beslut eller beslut av EU-rådet i dess sammansättning av stats- eller regeringschefer.

Samtidigt som de nationella regeringarna fortsätter att ansvara för budgetpolitiken innehåller fördraget flera bestämmelser som syftar till att säkerställa sunda offentliga finanser under etapp tre av EMU. Det finns till exempel en bestämmelse som handlar om förfarandet vid alltför stora underskott, såsom detta definieras i artikel 104 och i ett protokoll till fördraget. I detta förfarande fastställs förutsättningarna för att de offentliga finanserna skall anses vara sunda. I artikel 104 fastslås att *”medlemsstaterna skall undvika alltför stora underskott i den offentliga sektorns finanser”*. Bedömningen av efterlevnaden av detta krav baseras på ett referensvärde för den offentliga sektorns underskott av BNP på högst 3 % och på ett referensvärde för statsskulden som inte får överstiga 60 % av BNP. Enligt villkoren i fördraget, vilka specificeras ytterligare i stabilitets- och tillväxtpakten, som t.ex. ett fall i real BNP mätt på årsbasis på minst 2 %, kan underskotts- eller skuldkvoter som överstiger referensvärdena tolereras och ett alltför stort underskott skall då inte anses föreliggande. Om EU-rådet beslutar att ett visst medlemsland har ett alltför stort underskott föreskrivs i förfarandet vidare åtgärder, däribland sanktioner.

Stabilitets- och tillväxtpakten antogs 1997. Den kompletterar och förtydligar tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott. Den består av Europeiska rådets resolution om stabilitets- och tillväxtpakten, rådets förordning om *”förstärkning av övervakningen av de offentliga finanserna samt övervakningen och samordningen av den ekonomiska politiken”* och rådets förordning om *”påskyndande och förtydligande av tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott”*. Genom att acceptera stabilitets- och tillväxtpakten har medlemsstaterna förpliktat sig att följa det medelfristiga målet i stabilitets- och tillväxtpakten om offentliga finanser som är *”nära balans eller i överskott”*. Tanken är att de skall kunna hantera normala konjunktursvängningar och samtidigt hålla underskottet i den offentliga sektorns finanser under referensvärdet 3 % av BNP.

Inom ramen för systemet med multilateral övervakning är euroländerna skyldiga att lägga fram stabilitetsprogram för EU-rådet och Europeiska kommissionen. De medlemsstater som inte deltar i EMU är skyldiga att lägga fram konvergensprogram. Båda typerna av program innehåller nödvändig information för bedömning av de budgetjusteringar som länderna planerar på medellång sikt för att uppnå offentliga finanser som är nära balans eller i överskott.

Ett mycket viktigt komplement till dessa bestämmelser för att främja en stabilitetsinriktad budgetpolitik är fördragets regel om *”no bail-out”* om att inte undsätta medlemsstater med budgetsvårigheter. I artikel 103.1 i fördraget står det: *”Gemenskapen skall inte ansvara för eller åta sig förpliktelser som har ingåtts av centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i en medlemsstat [...]. En medlemsstat skall inte ansvara för eller åta sig förpliktelser som har ingåtts av centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i en annan medlemsstat, [...].”* Genom denna regel slås det fast att återbetalning av offentlig skuld även fortsättningsvis är ett nationellt ansvar. Därmed uppmantras länderna att föra en försiktig budgetpolitik.

Ruta 5 Gemenskapsramen för finanspolitik

Andra bestämmelser som bidrar till budgetdisciplin är förbudet mot monetär finansiering av budgetunderskott och varje form av positiv särbehandling av den offentliga sektorn från finansinstitut. Enligt artikel 101 i fördraget är det förbjudet för ECB och de nationella centralbankerna att tillhandahålla monetär finansiering av offentliga underskott genom att ge gemenskapsinstitutioner eller gemenskapsorgan, centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag ”rätt att övertrassera sina konton eller att ge dem andra former av krediter”. Enligt artikel 102 i fördraget är vidare varje åtgärd förbjuden som ger dessa institutioner, organ, myndigheter eller företag en positiv särbehandling hos finansinstitut. Förutom att dessa bestämmelser ökar incitamenten att eftersträva sunda offentliga finanser och att föra en försiktig budgetpolitik bidrar de till att ge trovärdighet åt den gemensamma penningpolitiken och dess mål att uppnå prisstabilitet.

Utdrag ur ECB (2004), ECB:s penningpolitik, s. 23

Den asymmetri som finns mellan EMU:s monetära och ekonomiska aspekter innebär att det inte finns någon EU-regering på det sätt som det finns nationella regeringar. Detta är dock inte nödvändigtvis en brist i ramverket för gemenskapens ekonomiska politik. Att tillåta medlemsstaterna en hög grad av oberoende i beslut på viktiga områden inom den ekonomiska politiken ger viktigt manöverutrymme och lämnar öppet för positiva effekter av normal konkurrens inom politiken. Samtidigt säkerställer reglerna och procedurerna i ramverket för den ekonomiska politiken makroekonomisk stabilitet, under förutsättning att beslutsfattarna respekterar dem.

Differentierad integration

EU-medlemskap innebär inte automatiskt deltagande i euroområdet. Bortsett från Danmarks och Storbritanniens speciella status, som nämnts tidigare, krävs för deltagande i euroområdet att medlemsstaten uppfyller vissa krav som är nödvändiga för införandet av den gemensamma valutan.

Dessa krav för att införa den gemensamma valutan är hög grad av varaktig konvergens (**ekonomisk konvergens**) och den nationella lagstiftningens förenlighet med bestämmelserna om EMU i fördraget (**rättslig konvergens**) (se ruta 6).

I enlighet med artikel 121.1 i EG-fördraget bedöms en hög grad av varaktig ekonomisk konvergens ha uppnåtts mätt efter följande kriterier:

- hög grad av prisstabilitet,
- hållbar finansiell ställning för den offentliga sektorn,
- iakttagande av det normala fluktuationsutrymmet enligt Europeiska monetära systemets växelkursmekanism under minst två år,
- varaktighet i den konvergens som medlemsstaten har uppnått och i dess deltagande i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism, såsom det kommer till uttryck i den långfristiga räntenivån.

Ruta 6 Villkor för att införa euron

Villkoren för införande av euron fastställs i artikel 121 i EG-fördraget och det bifogade protokollet om de konvergenskriterier som nämns i artikel 121. I de konvergensrapporter som EMI och ECB utgivit bedöms tillämpningen av dessa bestämmelser.

Villkoren för att införa euron är:

- en hög grad av varaktig konvergens skall uppnås ("ekonomisk konvergens");
- varje medlemsstats nationella lagstiftning skall vara förenlig med artiklarna 108 och 109 i EG-fördraget och ECBS-stadgan ("rättslig konvergens").

Ekonomisk konvergens

Huruvida den berörda medlemsstaten uppnått en hög grad av varaktig konvergens bedöms utifrån fyra kriterier: prisstabilitet, sunda finanser, växelkursstabilitet och konvergerande räntor.

Prisutveckling

I den första strecksatsen i artikel 121.1 i EG-fördraget krävs "en hög grad av prisstabilitet" och fastställs att "detta skall framgå av att inflationstakten ligger nära den i de (högst tre) medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet."

I artikel 1 i protokollet anges att "kriteriet om prisstabilitet [...] innebär att en medlemsstat under en tid av ett år före granskningen skall uppvisa en hållbar prisutveckling och en genomsnittlig inflationstakt som inte med mer än 1,5 procentenheter överstiger inflationstakten i de, högst tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet. Inflationen skall mätas med hjälp av konsumentprisindex på en jämförbar grund, med beaktande av skillnader i nationella definitioner."

Utvecklingen av offentliga finanser

I den andra strecksatsen i artikel 121.1 i EG-fördraget krävs "en hållbar finansiell ställning för den offentliga sektorn" och fastställs att "detta skall framgå av att den offentliga sektorns finanser inte uppvisar ett alltför stort underskott enligt bestämmelserna i artikel 104.6".

I artikel 2 i protokollet anges att detta kriterium "[...] innebär att medlemsstaten vid tidpunkten för granskningen inte får vara föremål för något beslut av rådet enligt artikel 104.6 i detta fördrag om att ett alltför stort underskott föreligger".

Innan en medlemsstat kan bli en del av euroområdet måste den bevisa att den uppfyller dessa kriterier på ett varaktigt sätt. Detta villkor säkerställer att EMU inte avviker från sina grundläggande mål och vägledande principer, framför allt stabila priser, sunda offentliga finanser och monetära förhållanden, samt en stabil betalningsbalans.

Ruta 6 Villkor för att införa euron (forts.)

I artikel 104 i EG-fördraget skall medlemsstaterna ”undvika alltför stora underskott i den offentliga sektorns finanser”. Kommissionen undersöker om budgetdisciplin iakttas på grundval av följande kriterier:

- a) *Huruvida andelen av det förväntade eller faktiska underskottet i den offentliga sektorns finanser i procent av bruttonationalprodukten överstiger ett visst referensvärde (som i protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott fastställts till 3 % av BNP), såvida inte*
  - *detta procenttal har minskat väsentligt och kontinuerligt och nått en nivå som ligger nära referensvärdet, eller*
  - *referensvärdet endast undantagsvis och övergående överskrids och procenttalet fortfarande ligger nära referensvärdet.*
- b) *Huruvida skuldsättningen i den offentliga sektorn i förhållande till bruttonationalprodukten överstiger ett visst referensvärde (anges i protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott till 60% av BNP), såvida inte detta procenttal minskar i tillräcklig utsträckning och närmar sig referensvärdet i tillfredsställande takt.*

Växelkursutvecklingen

I den tredje strecksatsen i artikel 121.1 i EG-fördraget krävs ”ett iakttagande av det normala fluktuationsutrymmet enligt Europeiska monetära systemets växelkursmekanism under minst två år utan devalvering i förhållande till någon annan medlemsstats valuta.”

I artikel 3 fastslås att ”Kriteriet om deltagande i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism [...] innebär att kursrörelserna för en medlemsstats valuta skall ha legat inom det normala fluktuationsutrymmet enligt Europeiska monetära systemets växelkursmekanism, utan att allvarliga spänningar har uppstått under minst de senaste två åren före granskningen. Särskilt skall medlemsstaten inte på eget initiativ ha devalverat sin valutas bilaterala centralkurs i förhållande till någon annan medlemsstats valuta under denna period.”

När det gäller tillämpningen av dessa bestämmelser har EMI och ECB i konvergensrapporterna 1998, 2000 och 2002 påpekat att när fördraget utformades var normala fluktuationsband $\pm 2,25\%$ kring de bilaterala centralkurserna, medan ett band på $\pm 6\%$ var ett undantag från regeln. I augusti 1993 beslöts att bredda fluktuationsbanden till $\pm 15\%$ och tolkningen av kriteriet, särskilt av begreppet ”normala fluktuationsband” blev mindre rättfram”. Hänsyn behöver därför tas till hur varje växelkurs utvecklats inom Europeiska monetära systemet (EMS) sedan 1993 genom en efterhandsbedömning. Tonvikten läggs därför på att växelkurser ligger nära de respektive centralkurser i ERM/ERM2.

Ruta 6 Villkor för att införa euron (forts.)

Utvecklingen av långa räntor

I den fjärde strecksatsen i artikel 121.1 i EG-fördraget krävs ”En varaktighet i den konvergens som medlemsstaten har uppnått och i dess deltagande i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism, såsom det kommer till uttryck i den långfristiga räntenivån”.

I artikel 4 i protokollet anges att “Kriteriet om konvergens i räntesatserna [...] innebär att en medlemsstat under en tid av ett år före granskningen skall ha haft en genomsnittlig långfristig nominell räntesats som inte med mer än två procentenheter överstiger motsvarande räntesats i de, högst tre medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet. Räntesatserna skall beräknas på grundval av långfristiga statsobligationer eller jämförbara värdepapper, med beaktande av skillnader i nationella definitioner”.

Rättslig konvergens

Alla medlemsstaters nationella lagstiftning, inbegripet stadgarna för deras nationella centralbanker, skall vara förenliga med artiklarna 108 och 109 i EG-fördraget och med ECBS-stadgan. Ordet ”förenlig” anger att de nationella centralbankernas stadgar enligt fördraget inte måste ”harmoniseras”, varken sinsemellan eller med ECBS-stadgan. Det betyder i stället att nationell lagstiftning måste anpassas för att undanröja bristande överensstämmelse med fördraget och ECBS-stadgan, särskilt bestämmelser som inkräktar på respektive nationell centralbanks oberoende och dess roll som en integrerad del av ECBS.

Oförenligheter har tagits bort när medlemsstaten inför euron. Trots fördragets och ECBS-stadgans företrädare framför nationell lagstiftning har en medlemsstat skyldighet att anpassa sin lagstiftning. Denna skyldighet säkerställer att nationell lagstiftning på förhand överensstämmer med gemenskapslagen.

För att identifiera de områden inom vilka anpassningar behöver ske, undersöker ECB:

- den nationella centralbankens oberoende (juridiskt, institutionellt och funktionellt oberoende samt anställningstrygghet för medlemmarna i de beslutande organen),
- den nationella centralbankens integrering i ECBS (inbegripet lagstadgade mål, arbetsuppgifter, instrument, organisation och finansiella bestämmelser),
- annan lagstiftning som är av betydelse för medlemsstatens fullständiga deltagande i etapp tre av EMU (inbegripet bestämmelser om utgivning av sedlar och mynt, innehav och förvaltning av utländska valutareserver samt växelkurspolitik).

Andra faktorer

I 121.1 i EG-fördraget krävs även att kommissionen och EMI (nu ECB) skall ta hänsyn till flera andra faktorer, nämligen ”ecuns utveckling, resultaten av marknadsintegrationen, situationen för och utvecklingen av bytesbalansen samt utvecklingen av enhetsarbetskraftskostnader och andra prisindex”. Ecuns utveckling var en faktor som beaktades 1998 under övergången till etapp tre av EMU. Nu när euron har ersatts av euron, kommer dock denna faktor inte längre att spela någon roll i konvergensbedömningarna.

Förfaranden

ECB (1998 var det EMI) och Europeiska kommissionen bedömer huruvida varje enskild medlemsstat i EU har uppfyllt ovan nämnda villkor. Båda organen agerar enskilt och oberoende. Deras första konvergensrapporter offentliggjordes 1998 vid tidpunkten för övergången till etapp tre av EMU. Situationen för medlemsstater med ett undantag bedöms minst en gång vartannat år eller på begäran av en medlemsstat med ett undantag.

Förfarandena för övergången till etapp tre av EMU 1998 utfördes i enlighet med artikel 121 i EG-fördraget:

- rapporter från EMI och Europeiska kommissionen,
- rekommendationer från både kommissionen och Ekofinrådet,
- samråd med Europaparlamentet,
- beslut av Europeiska unionens råd, i dess sammansättning av stats- eller regeringschefer.

För omprövning och upphävande av ett undantag krävs i artikel 122 i EG-fördraget följande förfaranden:

- rapporter från EMI och Europeiska kommissionen,
- förslag från kommissionen,
- samråd med Europaparlamentet,
- diskussioner i EU-rådet, i dess sammansättning av stats- eller regeringschefer,
- beslut av Ekofinrådet.

Kravet på rättslig konvergens tvingar varje medlemsstat att anpassa den nationella lagstiftningen för att säkerställa respektive centralbanks oberoende och integrera denna i ECBS.

Europeiska kommissionen och ECB (år 1998 ännu EMI) bedömer både den ekonomiska och den rättsliga konvergensen och rapporterar till EU-rådet (både Ekofinrådet och rådet i dess sammansättning av stats- eller regeringschefer) som tar det slutgiltiga beslutet.

EU-medlemsstater med undantag

I enlighet med artikel 122 i EG-fördraget bedöms EU-medlemsstater som inte uppfyller de nödvändiga villkoren för att införa euron ha **undantag**. Detta betyder att den berörda medlemsstaten inte deltar i det gemensamma valutaområdet. Den behåller sin monetära självständighet med en egen valuta och befintliga penningpolitiska befogenheter och är inte bunden till reglerna för den ekonomiska politiken, vilka endast gäller för medlemsstater som deltar i den tredje etappen av EMU. Medlemsstater med undantag förblir dock bundna till målet att införa den gemensamma valutan (artikel 4.2 i EG-fördraget) och måste uppnå ekonomisk och rättslig konvergens som en förutsättning för det slutliga införandet av den gemensamma valutan. Artikel 108 om centralbankernas oberoende är även tillämplig på dessa medlemsstater.

Ett undantag är tillfälligt. EU-rådet bedömer situationen på nytt vartannat år baserat på rapporter från ECB och Europeiska kommissionen. Om rådet (både Ekofinrådet och rådet i dess sammansättning med stats- eller regeringschefer) kommer fram till att en medlemsstat uppfyller villkoren för ekonomisk och rättslig konvergens upphävs undantaget och medlemsstaten måste införa euron som valuta.

I dagsläget har Sverige och de tio länder som gick med i Europeiska unionen den 1 maj 2004 undantag. Sverige har ännu inte uppfyllt villkoren för rättslig konvergens. Med undantag för Slovenien som antar euron den 1 januari 2007 måste de nya medlemsstaterna under de kommande åren visa att de uppfyller de nödvändiga kriterierna för att anta euron som sin valuta.

EU-medlemsstater med särskild ställning

I enlighet med protokollen som bifogats EG-fördraget⁴⁷ har Danmark och Förenade kungariket undantagits från deltagande i EMU:s tredje etapp. Detta betyder att Danmark och Förenade kungariket hade rätt att välja om de skulle delta i EMU:s tredje etapp eller inte innan den startade den 1 januari 1999. Båda länderna utnyttjade denna rätt (Danmark i december 1992 och Förenade kungariket i oktober 1997) och meddelade EU-rådet att de inte hade för avsikt att gå vidare till tredje etappen.

Vad beträffar undantagens omfattning fastslås det i protokollet om Danmark, artikel 2, ”*Om Danmark anmäler att det inte kommer att delta i den tredje etappen, skall Danmark medges undantag. Verkan av detta undantag skall vara att alla artiklar och bestämmelser i detta fördrag och i ECBS-stadgan som avser undantaget skall tillämpas på Danmark.*” Protokollet om Förenade kungariket går mycket längre. Det ger undantag från ytterligare fördragsbestämmelser. I synnerhet kringgår det tillämpningen av artikel 4.2 i EG-fördraget enligt vilken både gemenskapen och medlemsstaterna förblir bundna till målet att införa den gemensamma valutan och artikel 8 om centralbankernas oberoende.

De undantag som Danmark och Förenade kungariket fått är permanenta. Båda staterna har dock behållit rätten att delta senare om de vid den tidpunkten uppfyller villkoren för att införa euron.

⁴⁷ Protokoll om vissa bestämmelser angående Danmark och protokoll om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland.

ECB-rådets möte på ECB i november 2006.

2 CENTRALBANKSVERSAMHET INOM EMU: JURIDISKA, INSTITUTIONELLA OCH ORGANISATORISKA ASPEKTER

I och med att de införde euron som gemensam valuta avstod de EU-medlemsstater som ingår i euroområdet från sin penningpolitiska suveränitet. ECB har, som kärnan i det nyupprättade centralbankssystemet kallat Europeiska centralbankssystemet (ECBS), tagit på sig ansvaret för penningpolitiken i euroområdet.

2.1 ECB, ECBS OCH EUROSYSTEMET

I enlighet med EG-fördraget har ECBS uppgiften att utföra centralbanksfunktionerna för euron. Eftersom ECBS dock inte själv är någon juridisk person och på grund av olika grad av integration i EMU är de verkliga aktörerna ECB och euroländernas nationella centralbanker. De utför ECBS kärnuppgifter under benämningen ”Eurosystemet”.

2.1.1 ECBS och Eurosystemet som länk mellan ECB och de nationella centralbankerna

ECBS består av ECB och de 25 EU-medlemsstaternas nationella centralbanker. Dess ”organiska lag” är Protokoll om stadgan för Europeiska centralbanks-systemet och Europeiska centralbanken (ECBS-stadgan) som fogats till EG-fördraget.

Till skillnad från ECB och de nationella centralbankerna är ECBS ingen egen juridisk person och har ingen handlingskapacitet och inga egna beslutande organ. Istället är varje komponent i ECBS – ECB och de nationella centralbankerna – juridiska personer och aktörer. De har handlingskapacitet, men när de fullgör uppgifter som tilldelats ECBS agerar de i linje med ECBS mål, reglerna i fördraget och stadgan och de beslut som tagits av ECB:s beslutande organ. Termen ECBS betecknar alltså ett institutionellt ramverk som utgör en ”organisk” länk mellan ECB och de nationella centralbankerna. Det säkerställer för det första att beslutsfattandet centraliseras och för det andra att de uppgifter som ECBS tilldelas genom EG-fördraget utförs gemensamt och konsekvent i linje med befogenhetsfördelningen och systemets mål.

ECBS består av de nationella centralbankerna i alla EU-medlemsstater, även centralbankerna i de stater som inte har infört euron (se avsnitt 1.2.2) på grund av sin särskilda ställning (Danmark och Förenade kungariket) eller på grund av ett undantag (Sverige och de tio nya EU-medlemsstaterna). Eftersom de icke deltagande medlemsstaterna har behållit sin monetära självständighet är dessa staters respektive centralbanker inte inblandade i systemets kärnuppgifter. Därför antog ECB-rådet termen ”Eurosystemet” i november 1998 för att hjälpa allmänheten att lättare förstå den komplexa struktur som europeisk centralbanksverksamhet är. Denna term hänvisar till sammansättningen – ECB och de nationella centralbankerna i de medlemsstater som har infört euron – inom vilken ECBS utför sina grundläggande uppgifter.

Det finns tre huvudsakliga politiska och ekonomiska skäl till att ett system skapades för att utföra centralbanksfunktionerna för euron, och inte en enda centralbank.

1. Skapandet av en enda centralbank för hela euroområdet (vilket möjligen skulle koncentrera centralbanksverksamheten till en enda plats) skulle inte ha varit acceptabelt av politiska skäl.
2. Eurosystemets tillvägagångssätt bygger på de nationella centralbankernas erfarenheter, behåller deras institutionella uppbyggnad, infrastruktur samt operativa kapacitet och expertis. Dessutom fortsätter de nationella centralbankerna att utföra en del uppgifter som inte har med Eurosystemet att göra.
3. Med tanke på att euroområdet är ett stort geografiskt område tyckte man att det var lämpligt att ge kreditinstitut tillgång till centralbanksverksamhet i varje deltagande medlemsstat. Med tanke på det stora antalet nationer och kulturer i

euroområdet ansågs nationella institutioner (hellre än en överstatliga) vara bäst placerade att tjäna som tillträdespunkt till Eurosystemet.

Eurosystemets uppbyggnad bygger på etablerade centralbanksstrukturer och respekterar den kulturella och nationella mångfalden inom euroområdet. Samtidigt befrämjar det faktum att de nationella centralbankerna är autonoma enheter korsbefruktnings och, i lämpliga fall, efterliknande när det gäller bästa praxis och på så sätt skapas en potential för att förbättra effektiviteten i den operativa förvaltningen inom Eurosystemet. I denna anda antog Eurosystemets centralbanker i januari 2005 ett verksamhetsmål samt enades om Eurosystemets strategiska intentioner och organisationsprinciper för att främja effektivitet i arbetet med att utföra de funktioner som faller inom Eurosystemets uppgifter.

2.1.2 ECB är i enlighet med gemenskapslagstiftningen en specialiserad organisation

I enlighet med EG-fördraget har ECB upprättats som en specialiserad och självständig organisation för att bedriva penningpolitik och därtill relaterad verksamhet. ECB har av den anledningen fått en ställning som juridisk person med egna beslutande organ och befogenheter. Dess organisation som centralbank har sin grund i penningpolitikens speciella natur, dvs. en offentlig politisk funktion som huvudsakligen utförs genom aktiviteter på finansmarknaden.

Juridisk person

ECB är en juridisk person enligt artikel 107.2 i EG-fördraget och har den mest omfattande rättskapacitet som tillerkänts juridiska personer enligt den nationella lagstiftningen i varje medlemsstat, i enlighet med artikel 9.1 i ECBS-stadgan. Den kan därmed förvärva och avyttra fast och lös egendom och föra talan inför domstolar och andra myndigheter. Dessutom åtnjuter ECB de privilegier och den immunitet som krävs för att banken skall kunna fullgöra sina uppgifter, i enlighet med de villkor som anges i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier av den 8 april 1965.¹

I egenskap av juridisk person enligt internationell offentlig rätt kan ECB bland annat ingå avtal inom sina behörighetsområden samt delta i arbetet i internationella organisationer som Internationella valutafonden (IMF), Internationella regleringsbanken (BIS) eller Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD).

Institutionell status

Även om ECB utför en politisk funktion inom ramen för EG-fördraget är den inte en gemenskapsinstitution i egentlig mening. Den är inte omnämnd i artikel 7 i EG-fördraget där de fem gemenskapsinstitutionerna anges: Europaparlamentet, Europeiska unionens råd, Europeiska gemenskapernas kommission, Europeiska gemenskapernas domstol och Revisionsrätten. Dessa institutioner har mandat att utföra gemenskapens uppgifter inom den befogenhetsram som fastställs i

¹ Enligt artikel 23 i protokollet gäller protokollet Europeiska centralbanken, medlemmar och ledamöter av dess organ samt dess personal, utan att påverka bestämmelserna i ECBS-stadgan.

fördraget.

Den rättsliga grunden för ECBS och ECB återfinns i en separat artikel, nämligen artikel 8 i fördraget. Där bekräftas ECB:s särskilda ställning inom Europeiska gemenskapen och skiljs från de övriga institutionerna och deras organ och dess aktiviteter begränsas till en väldefinierad specialuppgift.

Som organisation skapad genom EG-fördraget åtnjuter ECB verkliga befogenheter. Dessa befogenheter har inte delegerats av någon gemenskapsinstitution utan är verkliga befogenheter som ECB har fått genom EG-fördraget. Denna egenskap skiljer ECB från andra decentraliserade gemenskapsorgan, vilka även de är juridiska personer men har fått sina behörigheter genom gemenskapsinstitutionerna.²

2.1.3 Euroområdet nationella centralbanker som en integrerad del av Eurosystemet

Var och en av de nationella centralbankerna har ställning som juridisk person enligt respektive lands lagstiftning. Alla nationella centralbanker i euroområdet utgör dock en integrerad del av Eurosystemet i enlighet med artikel 105 i EG-fördraget och artikel 14.3 i ECBS-stadgan. I enlighet med artikel 12.1 i stadgan utför de nationella centralbankerna de av Eurosystemets uppgifter som delegeras till dem av ECB i linje med decentraliseringsprincipen (se avsnitt 2.4) och handlar i enlighet med ECB:s riktlinjer och instruktioner (artikel 14.3 i stadgan). Samtidigt är centralbankscheferna i Eurosystemet och ledamöterna i ECB:s direktion, medlemmar i ECB-rådet (artikel 10 i ECBS-stadgan). I egenskap av ”andelsägare” i ECB förser de nationella centralbankerna i Eurosystemet ECB med kapital och valutareserver och tar del av dess finansiella resultat (artikel 28, 30 och 33 i stadgan).

För att integrera de nationella centralbankerna i Eurosystemet har den nationella lagstiftningen anpassats till gemenskapslagstiftningen: nationella lagar och författningar måste säkerställa att de nationella centralbankerna och deras beslutande organ är oberoende gentemot respektive EU-medlemsstats myndigheter (se avsnitt 4.1). Oberoende är ett krav på grund av de nationella centralbankernas och deras chefers engagemang i Eurosystemets verksamhet.

Integrationen av de nationella centralbankerna i Eurosystemet påverkar inte deras institutionella, finansiella och administrativa autonomi. I enlighet med ECBS-stadgan får de nationella centralbankerna under eget ansvar utföra uppgifter som inte har med Eurosystemet att göra förutsatt att detta inte står i konflikt med Eurosystemets uppgifter och mål. Funktioner som faller utanför Eurosystemets uppgifter varierar från land till land och består huvudsakligen av olika typer av finansiella och administrativa tjänster till respektive lands regering. De flesta nationella centralbanker är involverade i övervakningen av finansinstituten i sina respektive länder (se avsnitt 3.7).

2.1.4 De nationella centralbankerna i de icke deltagande EU-

² Tex. Europeiska miljöbyrån (EEA), Kontoret för harmonisering inom den inre marknaden (KHIM) och Europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA).

medlemsstaterna

De nationella centralbankerna i de icke deltagande EU-medlemsstaterna är också med i ECBS men har en särskild ställning. De är ansvariga för respektive stats nationella penningpolitik och är därmed uteslutna från deltagande i Eurosystemets kärnuppgifter, särskilt genomförandet av den gemensamma penningpolitiken. Deras chefer är inte ledamöter i ECB-rådet och deltar inte i beslutprocessen för Eurosystemets kärnuppgifter. På samma sätt är dessa nationella centralbanker inte involverade i genomförandet av den gemensamma penningpolitiken och därtill relaterade uppgifter.

De icke deltagande nationella centralbankerna är inte desto mindre bundna till principen om en penningpolitik inriktad på prisstabilitet. Som medlemmar i ECBS måste de samarbeta med Eurosystemet på ett flertal områden. De understöder till exempel insamlingen av statistik (se avsnitt 3.5). Dessutom tillhandahåller växelkursmekanismen ERM2 en ram för penning- och valutapolitiskt samarbete med Eurosystemet (se avsnitt 3.2.1). Forum för detta samarbete är ECB:s allmänna råd (se avsnitt 2.5.1).

2.2 MÅL

Enligt artikel 105.1 i fördraget är huvudmålet för ECBS att upprätthålla prisstabilitet. Utan att det påverkar tillämpningen av detta mål skall ECBS stödja den allmänna ekonomiska politiken i gemenskapen i syfte att bidra till uppfyllandet av gemenskapens mål. I dessa mål ingår en hög grad av sysselsättning och hållbar, icke-inflatorisk tillväxt. Vidare skall ECBS agera i linje med principen om en öppen marknadsekonomi med fri konkurrens.

Eftersom artikel 105.1 i fördraget inte gäller för EU-medlemsstater som inte har infört euron måste termen ”ECBS” läsas som ”Eurosystemet”.

2.2.1 Huvudmålet är prisstabilitet

ECB:s huvudmål att upprätthålla prisstabilitet är huvudbestämmelsen i kapitlet om penningpolitik i fördraget. Det återspeglar modernt ekonomiskt tänkande om penningpolitikens roll, räckvidd och begränsningar och utgör grundvalen för centralbanksverksamhetens uppbyggnad i EMU.

Det finns goda skäl till att EG-fördraget föreskriver målet att upprätthålla prisstabilitet. För det första pekar flera decenniers praktiska erfarenheter och ett stort antal ekonomiska studier på att penningpolitiken bäst kan bidra till att förbättra de ekonomiska utsikterna och höja levnadsstandarden för medborgarna genom att varaktigt upprätthålla prisstabilitet (se ruta 7).

För det andra visar den teoretiska grunden för penningpolitiken liksom tidigare erfarenheter att penningpolitik i slutändan endast kan påverka prisnivån i ekonomin (se avsnitt 3.1.1). Därför är prisstabilitet det enda möjliga målet för den gemensamma penningpolitiken på medellång sikt. Bortsett från den positiva

Ruta 7 Fördelarna med prisstabilitet

Prisstabilitet avser den allmänna prisnivån i ekonomin och innebär att man undviker utdragna perioder av såväl inflation som deflation. Prisstabilitet bidrar på flera sätt till en hög ekonomisk aktivitet och sysselsättning.

1. Prisstabilitet gör det lättare för allmänheten att upptäcka förändringar i relativa priser eftersom sådana förändringar inte skymms av rörelser i den allmänna prisnivån. Detta gör det möjligt för företag och konsumenter att ta välgrundade beslut om konsumtion och investeringar. Det gör i sin tur att marknaden kan fördela resurser på ett mer effektivt sätt. Genom att hjälpa marknaden att styra resurserna till de mest produktiva användningsområdena ökar prisstabilitet produktionspotentialen i ekonomin.
2. Om investerare kan vara säkra på att priserna kommer att förbli stabila i framtiden kommer de inte att kräva ”inflationriskpremier” för att kompensera sig för de risker det innebär att inneha nominella tillgångar under en längre tid. Genom att minska riskpremierna i realräntan kan en trovärdig penningpolitik bidra till fördelningseffektivitet på kapitalmarknaden och på så vis öka incitamenten till investeringar. Detta främjar i sin tur ekonomisk välfärd.
3. Ett trovärdigt upprätthållande av prisstabilitet gör det även mindre sannolikt att privatpersoner och företag avleder resurser från en produktiv användning till att skydda sig mot inflation. I en situation med hög inflation finns det till exempel ett incitament att samla reala tillgångar eftersom dessa under sådana förhållanden är mer värdebeständiga än pengar eller vissa finansiella tillgångar. Att samla tillgångar är dock inte ett effektivt investeringsbeslut och hindrar därför ekonomisk tillväxt.
4. Skatte- och välfärdssystem kan skapa onaturliga incitament som snedvrider det ekonomiska beteendet. I de flesta fall förvärras dessa snedvridningar av inflation eller deflation. Med prisstabilitet elimineras de reala ekonomiska kostnader som uppstår när inflation förvärrar skatte- och socialförsäkringssystemens snedvridande effekter.
5. Att upprätthålla prisstabilitet förhindrar den omfattande och godtyckliga omfördelning av välstånd och inkomster som uppstår under såväl perioder med inflation som deflation. Förhållanden med stabila priser bidrar därför till social sammanhållning och stabilitet. Flera exempel under 1900-talet har visat att hög inflation eller deflation ofta leder till social och politisk instabilitet.

Källa: ECB (2004), *ECB:s penningpolitik*, s. 42

effekten av prisstabilitet har penningpolitiken däremot ingen möjlighet att varaktigt påverka reala variabler.

Även om EG-fördraget tydligt klargör att ECB:s huvudmål är att upprätthålla prisstabilitet definierar det inte vad som faktiskt avses med ”prisstabilitet”. Med tanke på detta angav ECB i oktober 1998 en kvantitativ definition av prisstabilitet. Denna definition utgör en del av ECB:s penningpolitiska strategi (se avsnitt 3.1.2).

2.2.2 Stödet från den allmänna ekonomiska politiken

Genom att utföra sin tydligt definierade uppgift att upprätthålla prisstabilitet stöder ECB den allmänna ekonomiska politiken inom gemenskapen i syfte att bidra till att förverkliga gemenskapens mål i enlighet med artikel 2. Det är verkligen så, vilket visats ovan, att det bästa bidrag som ECB kan ge för att främja bland annat en ”*hållbar och icke-inflatorisk tillväxt*” och en ”*hög nivå i fråga om sysselsättning*”, i enlighet med artikel 2 i EG-fördraget, är att föra en penningpolitik som siktar på prisstabilitet. På detta sätt skapar en penningpolitik som är inriktad på stabilitet en stabil miljö som tillåter andra politiska beslut att genomföras på ett så effektivt sätt som möjligt.

Däremot har penningpolitiken mycket begränsade möjligheter att utöva ett varaktigt inflytande över reala variabler genom andra kanaler. På längre sikt bestäms realinkomsten i allt väsentligt av faktorer på utbudssidan (exempelvis teknik, befolkningsökning, marknadens flexibilitet och effektiviteten i ekonomins institutionella struktur). Uppgiften att förbättra ekonomins tillväxtpotential vilar därför på budget- och strukturpolitiken – men även på dem som deltar i löneförhandlingarna.

Därmed innebär uppdraget att stödja den allmänna ekonomiska politiken i euroområdet inte att ECB får något direkt ansvar för ytterligare mål, bortsett från målet om prisstabilitet. Istället kräver fördraget att ECB beaktar gemenskapens övriga mål i sin strävan att uppnå huvudmålet. Eftersom penningpolitiken på kort sikt kan påverka den reella aktiviteten bör ECB särskilt undvika att skapa för stora fluktuationer i produktionsledet och i sysselsättningen såvida detta inte innebär en risk för huvudmålet.

På samma sätt kräver inte uppgiften att stödja den allmänna ekonomiska politiken i gemenskapen att ECB på förhand samordnar sin politik med gemenskapens ekonomiska politik. Det är dock en del av den logiska grunden för dialogen mellan ECB och de ekonomiska beslutsfattarna på gemenskapsnivå (se avsnitt 4.3).

2.2.3 Principen om en öppen marknadsekonomi

EG-fördraget binder också Eurosystemet till principen om en öppen marknadsekonomi med fri konkurrens. Eurosystemet följer denna princip på flera sätt. Genom att upprätthålla prisstabiliteten bidrar ECB till en väl fungerande prismekanism, vilket är ett viktigt kännetecken för en väl fungerande marknadsekonomi och gynnar en effektiv resursfördelning. Eurosystemets penningpolitiska instrument baseras på marknadsmekanismer och kreditinstituten ges lika tillgång till Eurosystemets faciliteter.

2.3 FÖRDELNINGEN AV ARBETSUPPGIFTER ENLIGT FÖRDRAGET

ECBS har genom fördraget anförtrotts uppgiften att utföra centralbanksverksamhet för gemenskapen. Eftersom några av EU:s medlemsstater inte deltar i EMU skall termerna ”ECBS” och ”gemenskapen” läsas som ”Eurosystemet” respektive ”euroområdet”.

2.3.1 Eurosystemets grundläggande uppgifter

Artikel 105.2 i EG-fördraget och artikel 3.1 i ECBS-stadgan ger Eurosystemet ensamrätt att utföra följande grundläggande uppgifter:

- utforma och genomföra penningpolitiken i euroområdet,
- genomföra valutatransaktioner,
- inneha och förvalta de officiella valutareserverna för medlemsstaterna i euroområdet,
- främja väl fungerande betalningssystem.

Övriga relaterade uppgifter inkluderar:

- ge ut sedlar i euro, som enda lagliga betalningsmedel i euroområdet (artikel 106.1 i EG-fördraget och artikel 16 i stadgan),
- samla in nödvändig statistisk information för Eurosystemets uppgifter (artikel 5 i stadgan).

Eurosystemets kapacitet att formulera och genomföra **penningpolitiken** i euroområdet säkerställs av dess fullständiga kontroll över baspengarna. I enlighet med artikel 106 i fördraget är ECB och de nationella centralbankerna de enda institutioner som får ge ut sedlar i euroområdet. Den rätt som medlemsstaterna i euroområdet har att präglade mynt är begränsad till låga valörer och antalet präglade mynt måste godkännas av ECB. Eftersom banksektorn är beroende av baspengar har Eurosystemet stort inflytande på villkoren på penningmarknaden och penningmarknadsräntorna (se avsnitt 3.1).

Utförandet av **valutatransaktioner** är en viktig funktion och naturlig följd av genomförandet av penningpolitiken. Att ge denna uppgift till Eurosystemet tar inte bara till vara centralbankernas operativa kapacitet utan säkerställer också att valutatransaktionerna sker i överensstämmelse med penningpolitikens mål. Valutatransaktioner påverkar växelkurserna och de inhemska likviditetsförhållandena, vilka är relevanta variabler för penningpolitiken. Dessa måste vara förenliga med det ramverk som fördraget har fastställt för växelkurspolitiken i euroområdet. ECB-rådet och EU-rådet delar ansvaret som slutgiltig beslutsfattare på det här området.

Uppgiften att inneha och förvalta euroområdets **officiella valutareserver** är ett logiskt komplement till Eurosystemets uppgift att utföra valutatransaktioner. Detta kompletteras i enlighet med artikel 31 i stadgan med ECB:s befogenhet att kontrollera användandet av de nationella centralbankernas valutainnehav och medlemsstaternas återstående rörelsemedel i utländsk valuta (se avsnitt 3.2.2).

Att ge uppgiften att stödja ett **smidigt fungerande betalningssystem** till Eurosystemet (se avsnitt 3.3) bekräftar vikten av ett sunt och effektivt system, inte bara för genomförandet av penningpolitiken utan för hela ekonomin.

För att utföra Eurosystemets uppgifter ger artiklarna 17-24 i ECBS-stadgan, ECB och de nationella centralbankerna i euroområdet flera funktionella och operativa verktyg. Dessutom

- har ECB befogenhet och rätt att ålägga bindande sanktioner vid icke-efterlevnad av ECB:s förordningar och beslut i enlighet med artikel 110 i fördraget och artikel 34 i stadgan (se avsnitt 2.5.3)
- kontrollerar ECB de nationella centralbankernas efterlevnad av förbudet mot monetär finansiering och positiv särbehandling av den offentliga sektorn (se avsnitt 2.5.5).

2.3.2 Övriga uppgifter

Utöver dess kärnuppgifter skall Eurosystemet medverka till "[...] *att de behöriga myndigheterna smidigt kan genomföra sin politik när det gäller tillsyn över kreditinstitut och det finansiella systemets stabilitet.*" (artikel 105.5 i EG-fördraget). Eftersom dessa uppgifter huvudsakligen faller inom medlemsstaternas ansvarsområde begränsas Eurosystemets roll till att endast lämna ett bidrag. Även om utsträckningen av Eurosystemets medverkan inte specificeras exakt, erkänns i fördraget ECB:s och de nationella centralbankernas rättmätiga intresse av att vara delaktiga i gemenskapens arrangemang för tillsyn och finansiell stabilitet (se avsnitt 3.7).

En annan viktig arbetsuppgift för ECB är att, i frågor inom sitt behörighetsområde, avge yttranden till behöriga institutioner eller organ inom gemenskapen eller till nationella myndigheter (artikel 105.4 i EG-fördraget och artikel 4 i stadgan) och dess rätt att lägga fram förslag till sekundär gemenskapslagstiftning i de fall som specificeras i fördraget.

Slutligen, i enlighet med artikel 123.2 i fördraget och artikel 44 i stadgan, skall ECB utföra de av EMI:s uppgifter som fortfarande måste utföras på grund av att alla EU-medlemsstater ännu inte har infört euron (se avsnitt 2.5.6).

2.4 CENTRALISERAT BESLUTFATTANDE OCH OPERATIV DECENTRALISERING

I enlighet med artikel 8 i ECBS-stadgan, styr ECB:s beslutande organ Eurosystemet. Inom sina respektive ansvarsområden tar dessa organ alla beslut som behövs för att ECBS och Eurosystemet skall kunna utföra sina uppgifter.

Centraliserat beslutsfattande i ECB:s beslutande organ är inte begränsat till utformandet av politiska beslut, exempelvis förändringar i ECB:s styrräntor utan omfattar även genomförandet av besluten genom ECB och de nationella centralbankerna.

Förutom de lagstadgade uppgifterna som har tilldelats ECB i egenskap av kärnan i och ledare för Eurosystemet (se avsnitt 2.5) säger inte ECBS-stadgan något om i vilken mån ECB:s politik skall genomföras genom ECB:s eller de nationella centralbankernas aktiviteter. För större delen av Eurosystemets aktiviteter har uppdelningen av arbetsuppgifter inom systemet i praktiken styrts av decentraliseringsprincipen, dvs. ”I den utsträckning som det anses möjligt och ändamålsenligt och utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i denna artikel skall ECB anlita de nationella centralbankerna för att genomföra transaktioner som ingår i uppgifterna för ECBS.” (artikel 12.1 i ECBS-stadgan).

Decentraliseringsprincipen skall inte förväxlas med subsidiaritetsprincipen, som beskrivs i artikel 5 i EG-fördraget. Subsidiaritet innebär att behovet av centralisering måste vara bevisat innan åtgärder kan vidtas på gemenskapsnivå. I EMU:s tredje etapp har dock penningpolitiken gjorts till ett område där beslut endast fattas på gemenskapsnivå. Centralisering behöver alltså inte rättfärdigas. Istället är det upp till ECB att bedöma i vilken grad decentralisering är möjlig och lämplig.

Eurosystemets operationella styrsystem tar full hänsyn till decentraliseringsprincipen. De nationella centralbankerna genomför nästan alla Eurosystemets operativa uppgifter, vilket beskrivs i kapitel 3. De nationella centralbankerna genomför således nästan alla penningpolitiska transaktioner och, i egenskap av ombud för ECB, de flesta externa transaktioner. De tillhandahåller betalnings- och värdepappersavvecklingsfaciliteter samt svarar för anskaffande och utgivning och hantering (efter utgivningen) av eurosedlar. De samlar också in statistik för ECB:s räkning, samarbetar med ECB när det gäller översättning och produktion av publikationer och de bidrar till ekonomisk analys och forskning som görs inom ramen för organiserade nätverk.

Däremot utför ECB några uppgifter på egen hand, vilket även det visas i kapitel 3. ECB har hand om sina egna medel, utövar tillsyn över gränsöverskridande system för stora betalningar och clearingsystem och agerar som avvecklingsagent för en del av dessa. Andra av ECB:s operativa uppgifter innefattar externa transaktioner, men i praktiken utförs de flesta av dessa av de nationella centralbankerna. Att omfattningen av ECB:s egen operativa verksamhet inte är så stor betyder dock inte att den till stor del är skild från Eurosystemets operativa sida. Istället säkerställer ECB på olika sätt att Eurosystemets transaktioner konsekvent utförs av de nationella centralbankerna i euroområdet (se avsnitt 2.5.2).

Den höga graden av decentralisering inom Eurosystemet återspeglas även i fördelningen av personal mellan ECB och de nationella centralbankerna. I slutet av 2005 hade de tolv nationella centralbankerna i euroområdet totalt nästan 49 000 anställda och ECB runt 1 300 medarbetare. Även om man tar med i beräkningen att ungefär hälften av de nationella centralbankernas personal uppskattas ägna sig åt uppgifter som inte har med Eurosystemet att göra³, är ECB:s del i centralbankspersonalen som arbetar för Eurosystemet inte mer än fem procent.

³ Eftersom dessa aktiviteter påverkas av lokala faktorer skiljer de sig i hög grad från en nationell centralbank till en annan. Geografiska skillnader och skillnader i befolkningsstorlek förklarar de stora skillnaderna i antalet anställda. Så har t. ex. Luxemburgs centralbank färre än 200 anställda medan det i Frankrike och Tyskland finns fler än 10 000.

2.5 ECB:s ROLL INOM EUROSYSTEMET

I enlighet med artikel 9.2 i ECB-stadgan ser ECB till att Eurosystemets uppgifter utförs antingen av ECB eller av de nationella centralbankerna.

I linje med denna stadgeenliga roll utför ECB flera specifika uppgifter. Dessa funktioner omfattar bl.a. att

- vara den beslutsfattande kärnan för ECBS och Eurosystemet,
- säkerställa ett konsekvent genomförande av ECB:s politik,
- ha befogenhet och rätt att ålägga sanktioner,
- föreslå gemenskapslagstiftning och avge yttranden om lagstiftningsförslag till gemenskapsinstitutioner och EU-medlemsstater,
- bevaka efterlevandet av villkoren i artikel 101 och 102 i fördraget,
- utföra de av EMI:s uppgifter som fortfarande behöver utföras under EMU:s tredje etapp eftersom inte alla EU-länder deltar i EMU.

I enlighet med upprätthållande av den befogenhetsfördelning som föreskrivs i EG-fördraget representerar dessutom ECB euroområdet på internationell nivå inom sitt behörighetsområde (se avsnitt 5.1).

2.5.1 ECBS och Eurosystemets beslutsfattande kärna

Eurosystemet och ECBS styrs av två av ECB:s viktigaste beslutande organ: **ECB-rådet** och **ECB:s direktion** (artikel 9.3 i stadgan). Ett tredje beslutande organ, det **allmänna rådet** kommer att existera så länge det finns EU-medlemsstater som inte har infört euron (artikel 45 i stadgan). Dessa beslutande organs funktion regleras i fördraget, ECBS-stadgan och relevanta arbetsordningar.

ECB:s beslutande organ har en dubbel funktion: i) att styra själva ECB och ii) att styra Eurosystemet och ECBS. Detta avsnitt fokuseras på den senare funktionen. I kapitel 6 behandlas hur de beslutande organen styr ECB.

ECB:s beslutande organ är skräddarsydda för att möta de krav som ställs på penningpolitiskt beslutsfattande i ett område med en gemensam valuta. Systemet med två beslutande organ, ECB-rådet och direktionen som båda har verklig beslutsbefogenhet inom sina respektive behörighetsområden, garanterar ECB:s kapacitet att snabbt reagera på marknadsutvecklingen.

ECB-rådet

ECB-rådet är ECB:s viktigaste beslutande organ och har rätt att fatta de viktigaste och mest strategiska besluten för Eurosystemet.

Sammansättning

ECB-rådet består av de sex ledamöterna i direktionen och centralbankscheferna i de medlemsstater som infört euron (i nuläget 12 centralbankschefer).⁴ Att vara ledamot i ECB-rådet är ett personligt uppdrag som inte kan delegeras till tredje part. Det finns dock två undantag (artikel 10 i ECBS-stadgan):

- i. När det gäller finansiella frågor (se nedan) kan en centralbankschef som är förhindrad utse en ställföreträdare att rösta i sitt ställe (artikel 10.3 i stadgan).
- ii. Om en ledamot i ECB-rådet är förhindrad att rösta under en längre period (dvs. en månad) får han eller hon utse en ersättare som medlem av ECB-rådet (artikel 3.3 i arbetsordningen i samverkan med artikel 10.2 i stadgan). Denna bestämmelse har hittills använts några få gånger för att täcka en längre sjukdomsperiod eller i fall där en ledamot avsagt sig sitt uppdrag innan någon efterträdare utsetts.

Ledamöterna i direktionen deltar i ECB-rådets beslut och har samma rättigheter och ansvar som cheferna för de nationella centralbankerna, vilket understryker ECB:s överstatliga karaktär. Direktionens deltagande säkerställer också att ECB-rådets beslut tar hänsyn till sakkunskapen hos dem som skall genomföra ECB:s politik.

I enlighet med artikel 113.1 i EG-fördraget, får Ekofinrådets ordförande och en ledamot av Europeiska kommissionen (oftast den kommissionsledamot som ansvarar för ekonomiska och monetära frågor) också delta i ECB-rådets möten men de har inte rösträtt. Ekofinrådets ordförande får lägga fram förslag för behandling i ECB-rådet. Efter en informell överenskommelse mellan Ekofinrådet och ECB tar Eurogruppens ordförande (se avsnitt 4.3.2) på sig det ansvar som enligt stadgan vilat på Ekofinrådets ordförande. Detta gör att Ekofinrådet i ECB-rådet representeras av en minister från ett land i euroområdet även när en medlemsstat som inte tillhör euroområdet har det roterande ordförandeskapet.

I enlighet med artikel 3.2 i ECB:s arbetsordning får alla ledamöter beledsagas av en person från sina respektive centralbanker vid ECB-rådets möten. De personer som beledsagar ECB-rådets ledamöter är oftast ledamöter av de beslutande organen i sina nationella centralbanker eller högre tjänstemän.

Behörigheter

I linje med artikel 12.1 i ECBS-stadgan är ECB-rådet ansvarigt för alla beslut förutom de som uttryckligen ingår i direktionens ansvarsområde. När det gäller de mål och uppgifter som ålagts Eurosystemet består detta ansvar framför allt i att utforma penningpolitiken för euroområdet. ECB-rådet definierar ECB:s penningpolitiska strategi och det operativa ramverket, tar de nödvändiga besluten (till exempel om ECB:s styrräntor) och antar de riktlinjer som de nationella centralbankerna inom Eurosystemet skall följa vid genomförandet av penningpolitiken.

⁴ I ruta 2.1 finns namnen på alla medlemmar i ECB-rådet sedan ECB inrättades 1998.

Andra uppgifter är

- att utfärda riktlinjer för alla de nationella centralbankernas övriga transaktioner liksom för euroområdet länder vad gäller transaktioner med rörelsemedel i utländsk valuta,
- att anta de bestämmelser som ECB får anta i enlighet med fördraget eller genom delegering från EU-rådet (se avsnitt 2.5.3),
- att godkänna utfärdandet av eurosedlar och de volymer av euromynt som ges ut i euroområdet (se avsnitt 3.4),
- att fastställa föreskrifter för de nationella centralbankerna avseende standardisering av redovisningsregler och rapportering av transaktioner (se avsnitt 2.5.2),
- att initiera gemenskapslagstiftning och fullgöra ECB:s rådgivande funktion (se avsnitt 2.5.4) och fatta beslut om Eurosystemets internationella representation (se kapitel 5),
- att besluta om effektiv resursfördelning till ECB och beviljning av det finansiella resultatet och anta regler som styr fördelningen av monetär inkomst bland euroområdets nationella centralbanker (se avsnitt 3.8),
- att anta ECB:s årsrapport och årsbokslut.

Dessutom är ECB-rådet högsta beslutande organ för förvaltningen av själva ECB. Det antar ECB:s arbetsordning, bestämmer anställningsvillkoren för ledamöter i direktionen och för ECB:s personal och fastställer ECB:s budget (se kapitel 6).

Allmänna omröstningsregler

ECB-rådet arbetar som ett jämlikt organ i enlighet med principen *en person, en röst*. Detta betyder att röstningen inte viktas, utom när det gäller vissa finansiella frågor (se nedan). Detta innebär att chefen för den nationella centralbanken i det största landet i euroområdet har en röst som väger precis lika tungt som den som tillhör chefen för den nationella centralbanken i det minsta landet, då varje ledamot i princip har en röst. Principen återspeglar det faktum att varje ledamot, inklusive cheferna för de nationella centralbankerna, utses i personlig kapacitet och inte som representanter för sina respektive länder eller nationella centralbanker. Istället måste de agera i hela euroområdets intresse, med nödvändig hänsyn till situationen i euroområdet som helhet.

Än så länge har alla nuvarande 18 ledamöter rösträtt. Detta kommer inte att ändras förrän euroområdet räknar fler än 15 medlemsländer och systemet med roterande rösträtt träder i kraft (se nedan). Det är också viktigt att notera att ledamöterna i direktionen inte har rösträtt när ECB-rådet beslutar om deras anställningsvillkor (artikel 11.3 i ECBS-stadgan).

Normalt fattar ECB-rådet beslut med enkel majoritet av de närvarande ledamöternas röster. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst. Dessa regler säkerställer att beslut inte kan blockeras av en minoritet bland direktionens ledamöter och att ECB alltid behåller sin handlingskapacitet.

I två särskilda fall krävs två tredjedelar av de avgivna rösterna.

- i. Om direktionen finner att funktioner som faller utanför Eurosystemets uppgifter kommer i konflikt med Eurosystemets mål och uppgifter.
- ii. Om direktionen beslutar att använda andra operativa metoder för monetär styrning än de som anges i ECBS-stadgan.

Enhällighet krävs för att godkänna en ändring i ECBS-stadgan genom det förenklade ändringsförfarandet (artikel 41 i stadgan) eller fullmaktsklausulen (artikel 10.6 i stadgan).

Alla nyss nämnda fall har att göra med grundläggande åtgärder där önskan om ett brett eller totalt samförstånd går före risken att åtgärderna blockeras av en minoritet av direktionens ledamöter.

En snabb och enkel beslutsprocess stöds också av närvaroregeln som kräver att två tredjedelar av medlemmarna är närvarande för att ECB-rådet skall vara beslutsmässigt, dvs. i nuläget tolv medlemmar. Om ECB-rådet inte är beslutsmässigt får ordföranden kalla till ett extra sammanträde, där beslut kan fattas utan hänsyn till närvaroregeln.

Nya omröstningsregler för det utvidgade euroområdet

När euroområdet består av fler än 15 medlemsländer och antalet centralbankschefer i ECB-rådet överstiger 15 kommer antalet centralbankschefer med rösträtt att begränsas till 15.

För att bibehålla ECB-rådets möjlighet att effektivt och snabbt fatta beslut även i ett utvidgat euroområde ändrades artikel 10.2 i ECBS-stadgan av EU-rådet i linje med fullmaktsklausulen i artikel 10.6 i stadgan.⁵ Ändringen av omröstningsreglerna för ECB-rådet trädde i kraft den 1 maj 2004 efter EU-medlemsstaternas ratificering av rådets beslut i enlighet med deras konstitutionella krav.

Den nya ordalydelsen i artikel 10.2 i stadgan innebär att alla medlemmar i ECB-rådet kommer att närvara vid möten och delta i personlig och oberoende kapacitet. De sex ledamöterna i direktionen kommer att ha permanent rösträtt medan cheferna för de nationella centralbankerna kommer att ha rösträtt enligt ett i förväg bestämt rotationssystem. För att säkerställa att centralbankscheferna med rösträtt kommer från länder som sammantaget utgör ett representativt urval av

⁵ Rådets beslut 2003/223/EG på stats- eller regeringschefsnivå av den 21 mars 2003 om ändring av artikel 10.2 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken (EUT L 83, 1.4.2003, s. 66).

Tabell 1 System för rotation med två grupper (första steget) – de nationella centralbankschefernas rösträttsfrekvens i respektive grupp

	Antal centralbankschefer i ECB-rådet						
	16	17	18	19	20	21	22 och fler
antal rösträtter/ 1:a antal central- grup- bankschefer pen röstningsfrekvens	5/5 100%	5/5 100%	5/5 100%	4/5 80%	4/5 80%	4/5 80%	<i>Andra etappen: system för rotation med tre grupper (se tabell 2)</i>
antal rösträtter/ 2:a antal central- grup- bankschefer pen röstningsfrekvens	10/11 91%	10/12 83%	10/13 77%	11/14 79%	11/15 73%	11/16 69%	
Σ rösträtter	15	15	15	15	15	15	15

hela euroområdet ekonomi kommer de att ha rösträtt olika ofta. Hur ofta var och en har rösträtt kommer att bestämmas i förväg enligt objektiva kriterier.

För alla centralbankschefer som vid en given tidpunkt har rösträtt kommer principen ”en medlem, en röst” även fortsättningsvis att gälla. Cheferna för de nationella centralbankerna kommer att fördelas i olika grupper enligt en rangordning baserad på storleken på respektive lands ekonomi. Ländernas rangordning baseras på en indikator bestående av två delar.

- i. Landets andel i den sammanlagda bruttonationalprodukten (BNP) till marknadspris.
- ii. Landets andel av de totala tillgångarna i de monetära finansinstitutens (TABS-MFI) aggregerade balansräkningar.

De två komponenternas vikt är 5/6 för BNP och 1/6 för TABS-MFI.

Rotationssystemet med två grupper börjar gälla när det finns fler än 15 medlemsländer i euroområdet. Den första gruppen kommer att bestå av fem centralbankschefer från de länder i euroområdet som innehar de högsta positionerna i rangordningen. Den andra gruppen skall bestå av de övriga centralbankscheferna. De två grupperna kommer att dela på 4 respektive 11 rösträtter. För att säkerställa att röstningsfrekvensen i första gruppen inte är lägre än i andra gruppen kommer rösträtterna i de två grupperna att vara 5 respektive 10, så länge det finns 16, 17 eller 18 centralbankschefer från länder i euroområdet. För att undvika denna tillfälliga justering kan ECB-rådet, med tvåtredjedels majoritet av samtliga medlemmar, både de med och de utan rösträtt, besluta att uppskjuta rotationssystemet tills antalet centralbankschefer överstiger 18.

När det finns minst 22 länder i euroområdet kommer rotationssystemet att ha tre grupper. Den första gruppen kommer att bestå av fem centralbankschefer från de

Tabell 2 System för rotation med tre grupper (andra steget) – de nationella centralbankschefernas rösträttsfrekvens i varje grupp

	Antal centralbankschefer i ECB-rådet						
	16-21	22	23	24	25	26	27
<i>1:a</i> antal rösträtter/ antal central- bankschefer <i>gruppen</i> röstningsfrekvens	<i>Första etappen: system för rotation med två grupper (se tabell 1)</i>	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5
		80%	80%	80%	80%	80%	80%
<i>2:a</i> antal rösträtter/ antal central- bankschefer <i>gruppen</i> röstningsfrekvens		8/11	8/12	8/12	8/13	8/13	8/14
		73%	67%	67%	62%	62%	57%
<i>3:e</i> antal rösträtter/ antal central- bankschefer <i>gruppen</i> röstningsfrekvens		3/6	3/6	3/7	3/7	3/8	3/8
		50%	50%	43%	43%	38%	38%
Σ rösträtter		15	15	15	15	15	15

länder i euroområdet som innehar de högsta positionerna i rangordningen och den kommer att dela på fyra rösträtter. Den andra gruppen kommer att bestå av hälften av alla centralbankscheferna och kommer att dela på åtta rösträtter. Den tredje gruppen kommer att bestå av de återstående centralbankscheferna och skall dela på tre rösträtter.

Storleken på grupperna och centralbankschefernas rösträttsfrekvens kommer att justeras över tid allteftersom euroområdet utvidgas upp till 27 medlemsländer. I ett lämpligt skede kommer ECB-rådet att besluta om de exakta genomförandebestämmelserna med tvåtredjedels majoritet av alla ledamöter.

Röstning i finansiella frågor

För beslut i vissa finansiella frågor som beskrivs i ECBS-stadgan, viktas rösterna enligt de nationella centralbankernas andelar av ECB:s tecknade kapital. I enlighet med artikel 46.3 i ECBS-stadgan skall termen ”ECB:s tecknade kapital” förstås som ECB:s kapital tecknat av de nationella centralbankerna i euroområdet, dvs. de andelar som tecknats av nationella centralbanker utanför euroområdet skall ej ingå. De röster som avges av direktionens ledamöter har i sådana fall ingen vikt. Som nämnts ovan, får ledamöter som är förhindrade att närvara i de fall där rösterna viktas, utse en ersättare som röstar för deras räkning.

Enligt artikel 10.3 i stadgan är de finansiella frågor som kräver viktad röstning följande: inbetalning och ökning av ECB:s kapital (artikel 28), revidering av ECB:s fördelningsnyckel för teckning av kapital (artikel 29), överföring av reservtillgångar till ECB (artikel 30), fördelningen av de nationella

centralbankernas monetära inkomster (artikel 32 och 51) och fördelningen av ECB:s nettoinkomster och nettoförluster (artikel 33).

I regel beslutar ECB-rådet genom enkel majoritet av de viktade rösterna, dvs. ett beslut antas om antalet röster i dess fördel motsvarar mer än 50 % av ECB:s tecknade kapital. För vissa beslut (som ökning av ECB:s kapital under artikel 28.3 i stadgan och undantag från reglerna om fördelningen av de monetära inkomsterna enligt artikel 32.3 i stadgan) krävs kvalificerad majoritet på två tredjedelar och minst hälften av andelsägarna.

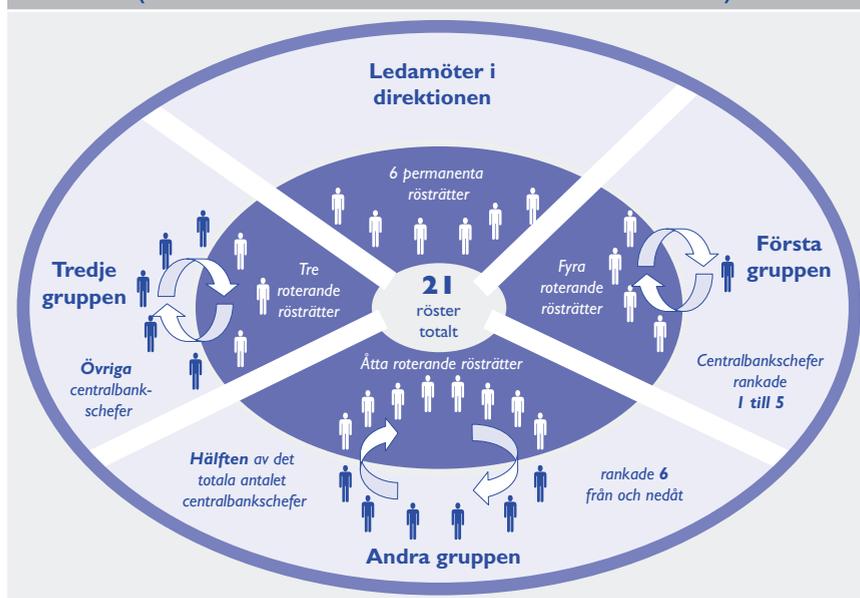
Datum och plats för sammanträden och sammanträdessekretess

ECB-rådet sammanträder i regel två gånger per månad. Det gör en grundlig bedömning av den monetära och ekonomiska utvecklingen och fattar beslut, i synnerhet vid det första mötet i månaden. Det första mötet i månaden följs normalt sett av en presskonferens där ordföranden och vice-ordföranden redogör för utkomsten av överläggningarna. Vid det andra mötet ligger fokus oftast på frågor som berör ECB:s och Eurosystemets andra uppgifter och ansvarsområden.

ECB-rådets möten sker oftast i ECB:s lokaler i Frankfurt. Sedan år 2000 hålls dock två möten per år utanför Frankfurt, i länder i euroområdet med respektive nationell centralbank som värd. Ibland hålls möten i form av telefonkonferenser. Dessutom kan beslut fattas genom ett skriftligt förfarande.

I enlighet med artikel 10.4 i stadgan är mötena hemliga. Även om detta gör att ECB inte kan offentliggöra mötesprotokollen hindrar det inte banken från att informera allmänheten om alla relevanta aspekter av överläggningarna i ECB-rådet (se avsnitt 4.2.3).

Diagram | Systemet med tre grupper med roterande rösträtter i ECB-rådet (scenario för ett euroområde med 27 medlemsstater)

Ruta 8 Medlemmar i ECB-rådet (1 juni 1998 till 1 juli 2004)

ECB:s ordförande

Willem F. Duisenberg	1 juni 1998 till 31 oktober 2003
Jean-Claude Trichet	sedan 1 november 2003

ECB:s vice ordförande

Christian Noyer	1 juni 1998 till 31 maj 2002
Lucas D. Papademos	sedan 1 juni 2002

Andra ledamöter av direktionen

Sirkka Hämmäläinen	1 juni 1998 till 31 maj 2003
Eugenio Domingo Solans	1 juni 1998 till 31 maj 2004
Tommaso Padoa-Schioppa	1 juni 1998 till 31 maj 2005
Otmar Issing	1 juni 1998 till 31 maj 2006
Gertrude Tumpel-Gugerell	sedan 1 juni 2003
José Manuel González-Páramo	sedan 1 juni 2004
Lorenzo Bini Smaghi	sedan 1 juni 2005
Jürgen Stark	sedan 1 juni 2006

Euroområdet centralbankschefer

Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique

Alfons Verplaetse	1 juni 1998 till 28 februari 1999
Guy Quaden	sedan 1 mars 1999

Deutsche Bundesbank

Hans Tietmeyer	1 juni 1998 till 31 augusti 1999
Ernst Welteke	1 september 1999 till 16 april 2004
Axel Weber	sedan 30 april 2004
(Tillfälligt, Jürgen Stark, vice ordförande)	

Bank of Greece

Lucas D. Papademos	1 januari 2001 till 31 maj 2002
Nicholas C. Garganas	sedan 1 juni 2002

Banco de España

Luis Ángel Rojo	1 juni 1998 till 11 juli 2000
Jaime Caruana	sedan 12 juli 2000

Banque de France

Jean-Claude Trichet	1 juni 1998 till 31 oktober 2003
Christian Noyer	sedan 1 november 2003

Central Bank & Financial Services Authority of Ireland

Maurice O'Connell	1 juni 1998 till 10 mars 2002
John Hurley	sedan 11 mars 2002

Ruta 8 Medlemmar i ECB-rådet (1 juni 1998 till 1 juli 2004) (forts.)

Banca d'Italia

Antonio Fazio 1 juni 1998 till 19 december 2005
Mario Draghi sedan 16 januari 2006
(Tillfälligt Vincenzo Desario, ställföreträdande chef)

Banque centrale du Luxembourg

Yves Mersch sedan 1 juni 1998

De Nederlandsche Bank

Nout Wellink sedan 1 juni 1998

Österreichische Nationalbank

Klaus Liebscher sedan 1 juni 1998

Banco de Portugal

António José Fernandes de Sousa 1 juni 1998 till 22 februari 2000
Vitor Constâncio sedan 23 februari 2000

Finlands Bank

Matti Vanhala 1 juni 1998 till 15 mars 2004
Erkki Liikanen fr.o.m. 12 juli 2004
(Tillfälligt Mattin Louekoski, ställföreträdande chef)

Direktionen

Direktionen är ECB:s operativa beslutande organ och ansvarar för alla beslut som måste fattas för den löpande verksamheten. Med tanke på penningpolitikens natur krävs det att ECB kan reagera på och anpassa sig till snabbt skiftande förhållanden på penning- och kreditmarknaderna samt ta itu med specifika fall och behandla brådskande ärenden. Denna funktion kan bara utföras av ett organ vars medlemmar uteslutande och på permanent basis är engagerade i genomförandet av ECB:s politik.

Sammansättning

Direktionen består av sex ledamöter: Ordföranden, vice ordföranden och fyra andra ledamöter som alla är personer vars goda anseende och yrkeserfarenhet inom finanssektorn är allmänt kända. Utnämningarna sker genom överenskommelse mellan regeringarna i länderna i euroområdet på stats- eller regeringschefsnivå och på rekommendation av EU-rådet, efter samråd med Europaparlamentet och ECB-rådet. Innan ECB grundades rådfrågades EMI-rådet i maj 1998 angående de sex personer som nominerats till ECB:s första direktion.

Ledamöterna i direktionen utses på heltid. Deras anställningsvillkor (t.ex. löner, pensioner och andra sociala trygghetsförmåner) är föremål för kontrakt med ECB och bestäms av ECB-rådet (direktionens röster undantagna). I dessa ärenden agerar ECB-rådet på förslag av en kommitté som består av tre ledamöter utsedda

av vardera ECB-rådet och EU-rådet. De tre ledamöterna som utsetts av ECB-rådet är nuvarande eller före detta centralbankschefer medan de som utses av EU-rådet valts ut bland ledamöterna i Ekofinrådet.

Ansvarsområden

Direktionens viktigaste uppgifter är att:

- förbereda ECB-rådets sammanträden,
- genomföra euroområdet penningpolitik enligt ECB-rådets riktlinjer och beslut och därvid ge euroområdets nationella centralbanker de anvisningar som behövs,
- sköta ECB:s löpande verksamhet,
- utöva vissa befogenheter som ECB-rådet delegerat till direktionen, inklusive vissa befogenheter att utfärda regler och förordningar.

I arbetet med att förbereda ECB-rådets sammanträden ingår upprättande av dagordningen, utarbetande av nödvändiga dokument inför ECB-rådets överläggningar och framläggande av förslag till beslut. Så i praktiken, om än inte formellt sett, har direktionen rätt att ta initiativ till beslut i ECB-rådet.

Att genomföra penningpolitiken är en uppgift enbart för direktionen som har tilldelats denna roll genom EG-fördraget. Därför får inte ECB-rådet utföra denna uppgift. Ansvaret för att genomföra penningpolitiken får konkret form i direktionens befogenhet att anta instruktioner från ECB till de nationella centralbankerna i euroområdet. I och med att direktionen fått denna uppgift säkerställs ECB:s förmåga att reagera på och anpassa sig till snabbt skiftande förhållanden på penning- och kreditmarknaderna samt att ta itu med specifika fall och behandla brådskande ärenden.

Genom delegering från ECB-rådet antar och publicerar direktionen månadsrapporterna (artikel 15.1 i ECBS-stadgan), de konsoliderade veckobalansräkningarna (artikel 15.2) och de konsoliderade balansräkningarna (artikel 26.3) av de rapporter som ECB enligt stadgan skall lägga fram.⁶ Direktionen tar också på sig delegerade befogenheter i samband med förvaltningen av ECB:s utländska valutareserver. Slutligen är direktionen också ansvarig för att förelägga sanktioner mot tredje part för underlåtenhet att följa ECB:s förordningar (se avsnitt 2.5.3).

Vad gäller att ta hand om ECB:s löpande verksamhet är direktionen även ansvarig för att organisera ECB:s interna struktur och för att fastlägga reglerna för hur val, tillsättning och befördran av ECB:s personal.

Förfaranden

Liksom ECB-rådet agerar direktionen som ett jämlikt organ. Artikel 11.5 i ECBS-stadgan säger att ”*varje direktionsledamot som är personligen närvarande*

⁶ Årsrapporter antas av ECB-rådet och konvergensrapporter av allmänna rådet.

skall ha rösträtt och för detta ändamål förfoga över en röst". Principen om gemensamt ansvar innebär att beslut underställs kollektiva överläggningar och att alla ledamöter bär gemensamt ansvar för dem.

I nuläget möts direktionen minst en gång i veckan. Normalt fattar direktionen beslut med enkel majoritet av de närvarande ledamöternas röster. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

ECB-ordförandens särskilda uppgifter

I egenskap av ledamot i direktionen är ECB:s ordförande främst bland jämlikar och bunden till direktionens beslut. Icke desto mindre ger ECBS-stadgan ordföranden en framträdande roll genom att ge vederbörande exklusiv rätt till vissa viktiga funktioner (eller vice ordföranden, i ordförandens frånvaro), nämligen ordförandeskapet i alla ECB:s tre beslutande organ, utslagsröst i ECB-rådet och i direktionen, ECB:s externa representation (exempelvis på internationell nivå). Det är också ordföranden som presenterar ECB:s årsrapport för Europaparlamentet och EU-rådet och har möjligheten att närvara vid Ekofinrådets och Eurogruppens sammanträden. I enlighet med ECB:s arbetsordning kan beslut om direktionsledamöternas enskilda ansvarsområden när det gäller ECB:s löpande verksamhet inte fattas om ordföranden röstar emot det.

Allmänna rådet

Allmänna rådet utgör en institutionell koppling mellan Eurosystemet och de nationella centralbankerna i medlemsstaterna utanför euroområdet. Dess sammansättning och ansvarsområden är en följd av de olika nivåerna av integration i EMU (se kapitel 1.2.2), liksom det faktum att det överhuvudtaget existerar. Därför kommer allmänna rådet att upplösas när alla EU:s medlemsstater har infört euron som sin valuta.

Allmänna rådets ställning som beslutsfattande organ för ECBS understryker hur stor vikt fördragets skapare fäste vid att bevara förbindelserna och samarbetet med de nationella centralbankerna i EU-medlemsländer som ännu inte infört euron.

Sammansättning

Allmänna rådet består av ECB:s ordförande och vice ordförande samt nationalbankscheferna från alla EU-länderna. För närvarande har det alltså 27 ledamöter. Direktionens övriga fyra ledamöter får delta i mötena men har inte rösträtt. Centralbankscheferna från de anslutande länderna (för närvarande Bulgarien och Rumänien) deltar som observatörer. Ordföranden i EU-rådet och en ledamot av Europeiska kommissionen får också delta i allmänna rådets möten, liksom i ECB-rådets, men de har inte heller rösträtt.

Ansvarsområden

Allmänna rådet utför de uppgifter som tidigare utfördes av EMI men som ECB måste utföra i tredje etappen av EMU eftersom alla medlemsstater inte infört euron. Därför har det i första hand ansvaret för att ge råd om nödvändiga förberedelser för att gå med i Eurosystemet. I det sammanhanget antar allmänna rådet också de konvergensrapporter som fördraget kräver (se kapitel 1.2.2).

Allmänna rådet övervakar också ERM2 (se kapitel 3.2.1). Det bedömer hållbarheten i de bilaterala växelkurserna mellan de deltagande valutorna utanför euroområdet och euron, och tjänar som forum för samordning av växelkurspolitiken och för att förvalta ERM2:s interventions- och kreditmekanism.

Allmänna rådet

- kontrollerar om de nationella centralbankerna och ECB följer bestämmelserna i artikel 101 (övertrasseringar och krediter) och artikel 102 (förbud mot positiv särbehandling hos finansinstitut) i EG-fördraget (se kapitel 2.5.5),
- bidrar till sådant som t.ex. ECB:s rådgivande funktion och insamlandet av statistikinformation (se kapitel 2.5.4 och 3.5),
- rådfrågas om förändringar av regler för redovisning och finansiell rapportering, fastställande av fördelningsnyckeln för tecknande av kapital och anställningsvillkoren för ECB:s personal.

ECB:s ordförande måste informera allmänna rådet om ECB-rådets beslut för att säkerställa att cheferna för de nationella centralbankerna utanför euroområdet får direkt information om ECB-rådets diskussioner.

Förfaranden

Allmänna rådet har sin egen arbetsordning och dess ordförande är ECB:s ordförande eller, i dennes frånvaro, ECB:s vice ordförande. De sammanträder normalt fyra gånger om året i Frankfurt am Main. Sammanträden kan också hållas via telefonkonferens.

2.5.2 Konsekvent genomförande av policybeslut

För att säkerställa att ECB:s politik genomförs konsekvent och att systemet förblir intakt utfärdar ECB riktlinjer och instruktioner så att Eurosystemets verksamhet kan utföras decentraliserat. ECB står också värd för och stöder ECBS kommittéer, som har upprättats som ett forum för samarbete inom systemet. ECB är också navet i flera gemensamma system som säkerställer informationsutbytet mellan ECB och de nationella centralbankerna och låter alltså ECB övervaka all decentraliserad verksamhet och se till att riktlinjerna och instruktionerna följs.

Rättsakter inom Eurosystemet

Det finns tre typer av rättsakter inom Eurosystemet, nämligen:

- ECB:s riktlinjer
- ECB-instruktioner
- interna beslut

ECB:s riktlinjer och instruktioner är särskild typ av rättsligt bindande instrument som kan göras juridiskt gällande. De utfärdas för att se till att den decentraliserade verksamheten genomförs konsekvent av de nationella centralbankerna i linje med den interna uppdelningen av befogenheter.

Eftersom ECB:s riktlinjer och instruktioner är del av gemenskapslagstiftningen har de företräde framför redan befintlig och framtida nationell lagstiftning inom sitt tillämpningsområde (principen om rättsligt företräde).⁷ Det är upp till ECB-rådet att se till att ECB:s riktlinjer och instruktioner följs. I denna uppgift får ECB-rådet stöd av direktionen, som ser till att rapporter om efterlevnaden läggs fram regelbundet.

ECB har också behörighet att anta interna beslut om organisation, förvaltning och finanser som rör Eurosystemet. Dessa interna beslut är också juridiskt bindande för Eurosystemets alla medlemmar.

De formella kraven för antagande av ECB:s riktlinjer, instruktioner och interna beslut specificeras inte i fördraget eller stadgan utan de anges i stället i ECB:s arbetsordning och följer gemenskapslagstiftningens allmänna principer.

Eftersom dessa juridiska instrument enbart har intern rättsverkan inom Eurosystemet finns ingen skyldighet i gemenskapslagstiftningen att publicera dem. För att öka tydligheten publicerar ECB i allmänhet riktlinjer och interna beslut som är av intresse för marknadsaktörer och allmänheten. Det fåtal rättsakter som inte publiceras brukar vara de som behandlar detaljerade tekniska och förfarandemässiga frågor, och i synnerhet där förändringar troligen kommer att vara ofta förekommande av operativa skäl.

ECB:s riktlinjer

I ECB:s riktlinjer fastställs ramen och de huvudsakliga reglerna för de nationella centralbankernas decentraliserade verkställande av transaktioner inom Eurosystemet och insamlandet av statistik.

Eftersom ECB:s riktlinjer är interna för Eurosystemet och bara riktas till de nationella centralbankerna inom euroområdet påverkar de inte direkt eller individuellt rättigheterna för de nationella centralbankernas motparter. För att de skall bli effektiva, måste de nationella centralbankerna implementera bestämmelserna gentemot sina motparter.

Med tanke på skillnader i finansmarknadernas struktur och att rättsystemen i länderna i euroområdet är olika har ECB-riktlinjerna utformats för att ge visst spelrum för att ge dem konkret form, så länge det överensstämmer med kraven som den gemensamma penningpolitiken i euroområdet ställer. Beroende på de enskilda nationella centralbankernas rättsliga arrangemang styrs dessa förhållanden antingen genom avtal som slutits mellan de nationella centralbankerna och deras motparter, eller genom föreskrifter riktade till motparterna. Även om det formella sättet att konkretisera bestämmelser kan skilja sig åt mellan länder påverkar det inte substansen i bestämmelserna.

I enlighet med ECB:s arbetsordning antas riktlinjer av ECB-rådet och meddelas sedan till de nationella centralbankerna i euroområdet. För att underlätta

⁷ Hittills har det inte funnits några fall av konflikt mellan en ECB-riktlinje och nationell lagstiftning. Det har alltid varit ECB:s inställning att dess riktlinjer skall vara förenliga med nationell lagstiftning.

ändringar av riktlinjerna kan ECB-rådet besluta att delegera sin befogenhet att anta riktlinjer till direktionen, under förutsättning att de delegerade befogenheternas begränsningar specificeras.

ECB-instruktioner

ECB-instruktioner antas av direktionen. De utformas för att garantera att penningpolitiska beslut och riktlinjer implementeras genom att ge detaljerade instruktioner till de nationella centralbankerna i euroområdet. Ett viktigt exempel är de instruktioner som direktionen ger angående genomförandet av öppna marknadsoperationer (se kapitel 3.1.3).

Interna beslut

Interna beslut gäller interna frågor om organisation eller förvaltning. Dessa beslut är "atypiska" eftersom de inte riktar sig till bestämda mottagare men är juridiskt bindande för medlemmarna i Eurosystemet.

Exempel på sådana beslut (som alla har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning) är ECB-besluten som rör

- offentlig tillgång till ECB:s handlingar och arkiv,
- de nationella centralbankernas andel i fördelningsnyckeln för ECB:s kapital,
- inbetalning av Europeiska centralbankens kapital,
- utgivning av eurosedlar,
- fördelningen av monetära inkomster bland de nationella centralbankerna.

Eurosystemet/ECBS-kommittéer och HR-konferens

ECBS-kommittéerna inrättades av ECB-rådet i enlighet med artikel 9 i ECB:s arbetsordning för att stödja arbetet i ECB:s beslutande organ. Kommittéerna tillhandahåller expertkunskaper inom sina behörighetsområden och underlättar beslutsfattandet och genomförandet av beslut.

ECBS-kommittéerna leds oftast av högre ECB-tjänstemän och rapporterar till ECB-rådet genom direktionen. Normalt får endast tjänstemän från centralbankerna i Eurosystemet delta i ECBS-kommittéer. Representanter från övriga nationella centralbanker deltar i sammanträdena när kommittéerna behandlar frågor som faller inom allmänna rådets behörighetsområde. Vid behov får även representanter från andra behöriga organ inbjudas att delta i ECBS-kommittéernas möten, t.ex. nationella tillsynsmyndigheter till Banktillsynskommitténs möten.

För närvarande finns det 12 ECBS-kommittéer. Funktionerna för Banktillsynskommittén inom Europeiska centralbankssystemets (BSC) beskrivs i kapitel 3.7 i samband med beskrivningen av ECBS uppgifter inom tillsyn av kreditinstitut och det finansiella systemets stabilitet. Förutom den finns följande kommittéer:

- **Redovisningskommittén (AMICO)** ger råd i alla frågor relaterade till redovisning, finansrapportering och fördelning av monetära inkomster inom Eurosystemet.

- **Sedelkommittén (BANCO)** främjar samarbete inom Eurosystemet i frågor som rör tillverkning, utgivning och hantering av eurosedlar efter utgivning.
- **Kommittén för extern information (ECCO)** bistår ECB i frågor som rör dess kommunikationspolicy, särskilt beträffande flerspråkiga publikationer.
- **IT-kommittén (ITC)** arbetar med utveckling, tillämpning och underhåll av IT-nätverk och kommunikationsinfrastruktur som stöder gemensamma driftsystem.
- **Kommittén för internrevision (IAC)** utvecklar gemensamma standarder för redovisning av Eurosystemets transaktioner och granskar gemensamma projekt och driftsystem på Eurosystem- och ECBS-nivå.
- **Kommittén för internationella förbindelser (IRC)** hjälper ECB att utföra sina uppgifter som rör internationellt samarbete, och agerar som forum för utbyte av åsikter angående frågor av gemensamt intresse på detta område.
- **Rättskommittén (LEGCO)** ger råd om alla rättsliga aspekter av ECB:s stadgeenliga uppgifter.
- **Kommittén för marknadsoperationer (MOC)** bistår Eurosystemet i penningpolitiska transaktioner och valutatransaktioner, samt i handhavandet av ECB:s valutareserver och driften av ERM2.
- **Penningpolitiska kommittén (MPC)** ger råd om främst strategiska och långsiktiga frågor som rör utformandet av penningpolitik och växelkurspolitik, och ansvarar för de regelbundna makroekonomiska framtidsbedömningarna för euroområdet av Eurosystemets experter (se kapitel 3.1.2).
- **Kommittén för betalnings- och avvecklingssystem (PSSC)** ger råd om driften och skötseln av TARGET, allmän policy för betalningssystem och övervakningsfrågor samt frågor av intresse för centralbanker rörande clearing och avveckling av värdepapper.
- **Statistikkommittén (STC)** ger råd om utformning och sammanställning av statistik som samlas in av ECB och de nationella centralbankerna.

För att ytterligare främja samarbete och samförstånd mellan centralbankerna i Eurosystemet/ECBS på området för förvaltning av humankapital, har ECB-rådet inrättat ett forum för personalchefer (HR-konferensen) och därmed formaliserat det långvariga samarbetet mellan personalcheferna vid EU:s centralbanker. Utan att inskränka de nationella centralbankernas och ECB:s behörigheter vad gäller personalpolitik, skall HR-konferensen utgöra ett forum för utbyte av erfarenheter, sakkunskap och information om relevant personalpolitik och praxis i personalfrågor samt även bidra till att identifiera möjligheter till gemensamma utbildningar och utveckla åtgärder för att främja personalutbyte.

Gemensamma driftsystem

ECB och de nationella centralbankerna har upprättat ett antal gemensamma driftsystem för att göra det lättare att utföra decentraliserade transaktioner. Dessa system ger ”logistiskt stöd” för Eurosystemets funktionella integritet.

De gemensamma driftsystemen innefattar informationssystem, tillämpningar och förfaranden. De organiseras i ett ”nav- och ekersystem” med ECB som nav. Systemens ägare är de behöriga ECBS-kommittéerna, medan behöriga avdelningar vid ECB står för driften av systemen.

För Eurosystemets transaktioner används följande driftsystem:

- Systemet för anbudstransaktioner och bilaterala marknadsoperationer, vilka garanterar säker och snabb överföring av instruktioner för att utföra decentraliserade penningpolitiska operationer.
- Systemet för utbyte av data som inte är statistik, som tjänar som kommunikationskanal för de nationella centralbankernas och ECB:s dagliga balansräkningsuppgifter. Dessa rapporteras till ECB:s likviditetshantering och används för den dagliga analysen av pennigmarknaden.
- Det gemensamma front office-systemet som används för att registrera och behandla transaktioner som nationella centralbanker eller ECB utför med ECB:s valutareserver, och för att övervaka positioner, begränsningar, risker och prestationer.
- Systemet för valutainformation, som övervakar de nationella centralbankernas sedellager för att identifiera överskott eller brist på eurosedlar vid Eurosystemets olika tillträdespunkter. Det här systemet gör det möjligt att korrigera obalanser genom att frakta överskott av sedlar från ett land för att motverka underskott i ett annat.

I andra gemensamma driftsystem deltar de nationella centralbankerna i länderna utanför euroområdet:

- TARGET-systemet (se kapitel 3.3).
- CebaMail, som är ett slutet e-postsystem för säkert informationsutbyte mellan centralbankerna i EU.
- Telefonkonferenssystemet, som är ett slutet säkert system för telefonkonferenser mellan centralbankschefer och experter inom ECBS.
- Systemet för övervakning av penningförfalskningar, som möjliggör att centraliserad information om förfalskade eurosedlar kommer alla behöriga parter tillgodo.
- Systemet för utbyte av statistikuppgifter, som garanterar säker och snabb överföring av statistikuppgifter i gemensamt format inom ECBS.

- Databasen för MFI-statistik, som är det centrala registret för de monetära finansinstituten (MFI) och utgör rapporteringsbasen för penningmängds- och bankstatistik. Bland dem finns kreditinstitut, som omfattas av reglerna för kassakrav. Databasen listar också de tillgångar som kan användas som säkerheter för Eurosystemets intradagskredittransaktioner och penningpolitiska transaktioner.

Rapportering inom Eurosystemet

Med tanke på att verksamheten i hög grad är decentraliserad krävs det utförlig rapportering inom Eurosystemet för att förse ECB:s beslutande organ med all nödvändig information för att de centralt ska kunna implementera ECB:s politik och på så sätt bevara Eurosystemets funktionella integritet.

Eurosystemets transaktioner syns nästan uteslutande i de nationella centralbankernas balansräkningar och ger upphov till stora saldon inom Eurosystemet. Dessa uppkommer i första hand på grund av gränsöverskridande transaktioner genom TARGET-systemet (se kapitel 3.3.1), som ger upphov till bilaterala fordringar och skulder mellan nationella centralbanker på deras respektive konton, men beror också på arrangemangen för den periodiska tilldelningen av eurosedlar i omlopp bland Eurosystemets centralbanker (se kapitel 3.4). I ett område med gemensam valuta är emellertid bara aggregerade och konsoliderade resultat av dessa transaktioner av betydelse för analysen. I detta sammanhang är det viktigt att transaktioner utförda av de nationella centralbankerna redovisas och rapporteras i enlighet med en harmoniserad metod, och att Eurosystemets saldon är konsoliderade.

ECB-rådet har antagit regler för redovisning och bokslutsrapportering i enlighet med artikel 26.4 i ECBS-stadgan.⁸ Enligt dessa regler upprättas ECB:s och de nationella centralbankernas räkenskaper på grundval av historiska anskaffningsvärden, anpassade för att inbegripa marknadsvärdering av omsättbara värdepapper, guld och alla övriga tillgångar och skulder i utländsk valuta i och utanför balansräkningen.

Med tanke på Eurosystemets stora exponering mot valutareserver läggs särskild vikt vid försiktighet. Framförallt gäller denna försiktighetsprincip de olika sätten att behandla realiserade vinster och förluster i syfte att boka intäkter. Realiserade vinster och alla (realiserade och orealiserade) förluster tas alltså upp i resultaträkningen. Realiserade vinster krediteras ett värderingskonto. Eurosystemets centralbankers ömsesidiga fordringar och skulder räknas av mot varandra på så sätt att Eurosystemets konsoliderade rapporter enbart speglar Eurosystemets position gentemot tredje part.

De nationella centralbankerna sänder dagligen balansräkningsuppgifter till ECB. ECB använder dessa uppgifter för den dagliga analysen av penningmarknaderna, som är nödvändig för genomförandet av penningpolitiken. De utgör också basen för Eurosystemets konsoliderade veckobalansräkning och det konsoliderade årsbokslutet.

⁸ Riktlinje ECB/2002/10 av den 5 december 2002 om den rättsliga ramen för redovisning och finansiell rapportering inom europeiska centralbankssystemet (EUT L 58, 3.3.2003, s. 1).

Decentraliseringen av Eurosystemet kräver också mycket icke-finansiell rapportering. Ett framträdande exempel är de rapporter som låter ECB kontrollera att de nationella centralbankerna följer dess riktlinjer och instruktioner. Ett annat exempel är de nationella centralbankernas regelmässiga rapporter om sedelflöden inom euroområdet. De syftar till att identifiera eventuella överskott eller brister på eurosedlar vid Eurosystemets olika tillträdespunkter.

2.5.3 ECB:s regleringsbefogenhet

I utförandet av Eurosystemets uppgifter kan ECB anta rättsakter som har en direkt effekt på andra parter än Eurosystemets nationella centralbanker (artikel 110.1 i EG-fördraget och artikel 34.1 i ECBS-stadgan). Dessa instrument är **ECB-förordningar** och **ECB-beslut**.

De regleringsbefogenheter som ECB har gör det möjligt för banken att självständigt uppfylla sitt mandat utan att behöva förlita sig till rättsakter från gemenskapsinstitutionerna eller medlemsstaterna. I enlighet med principen om begränsade befogenheter kan ECB emellertid bara utöva sina regleringsbefogenheter i den mån det är nödvändigt för att utföra Eurosystemets uppgifter.

Företag som inte följer ECB:s förordningar och beslut kan föreläggas böter eller viten av ECB enligt artikel 110.3 i fördraget och artikel 34.3 i ECBS-stadgan. ECB utövar denna befogenhet inom de begränsningar och under de villkor som fastställts i tilläggsföreskrifter.⁹

Alla åtgärder som ECB vidtar som har bindande rättslig verkan kan granskas eller tolkas av Europeiska gemenskapernas domstol.

ECB-förordningar

Liksom förordningar som antas av Europeiska gemenskapens lagstiftande organ har ECB-förordningar allmän giltighet, de är bindande i sin helhet och direkt tillämpliga i alla länder i euroområdet. *Allmänt giltiga* betyder att de är tillämpliga på ett obegränsat antal enheter och fall. *Direkt tillämpliga* betyder att ECB-förordningar inte behöver förvandlas till nationell lag. De är *bindande* rättsakter och ålägger därmed tredje part direkta skyldigheter.

ECB-förordningar antas av ECB-rådet och undertecknas å dess vägnar av ordföranden. ECB-rådet kan delegera rätten att anta ECB-förordningar till ECB:s direktion men måste då specificera hur långt de överlåtna befogenheterna sträcker sig.

För att vara bindande och kunna träda i kraft måste alla ECB-förordningar offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning på alla unionens officiella språk.

⁹ Rådets förordning (EG) nr 2532/98 av den 23 november 1998 om Europeiska centralbankens befogenheter att förelägga sanktioner (EGT L 318, 27.11.1998, s. 4).

Hittills har ECB antagit förordningar om tillämpning av kassakrav¹⁰, om uppgifter som skall redovisas i konsoliderade balansräkningar för monetära finansinstitut¹¹ och i statistik över räntor de betalar och debiterar¹², samt om ECB:s befogenheter att förelägga sanktioner.¹³

ECB-beslut

ECB-beslut är bindande i sin helhet och träder i kraft när mottagarna meddelas. De kan riktas till vilken juridisk eller fysisk person som helst, inklusive euroområdet medlemsländer.

ECB-beslut kan antas av ECB-rådet och direktionen inom deras respektive behörighetsområden. Beslut som antagits av direktionen kan överklagas till ECB-rådet av den berörda parten.

ECB-beslut riktade till länderna i euroområdet utfärdas när ECB godkänner volymerna av utgivna euromynt i enlighet med artikel 106.2 i EG-fördraget. Beslut riktade till andra parter rör i allmänhet sanktioner som ECB utfärdat för brott mot ECB-förordningar, t.ex. överträdelse rörande kassakraven.

Alla ECB-beslut utfärdas på mottagarnas språk. ECB kan besluta att offentliggöra sina beslut i Europeiska unionens officiella tidning, varvid de publiceras på gemenskapens alla officiella språk.

2.5.4 ECB:s rådgivande verksamhet

I sin rådgivande verksamhet ingår att ECB får anta rekommendationer och yttranden inom sitt behörighetsområde. Rekommendationer och yttranden från ECB är rättsakter utan bindande verkan. De utfärdas på mottagarnas språk. Om de är av allmänt intresse kan ECB besluta att offentliggöra dem i Europeiska unionens officiella tidning, varvid de publiceras på gemenskapens alla officiella språk.

ECB-rekommendationer

Det finns två typer av ECB-rekommendationer.

- ECB-rekommendationer är i enlighet med gemenskapens juridiska terminologi instrument med vilka ECB kan ta initiativ till gemenskapslagstiftning inom sitt behörighetsområde.

¹⁰Förordning (EG) nr 1745/2003 av den 12 september 2003 angående tillämpningen av minimireserver (kassakrav) (ECB/2003/9) EUT L 250, 2.10.2003, s. 10.

¹¹Förordning (EG) nr 2423/2001 av den 22 november 2001 om konsoliderade balansräkningar för monetära finansinstitut (ECB/2001/13) EGT L 333, 17.12.2001, s. 1, senast ändrad genom ECB:s förordning (EG) nr 1746/2003 av den 18 september 2003 (ECB/2003/10), EUT L 250, 2.10.2003, s. 17.

¹²Europeiska centralbankens förordning nr 63/2002 av den 20 december 2001 om statistik över räntesatser som tillämpas av monetära finansinstitut på inlåning och utlåning i förhållande till hushåll och icke-finansiella företag (ECB/2001/18), (EGT L 10, 12.01.02, s. 24).

¹³Förordning (EG) nr 2157/1999 av den 23 september 1999 om Europeiska centralbankens befogenheter att förelägga sanktioner (ECB/1999/4), EGT L 264, 12.10.1999, s. 21.

- ECB-rekommendationer i mer traditionell betydelse är instrument varmed ECB ger impulser till åtgärder.

Initiativ till gemenskapslagstiftning

Tillsammans med Europeiska kommissionen delar ECB rätten att ta initiativ till sekundär gemenskapslagstiftning som kompletterar eller ändrar ECBS-stadgan. Kommissionen kan lämna förslag inom alla områden där ECB kan avge rekommendationer men har i allmänhet hittills inte utnyttjat den rätten. Den part som inte utnyttjar sin rätt till initiativ ska rådfrågas av EU-rådet innan lagstiftningen antas, dvs. kommissionen ska rådfrågas när ECB rekommenderar lagstiftning och vice versa.

Tilläggsföreskrifter

Artikel 107.6 i EG-fördraget och artikel 42 i ECBS-stadgan specificerar inom vilka områden EG-fördraget kräver tilläggsföreskrifter till stadgan. Det handlar främst om begränsningarna och villkoren enligt vilka ECB ställer krav på kreditinstituten att hålla kassakravsmedel med centralbankerna i euroområdet (se kapitel 3.1.3), samlar in statistik (se kapitel 3.5), utövar sina föreskrivande befogenheter (se kapitel 2.5.3), ökar sitt kapital (se kapitel 3.8) eller kräver ytterligare inbetalning av utländska reservtillgångar (se kapitel 3.2.2). EU-rådet antog sådana tilläggsföreskrifter, i huvudsak på grundval ECB-rekommendationer¹⁴, vid starten av etapp tre av EMU i enlighet med artikel 123 i EG-fördraget.

Ändringar i ECBS-stadgan

Förutom den normala proceduren för ändringar av fördraget (artikel 48 i EU-fördraget) fastslår EG-fördraget två speciella tillvägagångssätt för ändring av ECBS-stadgan:

- i. Det **förenklade ändringsförfarandet** som beskrivs i artikel 107.5 i EG-fördraget och artikel 41 i ECBS-stadgan.
- ii. **Tillämpningsparagrafen** i artikel 10.6 i ECBS-stadgan som infördes genom Nice-fördraget i februari 2003.

Det **förenklade ändringsförfarandet** gäller ett flertal verksamheter, t.ex. statistik, redovisning, öppna marknadsoperationer och kredittransaktioner, kassakrav, clearing- och betalningssystem, externa transaktioner samt fördelningen av de monetära inkomsterna. Det möjliggör för EU-rådet att med Europaparlamentets samtycke anpassa de tekniska bestämmelserna i ECBS-stadgan när det är nödvändigt, utan att behöva använda det normala förfarandet,

¹⁴Se ECB:s rekommendation avseende rådets förordning (EG) om ECB:s tillämpning av minimireserver (ECB/1998/8) (EGT C 246, 6.8.1998, s. 6); ECB:s rekommendation avseende rådets förordning (EG) om ECB:s befogenhet att ålägga sanktioner (ECB/1998/9) (EGT C 246, 6.8.1998, s. 9); ECB:s rekommendation avseende rådets förordning (EG) om ECB:s insamling av statistisk information (ECB/1998/10) (EGT C 246, 6.8.1998, s. 12); ECB:s rekommendation till rådets förordning (EG) om gränser och villkor för ökning av ECB:s kapital (ECB/1998/11) (EGT C 411, 31.12.1998, s. 10); ECB:s rekommendation till rådets förordning (EG) om ECB:s krav på inbetalning av ytterligare valutaserver (ECB/1999/1) (EGT C 269, 23.9.1999, s. 9).

dvs. en regeringskonferens med åtföljande ratificering av EU:s medlemsstater. Hittills har dock det förenklade ändringsförfarandet inte använts.

Tillämpningsparagrafen i artikel 10.6 i ECBS-stadgan tillåter att omröstningsreglerna för ECB-rådet ändras genom ett beslut av EU-rådet. Med tanke på de långtgående effekterna av sådana ändringar antar EU-rådet sådana beslut i dess sammansättning av stats- eller regeringschefer. Tillämpningsparagrafen aktiverades 2003. Grundat på en rekommendation från ECB ändrade EU-rådet artikel 10.2 i ECBS-stadgan. Ändringarna trädde i kraft den 1 maj 2004 (se avsnitt 2.5.1).

Andra rekommendationer

ECB-rekommendationer, i dess traditionella betydelse, kan fungera som instrument med vilka ECB ger impulser till åtgärder (inte bara av juridisk natur) av gemenskapsinstitutioner eller medlemsstater. ECB rekommenderar t.ex. tillsättningen av Eurosystemets centralbankers externa revisorer till EU-rådet i enlighet med artikel 27.1 i ECBS-stadgan. ECB-rekommendationer till medlemsstater rör i första hand samarbete med nationella myndigheter i statistikfrågor, t.ex. ECB-rekommendationen riktad till statistikmyndigheterna (inte centralbankerna) i vissa medlemsstater angående ECB:s statistikrapporteringskrav rörande statistikuppgifter om betalningsbalansen och utlandsställning.¹⁵ Ett annat exempel är en ECB-rekommendation till länderna i euroområdet angående upphävandet av bestämmelser som begränsar det antal mynt i en nationell valuta som kan användas vid en enskild betalning.¹⁶

ECB-yttranden

ECB-yttranden avges

- när ECB konsulteras av gemenskapens institutioner eller av medlemsländerna i överensstämmelse med fördraget eller stadgan, eller
- på ECB:s eget initiativ, dvs. när ECB finner detta lämpligt, rörande frågor som ligger inom dess behörighetsområde.

Gemenskapens lagstiftande organ måste samråda med ECB om förslag till gemenskapsrättsakter som faller inom dess behörighetsområde. Inom begränsningarna och villkoren i ett beslut av EU-rådet¹⁷ måste EU:s medlemsstater också samråda med ECB om förslag till lagstiftning som faller inom ECB:s behörighetsområde. Det gäller bland annat valutafrågor, betalningsmedel, nationella centralbanker, insamling, sammanställning och distribution av monetär och finansiell statistik samt statistik rörande banker,

¹⁵ Rekommendation (ECB/2003/8) av den 2 maj 2003 om Europeiska centralbankens krav på rapportering av statistik över betalningsbalansen och utlandsställningen samt likviditeten i utländsk valuta (EUT C 126, 28.5.2003, s. 7).

¹⁶ Rekommendation (ECB/2001/17) av den 6 december 2001 om upphävandet av deltagande medlemsstaters bestämmelser som begränsar det antal mynt i en nationell valuta som kan användas vid en enskild betalning (EGT C 356, 14.12.2001, s. 9).

¹⁷ Rådets beslut 98/415/EC av den 29 juni 1998 om nationella myndigheters samråd med Europeiska centralbanken rörande förslag till rättsregler (EGT L 189, 3.7.1998, s. 42).

betalningssystem och betalningsbalanser, samt regler som gäller finansiella institut i den mån de har en påtaglig inverkan på de finansiella institutens och marknadernas stabilitet. Vidare måste myndigheter i medlemsstater utanför euroområdet samråda med ECB om varje förslag till rättsregler rörande penningpolitiska instrument. Förenade kungariket har dock undantagits från det kravet genom ett protokoll inlagt som bilaga till fördraget¹⁸ ”om och så länge som Förenade kungariket inte går över till den tredje etappen [av EMU]”.

Slutligen fastslås det i artikel 48 i EU-fördraget att ECB också måste höras ”när det är fråga om institutionella ändringar på det monetära området”. På grundval av den bestämmelsen hördes ECB under förhandlingarna om Nice-fördraget¹⁹ och förslaget till en konstitution för Europa.²⁰ ECB välkomnade utkastet till konstitutionen, som förenklar, samordnar och tydliggör Europeiska unionens rättsliga och institutionella ramverk. Trots denna övervägande positiva bedömning pekade ECB i sitt yttrande på vissa artiklar i utkastet till konstitution som skulle vinna på ytterligare klargörande och justering. Dessutom ingrep ECB formellt i förhandlingarna i regeringskonferensen. I en skrivelse till EU-rådets ordförande den 26 november 2003 gav ECB:s ordförande uttryck för ECB-rådets allvarliga oro över ett förslag från EU-rådets ordförandeskap, enligt vilket bestämmelserna för ECB:s beslutande organ kunde ändras med ett förenklat förfarande utan ratificering av medlemsstaterna. Efter ECB:s ingripande drogs förslaget tillbaka.²¹

ECB får också på eget initiativ avge yttranden till gemenskapsinstitutionerna eller till nationella myndigheter i frågor inom sitt behörighetsområde. Detta berör inte bara förslag till lagstiftning utan alla frågor av relevans för ECB. Den rådgivande funktionen säkerställer att ECB medverkar i utformandet av alla rättsakter inom sitt behörighetsområde, och avger yttranden som en oberoende gemenskapsorganisation med egna behörigheter. Som synes av listan över yttranden som finns på ECB:s webbplats omfattar de en mängd olika ämnen.

2.5.5 Övervakning av efterlevnad av förbud mot monetär finansiering och positiv särbehandling

Enligt artikel 237 d i EG-fördraget skall ECB övervaka att de 25 nationella centralbankerna i EU och ECB själv fullgör sina förpliktelser enligt artiklarna 101 och 102 i fördraget och rådets förordningar (EG) nr 3603/931 och 3604/93.²³

¹⁸ Protokoll om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland.

¹⁹ Yttrande om ett förslag till ändring av artikel 10.2 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken (EGT C 362, 16.12.2000, s. 13).

²⁰ Yttrande om utkastet till fördrag om upprättande av en konstitution för Europa (EUT C 229, 25.9.2002, s. 7).

²¹ Se ECB (2004), Årsrapport 2003, avsnitt 4.1.

²² Rådets förordning (EG) nr 3603/93 av den 13 december 1993 om fastställande av definitioner för tillämpningen av de förbud som avses i artiklarna 104 och 104b.1 i fördraget (EGT L 332, 31.12.1993, s. 1).

²³ Rådets förordning (EG) nr 3604/93 av den 13 december 1993 om fastställande av definitioner för tillämpningen av det förbud mot positiv särbehandling som anges i artikel 104a i fördraget (EGT L 332, 31.12.1993, s. 4).

I artikel 101 fastställs att det är förbjudet för ECB och de nationella centralbankerna att ge regeringar och gemenskapsinstitutioner eller gemenskapsorgan rätt att övertrassera sina konton eller att ge dem andra former av krediter samt att förvärva skuldförbindelser direkt från dem. Ett undantag är den brittiska regeringens ”ways and means-kredit” hos Bank of England.²⁴ Enligt artikel 102 är varje åtgärd som ger regeringar och gemenskapsinstitutioner eller gemenskapsorgan en positiv särbehandling hos finansinstitut, förbjuden i den mån åtgärden inte är motiverad av tillsynsmässiga hänsyn.

Inom ECB övervakar allmänna rådet att dessa bestämmelser efterlevs, eftersom de gäller för alla centralbankerna i EU. Europeiska kommissionen övervakar medlemsstaternas efterlevnad.

ECB övervakar också EU-centralbankernas köp på andrahandsmarknaden av skuldförbindelser som emitterats av den inhemska offentliga sektorn eller av den offentliga sektorn i andra EU-medlemsstater. Enligt rådets förordning (EG) nr 3603/93 får köp på andrahandsmarknaden av skuldförbindelser som emitterats av den offentliga sektorn, vilka skulle vara ett sätt att indirekt finansiera den offentliga sektorn, inte användas för att kringgå målsättningen i artikel 101 i fördraget.

2.5.6 Utförande av uppgifter som tagits över från EMI

Eftersom vissa av EU:s medlemsstater inte deltar i EMU:s tredje etapp (se avsnitt 1.2.2) måste vissa EMI-uppgifter fortfarande utföras. Efter att EMI upplöstes fick ECB ta över dessa övergångsuppgifter, i enlighet med artikel 123.2 i EG-fördraget och artikel 44 i ECBS-stadgan.

De två grundläggande uppgifter som ECB tagit över från EMI är

- att främja samarbete mellan Eurosystemet och de nationella centralbankerna utanför euroområdet,
- att göra de förberedelser som behövs för att integrera de nya medlemstaternas centralbanker i ECBS och för eventuellt inträdet i Eurosystemet av de nationella centralbankerna utanför euroområdet.

Den 1 maj 2004 gick tio nya medlemsstater med i Europeiska unionen och utsikterna för ytterligare utvidgning lägger en ytterligare dimension åt de uppgifter som övertagits från EMI. Även om de nya medlemsstaterna inte kommer att anta euron förrän i ett senare skede, dvs. när de uppfyllt de nödvändiga villkoren, har deras nationella centralbanker blivit medlemmar ex officio i ECBS. Beträffande den senaste utvidgningen av EU beträffar, har ECB under de senaste åren förberett för de tio nya centralbankernas inträde i ECBS och ECB undersöker nu vad som sker när de länderna går med i Eurosystemet.

²⁴ Artikel 11 i protokollet om vissa bestämmelser angående Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland.

Även i enlighet med artikel 123.2 i fördraget och artikel 9 i rådets förordning (EG) nr 332/2002²⁵ ansvarar ECB för förvaltningen av Europeiska gemenskapens upplåning och utlåning enligt mekanismen för medelfristigt ekonomiskt stöd.²⁶ Mekanismen baseras på artikel 119 i fördraget, som, bland annat, ger stöd till medlemsstater utanför euroområdet med allvarliga betalningsbalanssvårigheter. Intäkterna från sådana transaktioner kan bara överföras till centralbankerna i mottagande medlemsstater. Just nu används inte den mekanismen.

²⁵ Rådets förordning (EG) nr 332/2002 av den 18 februari 2002 om upprättandet av ett system för medelfristigt ekonomiskt stöd till medlemsstaters betalningsbalans (EGT L 53, 23.2.2002, s. 1).

²⁶ Beslut ECB/2003/14 av den 7 november 2003 om administrationen av Europeiska gemenskapens upplåning och utlåning enligt systemet för medelfristigt ekonomiskt stöd (EUT L 297, 15.11.2003, s. 35).

Belyst eurosymbol framför
Eurotower.

3 ECB:s POLITIK OCH EUROSISTEMETS AKTIVITETER

3.1 GENOMFÖRANDE AV PENNINGPOLITIKEN

En detaljerad beskrivning av ECB:s penningpolitik, med teoretisk grund och praktiskt genomförande, ges i ECB:s penningpolitik, publicerad av ECB i januari 2004. Den här boken innehåller endast grundläggande överväganden angående den penningpolitiska funktionen.

3.1.1 Teoretisk grund

Penningpolitikens förmåga att upprätthålla prisstabilitet på medellång sikt grundar sig på banksystemets beroende av pengar utgivna av centralbanken (s.k. baspengar) för att

- i. tillgodose efterfrågan på sedlar och mynt,
- ii. reglera interbanksaldon,
- iii. uppfylla eventuella kassakrav, dvs. medel som skall deponeras i centralbanken.

Eftersom Eurosystemet har monopol på att skapa baspengar kan den utöva ett dominerande inflytande på förhållandena på penningmarknaden och penningmarknadsräntorna. Ändringar i penningmarknadsräntorna genom åtgärder från en centralbank sätter igång ett antal mekanismer och åtgärder av de ekonomiska aktörerna, vilket så småningom påverkar ekonomiska variabler som produktion och priser (se ruta 9). Det här är en invecklad process som kallas den "penningpolitiska transmissionsmekanismen" och beskrivs i detalj i ECB:s publikation *ECB:s penningpolitik*. En penningpolitisk åtgärd innefattar en rad olika mekanismer och åtgärder som vidtas av ekonomiska aktörer under olika stadier av processen. Av den anledningen tar det vanligtvis lång tid innan en penningpolitisk åtgärd påverkar prisutvecklingen. Dessutom kan storleken på och styrkan i effekterna variera beroende på vilken situation ekonomin befinner sig i, vilket gör att det är svårt att uppskatta deras exakta verkan.

Det är dock allmänt vedertaget bland ekonomer att förändringar i penningmängden, allt annat lika, på lång sikt påverkar den allmänna prisnivån efter det att alla justeringar i ekonomin slagit igenom och återspeglas i den allmänna prisnivån. En sådan penningmängdsförändring kommer inte att leda till varaktiga förändringar i reala variabler som produktion eller sysselsättning. Det hör samman med påståendet att inflation i sista hand är ett monetärt fenomen. Långa perioder med hög inflation förknippas också normalt med hög penningmängdsökning. Andra faktorer (som t.ex. variationer i den aggregerade efterfrågan, tekniska förändringar eller råvaruprischocker) kan påverka prisutvecklingen på kort sikt men effekterna därav kan med tiden avta genom att

Ruta 9 Den penningpolitiska transmissionsmekanismen

Utgångspunkten i den penningpolitiska transmissionsmekanismen är de förändringar i penningmarknadsräntorna som centralbanken kan utlösa genom att styra villkoren på penningmarknaden. Ändringar av penningmarknadsräntorna påverkar i sin tur andra räntor, om än i varierande grad. Förändringar i penningmarknadsräntorna påverkar t.ex. de räntor som bankerna sätter på kortfristig ut- respektive inlåning. Dessutom påverkar förväntningarna om framtida ränteändringar de långa räntorna på penningmarknaden eftersom de återspeglar förväntningarna om hur de korta räntorna kommer att utvecklas i framtiden. Mindre direkta är effekterna av ändringar av penningmarknadsräntorna på mycket långa löptider (t.ex. räntorna på 10-åriga statsobligationer och bankernas långfristiga utlåningsräntor). Dessa räntor påverkas i stor utsträckning av marknadens förväntningar om utsikterna för tillväxt och inflation på längre sikt. Förändringar i centralbankens officiella räntor påverkar med andra ord normalt inte dessa långa räntor om de inte leder till att marknadens förväntningar om den ekonomiska utvecklingen på lång sikt ändras.

Beroende på penningpolitikens effekter på finansieringsvillkoren i ekonomin, men även beroende på dess effekter på förväntningarna, kan den påverka andra finansiella variabler som tillgångspriser (t.ex. aktier) och växelkurser.

När räntorna och priserna på tillgångar ändras påverkar det hushållens och företagens beslut om sparande, konsumtion och investeringar. Högre räntor, allt annat lika, brukar göra det mindre attraktivt för hushåll och företag att låna för konsumtion och investeringar. Högre räntor gör det också mer attraktivt för hushållen att spara sina inkomster hellre än att konsumera eftersom räntorna på sparande ökar. När de officiella räntorna ändras påverkar det även tillgången på lån. Vid en räntehöjning ökar risken att vissa låntagare inte kan betala tillbaka sina lån. Denna risk kan bli så pass stor att bankerna inte vill ge lån till dessa låntagare. En följd av detta kan bli att sådana låntagare, hushåll eller företag, kan tvingas skjuta upp konsumtions- och investeringsplaner.

Slutligen kan rörelser i tillgångspriserna påverka konsumtion och investeringar via inkomst- och förmögenhetseffekter. När aktiekurserna stiger blir till exempel aktieägande hushåll mer förmögna och kan välja att konsumera mer. Omvänt gäller att sjunkande aktiekurser kan få hushållen att minska sin konsumtion. Tillgångspriser kan även påverka efterfrågan genom värdet på säkerheter som gör det möjligt för låntagaren att ta fler lån eller minska den riskpremie som kreditgivaren/banken kräver. Lånebeslut påverkas ofta av storleken på säkerheterna. Om värdet på säkerheterna sjunker blir lånen dyrare och det kan t.o.m. bli svårt att få lån, vilket leder till minskande konsumtionen.

Till följd av ändrade konsumtions- och investeringsbeteenden förändras den inhemska efterfrågan på varor och tjänster i förhållande till det inhemska utbudet. När efterfrågan överstiger utbudet – allt annat lika – drivs priserna upp. Förändringar i den totala efterfrågan kan leda till stramare eller flexiblare förhållanden på arbetsmarknaden och marknaden för insatsvaror, vilka i sin tur kan påverka löne- och prisbildningen på respektive marknad.

Ruta 9 Den penningpolitiska transmissionsmekanismen (forts.)

Förändringar i växelkursen påverkar normalt inflationen på tre sätt: För det första kan växelkursrörelser direkt få genomslag i de inhemska priserna på importerade varor. Om växelkursen stiger brukar importpriserna sjunka och därmed direkt bidra till minskad inflation, om importvarorna används för direkt konsumtion. För det andra, om de importerade varorna används som insatsvaror i produktionen, kan sjunkande insatsvarupriser efterhand slå igenom i lägre priser på färdigvarorna. För det tredje kan växelkursutvecklingen också påverka inflationen via sina effekter på inhemskt tillverkade varors konkurrenskraft på de internationella marknaderna. Om en stigande växelkurs gör inhemskt tillverkade varor mindre konkurrenskraftiga på världsmarknaden brukar detta begränsa efterfrågan från utlandet och därmed minska det totala efterfrågetrycket i ekonomin. Under i övrigt lika förhållanden tenderar alltså en stigande växelkurs att minska inflationstrycket. Hur omfattande dessa växelkurseffekter blir beror på hur öppen ekonomin är för internationell handel. Växelkurskanalen är mindre viktig som överföringsmekanism för penningpolitiken i ett stort och relativt slutet valutaområde som euroområdet än i en liten och öppen ekonomi. Helt klart är att priserna på finansiella tillgångar inte bara påverkas av penningpolitiken utan även av många andra faktorer och även ändrade växelkurser beror ofta på dessa faktorer.

Andra kanaler genom vilka penningpolitiken påverkar prisutvecklingen är främst genom att den påverkar den privata sektorns förväntningar på lång sikt. Om en centralbank åtnjuter stor trovärdighet vad gäller hur den uppnår sina mål, kan penningpolitiken kraftigt påverka prisutvecklingen genom att styra de ekonomiska agenternas inflationsförväntningar om den framtida inflationen och på så vis påverka löne- och prissättningsbeteendet. Den trovärdighet en centralbank åtnjuter vad gäller att varaktigt upprätthålla prisstabilitet är av avgörande betydelse i den här frågan. Det är bara om de ekonomiska aktörerna litar på centralbankens förmåga att upprätthålla prisstabilitet som inflationsförväntningarna kan förbli förankrade vid prisstabiliteten. Detta kommer i sin tur att påverka löne- och prissättningen i ekonomin med tanke på att i en miljö med prisstabilitet kommer löne- och prissättarna inte att behöva justera sina priser av rädsla för högre framtida inflation. I det avseendet underlättar trovärdighet för penningpolitiken.

Källa: ECB (2004), *ECB:s penningpolitik*, s. 44-47.

de i viss utsträckning anpassar sig till penningmängden. På det viset kan de långsiktiga pris- och inflationstrenderna styras av centralbankerna.

Den penningpolitiska transmissionsmekanismen är alltså ett komplicerat ekonomiskt samspel och centralbankerna bedömer att penningpolitiken står inför långa, varierande och ovissa fördröjningar. ECB möts kanske av ännu mer osäkerhet än många andra centralbanker eftersom ECB ansvarar för ett multinationellt valutaområde som inrättades så sent som 1999. Dessutom kan institutionella och beteendemässiga förändringar efter införandet av den gemensamma valutan ha ändrat sambanden mellan olika ekonomiska variabler. Allteftersom mer information och fler forskningsresultat blir tillgängliga har förståelsen av den penningpolitiska transmissionsmekanismen i euroområdet fördjupats. Det behövs dock ytterligare framsteg.

3.1.2 ECB:s penningpolitiska strategi

Det första inslaget i ECB:s penningpolitiska strategi är den kvantitativa definitionen av prisstabilitet. Dessutom ger strategin ett ramverk som säkerställer att ECB-rådet bedömer alla relevanta uppgifter och analyser som behövs för att fatta penningpolitiska beslut på ett framåtblickande sätt.

En kvantitativ hållning gentemot prisstabilitet

Även om EG-fördraget tydligt klargör att ECB:s huvudmål är att upprätthålla prisstabilitet, definierar det inte vad som faktiskt avses med ”prisstabilitet”. Med tanke på detta angav ECB-rådet i oktober 1998 en kvantitativ definition av prisstabilitet. Det fanns tre huvudskäl till varför man valde att anta ett kvantitativt tillvägagångssätt:

1. Definitionen hjälper till att göra penningpolitiken mer **transparent**.
2. En kvantitativ definition ger allmänheten en **måttstock** mot vilken ECB kan hållas ansvarig. Avvikelse från prisstabiliteten är enkla att fastställa och ECB är skyldig att förklara långvariga avvikelser från den här definitionen och klargöra hur prisstabilitet skall återupprättas inom en rimlig tidsrymd.
3. Definitionen är avsedd att **vägleda** förväntningarna om den framtida prisutvecklingen och på det sättet underbygga tillförlitligheten och öka effektiviteten i ECB:s penningpolitik. ECB:s övergripande åtagande att upprätthålla prisstabilitet bör ge både finansmarknaderna och allmänheten goda skäl att förvänta sig att inflationen på medellång sikt kommer att ligga inom det intervall som anses vara förenligt med prisstabilitet. Stabila långsiktiga inflationsförväntningarna bör minska risken att företag, fackföreningar och enskilda aktörer som deltar i löne- och prisbildningen räknar med en högre inflation i sina beslut, vilket skulle göra det svårare att upprätthålla prisstabilitet.

ECB:s definition av prisstabilitet

I oktober 1998 bekräftade ECB-rådet sin definition av prisstabilitet som *en årlig ökning under 2% i det harmoniserade konsumentprisindexet (HIKP) för euroområdet och tillade att prisstabilitet skall upprätthållas på medellång sikt*. Efter en grundlig utvärdering av ECB:s penningpolitiska strategi bekräftade ECB-rådet i maj 2003 att denna definition står fast. ECB-rådet klargjorde i det sammanhanget även att *i sin strävan efter prisstabilitet är målet att inflationen skall ligga under men nära 2 % på medellång sikt*.

Hänvisningen till *HIKP för euroområdet* innebär två saker: För det första att målet med ECB:s penningpolitik är prisstabilitet i euroområdet som helhet och för det andra att den speglar allmänhetens normala fokusering på konsumentpriser. HIKP är det index som närmast approximerar prisförändringar över tiden i en representativ korg av varor och tjänster som hushållen i euroområdet köper.

Genom formuleringen *under 2 %* fastställs en tydlig övre gräns för den uppmätta HIKP-inflation som är förenlig med prisstabilitet på medellång sikt. Samtidigt ger strävandet efter en låg positiv inflationstakt *nära 2 procent, ”en lämplig marginal för att undvika risken för deflation”*¹ (se ruta 10). Det belyser även frågan om möjliga mätfel i HIKP och effekterna av inflationskillnader av strukturellt slag inom euroområdet.

Begreppet *på medellång sikt*, slutligen, speglar den enighet som råder om att penningpolitiken inte kan finjustera pris- eller inflationsutvecklingen på så kort sikt som några veckor eller månader. En ändrad penningpolitik påverkar priserna först efter en viss tid och det är osäkert hur stor den slutliga effekten blir. Det innebär att penningpolitiken inte kan motverka alla oförutsedda störningar i prisnivån under en kort tidsperiod. En viss kortsiktig fluktuation i inflationen är därför oundviklig.

De viktigaste principerna för ECB:s penningpolitiska strategi

ECB påverkar villkoren på penningmarknaden och således de korta räntorna, på ett sådant sätt att prisstabilitet på bästa sätt upprätthålls på medellång sikt genom effekterna på prisnivån via den penningpolitiska transmissionsprocessen. Detta sker i linje med den penningpolitiska strategin att säkerställa att ett konsekvent och systematiskt tillvägagångssätt används för penningpolitiska beslut över tiden. En sådan konsekvent handlingslinje bidrar till att stabilisera inflationsförväntningarna och stärker ECB:s trovärdighet.

På grund av att transmissionsmekanismen verkar med en viss fördröjning kommer de ändringar av penningpolitiken som görs i dag inte att påverka prisnivån förrän efter flera månader eller till och med år. Det innebär att centralbankerna måste fastställa vilken politik de skall föra i dag för att upprätthålla prisstabilitet i framtiden. Penningpolitiken måste alltså även vara framsynt.

Transmissionsmekanismens fördröjning gör det dessutom omöjligt för penningpolitiken att på kort sikt motverka oförutsedda chocker som påverkar prisnivån (t.ex. chocker orsakade av förändringar i internationella råvarupriser). Vissa kortsiktiga fluktuationer i inflationen kan därför inte undvikas. På grund av att transmissionsmekanismen är så komplex finns det dessutom alltid en betydande osäkerhet om penningpolitikens effekter. Av dessa skäl är det viktigt att penningpolitiken har en medelfristig inriktning. Det är i överensstämmelse med ECB:s uttalande att prisstabilitet skall upprätthållas på medellång sikt och en överdriven aktivism eller onödig (och eventuellt självunderhållande) instabilitet i den reala ekonomin undviks.

ECB står slutligen också inför en betydande osäkerhet när det gäller ekonomiska indikatorers tillförlitlighet, euroområdets ekonomiska struktur och transmissionsmekanismen för den gemensamma penningpolitiken, särskilt under EMU:s första år. Alla centralbanker måste emellertid leva med en hög grad av osäkerhet – det

¹ ECB (2004), ECB:s penningpolitik, s. 51

Ruta 10 Varför hålla en låg positiv inflationstakt?

Det är viktigt att undvika deflation eftersom en sådan medför kostnader för ekonomin som är snarlika de som inflation medför. När deflation väl uppstått kan den dessutom fördjupas ytterligare eftersom räntorna inte kan sjunka under noll.

- Att upprätthålla en låg positiv inflationstakt minskar sannolikheten för att nominella räntor närmar sig noll. Om nominella räntor sjunker till noll är det sannolikt att osäkerheten kring penningpolitikens effektivitet ökar. Om detta skulle inträffa samtidigt med en kraftigt minskad efterfrågan, skulle en sådan situation kunna försvåra centralbankens förmåga att återställa prisstabiliteten med hjälp av sitt ränteinstrument. Det finns få exempel på detta och även om en sådan situation skulle uppstå finns det fortfarande flera effektiva penningpolitiska åtgärder som kan vidtas om de nominella räntorna ligger på noll. Det har föreslagits olika rimliga lösningar för att undvika en likviditetsfälla. Trots det är det bättre att förebygga än att bota och en säkerhetsmarginal för inflationstakten över noll hjälper att undvika att effektiviteten i dessa åtgärdsalternativ behöver prövas i praktiken.

För att kunna kalibrera säkerhetsmarginalen för inflation, tog ECB hänsyn till undersökningar där man försökt utröna sannolikheten för att nominella räntor hamnar på noll för olika inflationsmål. Resultaten skiljer sig i viss utsträckning åt eftersom de beror på ett antal specifika antaganden. Men olika studier pekar på att sannolikheten minskar kraftigt när centralbanken siktar på att hålla inflationen över 1 %.

- Den andra anledningen att sikta mot att hålla en låg positiv inflation är att inflationsstatistiken kan ha ett positivt mätfel. Ett sådant fel skulle betyda att en inflation på noll egentligen motsvarar en sjunkande prisnivå. Just när det gäller HIKP, fortsätter den precisa uppskattningen av sådana mätfel att omges av betydande osäkerhet. Med hänsyn till de fortlöpande förbättringar som Eurostat genomför i indexet, kommer dock mätfelen troligen att bli mycket små och ytterligare minska i framtiden.
- Det tredje skälet för att sikta mot låg positiv inflation hänger samman med den möjliga förekomsten av ihållande inflationsavvikelser inom euroområdet. I princip är det normalt med inflationskillnader i olika regioner och de är vanliga i varje valutaunion. De är en nödvändig del i justeringsmekanismen och resultatet av skillnader i den ekonomiska utvecklingen i de regioner som utgör det område där den monetära unionen upprättats. Den gemensamma penningpolitiken kan dock endast påverka prisnivån i området som helhet. Den kan inte bemöta inflationskillnader på samma sätt som penningpolitiken i ett enskilt land inte kan minska inflationskillnader mellan olika regioner eller städer.

Inflationskillnader som beror på övergående faktorer påverkar inte ekonomin mycket. Mer oroväckande är de strukturella inflationskillnader som är resultatet av ofullständig real konvergens mellan regioner, exempelvis initiala skillnader i inkomstnivå och pågående inhämtningsprocess när det gäller levnadsstandard. Förekomsten av sådana skulle potentiellt kunna skapa ekonomiska problem i länder eller regioner med en lägre inflation än den genomsnittliga, särskilt om nedåtriktade nominella stelheter motverkar

Ruta 10 Varför hålla en låg positiv inflationstakt? (forts.)

den nödvändiga justeringen av relativa priser och alltså hindrar en effektiv resursfördelning.

Det har framförts att ECB:s penningpolitik borde sträva efter att nå en inflationstakt för hela området som är tillräckligt hög för att hindra regioner med strukturellt lägre inflationstakt från att få höga kostnader för nedåtriktade nominella stelheter eller hamna i långa perioder av deflation. Tillgängliga undersökningar visar att en inflationstakt under men nära 2 % för euroområdet ger en tillräcklig marginal på detta område.

är inte något som ECB är ensam om – och för att penningpolitiken skall vara framgångsrik måste den därför vara brett baserad, ta hänsyn till all relevant information och inte förlita sig på bara en enda ekonomisk modell.

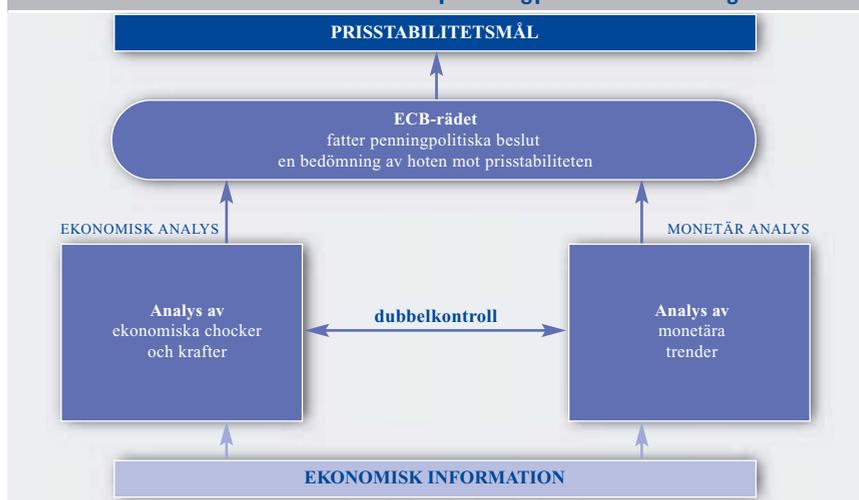
De två pelarna i ECB:s penningpolitiska strategi

ECB-rådet enades i oktober 1998 om de viktigaste inslagen i sin penningpolitiska strategi. Denna strategi bekräftades och klargjordes ytterligare i maj 2003 efter en ingående granskning av alla relevanta aspekter.

Förutom definitionen av prisstabilitet använder ECB två analysperspektiv (de ”två pelarna”) som grund för sitt sätt att organisera, utvärdera och stämma av information som är relevant för att utvärdera hoten mot prisstabiliteten:

- Det första perspektivet är inriktat på bedömning av bestämningsfaktorerna för prisutvecklingen på kort till medellång sikt med fokus på real aktivitet och finansiella förhållanden i ekonomin (**ekonomisk analys**).

Bild 2 ECB:s stabilitetsinriktade penningpolitiska strategi

Källa: ECB (2004), *ECB:s penningpolitik*, s. 66

De två pelarna i ECB:s penningpolitiska strategi är **ekonomisk analys** och **monetär analys**.

Ekonomisk analys

Den ekonomiska analysen är inriktad på att bedöma den aktuella ekonomiska och finansiella utvecklingen och de implicita hoten mot prisstabilitet på kort till medellång sikt. I analysen ingår alla faktorer som är användbara för att bedöma dynamiken i den reala ekonomiska aktiviteten och den troliga prisutvecklingen med avseende på sambanden mellan utbud och efterfrågan på marknaderna för varor, tjänster och arbete. I den ekonomiska analysen tas även vederbörlig hänsyn till behovet av att identifiera vilken typ av chocker som drabbar ekonomin, deras effekter på kostnads- och prissättningsbeteende och hur de kommer att fortplanta sig på kort till medellång sikt. För att kunna fatta lämpliga beslut måste ECB-rådet ha ingående kunskaper om det rådande ekonomiska läget och veta vilken typ av ekonomiska störningar som hotar prisstabiliteten och hur stora dessa störningar är.

ECB granskar regelbundet utvecklingen av den totala produktionen, efterfrågan, förhållandena på arbetsmarknaden, en lång rad pris- och kostnadsindikatorer, finanspolitik och euroområdet betalningsbalans. Utvecklingen av finansmarknadsindikatorer och tillgångspriser bevakas också noggrant. Rörelser i tillgångspriserna kan påverka prisutvecklingen via inkomst- och förmögenhetseffekter. När aktiekurserna stiger blir till exempel aktieägande hushåll rikare och kan välja att konsumera mer. Detta leder till en ökad konsumtionsefterfrågan och kan öka det inhemska inflationstrycket. Omvänt gäller att sjunkande aktiekurser kan få hushållen att minska sin konsumtion.

Tillgångspriser och avkastningen på finansiella tillgångar kan också användas för att få fram information om förväntningar på finansmarknaderna, bl.a. rörande den framtida prisutvecklingen. Genom att köpa och sälja obligationer ger aktörerna på finansmarknaden till exempel implicit uttryck för sina förväntningar om framtida ränte- och prisutvecklingen. Med hjälp av flera olika metoder kan ECB analysera de finansiella priserna för att ta reda på marknadernas implicita förväntningar för den framtida utvecklingen.

Även växelkursutvecklingen analyseras noggrant för att bedöma dess konsekvenser för prisstabiliteten. Växelkursrörelserna har en direkt inverkan på prisutvecklingen genom sina effekter på importpriserna. Förändringar av växelkursen kan också förändra inhemskt tillverkade varors priskonkurrensförmåga på internationella marknader och därmed påverka efterfrågeförhållandena och eventuellt prisutsikterna. Om förväntningar och beteenden hos dem som deltar i löne- och prisbildningen förändras till följd av växelkurseffekterna kan det finnas risk för följd effekter.

De makroekonomiska framtidsbedömningar som Eurosystemets experter gör spelar en viktig roll i den ekonomiska analysen. Dessa framtidsbedömningar tas fram två gånger om året av experter vid Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna. ECB-rådet utvärderar dem tillsammans med en mängd annan information och olika typer av analyser som ingår i systemet med de två pelarna, men tar inte på sig ansvaret för bedömningarna. De bedömningar som offentliggörs är resultatet av ett scenario som

baseras på en uppsättning tekniska antaganden, bl.a. antagandet om oförändrade korta räntor. Framtidsbedömningarna representerar därför ett scenario som sannolikt inte kommer att inträffa i verkligheten eftersom penningpolitiken alltid agerar för att bemöta hot mot prisstabiliteten.

Därför bör de makroekonomiska framtidsbedömningar som görs av Eurosystemets experter inte under några omständigheter tolkas som att de ifrågasätter ECB-rådets åtagande att upprätthålla prisstabilitet på medellång sikt. De som deltar i löne- och prisbildningen, samt företag och hushåll, bör i stället utgå från ECB:s kvantitativa definition av prisstabilitet som den bästa prognosen om prisutvecklingen på medellång sikt.

Monetär analys

Europeiska centralbankens monetära analys grundar sig på att ökningarna i penningmängden har nära samband med inflation på medellång och lång sikt. Att ge penningmängden en viktig roll är därför ett sätt att understryka inriktningen på ECB:s penningpolitiska strategi. Genom att inte bara fatta politiska beslut mot bakgrund av de indikatorer på kort till medellång sikt som baserar sig på den ekonomiska analysen utan även mot bakgrund av överväganden om penningmängden och likviditet, kan Europeiska centralbanken se bortom de övergående effekterna av olika chocker och förleds inte att bedriva en överdrivet aktivistisk politik.

För att visa hur viktig monetär analys är och för att ge ett riktvärde för bedömningen av penningmängdsutvecklingen har ECB tillkännagivit ett referensvärde för det breda penningmängdsmåttet M3. Detta referensvärde syftar till M3:s ökningstakt, som anses vara förenlig med prisstabilitet på medellång sikt. I december 1998 fastställde ECB-rådet detta referensvärde till 4½ procent per år och bekräftade det i senare granskningar. Referensvärdet baseras på definitionen av prisstabilitet och på medellånga antaganden om potentiell real BNP-tillväxt på 2 – 2½ procent och en nedgång i pengarnas omloppshastighet med mellan ½ och 1 procent.

Referensvärdet är inte ett penningmängdsmål utan ett riktvärde för att analysera informationsinnehållet i utvecklingen av penningmängden inom euroområdet. Eftersom den ekonomiska utvecklingen granskas i ett medellångt eller långt perspektiv, finns det ingen direkt koppling mellan penningmängdsutvecklingen på kort sikt och penningpolitiska beslut. Penningpolitiken reagerar därför inte mekaniskt om M3-ökningen avviker från referensvärdet.

ECB:s monetära analys är inte begränsad till mätningar av M3-ökningen i förhållande till referensvärdet. Många andra monetära och finansiella variabler analyseras regelbundet. Utvecklingen för komponenterna i M3 (t.ex. utelöpande sedlar och mynt, tidsbunden inlåning) undersöks till exempel för att de kan ge information om de samlade förändringarna i M3. Härvid kan snävare penningmängdsmått som M1 ge viss information om den reala aktiviteten. På samma sätt kan förändringar i kreditgivningen till den privata sektorn ge information om det finansiella läget och kan, genom de monetära finansinstitutens konsoliderade balansräkningar, ge ytterligare information om penningmängden. En sådan analys bidrar till att ge både en bättre insikt i M3-utvecklingen i förhållande till referensvärdet och en samlad bild av likviditetsläget i ekonomin och de risker det medför för prisstabiliteten.

- Det andra perspektivet (**monetär analys**) tjänar huvudsakligen som ett verktyg för dubbelkontroll i ett medelfristigt till långt perspektiv av de indikatorer som framkommer i den ekonomiska analysen.

Systemet med två pelare (se ruta 11) är utformat för att säkerställa att tillräcklig uppmärksamhet ägnas olika perspektiv för att kunna ge en övergripande sammanfattning av hoten mot prisstabiliteten. Den nyanserade tolkningen av de ekonomiska förhållandena minskar riskerna för politiska misstag på grund av att alltför stor vikt läggs på en enda indikator, prognos eller modell.

3.1.3 Penningpolitiska transaktioner

I överensstämmelse med sin penningpolitiska strategi styr ECB de korta penningmarknadsräntorna genom att ge signaler om inriktningen på penningpolitiken och genom att reglera likviditetsläget på penningmarknaden. Förutom att styra räntorna genom att reglera likviditeten, kan ECB också ge signaler till penningmarknaden om inriktningen på penningpolitiken genom att ändra de villkor på vilka Eurosystemet är villigt att genomföra transaktioner med penningmarknaden.

ECB försöker genom Eurosystemets verksamhet också säkerställa att penningmarknaden fungerar väl och hjälpa bankerna att tillgodose sina likviditetsbehov på ett smidigt och välorganiserat sätt. Detta sker genom att tillhandahålla regelbunden refinansiering för bankerna och faciliteter som gör att de kan avveckla saldon vid dagens slut och utjämna tillfälliga likviditetsfluktuationer.

Tabell 3 Eurosystemets penningpolitiska operationer					
Penningpolitiska transaktioner	Typer av transaktioner		Löptid	Frekvens	Förfarande
	Tillförsel av likviditet	Indragning av likviditet			
Öppna marknadsoperationer					
Huvudsakliga refinansierings-transaktioner	Reverserade transaktioner	–	En vecka	Varje vecka	Standardiserade anbud
Långfristiga refinansierings-transaktioner	Reverserade transaktioner	–	Tre månader	Varje månad	Standardiserade anbud
Finjusterande transaktioner	Reverserade transaktioner Valutaswappar	Reverserade transaktioner Inlåning med fast löptid Valutaswappar	Icke standardiserat	Oregelbundet	Snabba anbud Bilaterala förfarande
	Direkta köp av värdepapper	Direkta försäljningar av värdepapper	–	Oregelbundet	Bilaterala förfarande
Strukturella transaktioner	Reverserade transaktioner	Emission av skuldcertifikat	Standardiserat/icke standardiserat	Regelbundet/oregelbundet	Standardiserade anbud
	Direkta köp av värdepapper	Direkta försäljningar av värdepapper	–	Oregelbundet	Bilaterala förfarande
Stående faciliteter					
Utlåningsfacilitet	Reverserade transaktioner	–	Över natten	Tillträde efter motparternas begäran	
Inlåningsfacilitet	–	Inlåning	Över natten	Tillträde efter motparternas begäran	

Eurosystemets styrsystem grundas på de principer som fastställs i ECBS-stadgan. Det har utformats i enlighet med artikel 105 i EG-fördraget, enligt vilken Eurosystemet ”[...] skall handla i överensstämmelse med principen om en öppen marknadsekonomi med fri konkurrens som främjar en effektiv resursfördelning [...]” och i linje med följande principer:

- Operativ effektivitet som ser till att penningpolitiska beslut så snabbt och exakt som möjligt får genomslag i de korta penningmarknadsräntorna.
- Likabehandling av finansinstitut, oavsett hur stora de är och var i euroområdet de är belägna.
- Decentraliserat genomförande av Eurosystemets penningpolitiska transaktioner genom de nationella centralbankerna.
- Enkelhet, transparens, kontinuitet, säkerhet och kostnadseffektivitet.

Enkelhet och transparens säkerställer att avsikten med de penningpolitiska operationerna förstås på rätt sätt. Principen om kontinuitet går ut på att undvika ofta förekommande större förändringar av instrument och förfaranden så att centralbankerna och deras motparter skall kunna dra nytta av tidigare erfarenheter när de deltar i penningpolitiska operationer. Enligt principen om säkerhet skall Eurosystemets finansiella och operativa risker vara så små som möjligt. Särskilt all utlåning till kreditinstitut skall ske mot säkerhet i enlighet med kraven i artikel 18 i ECBS-stadgan. Kostnadseffektivitet innebär att både Eurosystemets och dess motparter operativa kostnader skall hållas på en låg nivå.

Ruta 12 Öppna marknadsoperationer och stående faciliteter

Eurosystemets öppna marknadsoperationer kan indelas i följande fyra kategorier beroende på syfte, hur ofta de genomförs och vilket förfarande som används:

- huvudsakliga refinansieringstransaktioner,
- långfristiga refinansieringstransaktioner,
- finjusterande transaktioner och
- strukturella transaktioner.

Huvudsakliga refinansieringstransaktioner

De huvudsakliga refinansieringstransaktionerna är de viktigaste öppna marknadsoperationerna och Eurosystemets främsta penningpolitiska instrument. De tillför merparten av likviditeten i banksystemet och spelar en central roll i räntestyrningen och regleringen av likviditetsläget på marknaden och som signaler om inriktningen på penningpolitiken.

Huvudsakliga refinansieringstransaktioner genomförs varje vecka och har en löptid på en vecka.² De genomförs genom standardiserade anbudsförfaranden, en typ av anbudsförfarande som genomförs enligt ett på förhand tillkännagivet tidsschema och inom

² I mars 2004 förkortades löptiden från två veckor till en vecka.

Ruta 12 Öppna marknadsoperationer och stående faciliteter

en 24-timmarsperiod från det att anbudsförfarandet tillkännages till det att resultaten meddelas. Alla motparter som uppfyller de allmänna urvalskriterierna får delta i dessa transaktioner. I princip kan alla kreditinstitut i euroområdet godtas som motparter till Eurosystemet.

Långfristiga refinansieringstransaktioner

Förutom de huvudsakliga refinansieringstransaktioner som genomförs varje vecka genomför Eurosystemet också månatliga långfristiga refinansieringstransaktioner med en löptid på tre månader.

Syftet med dessa transaktioner är att tillfredsställa banksystemets finansieringsbehov på längre sikt. På det sättet behöver inte all likviditet på penningmarknaden omsättas varje vecka. I likhet med de huvudsakliga refinansieringstransaktionerna genomförs de långfristiga refinansieringstransaktionerna decentraliserat och alla motparter som uppfyller de allmänna urvalskriterierna får delta.

Finjusterande transaktioner

Eurosystemet kan också genomföra öppna marknadsoperationer på ad hoc-basis, dvs. finjusterande transaktioner. Finjusterande transaktioner kan vara likviditetsdränerande eller likvidiserande. De syftar till att reglera likviditetsläget på penningmarknaden och styra räntorna på penningmarknaden, särskilt för att utjämna ränteeffekterna av oväntade likviditetssvängningar.

Med tanke på syftet med finjusterande transaktioner genomförs de normalt genom snabba anbudsförfaranden. Dessa anbudsförfaranden tar en timme från det att de tillkännages till dess att tilldelningsresultaten meddelas. Av operativa skäl får bara ett begränsat antal utvalda motparter delta i finjusterande transaktioner. Finjusterande transaktioner kan också genomföras genom bilaterala förfaranden, vilket innebär att Eurosystemet genomför en transaktion med en eller ett fåtal motparter utan något anbudsförfarande.

Finjusterande transaktioner genomförs normalt decentraliserat av de nationella centralbankerna, men ECB-rådet kan i undantagsfall fatta beslut om att låta ECB genomföra bilaterala finjusterande transaktioner.

Strukturella transaktioner

Styrsystemet ger också Eurosystemet möjlighet att genomföra strukturella transaktioner. Syftet med sådana transaktioner är att påverka Eurosystemets strukturella likviditetsposition gentemot banksystemet, dvs. likviditeten på marknaden på längre sikt. De kan genomföras i form av repotransaktioner, direkta köp/försäljningar av värdepapper eller emissioner av skuldcertifikat. Eurosystem har hittills inte behövt genomföra några transaktioner för att korrigera banksystemets strukturella likviditetsposition.

Stående faciliteter

Genom utlåningsfaciliteten beviljas lån över natten från centralbanken mot säkerhet och till en förutbestämd ränta. Räntan på denna inlåning över natten är normalt betydligt högre än motsvarande marknadsränta. Kreditinstituten utnyttjar därför utlåningsfaciliteten bara som en sista utväg. Eftersom möjligheten att utnyttja utlåningsfaciliteten endast begränsas av

Ruta 12 Öppna marknadsoperationer och stående faciliteter

tillgången på säkerheter fungerar räntan på utlåningsfaciliteten normalt som en övre gräns för dagslåneräntan på penningmarknaden.

Genom inlåningsfaciliteten kan bankerna deponera medel över natten hos centralbanken till en förutbestämd ränta. Räntan på denna inlåning över natten är normalt betydligt lägre än motsvarande marknadsränta. Motparterna deponerar därför medel över natten hos Eurosystemet bara om de inte kan använda dem på något annat sätt. Precis som räntan på utlåningsfaciliteten fungerar som en övre gräns fungerar räntan på inlåningsfaciliteten normalt som en nedre gräns för dagslåneräntan på penningmarknaden.

Räntorna på de stående faciliteterna minskar kraftigt bankernas incitamentet att utnyttja dra nytta av dem. Det genomsnittliga dagliga utnyttjandet av de stående faciliteterna är alltså i allmänhet begränsat. För det mesta uppgår det till mindre än 1 miljard euro, vilket visar att faciliteterna bara utnyttjas för att tillföra respektive dra in likviditet över natten under exceptionella förhållanden.

Öppna marknadsoperationer (se ruta 12) är den viktigaste gruppen av penningpolitiska transaktioner. De utförs i allmänhet av de nationella centralbankerna på initiativ av ECB, vanligtvis på penningmarknaden, dvs. den marknad där transaktionernas löptid i allmänhet är kortare än ett år. De öppna marknadsoperationerna spelar en viktig roll för att styra räntorna, ge signaler om penningpolitikens inriktning och reglera likviditetsläget på penningmarknaden.

De **stående faciliteterna** (se ruta 12) – utlåningsfaciliteten och inlåningsfaciliteten – kan utnyttjas av Eurosystemets motparter på deras eget initiativ. Genom räntorna på de stående faciliteterna skapar ECB en räntekorridor inom vilken penningmarknadsräntan på dagslån kan fluktueras.

Styrsystemet kompletteras med systemet med krav på kreditinstitut att hålla medel på konton hos de nationella centralbankerna, s.k. **kassakrav** (se ruta 13). Kassakravssystemets främsta funktioner är att bidra till att stabilisera penningmarknadsräntorna och att förstärka det strukturella likviditetsunderskottet i banksystemet, vilket ökar efterfrågan på refinansiering från centralbankerna.

Ruta 13 Kassakrav

ECB kräver att kreditinstitut skall hålla medel på konton hos de nationella centralbankerna, så kallade kassakrav. Storleken på dessa kassakrav för enskilda institut beräknas på deras kassakravsbas multiplicerad med en kassakravspcent.

Ett instituts kassakravsbas fastställs i förhållande till de kortfristiga skulderna i dess balansräkning. Skulder till andra kreditinstitut som omfattas av Eurosystemets kassakravssystem samt skulder till ECB och de nationella centralbankerna räknas inte in i kassakravsbasen.

Kassakravssystemets främsta funktion är att stabilisera penningmarknadsräntorna, vilket sker genom utjämningsystemet. Det innebär att kreditinstitutionernas uppfyllande av kassakravet bedöms efter genomsnittet av de dagliga behållningarna på deras kassakravskonton under en uppfyllandeperiod på ungefär en månad. Kreditinstitutet kan alltså jämna ut dagliga likviditetsfluktuationer (t.ex. beroende på variationer i efterfrågan på sedlar), eftersom tillfälliga kassaunderskott kan uppvägas av kassaöverskott under en och samma uppfyllandeperiod.

Utjämningsystemet innebär också att instituten kan tjäna på att låna ut medel på marknaden och få ett kassaunderskott så snart de kortaste penningmarknadsräntorna är högre än de förväntade räntorna under återstoden av uppfyllandeperioden. I ett motsatt scenario kan de låna upp medel på marknaden och få ett kassaöverskott. Denna mekanism stabiliserar dagslåneräntan under uppfyllandeperioden och centralbanken behöver inte intervensera på penningmarknaden så ofta.

En annan viktig funktion för kassakravssystemet är att förstärka strukturella likviditetsunderskott i banksystemet. Kravet att kreditinstitutet skall hålla medel på konton hos de nationella centralbankerna hjälper till att öka efterfrågan på centralbanksrefinansiering, vilket i sin tur gör det lättare för ECB att styra penningmarknadsräntorna genom regelbundna likvidiserande transaktioner.

Kassakravet utformades för att varken vara en börda på banksystemet i euroområdet eller hindra effektiv resursfördelning. För att uppnå dessa mål betalas ränta på kreditinstitutens kassakravsmedel. Räntan ligger mycket nära de korta penningmarknadsräntorna. Räntan motsvarar den genomsnittliga marginalräntan på de huvudsakliga refinansieringstransaktionerna under uppfyllandeperioden (vägd mot antalet kalenderdagar).

3.2 EXTERNA TRANSAKTIONER

När det gäller Eurosystemets externa transaktioner har ECB och de nationella centralbankerna, i enlighet med artikel 23 i ECBS-stadgan, behörighet att

- upprätta förbindelser med centralbanker och finansinstitut i andra länder och vid behov med internationella organisationer,

- att köpa och sälja alla slags valutatillgångar och ädelmetaller avista och på termin,
- förvalta de valutatillgångar de innehar,
- utföra alla slags banktransaktioner med tredje land och internationella organisationer, inklusive upplåning och utlåning.

3.2.1 Valutamarknadsoperationer

Den viktigaste typen av valutatransaktion inom Eurosystemet är intervention på valutamarknader. Interventioner utförs endast med hjälp av ECB:s valutareserver. De kan utföras i valutorna i länder utanför EU, t.ex. amerikanska dollar eller japanska yen, inom ramen för euroområdet växelkurspolitik. De kan även förekomma inom ramen för gemenskapens interna växelkursmekanism II (ERM2).

I enlighet med artikel 105.2 i EG-fördraget och artikel 3 i ECBS-stadgan, måste Eurosystemets valutatransaktioner vara ”i överensstämmelse med artikel 111 i fördraget”. I artikel 111 definieras de institutionella ramarna för eurorådets växelkurspolitik.

Den institutionella ramen för eurorådets växelkurspolitik

Enligt artikel 105.2 i EG-fördraget och artikel 3 i ECBS-stadgan, måste Eurosystemets valutatransaktioner vara i överensstämmelse med artikel 111 i EG-fördraget.

- I enlighet med artikel 111.1 får EU-rådet, genom enhälligt beslut, ingå formella avtal om ett växelkurssystem för euron i förhållande till valutor i länder utanför EU.
- I artikel 111.2 fastställs att i avsaknad av ett sådant växelkurssystem får EU-rådet, genom beslut med kvalificerad majoritet, utarbeta allmänna riktlinjer för växelkurspolitiken.

För båda dessa institutionella åtgärder gäller dock att huvudmålet att upprätthålla prisstabilitet måste respekteras och att de endast får vidtas på rekommendation från ECB eller från Europeiska kommissionen efter samråd med ECB. Vid ett formellt växelkurssystem för euron måste EU-rådet ta hänsyn till ECB:s yttrande ”för att söka uppnå enighet i överensstämmelse med målet om prisstabilitet” (artikel 111.1 i fördraget).

Hittills har inget av dessa förfaranden inletts. Vid sitt möte i Luxemburg den 13 december 1997, underströk Europeiska rådet att eurons växelkurs borde ses som ett resultat av både ekonomisk utveckling och ekonomisk politik, snarare än som ett oberoende mål. I samma anda meddelades också att allmänna riktlinjer för växelkurspolitiken i euroområdet endast skulle ställas upp under exceptionella omständigheter, till exempel när det råder en klar felvärdering. I sådana riktlinjer

skall ECBS oberoende alltid respekteras och riktlinjerna skall alltid vara i överensstämmelse med ECBS främsta mål att upprätthålla prisstabilitet.

Intervention i valutor utanför EU

I avsaknad av både institutionella arrangemang och ett växelkursmål för ECB, har valutainterventioner mot valutor utanför EU endast genomförts vid två tillfällen under de första fem åren av den monetära unionen, hösten 2000. Efter att ha försvagats kontinuerligt sedan slutet av 1998 hade eurons växelkurs alltmer hamnat vid sidan av euroområdet fundament och det förelåg därför risk för att detta skulle leda till stora avvikelser från jämviktskursen. Detta skulle i sin tur ha kunnat medföra svåra konsekvenser för världsekonomin och prisstabiliteten i euroområdet. Den 22 september 2000 genomförde därför ECB en samordnad intervention på valutamarknaderna tillsammans med de monetära myndigheterna i Förenta staterna, Japan, Förenade kungariket och Kanada. I början av november 2000 intervenerade ECB igen.

Växelkursmekanismen ERM2

En ny växelkursmekanism, ERM2, trädde i kraft i början av etapp tre av EMU. Den ersatte Europeiska monetära systemet, som hade spelat en avgörande roll på vägen mot EMU (se avsnitt 1.1.2) men behövde anpassas till den nya omgivning som skapats genom EMU.

ERM2 är, liksom sin föregångare, ett mellanstatligt arrangemang som grundas på två rättsakter:

- Europeiska rådets resolution om införande av en växelkursmekanism i tredje etappen av den ekonomiska och monetära unionen, Amsterdam den 16 juni 1997,³
- Avtal av den 1 september 1998 mellan Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna i medlemsstaterna utanför euroområdet avseende operativa förfaranden för en växelkursmekanism under etapp tre av den ekonomiska och monetära unionen,⁴ ändrad genom avtalet av den 14 september 2000.⁵

Syftet med ERM2 är att koppla valutorna i de medlemsstater som befinner sig utanför euroområdet till euron. Kopplingen utgörs av överenskomna fasta men justerbara centralkurser gentemot euron och ett normalt fluktuationsband på $\pm 15\%$. Om det visar sig lämpligt mot bakgrund av utvecklingen mot konvergens kan man komma överens om smalare fluktuationsutrymmen.

Deltagande i ERM2 är frivilligt för medlemsstater utanför euroområdet. I ovan nämnda resolution från Europeiska rådet kan dock en medlemsstat med undantag ”*förväntas gå med*” i ERM2. Enligt artikel 124 i EG-fördraget skall varje

³ EGT C 236, 2.8.1997, s. 5.

⁴ EGT C 345, 13.11.1998, s. 6.

⁵ EGT C 362, 16.12.2000, s. 11.

medlemsstat utanför euroområdet ”behandla sin valutapolitik som en fråga av gemensamt intresse” och ta hänsyn till ”erfarenheterna från samarbetet inom ramen för EMS”. I enlighet med artikel 121 är medlemskap i ERM2 i minst två år utan allvarliga spänningar ett av kriterierna för bedömning huruvida en medlemsstat uppfyller villkoren för att få införa euron som sin valuta. ERM2 främjar därför konvergens och hjälper medlemsstaterna utanför euroområdet i deras ansträngningar att kunna införa euron. Den bidrar också till att skydda medlemsstater i och utanför euroområdet från obefogad press på valutamarknaderna.

Beslut om centrankurser och fluktuationsutrymme skall fattas genom ömsesidig överenskommelse mellan finansministrarna i länderna i euroområdet, ECB samt finansministrarna och centralbankscheferna i de medlemsstater som inte ingår i euroområdet men som deltar i mekanismen. I det förfarandet ryms en multilateral diskussion (normalt vid ett möte) där även kommissionen och Ekonomiska och finansiella kommittén ingår (se avsnitt 4.3.4).

Intervention i ERM2

Om en valuta närmar sig fluktationsbandets gräns är centralbankens intervention i princip automatisk och obegränsad. De interventions- och finansieringsskyldigheter som ålagts av ECB får dock inte innebära att huvudmålet att upprätthålla prisstabilitet åsidosätts. I enlighet med bestämmelserna i både den resolution och det avtal som nämns ovan, kan ECB och deltagande nationella centralbanker som inte ingår i euroområdet avbryta den automatiska interventionen och dess finansiering om detta skulle stå i konflikt med huvudmålet att upprätthålla prisstabilitet. Likaledes har samtliga avtalsparter ”rätt att inleda ett konfidentiellt förfarande i syfte att ompröva centrankurserna”.

Den danska kronan har ingått i ERM2 från början, med ett fluktuationsutrymme på $\pm 2,25$ procent kring centrankursen mot euron. Den grekiska drakman deltog i ERM2 innan Grekland anslöt sig till euroområdet 2001 (se avsnitt 1.1.4).

Antalet deltagare i ERM2 ökade med sju när EU utvidgades den 1 maj 2004. Hittills har valutorna för Estland, Litauen och Slovenien (den 28 juni 2004) och Cypern, Lettland, Malta (den 2 maj 2005) och Slovakien (den 28 november 2005) gått med i ERM2, med en fluktationsmarginal gentemot euron på ± 15 procent. Även de övriga länderna som gick med i EU den 1 maj 2004 förväntas förr eller senare gå med i växelkursmekanismen.

Eurointerventioner har hittills inte varit vanligt förekommande. Transaktioner har genomförts vid behov av centralbankerna i de deltagande EU-medlemsstaterna för att bevara stabiliteten i ERM2.

3.2.2 Förvaltning av valutareserven

Både ECB och de nationella centralbankerna innehar och förvaltar valutareserver. ECB innehar och förvaltar de valutareserver som överförts för de syften som fastställs i ECBS-stadgan. De valutareserver som de nationella centralbankerna har kvar innehas och förvaltas av dem.

Storlek och sammansättning på ECB:s valutareserv

Europeiska centralbankens valutareserv innehas och förvaltas främst för att kunna användas som interventionsmedel om det behovet skulle uppstå.

Storleken på ECB:s valutareserv

I artikel 30.1 i ECBS-stadgan föreskrevs en första överföring av valutareservtillgångar från de nationella centralbankerna till ECB på ett belopp upp till 50 miljarder EUR.⁶ I januari 1999, då etapp tre av EMU inleddes, överförde de nationella centralbankerna i euroområdet valutareservtillgångar till ECB till ett värde av 39,46 miljarder EUR. Den överföringen var det högsta belopp som var tillåtet enligt ECBS-stadgan, minskat med de andelar som de nationella centralbankerna i de icke deltagande länderna i euroområdet innehade av ECB:s kapital. När Grekland gick med i euroområdet den 1 januari 2001, överförde Greklands centralbank ytterligare valutareservtillgångar motsvarande 1,28 miljarder EUR. Det totala beloppet av valutareservtillgångar som de nationella centralbankerna överförde till ECB i proportion till sina andelar av det tecknade kapitalet i ECB, för vilket de i utbyte fick räntebärande fordringar i euro, motsvarade 40,74 miljarder EUR. Av dessa bidrag var 15 procent guld och resterande 85 procent amerikanska dollar och japanska yen.

Sedan dess har Europeiska centralbankens valutareserver varierat kraftigt till följd av transaktioner och växelkurs- och prisrörelser. I slutet av 2005 låg de på 41,5 miljarder EUR. Både valutareserven och guldinnehavet minskade i volym, främst beroende på ECB:s interventionsförsäljning hösten 2000 (se avsnitt 3.2.1) och viss försäljning av guld 2005 och 2006⁷ i enlighet med centralbankernas överenskommelse om guld (se ruta 14). Dessa minskningar uppvägdes helt av det högre marknadsvärdet på ECB:s guldinnehav.

Artikel 30.4 i ECBS-stadgan ger dessutom ECB rätt att infordra ytterligare valutareservtillgångar, utöver takbeloppet i den första överföringen. Sådana infordringar är föremål för gemenskapens sekundärlagstiftning. Av det skälet antog EU-rådet, på rekommendation av ECB, en förordning⁸ som tillåter ECB att göra ytterligare infordringar upp till 50 miljarder EUR. ECB skulle endast göra sådana infordringar för att fylla på förbrukade reserver och inte för att öka sina reservtillgångar. Ytterligare överföringar av valutareservtillgångar till ECB kan också vid behov ske på grundval av ytterligare sekundärlagstiftning.

⁶ När nya länder blir medlemmar i EU kommer denna inledande begränsning automatiskt att öka i proportion med deras respektive centralbankers andel i ECB:s tecknade kapital (artikel 49.3 i stadgan). När 10 länder i Central- och Östeuropa och i Medelhavsområdet gick med i EU den 1 maj 2004 ökade ECB:s tecknade kapital till 55,6 miljarder euro. Denna automatiska ökning innebär att proportionella överföringar av utländska reservtillgångar kan göras av de nationella centralbankerna i samtliga blivande medlemsstater i euroområdet utan att ECB måste återföra reservtillgångar till de nationella centralbankerna i de nuvarande euroländerna.

⁷ Se ECB:s pressmeddelande av den 31 mars 2005 resp. den 31 mars 2006.

⁸ Rådets förordning (EG) nr 1010/2000 om Europeiska centralbankens krav på inbetalning av ytterligare valutareserver (EGT L 115, 16.5.2000, s. 2).

ECB:s valutareserver innehåller även särskilda dragningsrätter (SDR). Dessa härrör från frivilliga transaktioner mellan ECB och andra innehavare av SDR under det stående arrangemanget mellan ECB och IMF (se avsnitt 5.3.1).

Förvaltning av Europeiska centralbankens valutainnehav

Syftet med ECB:s valutaförvaltning är att säkerställa att ECB, vid vilken tidpunkt som helst, innehar tillräckliga likvida tillgångar för varje eventuell valutaintervention. Detta innebär att likviditet och säkerhet är grundläggande krav vid investeringen av valutareserverna. Med förbehåll för dessa begränsningar förvaltas ECB:s valutareserver med sikte på att maximera deras värde.

Genom riktlinjerna för placeringar blir de allmänna målen för portföljförvaltning till principer och regler, de definieras inom ECB och inbegriper valutafördelningen, avvägningen mellan ränterisk och avkastning, kreditrisken och likviditetskrav.

ECB-rådet har bestämt valutafördelningen av ECB:s valutareserver på grundval av såväl förutsedda framtida behov för marknadsinterventioner som riskoptimering. I början av 1999 var förhållandet mellan tillgångar i USD mot japanska yen 90/10. I slutet av 2005 var förhållandet 85/15 beroende på valutakursrörelser och viss omfördelning.

En viss del av den verksamhet som avser portföljförvaltningen, som riskhantering och redovisning, sker centralt på ECB medan det mesta av den verksamhet som rör front- och back-office sker decentraliserat i Eurosystemet i linje med de mandat som ECB ger till centralbankerna i euroområdet.⁹ När de nationella centralbankerna utför dessa funktioner verkar de öppet som ombud för ECB. Anledningen är att ECB:s motparter på de internationella finansmarknaderna skall kunna särskilja de transaktioner som genomförs av de nationella centralbankerna på ECB:s vägnar från dem som de nationella centralbankerna genomför inom ramen för förvaltningen av sina egna reserver. ECB får information online om de transaktioner som alla nationella centralbanker utför för dess räkning genom ett system för portföljförvaltning via ECBS eget säkra kommunikationsnät.

Det strategiska riktmärke som ECB-rådet fastställt för varje valuta återspeglar kraven i ECB:s långsiktiga politik samt dess risk- och avkastningspreferenser. De taktiska riktmärken som fastställs av ECB:s investeringskommitté och godkänns av ECB:s direktion och som måste hållas inom på förhand fastställda band runt det strategiska riktmärket, speglar ECB:s risk- och avkastningspreferenser på kort till medellång sikt under rådande marknadsförhållanden. Mandaten för valutareservförvaltning från ECB till de nationella centralbankerna förutser bättre prestationer än de taktiska riktmärkena.

⁹ Sedan början av 2006 har det stått centralbankerna i euroområdet fritt att anta ECB:s mandat för valutareservförvaltning. De centralbanker som antagit ett ECB-mandat för valutareservförvaltning (för närvarande alla 12 centralbanker i euroområdet) kan välja ett mandat motsvarande en underportfölj i USD eller en i japanska yen. Deutsche Bundesbank och Banque de France har rätt till vars två mandat. Se ECB (2006), Portfolio management at the ECB, s. 23.

Valet av motparter och mellanhänder i transaktioner som rör valuta-reservtillgångarna görs av ECB efter rekommendationer från de nationella centralbankerna. Vid urvalet följer ECB ett enhetligt tillvägagångssätt som grundas på två uppsättningar kriterier:

- en bedömning av motparternas kreditvärdighet,
- effektivitetshänsyn, särskilt den information som motparterna lämnar, deras konkurrenskraft i prishänseende samt deras förmåga att hantera stora volymer under alla marknadsförhållanden.

De transaktioner som genomförs med ECB:s motparter dokumenteras inom ramen för standardiserade marknadsavtal. ECB har också utvecklat en egen modell för avtal om netting som har godkänts av motparterna.

ECB anpassar emellanåt listan över de instrument som får användas vid förvaltningen av valutareserverna. Valet av instrument blir på det viset alltmer sofistikerat, samtidigt som kraven på höga säkerhets- och likviditetsnivåer uppfylls.

ECB:s guldinnehav

I enlighet med centralbankernas överenskommelse om guld (se ruta 14) sker ingen aktiv handel med ECB:s guld tillgångar.

De nationella centralbankernas valutareserver

De nationella centralbankerna fortsätter att inneha och förvalta de valutareserver som inte överförts till ECB.

Mellan 1999 och 2005 minskade de nationella centralbankernas innehav av valutareserver, justerat för växelkursförändringar, stadigt och uppgick i slutet av 2005 till 279 miljarder EUR, varav 111 miljarder EUR var i utländsk valuta och 168 miljarder i guld, SDR och reservpositioner i IMF.

Då interventioner på valutamarknaderna utförs med hjälp av de reserver som innehas av ECB, har de nationella centralbankernas valutareserver inte längre någon växelkurspolitisk funktion. De kan dock, som förklarats ovan, vara föremål för ytterligare infordringar av reserver från ECB:s sida.

I artikel 31 i ECBS-stadgan anges att valutatransaktioner som de nationella centralbankerna utför med sina valutareserver först skall godkännas av ECB. Det kravet säkerställer att de överensstämmer med ECB:s penning- och valutapolitik. Det gäller transaktioner som kan påverka valutakurser eller likviditetsläget i länderna och överskrida de gränser som fastställts i ECB:s riktlinjer. De nationella centralbankernas investeringar och transaktioner på utländska finansmarknader behöver inte godkännas i förväg eftersom de inte påverkar ECB:s gemensamma penning- och valutapolitik. Transaktioner som utförs av nationella centralbanker, antingen av dem själva eller för nationella regeringars räkning, för att uppfylla skyldigheter gentemot internationella organisationer, såsom BIS och IMF, är också undantagna från detta krav.

Europeiska centralbanken
Banca d'Italia
Banco de España
Banco de Portugal
Bank of Greece
Banque centrale du Luxembourg
Banque de France
Banque Nationale de Belgique
Central Bank & Financial Services Authority of Ireland
De Nederlandsche Bank
Deutsche Bundesbank
Österreichische Nationalbank
Suomen Pankki – Finlands Bank
Schweizerische Nationalbank
Sveriges riksbank

I syfte att klargöra sina avsikter när det gäller innehav av guld uttalar de undertecknande institutionerna följande:

1. Guld förblir en viktig beståndsdel i de globala valutareserverna.
2. De beslut om utförsäljningar av guld som redan tagits och som kommer att tas av de undertecknade institutionerna kommer att genomföras inom ramen för ett samordnat utförsäljningsprogram över en period på fem år. Denna startar den 27 september 2004 när det förra avtalet slutade gälla. De årliga försäljningarna inte skall överstiga 500 ton och de totala försäljningarna under perioden inte skall överstiga 2 500 ton.
3. Över denna period har undertecknarna av avtalet enats om att deras totala guldleasing och användning av guldterminer och guldoptioner inte kommer att överstiga den aktuella summan det datum då det föregående avtalet undertecknades.

Denna överenskommelse kommer att ses över efter fem år.

Källa: ECB pressmeddelande den 8 mars 2004.

Precis som de nationella centralbankerna i euroområdet och i linje med artikel 31.3 i stadgan, skall även EU-medlemsstaternas transaktioner med rörelsemedel i utländsk valuta kontrolleras av ECB.¹⁰

¹⁰ Riktlinje ECB/2003/12 av den 23 oktober 2003 för de deltagande medlemsstaternas transaktioner med rörelsemedel i utländsk valuta enligt artikel 31.3 i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken, (EUT L 283, 31.10.2003, s. 81).

3.3 BETALNINGS- OCH CLEARINGSYSTEM

Eurosystemets uppgift att främja ett väl fungerande betalningssystem bekräftas i artikel 22 i stadgan, i vilken ECB och de nationella centralbankerna får rätt att ställa anordningar till förfogande för att säkerställa effektiva och sunda clearing- och betalningssystem inom gemenskapen och i andra länder. ECB får även utfärda förordningar i samma syfte.¹¹

Effektiva och sunda betalningssystem och clearing- och avvecklingssystem för värdepapper är oumbärliga för att penningpolitiken skall kunna vara effektiv. Eurosystemet använder betalningssystem för att avveckla sina penningpolitiska transaktioner och kredittransaktioner under dagen. Alla Eurosystemets kredittransaktioner sker mot säkerhet och Eurosystemets motparter kan bara ställa säkerheter om det finns en sund och effektiv infrastruktur av clearing- och avvecklingssystem. Det är också viktigt att både betalningssystem och värdepappersavvecklingssystem fungerar smidigt för att penningmarknaden i euro och, mer allmänt, övriga nationella och internationella finansmarknader (såsom valuta-, värdepappers- och derivatmarknader) skall fungera.

Två grundläggande finansiella risker är förknippade med betalningssystem och clearing- och avvecklingssystem för värdepapper:

- risken att en part i systemet inte kan uppfylla sina åtaganden antingen när sådana åtaganden förfaller eller vid någon annan tidpunkt i framtiden (kreditrisk),
- risken att en part i systemet inte har tillräckliga medel eller värdepapper för att uppfylla sina åtaganden när så förväntas, även om det kan lyckas senare (likviditetsrisk).

Dessa båda risker kan leda till en situation där det faktum att en deltagare i en interbankbetalning eller ett clearing- och avvecklingssystem för värdepapper inte lyckas fullgöra sina åtaganden, skapar en dominoeffekt där andra deltagare blir oförmögna att fullgöra sina åtaganden när de förfaller. Ett sådant scenario skulle kunna leda till stora störningar på finansmarknaderna som helhet (systemrisk), vilket även skulle kunna påverka ekonomin i stort.

Vad gäller clearing- och avvecklingssystem för värdepapper så finns också risken att värdepapper som hålls i depå går förlorade eller blir otillgängliga på grund av insolvens eller försumlighet från depåbankens sida eller på grund av någon annan negativ situation som depåbanken befinner sig i (depårisk). Även detta påverkar en deltagares förmåga att leverera värdepapper vid behov.

Förutom att vara säkra skall betalningssystem och clearing- och avvecklingssystem för värdepapper dessutom vara effektiva och praktiska, både för användarna och för ekonomin i stort. Det görs emellertid alltid en avvägning

¹¹ Hitintills har ECB inte behövt använda sig av rätten att besluta om föreskrifter vilken fastställs i artikel 22 i ECBS-stadgan. Se ”The role of the Eurosystem in payment and clearing systems” i ECB:s månadsrapport från april 2002 för mer information om ECB:s föreskrivande befogenheter i enlighet med artikel 22 i stadgan.

mellan att minimera kostnaderna och att uppfylla andra mål, till exempel säkerhet. Det krävs därför minimistandarder och rekommendationer för säkerhet och effektivitet för att vägleda parter i betalningssystem och clearing- och avvecklingssystem för värdepapper när de skall göra sina val. Detta främjar i sin tur konkurrensen mellan betalningssystem och bland clearing- och avvecklingssystem för värdepapper samt bidrar till att undvika tillsynsarbiter.

I linje med dessa överväganden och det uppdrag som givits genom EG-fördraget och ECBS-stadgan, är Eurosystemets policymål inriktade på att garantera säkra och effektiva system. I det syftet:

- tillhandahåller Eurosystemet betalnings- och värdepappersavvecklingsfaciliteter,
- övervakar Eurosystemet systemen för att garantera effektivitet och säkerhet.

3.3.1 Tillhandahållande av betalnings- och värdepappersavvecklingsfaciliteter

I linje med dess stadgeenliga uppgift att främja väl fungerande betalningssystem, tillhandahåller Eurosystemet ett brett utbud av betalnings- och värdepappersavvecklingsfaciliteter, varav det viktigaste är TARGET-systemet.

TARGET (Transeuropeiskt automatiserat system för bruttoavveckling av expressbetalningar i realtid)

Eurosystemet har utvecklat TARGET för behandlingen av stora betalningar i euro i realtid över hela euroområdet. TARGET skapar lika konkurrensvillkor för marknadsaktörerna och tillhandahåller ett verktyg genom vilket de penningpolitiska transaktionerna mellan de nationella centralbankerna i Eurosystemet och kreditinstituten kan utföras i rätt tid och på ett säkert sätt. Det är det enda betalningssystem som utför gränsöverskridande betalningar i euro med direkt tillgång för samtliga penningpolitiska motparter. Det gör alltså att penningmarknaden i euro kan fungera som en gemensam marknad och möjliggör en gemensam penningpolitik.

Det nuvarande systemet

TARGET togs i drift den 4 januari 1999 och har en decentraliserad struktur. Systemet består av, och knyter samman, 16 nationella RTGS-system och ECB:s betalningsmekanism (EPM). De 16 nationella RTGS-systemen är systemen i de 12 länderna i euroområdet plus Danmark, Sverige, Förenade kungariket och, sedan mars 2005, Polen. Slovenien har för avsikt att gå med 2007.

I ECB:s riktlinje om TARGET¹² fastställs de regler som styr driften av systemet, inbegripet dess nationella komponenter. Den innehåller även bestämmelser om

¹² ECB:s riktlinje ECB/2001/3 av den 26 april 2001 om ett transeuropeiskt automatiserat system för bruttoavveckling av betalningar i realtid (TARGET) (EGT L 140, 24.5.2001, s. 72), senast ändrad genom riktlinje ECB/2003/6 av den 4 april 2003 (EUT L 113, 7.5.2003, s. 74).

ett antal minsta gemensamma nämnare (t.ex. villkor för tillträde till systemet, valutaenhet, prissättningsregler, öppettider, betalningsregler, oåterkallelighet, slutlig avveckling och intradagskredit). Dessa bestämmelser måste uppfyllas av varje nationellt RTGS-system som deltar i TARGET. Ett multilateralt avtal som återspeglar TARGET-riktlinjen har slutits mellan Eurosystemet och de nationella centralbankerna utanför euroområdet.

TARGET måste användas för alla betalningar som är en direkt följd av, eller gjorda i anslutning till:

- i. Eurosystemets penningpolitiska transaktioner
- ii. avvecklingen av euroetappen av valutatransaktioner där Eurosystemet ingår
- iii. avvecklingen av transaktioner i system för stora betalningar som hanterar eurobetalningar.

För övriga betalningar, såsom interbankbetalningar och kommersiella betalningar i euro, står det marknadsaktörerna fritt att använda TARGET eller ett annat betalningssystem.

Under 2005 förmedlades 89 % av alla stora betalningar i euro via TARGET-systemet. Vid slutet av 2004 fanns det mer än 10 000 deltagare och totalt kan runt 50 000 institut nås via TARGET.¹³

TARGET2

Den nuvarande strukturen på TARGET fastställdes 1994 och baserades på principen om lägsta harmoniseringsgrad och sammankoppling av befintlig infrastruktur. Detta var bästa sättet att säkerställa att systemet skulle bli funktionsdugligt redan från starten av tredje etappen av EMU. Med hänsyn till den tilltagande finansiella integrationen inom euroområdet och till att de behov TARGET-användarna upplever i verksamheten blir alltmera likformiga inleddes emellertid förberedelser för ett nytt uppgraderat system (TARGET2) i oktober 2002. Enligt planerna skall sedan TARGET2 tas i drift 2007. Andra generationen TARGET kommer i) bättre att motsvara kundernas behov genom att erbjuda en i hög grad harmoniserad servicenivå, ii) bidra till kostnadseffektivitet, och iii) vara inriktad på snabb anpassning till den framtida utvecklingen, däribland EU och Eurosystemets utvidgning. Samtidigt kommer de nationella centralbankerna att fortsätta att ansvara för kreditinstitutens konton och förbindelserna med dessa institut.

TARGET2 kommer att tillhandahålla en gemensam plattform (Single Shared Platform, SSP) för de nationella centralbanker som beslutat att gå med i systemet och bestämmer sig för att avveckla sina nationella RTGS-plattformar. Samtliga centralbanker i Eurosystemet kommer att delta i TARGET2. Danmarks Nationalbank har meddelat sin avsikt att delta, medan Sveriges riksbank och Bank of England inte kommer att delta i TARGET2. Centralbankerna i några av de nya medlemsstaterna kommer att delta först när de har antagit euron.

¹³ Se ECB (2006), Årsrapport 2005, kapitel 2, avsnitt 2.

Avvecklingsagent för privata system

Eurosystemet fungerar även som avvecklingsagent för betalningssystem som det inte driver själv. ECB är till exempel avvecklingsagent för EURO1-systemet, vilket drivs av EBA (Euro Banking Association), och vissa nationella centralbanker avvecklar åt privata betalningssystem och avvecklingssystem för värdepapper. Den funktion ECB och vissa nationella centralbanker har som avvecklingsagenter garanterar att dessa betalningar avvecklas i centralbankspengar för att minimera risken för fallissemang med allvarliga konsekvenser för finanssystemet.

CLS-systemet

CLS-systemet (Continuous Linked Settlement) har varit i drift sedan 2002 för att avveckla valutatransaktioner mellan medlemsbanker enligt principen om betalning mot betalning (PVP) genom CLS Bank, vilken är baserad i New York. Den amerikanska centralbanken (US Federal Reserve) är systemets viktigaste övervakare. ECB tillhandahåller kontofaciliteter för CLS-systemet och är övervakare för euron, vilket är den näst viktigaste valutan i CLS-systemet.

System för massbetalning

Eurosystemets engagemang i massbetalningssystem är omfattande. Flera nationella centralbanker i euroområdet, till exempel Banca d'Italia, Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique och Deutsche Bundesbank, har en lång tradition av att driva massbetalningssystem. De tillhandahåller neutrala och öppna nätverk som banker kan delta i, oavsett storleken på deras verksamhet. I hur hög grad Eurosystemet engagerar sig i system för massbetalning beror till stor del på banksektorns ansträngningar att tillhandahålla en effektiv infrastruktur för betalningar i euro i framtiden.

Korrespondentcentralbanksmodellen

I avsaknad av lämpliga marknadsfaciliteter för gränsöverskridande mobilisering av tillgångar över hela euroområdet, har Eurosystemet inrättat en korrespondentcentralbanksmodell (CCBM) för sina egna transaktioner. Detta system ser till att alla deltagare i betalningssystemet och monetära motparter kan ställa säkerheter för Eurosystemets kredittransaktioner, oavsett var säkerheten finns. Av det skälet fungerar varje nationell centralbank som depåhållare för de övriga nationella centralbankerna. CCBM togs fram som en övergångslösning till dess att marknaden hade utvecklat alternativ och var inte avsett att konkurrera med marknadsinitiativ som tillhandahåller gränsöverskridande tjänster för marknadsoperationer.

Värdepapperscentraler

De nationella centralbankerna i Eurosystemet har av tradition haft en operativ roll i avvecklingen av värdepapper. Även om vissa uppgifter nu har överförts till privata enheter, fungerar vissa nationella centralbanker fortfarande som

värdepapperscentral (VPC) eller registerhållare för vissa statliga och andra tillgångar.

3.3.2 Allmän övervakning av betalnings- och värdepappersavvecklingssystem

Inom ramen för övervakningen av betalningssystemen fastställs säkerhetsstandarder för betalningssystemen och kontrolleras att de tillämpas på ett korrekt sätt. Huvudsyftet med övervakningen, vilken grundas på en kombination av moralisk påtryckning och regeltryck, är att skydda betalningssystemens funktion. Allmän övervakning skiljer sig därför från banktillsyn. I banktillsynen ingår kontroll av enskilda banker eller finansinstitut i syfte att säkerställa deras finansiella stabilitet och, i första hand, skydda insättare och bankkunder.

Sedan 1999 har ECB och de nationella centralbankerna i euroområdet delat ansvaret för övervakningen av betalningssystemen. ECB sköter övervakningen av system för stora betalningar för Europa som helhet (inklusive TARGET) medan de nationella centralbankerna övervakar sina respektive inhemska system.

Övervakningen utförs i linje med de säkerhets- och effektivitetsstandarder som ECB fastställt för betalningssystem som hanterar transaktioner i euro. I februari 2001 tog ECB över Core Principles for Systemically Important Payment Systems (grundprinciperna för systemviktiga betalningssystem)¹⁴, vilka upprättades i januari 2001 av G10-kommittén för betalnings- och avvecklingssystem (CPSS).¹⁵ Dessa ingår nu i den uppsättning standarder som Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna i Eurosystemet använder för att kontrollera system för stora betalningar i euro.

När det gäller övervakningen av clearing- och avvecklingssystem för värdepapper, är Eurosystemets befogenheter inte lika tydliga och exklusiva. Sedan 2001 har dock ECBS och Europeiska värdepapperstillsynskommittén (CESR) ett nära samarbete i fråga om clearing- och avvecklingssystem för värdepapper. En gemensam arbetsgrupp, bestående av representanter från alla centralbanker inom ECBS och alla tillsynsmyndigheter inom CESR, har utarbetat europeiska standarder för clearing och avveckling, med utgångspunkt i rekommendationerna från CPSS och den internationella organisationen för tillsynsmyndigheter på värdepappersområdet (IOSCO). Dessa standarder från ECBS-CESR syftar till att öka säkerhet, stabilitet och effektivitet i clearing- och avvecklingssystem för värdepapper i Europeiska unionen och även att hänsyn tas till behovet att undanröja hinder för en effektiv gränsöverskridande clearing och avveckling i det här området.

Eurosystemet uppmuntrar dessutom marknaden att tänka på framtida utmaningar och utarbeta möjliga lösningar. Eurosystemet tillhandahåller ett forum för

¹⁴ CPSS Publications No 43, *Core Principles for Systemically Important Payment Systems*, BIS, januari 2001.

¹⁵ CPSS är ett utskott som upprättades av centralbankscheferna för G10-länderna under BIS värdskap (se avsnitt 5.4).

diskussioner med marknadsaktörer – genom bilaterala eller multilaterala möten, presentationer, tal och publikationer – i syfte att bana väg för ytterligare förbättringar i betalningssystemen och ny utveckling av infrastruktur. När det gäller system för värdepappersavveckling följer Europeiska centralbanken noga konsolideringsprocessen med inriktning på en politik som främjar effektivitet, särskilt avseende gränsöverskridande överföring av värdepapper i hela euroområdet.

3.4 EUROSEDLAR OCH EUROMYNT

I enlighet med artikel 106 i EG-fördraget och artikel 16 i ECBS-stadgan har Europeiska centralbanken ensamrätt att tillåta sedelutgivning inom euroområdet. ECB och de nationella centralbankerna är de enda institutioner som har befogenhet att verkligen ge ut sedlar som lagligt betalningsmedel i euroområdet. I artikel 106.2 i fördraget har länderna i euroområdet endast rätt att ge ut mynt, ”i den omfattning som godkänns av ECB”.

Förfaranden för utgivning av eurosedlar

Mellan 1999 och 2002 var sedlar i de nationella valutorna de enda giltiga sedlarna i euroområdet. De gavs ut av de nationella centralbankerna med tillstånd från ECB-rådet men till skillnad från de senare reglerna för eurosedlar, gav varje nationell centralbank ut sina nationella sedlar för egen räkning.

Sedan den 1 januari 2002 har de nationella centralbankerna och Europeiska centralbanken givit ut eurosedlar gemensamt. Till skillnad från de nationella sedlarna i de gamla valutorna, syns det inte på eurosedlarna vilken centralbank som givit ut dem. De nationella centralbankerna i Eurosystemet är tvungna att godta eurosedlar som satts i omlopp av andra medlemmar i Eurosystemet och dessa sedlar skickas inte tillbaka. Även om de kan anses utgöra ett åtagande för Eurosystemet som helhet, är det nödvändigt för centralbankerna att agera som rättsliga utgivare eftersom Eurosystemet inte är en juridisk person.

ECB utfärdar 8 % av det totala antalet sedlar som ges ut av Eurosystemet. Eftersom samtliga medlemmar i Eurosystemet är solidariskt ansvariga agerar ECB som en av de rättsliga utgivarna och visar således dessa sedlar i sin balansräkning. I praktiken sätts ECB:s sedlar i omlopp av de nationella centralbankerna genom en matchande fordran gentemot ECB. Dessa skulder löper till en räntesats som är den som gäller för ECB:s huvudsakliga refinansieringstransaktioner (se avsnitt 3.8.1).

Återstående 92 % av eurosedlarna ges ut av de nationella centralbankerna i proportion till deras respektive andelar av fördelningsnyckeln av ECB:s kapital. Skillnaden mellan varje nationell centralbanks andel av det totala antalet sedlar i omlopp och det antal sedlar som respektive centralbank satt i omlopp, upprättas varje månad och bokförs som en räntebärande fordran eller skuld inom Eurosystemet.¹⁶

¹⁶ En nationell centralbank som sätter mer sedlar i omlopp än vad som föreskrivs i fördelningsnyckeln ådrar sig en räntebärande skuld gentemot resten av Eurosystemet och vice versa.

Genom denna uppdelning av eurosedelutgivningen mellan de olika nationella centralbankerna undviks presentationseffekterna av "sedelmigration" i de nationella centralbankernas balansräkningar eftersom systemet med flera utgivare i Eurosystemet har som resultat att eurosedlarna är fullt utbytbara mot varandra. I annat fall skulle sedelmigration, dvs. kontanter som förs från ett land i euroområdet till ett annat, kunna få som följd att uppgifterna om utelöpande sedlar i en centralbanks balansräkning ökade på bekostnad av en annan. Det skulle i sin tur kunna få stora följder för centralbankernas balansräkningar och skulle kunna leda till urholkning över tiden i balansräkningen för en centralbank som är nettobidragstagare.

Den totala utgivningen av sedlar i Eurosystemet (nettot av det ovan nämnda saldot inom Eurosystemet) publiceras varje vecka av ECB i en konsoliderad balansräkning. För närvarande är det totala beloppet för eurosedlar i omlopp över 500 miljarder. Av dessa beräknas ett stort antal vara i besittning av icke hemmahörande i euroområdet.

Ruta 15 Sedlarnas väg från utformning till utgivning: förberedelse för eurosedlarna och euromynt

Den framgångsrika lanseringen av eurosedlar och mynt den 1 januari 2002 var kulmen på långa och detaljerade förberedelser som började i början på 1990-talet.

Eurosedlar

EMI inledde arbetet med den första serien eurosedlar, vilket var en del av dess förberedande arbete för etapp tre av EMU, och ECB slutförde det.

Det förberedande arbetet inleddes egentligen 1992 under överinseende av centralbankschefskommittén. Den långa ledtiden för produktion av sedlar hade lett till att kommittén bildat en arbetsgrupp för tryckning och utgivning av en europeisk sedel (BNWG), vilken bestod av chefskassörerna och cheferna för de nationella centralbankernas tryckerier.

I juni 1995 valde EMI-rådet ut två teman för sedelmotiven efter att ha konsulterat konsthistoriker och marknadsföringsexperter.

- "Epoker och stilar i Europa", som representerade sju olika byggnadsstilar i europeisk historia: Klassisk, romansk, gotisk, renässans, barock och rokoko, järn- och glasarkitektur och modern 1900-talsarkitektur.
- Ett abstrakt eller modernt motiv.

EMI-rådet beslutade också att de sju sedelvalörerna skulle vara 5, 10, 20, 50, 100, 200 och 500 euro.

En utformningstävling lanserades den 12 februari 1996 och löpte i sju månader. När tävlingen stängde i mitten av september kontrollerade de nationella centralbankerna förslagets tryckbarhet och överensstämmelse med specifikationerna och sedan sändes

Ruta 15 Sedlarnas väg från utformning till utgivning: förberedelse för eurosedlarna och euromynten (forts.)

de godkända förslagen till en notarie i Frankfurt am Main som ersatte förslagsgivarnas identitet med en hemlig tresiffrig kod. Sedan lämnades de anonyma förslagen till EMI.

En jury bestående av 14 oberoende experter på marknadsföring, formgivning och konsthistoria träffades under ledning av EMI:s generalsekreterare på EMI den 26 och 27 september 1996. Jurymedlemmarna, som representerade alla EU:s medlemsstater utom Danmark (Danmarks Nationalbank föreslog ingen expert eftersom Danmark hade beslutat att inte gå med i euroområdet), bedömde förslagen efter olika kriterier: kreativitet, estetik, funktionalitet, allmänhetens uppfattning, jämställdhet och undvikande av nationell vinkling. Efter noggranna överläggningar kunde juryn upprätta två listor med de fem bästa förslagen för varje tema.

Mellan den 7 och 13 oktober 1996 utförde Gallup Europe en undersökning bland allmänheten om de tio förslagen. I undersökningen deltog över 2 000 personer från alla EU-medlemsstater utom Danmark. Undersökningens resultat, juryns bedömning och en teknisk bedömning av arbetsgruppen lämnades till EMI-rådet i december 1996.

Den 3 december 1996 valde EMI-rådet ut den vinnande serien. Den hade utformats av Robert Kalina på Oesterreichische Nationalbank på temat epoker och stilar i Europa. Det vinnande förslaget visade fönster, portar och broar från de olika historiska epokerna och illustrerade Europas gemensamma kulturarv och symboliserade en ny era och en vision för framtiden.

Fönstren och portarna på framsidan av sedlarna symboliserade andan av öppenhet och samarbete i Europa. Europeiska unionens tolv stjärnor stod för dynamik och harmoni i dagens Europa. På baksidan av varje sedel användes broar, allt från tidiga brokonstruktioner till sofistikerade hängbroar i modern tid, som en metafor för kommunikationen mellan Europas befolkningar och mellan Europa och resten av världen.

Övriga centrala detaljer på eurosedlarna är

- namnet på valutan – euro – med både latinska (EURO) och grekiska (ΕΥΡΩ) bokstäver,
- Europeiska unionens tolv stjärnor,
- den utfärdande myndighetens initialer på de fem olika språkvarianterna - BCE, ECB, EZB, EKT och EKP
- ECB:s ordförandes namnteckning

Efter omfattande vetenskaplig forskning valdes dominerande färger för att hjälpa folk att känna igen och skilja de olika valörerna åt. Den europeiska

Ruta 15 Sedlarnas väg från utformning till utgivning: förberedelse för eurosedlarna och euromynten (forts.)

sammanslutningen för synskadade konsulterades för att säkerställa att blinda och synskadade personers behov blev tillräckligt tillgodosedda. Man beslutade om olika storlek för sedlarna, stora siffror i fetstil och taktila markeringar på särskilda platser.

Sedlarna blev försedda med många säkerhetsdetaljer, en säkerhetsstråd, koppartryck och hologram, för att skydda dem mot förfalskning och hjälpa allmänheten att känna igen äkta sedlar vid första ögonkastet. I papperet används fluorescerande fibrer samt både dubbelverkande vattenmärke och electrotyp vattenmärke. Dessutom har ett flertal dolda maskinläsbara detaljer lagts in i sedlarna, vilket gör det möjligt för de nationella centralbankerna och den sektor som hanterar sedlar att kontrollera varje sedels äkthet.

1998 godkände ECB-rådet den slutgiltiga utformningen och de slutliga tekniska specifikationerna för de nya sedlarna. I juli 1999 började tillverkningen av eurosedlar efter en serie förberedande tekniska arrangemang. Varje nationell centralbank fattade beslut om var tryckningen av de första eurosedlarna för det aktuella landet skulle ske. Totalt medverkade femton sedeltryckerier och nio pappersbruk i tillverkningen av de ca femton miljarder eurosedlar som behövdes för kontantövergången. Nu när eurosedlarna är i omlopp fastställs det totala produktionsbehovet varje år och tillverkningen av de olika sedelvalörerna sköts av 12 av de deltagande nationella centralbankerna.

Genom tydligt fastställda förfaranden för inspektion och kvalitetskontroll garanteras att alla sedlar är identiska och uppfyller de tekniska specifikationerna. Detta innebär att alla eurosedlar kan användas i alla sedelautomater i hela euroområdet.

Euromynt

De åtta myntvalörerna: 1, 2, 5, 10, 20 och 50 cent samt 1 och 2 euro utarbetades av myntverksdirektörernas arbetsgrupp och produceras av länderna i euroområdet. Alla åtta mynt har en sida som är gemensam, medan den andra sidan specifik för varje land med motiv från vart och ett av de tolv länderna i euroområdet, omgivna av Europeiska unionens tolv stjärnor. Myntens gemensamma sidor utformades av Luc Luyx på det belgiska myntverket efter en tävling arrangerad av Europeiska kommissionen och godkännande av EU-rådet. 1-, 2- och 5-centsmynten visar var Europa ligger på världskartan och 10-, 20- och 50-centsmynten visar Europa som en grupp av individuella stater och ett enat Europa framställs på 1- och 2-euromynten. Precis som sedlarna kan euromynten användas överallt i euroområdet oberoende av nationell sida.

Flera innovativa element har använts på alla mynt för att hjälpa användarna, särskilt blinda och synskadade, att skilja mellan de olika valörerna. Kanten på varje mynt i serien skiljer sig t.ex. från föregående mynts. En sofistikerad bimetallteknik med speciella magnetiska egenskaper har använts för 1- och 2-

Ruta 15 Sedlarnas väg från utformning till utgivning: förberedelse för eurosedlarna och euromynten (forts.)

euromynten för att försvåra förfalskning. Även gravyren runt kanten på 2-euromyntet, som varierar mellan länderna, har samma syfte.

Varje nationellt myntverk ansvarar för att kvaliteten på mynten överensstämmer med gemensamma regler. Inför kontantutbytet hade 52 miljarder mynt präglats. Produktionsnivån hade godkänts av ECB, som ska godkänna det totala värdet av de mynt som ges ut av medlemsstaterna.

Eurosedlarna och euromynten införs

Den 1 mars 2001 lanserades en flerspråkig informationskampanj i hela euroområdet för att informera allmänheten i de tolv länderna i euroområdet om de nya sedlarna och mynten och för att förbereda dem för kontantutbytet. Informationskampanjen Euro 2002, med slogan ”Euron. Vår valuta” kompletterades med flera nationella initiativ.

Inför övergången till kontanter i euro ”förhandstilldelades” eurosedlar till banker som sedan ”vidare tilldelades” via banker till andra organisationer som hanterar kontanter, t.ex. postkontor, uppräkningscentraler, varuautomatföretag och detaljhandeln. Detta gjorde det möjligt att smidigt ersätta nationella sedlar i hela euroområdet fr.o.m. den 1 januari 2002. Eurosedlar förhandstilldelades även till centralbanker utanför euroområdet, framför allt till centralbanker i medlemsstater utanför euroområdet och till vissa länder i Central- och Östeuropa och i Medelhavsområdet.

Produktion av eurosedlar

För kontantutbytet 2002 ansvarade var och en av nationella centralbankerna i de tolv euroländerna för anskaffandet av alla sju eurosedelvalörerna som erfordrades i respektive land. Därefter har den årliga produktionen av de olika sedelvalörerna (för att ersätta sedlar som bedöms olämpliga för fortsatt användning) delats upp mellan de nationella centralbankerna så att varje centralbank bara ansvarar för produktionen av en eller ett par sedelvalörer. ECB-rådet har beslutat om denna uppdelning. Detta decentraliserade produktionsprogram med poolning kommer att ersättas av ett för Eurosystemet enhetligt upphandlingsförfarande, som kommer att vara fullt genomfört senast 2012. Det nya förfarandet har utarbetats i enlighet med principen om en öppen marknadsekonomi och i linje med EU:s konkurrenslagstiftning. Syftet med förfarandet är att se till att alla tryckerier som vill delta i det gemensamma upphandlingsförfarandet behandlas lika och att garantera öppenhet och en fortsatt säker produktion av eurosedlar. Genomförandet skall föregås av en övergångsperiod, så att nationella centralbanker och tryckerier har gott om tid att förbereda sig för det nya förfarandet.

Åtgärder mot förfalskning

ECB har förbundit sig att skydda eurosedlarna mot förfalskning genom att hålla sig till högsta möjliga standarder. Eurosedlarna utformades och utvecklades för att ge det mest sofistikerade förfalskningssskyddet i världen. Än så länge har antalet förfalskade eurosedlar som upptäckts varit lägre än för de gamla nationella valutorna innan kontantutbytet.

2002 upprättade ECB ett centrum för analys av sedelförfalskningar (Counterfeit Analysis Centre) som i en databas samordnar statistik och teknisk information om falska eurosedlar från nationella analyscentra. Denna information delas sedan med samtliga berörda parter i kampen mot förfalskningar. ECB har också upprättat ett nära samarbete med Europol, som ansvarar för att förbättra samarbetet mellan de myndigheter i medlemsstaterna som ansvarar för att bekämpa valutaförfalskning, särskilt euron, och med Interpol och Europeiska kommissionen, samt ansvarar för att öka effektiviteten av deras arbete på det här området. International Counterfeit Deterrence Centre (ICDC), med kontor på ECB, drivs av ECB-personal och tjänstemän från de utgivande myndigheterna.

ECB bevakar noga utvecklingen inom den grafiska industrin och utvärderar vilka hot denna utveckling skulle kunna leda till i form av högkvalitativa förfalskningar. Som svar på den senaste tekniska utvecklingen har Eurosystemet gjort stora investeringar i forskning och utveckling för att förbättra säkerhetsdetaljerna och den framtida utformningen av sedlar.

ECB:s medverkan i utgivningen av mynt

ECB bestämmer årligen den mängd mynt som får ges ut av varje land. När ECB gör detta tar man hänsyn till den uppskattning som varje land i euroområdet gjort av hur många mynt som behöver ges ut under det kommande året.

Euromyntens valörer och tekniska specifikationer fastställs i en rådsförordning.¹⁷ De nationella myntverken ansvarar för kvaliteten på sina egna mynt. De måste också följa specifikationerna så att mynten kan användas överallt i euroområdet. ECB är, genom avtal med myntverksdirektörernas arbetsgrupp, en oberoende bedömare av myntens kvalitet.

Euromynten sätts huvudsakligen i omlopp av Eurosystemets nationella centralbanker, som agerar på respektive regerings vägnar. De nationella centralbankernas innehav av mynt innebär utlåning till allmänheten men enligt artikel 6 i rådets förordning (EG) nr 3603/93 av den 13 december 1993¹⁸ godtas dessa av praktiska skäl så länge de inte överstiger 10 % av de mynt som är i omlopp (se avsnitt 2.5.5).

¹⁷ Rådets förordning (EG) nr 975/98 av den 3 maj 1998 om valörer och tekniska specifikationer för mynt i euro som skall sättas i omlopp (EGT L 139, 11.5.1998, s. 6).

¹⁸ Rådets förordning (EG) nr 3603/93 av den 13 december 1993 om fastställande av definitioner för tillämpningen av de förbud som avses i artiklarna 104 och 104b.1 i fördraget (EGT L 332, 31.12.1993, s. 1).

3.5 INSAMLING OCH SAMMANSTÄLLNING AV STATISTIK

ECB behöver en mängd ekonomiska och finansiella uppgifter till stöd för genomförandet av penningpolitiken och fullgörandet av andra av Eurosystemets uppgifter.

Rättslig grund för ECB:s statistikverksamhet

Artikel 5.1 i ECBS-stadgan föreskriver att ECB har rätt att samla in statistik som krävs för att utföra de uppgifter som nämns i artikel 105 i EG-fördraget och i artikel 3 i stadgan. Samtidigt som ECB säkerställer kraven på statistik skall ECB försöka minimera bördan av statistikrapportering för kreditinstituten och andra uppgiftslämnare.

ECB:s statistikverksamhet omfattas av en rådsförordning¹⁹ som antogs på rekommendation av ECB och kompletterar kraven i stadgan och andra rättsakter som antogs före starten av etapp tre. I denna sekundärrätt definieras tre saker:

- Från vilka enheter ECB får kräva in statistikinformation,
- sekretessföreskrifterna,
- bestämmelserna om genomförande.

Omfattning av ECB:s statistikverksamhet

De viktigaste områdena för ECB:s statistikverksamhet är

- penningmängds- och bankstatistik och statistik över finansmarknader, inklusive statistik över penningmängdsaggregat och dess motposter, statistik över räntor, räntebärande värdepapper och noterade aktier samt icke-monetära finansinstitut,
- statistik över betalningsbalansen och statistik över Eurosystemets internationella valutareserver, över den finansiella utlandsställningen för hela euroområdet samt över eurons nominella och reala effektiva växelkurs,
- statistik över finansräkenskaper (inbegripet statistik över de offentliga finanserna), fullständiga sektorräkenskaper (under utarbetning).

ECB publicerar en mängd uppgifter inom dessa områden, tillsammans med statistik över HIKP, övriga priser, kostnader, produktion och arbetsmarknader, vilka huvudsakligen sammanställs av Europeiska gemenskapernas statistikkontor (Eurostat).

¹⁹ Rådets förordning (EG) nr 2533/98 av den 23 november 1998 om Europeiska centralbankens insamling av statistiska uppgifter (EGT L 318, 27.11.1998, s. 8).

Statistiksamarbete med gemenskapsinstitutionerna och internationella organisationer

I sin statistikverksamhet skall ”*ECB samarbeta med gemenskapsinstitutioner och gemenskapsorgan, med behöriga myndigheter i medlemsstaterna eller i tredje land samt med internationella organisationer*” (artikel 5.1 i ECBS-stadgan). På det här området samarbetar ECB främst med Eurostat. Den 10 mars 2003 bekräftades detta i ett samarbetsavtal (Memorandum of Understanding)²⁰ mellan Eurostat och ECB:s statistikavdelning. I samarbetsavtalet avtalades följande arbetsfördelning på statistikområdet:

- ECB ansvarar för finansmarknadsstatistik på EU-nivå.
- ECB och kommissionen har ett delat ansvar för betalningsbalansstatistik och därtill relaterad statistik samt för statistik över finansiärsrapporter.
- Kommissionen ansvarar för pris- och kostnadsstatistik och annan ekonomisk statistik.

ECB och kommissionen samarbetar även bilateralt eller i kommittéer, särskilt CMFB (Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments statistics) i alla frågor av gemensamt intresse, inbegripet varje initiativ till, eller samråd om, relevanta gemenskapsrättsakter som rör statistik.

ECB har också nära kontakt med andra internationella organisationer, t.ex. IMF, i frågor som rör statistik. När det är möjligt följer ECB:s statistik internationella statistikstandarder. ECB uppfyller alltså även kravet i artikel 5.3 i ECBS-stadgan att ”*bidra till harmoniseringen av de regler och den praxis som gäller för insamling, sammanställning och distribution av statistik inom dess behörighetsområde*”.

Bistånd från de nationella centralbankerna

Enligt artikel 5.2 i ECBS-stadgan skall de nationella centralbankerna stödja ECB i arbetet med att samla in statistik. I praktiken samlar de nationella centralbankerna (och i vissa fall andra nationella myndigheter) in uppgifter från kreditinstitut och andra källor i de respektive länderna och beräknar nationella aggregat. Därefter använder ECB dessa uppgifter och sammanställer aggregaten för hela euroområdet.

Det bör observeras att dessa krav gäller för samtliga EU-medlemsstater och myndigheterna i länderna utanför euroområdet måste samarbeta med ECB för att uppfylla dessa statistikuppgifter. I artikel 47.2 i ECBS-stadgan står ”*Det allmänna rådet skall medverka till att samla in statistiska uppgifter enligt artikel 5*”. Även

²⁰ The Memorandum of Understanding on economic and financial statistics between the Directorate General Statistics of the European Central Bank (DG Statistics) and the Statistical Office of the European Communities (Eurostat) av den 10 mars 2003, publicerad på ECB:s webbplats (<http://www.ecb.int>). Det ersätter ett tidigare avtal mellan EMI:s statistikavdelning och Eurostat av den 26 juli 1995 baserat på slutsatser i CMFB i början av 1990-talet.

om rättsakter som antagits av ECB inte är bindande för länder utanför euroområdet skall allmänna rådet och således de nationella centralbankerna i de icke-deltagande länderna vara involverade i ECB:s statistikarbete.

3.6 EKONOMISK FORSKNING

Forskning av hög kvalitet har blivit en allt viktigare verksamhet för en modern centralbank. Det gäller särskilt för ECB som måste vara väl rustat att möta de nya utmaningar det innebär att bedriva en gemensam penningpolitik för en grupp länder.

Målet för den ekonomiska forskningen vid ECB är att tillhandahålla en solid teoretisk och empirisk grund för beslutsfattande om ekonomisk politik och att på lämpligt sätt kommunicera denna policy till marknaden och allmänheten. Den ekonomiska forskningen inom Eurosystemet är inriktad på att öka kunskaperna om hur euroområdets ekonomi fungerar och att tillhandahålla modeller, verktyg och analyser som är relevanta för Eurosystemets penningpolitik och övriga uppgifter.

I många fall genomförs ECB:s forskning inom ramen för organiserade nätverk. Dessa är grupper av forskare som är gemensamt engagerade i breda projekt som fyller flera syften. De kan inkludera ekonomer från ECB, euroområdets nationella centralbanker, andra centralbanker och organisationer som för ekonomisk politik samt forskare. ECB deltar, samordnar och ger organisatoriskt stöd, ensamt eller med andra institutioner.

En annan gemensam verksamhet för ECB och de nationella centralbankerna i euroområdet är att utarbeta makroekonomiska modeller för euroområdet. Ekonometriska modeller används i den penningpolitiska beslutsprocessen (t.ex. vid utarbetandet av de makroekonomiska framtidsbedömningarna av Eurosystemets experter). Modeller har också tjänat som katalysator för ny statistik. I Eurosystemets forskningsarbete ingår även att organisera centralbankskonferenser, som t.ex. ECB:s centralbankskonferenser och konferenser inom ramen för det internationella forskningsforumet för penningpolitik.

3.7 ECB:s BIDRAG TILL TILLSYN AV FINANSINSTITUT OCH FINANSIELL STABILITET

I enlighet med artikel 105.5 i EG-fördraget skall Eurosystemet medverka ”till att de behöriga myndigheterna smidigt kan genomföra sin politik när det gäller tillsyn över kreditinstitut och andra finansinstitut och det finansiella systemets stabilitet”.

Institutionellt ramverk

De institutionella ramarna för banktillsynen enligt gemenskapsrätten bygger på två byggstenar

- nationell behörighet grundad på principerna om ”hemlandstillsyn”, en minimiharmonisering av grundläggande begrepp och ”ömsesidigt erkännande”;
- samarbete mellan behöriga myndigheter.

Hemlandstillsyn och ömsesidigt erkännande

Enligt principen om hemlandstillsyn skall ansvaret för tillsyn över kreditinstitut ligga på de behöriga myndigheterna i den medlemsstat som gett tillstånd till verksamheten. Principen om ett ömsesidigt erkännande innebär att ett kreditinstitut kan tillhandahålla banktjänster lokalt eller gränsöverskridande i hela Europeiska unionen på ett enda, för hela gemenskapen giltigt verksamhetstillstånd. Gemenskapslagstiftningen ger i detta syfte en minimiharmonisering av grundläggande begrepp som exempelvis vad som menas med ett kreditinstitut, kriterier för auktorisering av banker och gemensamma standarder för tillsyn och redovisningsprinciper.

Tillsynsansvar sker därför på nationell nivå och fördelas i enlighet med institutionella arrangemang som är specifika för varje medlemsstat. I vissa länder har den nationella centralbanken helt eller delvis ansvaret för banktillsyn. I andra medlemsstater utförs banktillsynen av separata myndigheter i samarbete med respektive centralbank.

I och med EMU har åtskillnad gjorts mellan behörighetsområdet för den gemensamma penningpolitiken (nu hela euroområdet) och för den nationella tillsynspolitik (hemlandet), vilket har lett till stora förändringar i de nationella institutionella och operativa arrangemangen i ett flertal EU-medlemsstater. Samma gäller för omfattningen av tillsynsfunktioner utanför banksektorn. Således sker allt mer av tillsynen i alla finansmarknadssegment koncentrerat inom ett tillsynsorgan.

Samarbete mellan nationella tillsynsmyndigheter

Redan i ett tidigt skede av den ökande globaliseringen inom finansmarknaderna och den alltmer omfattande gränsöverskridande verksamheten insåg man vikten av ett utökat samarbete mellan tillsynsmyndigheterna. På 1970-talet skapades två forum på europeisk nivå för multilateralt banktillsynssamarbete.

- *Groupe de Contact*, en kommitté bestående av banktillsynsansvariga myndigheter inom EES, upprättades för att behandla frågor som rör genomförandet av bankregler och tillsynspraxis, inbegripet diskussioner om enskilda fall.
- *Banktillsynskommittén* (Banking Supervisory Group) upprättades av Centralbankschefskommittén och föregick de nuvarande system som organiserats av ECB.

Författarna till Maastrichtfördraget var medvetna om att behovet av tillsynssamarbete skulle öka. I avsaknad av en tydlig vision av hur ett sådant samarbete skulle kunna se ut lämnade fördraget utrymme för olika lösningar. ECBS mandat formulerades mycket generellt utan att specificera olika instrument och ECB:s roll begränsades till att vara rådgivande. Under fullmaktsklausulen i artikel 105.6 i EG-fördraget och artikel 25.2 i ECBS-stadgan kan EU-rådet, med stöd av EU-parlamentet tilldela ECB ”*särskilda uppgifter i samband med tillsynen över kreditinstitut och andra finansinstitut med undantag av försäkringsföretag*”.

Fullmaktsklausulen har inte använts i den senaste reformen av EU:s institutionella arrangemang för finansiell stabilitet, vilken initierades för att stärka samarbetet mellan EMU och den gemensamma marknaden. Samarbete inom området finansiell reglering, övervakning och stabilitet omorganiserades 2004. *Lamfalussy-modellen* som redan hade införts för värdepapper och säkerheter har utvidgats till att gälla andra finansiella sektorer. Det nya regelverket förväntas bidra till en mer flexibel och effektivare regleringsprocess. I detta görs åtskillnad skiljer mellan lagstiftning, som antas av EU-rådet och Europaparlamentet genom medbeslutandeförfarandet (”nivå 1-lagstiftning”), och lagstiftning, som består av genomförandebestämmelser som kan antas snabbare och mer flexibelt av regleringskommittéer (”nivå 2-kommittéer”). Tillsynskommittéer, (”nivå 3-kommittéer”) bidrar till att garantera en konsekventare tillämpning av gemenskapslagstiftningen och strävar efter konvergens i fråga om tillsynspraxis.

När det gäller lagstiftningen på bankområdet och banktillsyn är de nya kommittéerna Europeiska bankkommittén (*European Banking Committee*) (nivå 2), som ersatt Rådgivande bankkommittén (Banking Advisory Committee) och Europeiska banktillsynskommittén (Committee of European Banking Supervisors) (nivå 3) som inkorporerar ”Groupe de Contact”. En kommitté, Kommittén för finansiella tjänster, FSC, skall svara för rådgivning och övervakning i frågor som berör finansmarknaden som stöd till Ekofinrådet.

ECB:s medverkan

ECBS skall medverka till att de behöriga myndigheterna smidigt kan genomföra sin politik när det gäller tillsyn över kreditinstitut och det finansiella systemets stabilitet. Detta skall ske genom att

- främja samarbete mellan centralbanker och tillsynsmyndigheter i politiska frågor av gemensamt intresse på området för tillsyn och finansiell stabilitet,
- fullgöra de rådgivande funktioner som avses i artiklarna 4 och 25.1. i ECBS-stadgan,
- samarbeta med andra relevanta forum i Europa.

ECB främjar samarbetet mellan centralbanker och tillsynsmyndigheter genom att stå som värd för och stödja banktillsynskommittén (BSC). Banktillsynskommittén är en ECBS-kommitté (se avsnitt 2.5.2) upprättad av ECB-rådet 1998 för att ta över de uppgifter som tidigare utförts av underkommittén för banktillsyn, skapad av Centralbankschefskommittén 1990 och senare etablerad vid EMI 1994. I Banktillsynskommittén träffas höga företrädare för ECB, de nationella centralbankerna och tillsynsmyndigheter i EU:s medlemsstater. Kommittén, vars mandat omprövades 2004, har till uppgift att bistå Eurosystemet att genomföra sina föreskrivna uppgifter när det gäller tillsyn av kreditinstitut och i att säkerställa det finansiella systemets stabilitet.

Genom att underlätta samarbetet mellan Eurosystemet och de nationella tillsynsmyndigheterna bidrar banktillsynskommittén till att skapa ett gemensamt perspektiv för hela euroområdet i en lång rad frågor. På så sätt bidrar den till att nationella åsikter om stabilitetsfrågor kompletteras och främjar tillkomsten av gemensamma förhållningssätt gentemot de utmaningar som ställs av ett allt mer integrerat banksystem. De gemensamma analyserna fokuseras främst på de strukturförändringar som påverkar bankernas affärsverksamhet, stabiliteten i bank- och finanssektorns strukturer och möjliga hot mot denna struktur. Dessutom fungerar kommittén som en kanal för bilaterala informationsflöden mellan Eurosystemet och de nationella tillsynsmyndigheterna.

Banktillsynskommittén hjälper också ECB att utföra sina uppgifter rörande banktillsyn och finansiell stabilitet. Förslag till gemenskapslagstiftning och nationell lagstiftning om banktillsyn skall föregås av samråd med ECB i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 4 i stadgan. Vidare anges, i artikel 25.1 i stadgan, att ECB kan ge råd om räckvidden och genomförandet av sådan gemenskapslagstiftning som avser tillsynen över kreditinstitut och det finansiella systemets stabilitet.

ECB samarbetar slutligen med andra relevanta forum vad gäller tillsyn av kreditinstitut och finansiell stabilitet. Förutom kontakterna med Baselkommittén (se avsnitt 5.4.5) kommer ECB, med stöd av banktillsynskommittén, att bidra till den nya strukturen i EU för finansiell lagstiftning, tillsyn och stabilitet genom deltagande i Europeiska värdepapperskommittén (ESC) och de två nya kommittéer som nämnts här ovan.

3.8 FINANSIELLA RELATIONER INOM EUROSISTEMET

De nationella centralbankerna i euroområdet åtnjuter finansiell autonomi och genomför i regel på egen risk och kostnad Eurosystemets uppgifter. I två avseenden finns det emellertid finansiella relationer inom Eurosystemet.

- i. De nationella centralbankerna i euroområdet har betalat in sina andelar av ECB:s kapital, har försett ECB med valutareserver och har del i ECB:s finansiella resultat.

Ruta 16 Fördelningsnyckel för tecknande av ECB:s kapital

Fördelningsnyckeln för teckning av ECB:s kapital bestämmer inte bara EU:s centralbankers andel av ECB:s kapital (artikel 28 i ECBS-stadgan). Justerat för andelen för de nationella centralbankerna utanför euroområdet är den också en måttstock för fördelning av följande finansiella rättigheter och skyldigheter bland de nationella centralbankerna i euroområdet:

- bidragen till ECB:s valutareserv (artikel 30 i stadgan)
- fördelningen av eurosedlar i omlopp bland de nationella centralbankerna och fördelningen av monetära inkomster (artikel 32 i stadgan)
- fördelningen av ECB:s finansiella resultat (artikel 33 i stadgan)
- viktningen av rösträtterna i ECB-rådet för beslut om finansiella frågor som anges i artiklarna 28, 30, 32 och 33 i stadgan.

I enlighet med artikel 29 i stadgan viktas de nationella centralbankernas andelar i ECB:s kapitalnyckel enligt de nationella centralbankernas länders andel av EU:s totala befolkning och bruttonationalprodukt, med lika vikt enligt Europeiska kommissionens anmälan till ECB, i linje med EU-rådets regler.

Fördelningsnyckeln beräknades för första gången 1998 när ECB upprättades och justeras vart femte år. Den första justeringen av ECB:s fördelningsnyckel trädde i kraft den 1 januari 2004 och ytterligare en justering den 1 maj 2004 vid EU:s utvidgning.²¹

- ii. De nationella centralbankerna i euroområdet delar på de ”monetära inkomsterna”, dvs. de inkomster som genereras när de utför Eurosystemets penningpolitiska funktion.

De rättigheter och skyldigheter som följer härav för de nationella centralbankerna i euroområdet står i proportion till andelarna i fördelningsnyckeln för teckning av ECB:s kapital. Metoden för upprättande och revidering av fördelningsnyckeln beskrivs i ruta 16.

3.8.1 ECB:s finansiella tillgångar

ECB:s finansiella tillgångar består främst av egna reserver, valutareserven samt fordringar på de nationella centralbankerna i form av ECB:s andel av utgivningen av eurosedlar.

Kapitalbas

ECB:s egna medel består av de inbetalade andelarna av det tecknade kapitalet och ECB:s allmänna reservfond mot valuta- och ränterisker. Syftet med egna medel är att generera intäkter för att täcka ECB:s administrativa kostnader och tjäna som buffert mot förluster som kan uppstå på riskbärande finansiella tillgångar, särskilt på tillgångar i utländsk valuta.

²¹ Se ECB:s pressmeddelande från den 30 december 2003 och den 26 april 2004 ”Fördelningsnyckel för teckning av ECB:s kapital”

Tabell 4 ECB:s fördelningsnyckel för teckning av kapital (%)

NCB	1 juni 1998 till 31 dec 2003	1 jan 2004 till 30 apr 2004	Från 1 maj 2004
Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique	2,8658	2,8297	2,5502
Deutsche Bundesbank	24,4935	23,4040	21,1364
Bank of Greece	2,0564	2,1614	1,8974
Banco de España	8,8935	8,7801	7,7758
Banque de France	16,8337	16,5175	14,8712
Central Bank & Financial Services Authority of Ireland	0,8496	1,0254	0,9219
Banca d'Italia	14,8950	14,5726	13,0516
Banque centrale du Luxembourg	0,1492	0,1708	0,1568
De Nederlandsche Bank	4,2780	4,4323	3,9955
Österreichische Nationalbank	2,3594	2,3019	2,0800
Banco de Portugal	1,9232	2,0129	1,7653
Suomen Pankki – Finlands Bank	1,3970	1,4298	1,2887
<i>Delsumma för de nationella centralbankerna i euroområdet</i>	<i>80,9943</i>	<i>79,6384</i>	<i>71,4908</i>
Česká národní banka	-	-	1,4584
Danmarks Nationalbank	1,6709	1,7216	1,5663
Eesti Pank	-	-	0,1784
Central Bank of Cyprus	-	-	0,1300
Latvijas Banka	-	-	0,2978
Lietuvos bankas	-	-	0,4425
Magyar Nemzeti Bank	-	-	1,3884
Central Bank of Malta	-	-	0,0647
Narodowy Bank Polski	-	-	5,1380
Banka Slovenije	-	-	0,3345
Národná banka Slovenska	-	-	0,7147
Sveriges Riksbank	2,6537	2,6636	2,4133
Bank of England	14,6811	15,9764	14,3822
<i>Delsumma för de nationella centralbankerna utanför euroområdet</i>	<i>19,0057</i>	<i>20,3616</i>	<i>28,5092</i>
Totalt	100,0000	100,0000	100,0000

ECB:s kapital

ECB:s kapital har tecknats av de nationella centralbankerna i Eurosystemet i proportion till deras andelar i kapitalfördelningsnyckeln (se ruta 16). I artikel 28 i ECBS-fördraget anges att kapitalet inledningsvis skall vara 5 miljarder euro. I enlighet med artikel 49.3 i stadgan, nyligen ändrad genom anslutningsfördraget, ökade ECB:s tecknade kapital den 1 maj 2004 mot de nya medlemsstaternas nationella centralbankers vägningstal i den utvidgade fördelningsnyckeln till 5 564 669 247 euro. Denna höjning säkerställde att vägningstalet för de nya

medlemsstaternas nationella centralbanker i fördelningsnyckeln inte gjorde det nödvändigt att minska det kapital som de nationella centralbankerna betalade in före den 1 maj 2004.

De nationella centralbankerna i euroområdet har helt betalat in sina andelar. Hittills uppgår den fullt inbetalda andelen av ECB:s kapital från euroområdets nationella centralbanker till totalt 3 978 226 562 euro.

I enlighet med artikel 48 i stadgan behöver inte de centralbanker som står utanför euroområdet betala in sina andelar. Istället skall de betala bidrag till de driftskostnader som ECB har för uppgifter som utförts för de nationella centralbanker som inte ingår i euroområdet. ECB-rådet fastställde dessa bidrag till 7 % av det belopp som skulle ha betalats om dessa länder deltog i EMU.

För närvarande har de centralbanker som står utanför euroområdet betalat in 111 050 988 euro. Det ger inte de nationella centralbankerna utanför euroområdet rätt till någon del av ECB:s intäkter men inte heller skyldighet att täcka ECB:s eventuella förluster.

Enligt artikel 28 i ECBS-stadgan och en rådsförordning av den 8 maj 2000²² får ECB:s kapital ökas utöver detta belopp med ett tilläggsbelopp på högst 5 miljarder euro. I linje med förordningen får ECB-rådet endast besluta om en sådan ökning ”för att upprätthålla en lämplig kapitalbas till stöd för ECB:s verksamhet.”

Allmän reservfond

Enligt artikel 33 i ECBS-stadgan får ECB-rådet besluta om att avsätta upp till 20 % av ECB:s nettovinst till den allmänna reservfonden inom en gräns som motsvarar 100 % av ECB:s kapital. Detta gjordes för nettovinsterna 2000 och 2001. Den 31 december 2002 uppgick ECB:s allmänna reservfond till 773 miljoner EUR. Den minskade sedan till noll när den allmänna reservfonden användes för att täcka ECB:s förluster 2003 och 2004.

Reservtillgångar

Reservtillgångarna består huvudsakligen av överföringar från de nationella centralbankerna i euroområdet i enlighet med artikel 30.1 i stadgan (se avsnitt 3.2.2). Värdet på dessa tillgångar har varierat som resultat av valutatransaktioner och värderingsförändringar. ECB:s reservtillgångar uppgick till ca 38 miljarder euro den 31 december 2003.

Som motpost till den inledande överföringen av reservtillgångar har ECB skulder på ungefär 40 miljarder euro till centralbankerna i euroområdet. Dessa skulder är i euro och motsvarar värdet på tillgångarna vid överföringstillfället.²³ På dessa

²²Rådets förordning (EG) nr 1009/2000 av den 8 maj 2000 om ökning av Europeiska centralbankens kapital (EGT L 115, 16.5.2000, s. 1).

²³Den totala fordran till de nationella centralbankerna kan anpassas i samband med att ECB:s fördelningsnyckel ändras när viktningen av de nationella centralbankerna i eurosyste­met ändras i förhållande till viktningen av centralbankerna utanför euroområdet i syfte att lämna utrymme för de senare att så småningom erhålla fordringar av lämplig vikt utan att bryta den föreskrivna beloppsbegränsningen för reservtillgångar som kan överföras till ECB.

saldon utgår en ränta motsvarande den senast tillgängliga marginalräntan på Eurosystemets huvudsakliga refinansieringstransaktioner, justerad för att ingen ränta betalas på den komponent som utgörs av guldfordringar.

Reservtillgångarna och därtill relaterade skulder utgör en mycket stor del av tillgångarna och skulderna i ECB:s balansräkning och är en källa till stora valuta- och ränterisker. Dessa risker blev verklighet 2000, 2003 och 2004. Under 2000 gjorde ECB stora vinster på interventionsförsäljning i US-dollar och japanska yen, men gjorde stora förluster både 2003 och 2004 när US-dollar kraftigt försvagades mot euron och växelkursen föll under anskaffningskostnaden på ECB:s reservinnehav för innehavet i fråga.

Fordringar och skulder relaterade till utgivning av eurosedlar

ECB har, sedan 2002, tilldelats 8 % av det totala värdet på eurosedlar i omlopp (se avsnitt 3.4). Denna andel redovisas som en post på skuldsidan ”Utelöpande sedlar” och var per den 31 december 2005 till 45 miljarder euro.

ECB:s andel av totalt utgivna eurosedlar redovisas genom att motsvarande belopp redovisas som fordran på de nationella centralbanker som sätter sedlarna i omlopp. På dessa fordringar utgår en ränta motsvarande den senast tillgängliga marginalräntan på Eurosystemets huvudsakliga refinansieringstransaktioner. Denna avkastning är ECB:s seigniorage, men intäkten delas ut till de nationella centralbankerna separat i slutet av året. Den skall delas ut i sin helhet såvida inte ECB:s nettovinst för året, efter reservavsättning för valuta och ränterisker, understiger dess inkomster från eurosedlar i omlopp²⁴ i vilket fall delar av eller hela intäkten från seigniorage av eurosedlar kan hållas inne för att täcka eventuella underskott.

Fördelning av vinster och underskott

Med tanke på strukturen på ECB:s balansräkning, med en mycket stor komponent bestående av valutatillgångar på tillgångssidan, påverkas ECB:s finansiella resultat kraftigt av växelkurser och ränterörelser. En depreciering av den amerikanska dollarn mot euron på bara 100 punkter minskar ECB:s nettovinst med ca 300 miljoner euro, vilket ungefär motsvarar ECB:s administrativa kostnader för 2005.

I enlighet med artikel 33.1 i ECBS-stadgan delas ECB:s nettovinst, minskat med en interimfördelning av de monetära inkomsterna (seigniorage) och en eventuell överföring till den allmänna reservfonden, ut till de nationella centralbankerna i euroområdet i proportion till deras inbetalda kapital.

Gör ECB förlust kan underskottet, enligt artikel 33.2 i stadgan, avräknas mot ECB:s allmänna reservfond och, om det behövs och efter beslut av ECB-rådet, mot de monetära inkomsterna för det ifrågakvarande räkenskapsåret i förhållande till och upp till de belopp som fördelas på de nationella centralbankerna (se

²⁴Se beslut ECB/2005/11 av den 17 november 2005 om fördelning av Europeiska centralbankens inkomster av eurosedlar i omlopp på de deltagande medlemsstaternas nationella centralbanker, (EUT L 311, 26.11.2005, s. 41).

avsnitt 3.8.2). Den förlust som ECB gjorde för räkenskapsåret 2003 (476 miljoner euro) täcktes genom medel från den allmänna reservfonden. Det andra alternativet användes för räkenskapsåret 2004 då ECB gjorde en förlust på ca 1,6 miljarder euro. Genom att utnyttja medel från den allmänna reservfonden, som således tömdes, kunde 300 miljoner täckas och återstoden täcktes genom monetära inkomster som lagts samman för de nationella centralbankerna för det året.

3.8.2 Fördelning av monetära inkomster

Enligt artikel 32 i ECBS-stadgan skall summan av de nationella centralbankernas monetära inkomster, dvs. de inkomster som tillfaller dem i deras funktion som utförare av Eurosystemets penningpolitik, fördelas på de nationella centralbankerna i förhållande till deras inbetalda andelar av ECB:s kapital.

Fördelning av inkomster inom Eurosystemet begränsas till monetära inkomster, alla andra inkomster för de nationella centralbankerna (intäkter på egna finansiella resurser) tillhör den berörda nationella centralbanken. Monetära inkomster görs på de tillgångar som den nationella centralbanken har som motpost för skulder avseende utgivna sedlar och inlåning från kreditinstitut. Medel som kreditinstitut håller på konton hos de nationella centralbankerna förräntas till marknadsränta eller nära marknadsränta och genererar alltså inte några större inkomster för Eurosystemet. De monetära inkomsterna består alltså huvudsakligen av inkomst från seigniorage. ECB och de nationella centralbankerna har ensamrätt till sedelutgivningen inom gemenskapen. Seigniorage-inkomster är resultatet av denna ensamrätt.

Det är nödvändigt att dela den monetära inkomsten eftersom de monetära skulderna i ett gemensamt valutaområde kan skifta fritt från en nationell centralbank till en annan. Detta gäller främst de nationella centralbankernas skulder för eurosedlar, vilka är den huvudsakliga källan till monetära inkomster. Som nämnts i avsnitt 3.4 är eurosedlar lagligt betalningsmedel i hela euroområdet och sänds inte tillbaka till den utfärdande centralbanken. På den integrerade penningmarknaden i euro står det dessutom kreditinstituten fritt att antingen täcka sina behov av centralbankspengar genom att låna från sin lokala nationella centralbank eller från andra parter på den inhemska penningmarknaden eller låna gränsöverskridande från andra parter. Denna valfrihet påverkar vilken typ av tillgång som en enskild nationell centralbank förvärvar för utgivning av baspengar och följaktligen nivån på dess faktiska monetära inkomster. Skapande av centralbankspengar kan alltså bara kontrolleras på Eurosystemsnivå eftersom ingen enskild nationell centralbank har kontrollen över storleken och omfattningen av dess monetära tillgångar och skulder.

Fördelningen av monetära inkomster är viktig på två sätt. Den säkerställer att Eurosystemets inkomster fördelas rättvist mellan medlemmarna och den säkerställer systemets funktionella integritet. Syftet är att säkerställa att de monetära inkomsterna tillfaller den nationella centralbanken i det land där dessa inkomster genererades och inte till det land som inledningsvis erhölet dem. ECB:s fördelningsnyckel, som baseras på en kombination av medlemsstatens andel av

gemenskapens bruttonationalprodukt och befolkning (ruta 16) används som ett närmevärde för en medlemsstats värdegenererande bidrag till Eurosystemets totala monetära inkomst. Dess tillämpning säkerställer även att den inkomst som är resultatet av innehav av eurosedlar tillhörande hemmahörande utanför euroområdet fördelas rättvist på euroländerna.

Fördelningen av monetära inkomster är också ett sätt att bevara Eurosystemets funktionella integritet. Genom att tilldela varje nationell centralbank i euroområdet en förutbestämd andel av systemets monetära inkomster, säkerställer arrangemanget att respektive centralbank kan utföra decentraliserad verksamhet för Eurosystemet och undviker att stimulera till konkurrens, vilket skulle motverka det enhetliga i ECB:s politik.

De nationella centralbankernas monetära inkomster beräknas genom öronmärkning av vissa tillgångar vägda mot monetära skulder och genom mätning av de inkomster som uppstår på sådana tillgångar i enlighet med regler som fastställs av ECB-rådet.²⁵ Tillgångar som öronmärks omfattar sådana som direkt påverkas av Eurosystemets penningpolitiska operationer.²⁶ En begränsad mängd guld kan också öronmärkas. Intäkter från dessa tillgångar läggs samman av de nationella centralbankerna efter avdrag för ränta på inlåning betald av kreditinstitut, för ränta som betalas på skulder inom Eurosystemet (vilka är ett substitut för monetära skulder) och, i undantagsfall, för särskilda förluster till följd av monetära transaktioner som företagits för av en nationell centralbank på Eurosystemets vägnar.

Ovannämnda regler kommer progressivt att fasas in under de kommande åren och kommer få full effekt 2008. Fram till dess är fördelningen av de monetära inkomsterna inom Eurosystemet föremål för en övergångsbestämmelse som dämpar effekterna på de nationella centralbankernas relativa inkomstposition.²⁷

²⁵ Beslut ECB/2001/16 av den 6 december 2001 om fördelning av de monetära inkomsterna för de deltagande medlemsstaternas nationella centralbanker från och med räkenskapsåret 2002 (EGT L 337, 20.12.2001, s. 55) ändrad genom beslut ECB/2003/22 av den 18 december 2003 (EUT L 9, 15.1.2004, s. 39).

²⁶ Dessa är lån till kreditinstitut och nettofordringar på andra deltagande nationella centralbanker som i första hand uppstår genom gränsöverskridande transaktioner genom TARGET-systemet samt på arrangemangen för tilldelningen av eurosedlar i omlopp bland Eurosystemets centralbanker.

²⁷ Övergångsreglerna utjämnar skillnaderna i de nationella centralbankernas monetära inkomster eftersom deras andelar i eurosedlar utgivna före 2002 var högre eller lägre än deras respektive andelar i ECB:s kapital. Hur mycket av Eurosystemets monetära inkomster som skall sammanräknas av varje nationell centralbank justeras på basis av kompensationsfaktorer relaterade till deras genomsnittliga andel av hur mycket sedlar som Eurosystemet hade i omlopp mellan halvårsskiftet 1999 och halvårsskiftet 2001. Dessa kompensationsfaktorer kommer progressivt att minskas till noll fram till 2008 när alla seigniorageinkomster kommer att göras i enlighet med ECB:s fördelningsnyckel för teckning av kapital.

3.9 FÖRVALTNING AV OFFICIELLA UTLÄNDSKA KUNDERS RESERV TILLGÅNGAR

Eurosystemet 2005 införde som resultat av eurons ökande användning som internationell reservvaluta gemensamma bestämmelser för reservförvaltningstjänster i euro till officiella utländska kunder (centralbanker, monetära myndigheter och offentliga organ utanför euroområdet, samt internationella organisationer). En av de viktigaste aspekterna av de nya bestämmelserna är att tillhandahålla tjänster för valutareserver i euro via en inkörsport som är gemensam för hela euroområdet. Villkoren för dessa är i stort sett harmoniserade enligt gängse marknadsnormer. För närvarande är Deutsche Bundesbank, Banco de España, Banque de France, Banca d'Italia, Banque centrale du Luxembourg och De Nederlandsche Bank "Eurosystemets tjänsteleverantörer" och de tillhandahåller alla reservförvaltningstjänster som omfattas av de nya bestämmelserna. Dessa tjänster berör allt ifrån depåkonton samt depå- och avvecklingstjänster till kassa- och investeringstjänster. Både Eurosystemets tjänsteleverantörer och övriga centralbanker kan dessutom tillhandahålla andra reservförvaltningstjänster i euro i enskilda fall. ECB svarar för övergripande samordning och ser till att systemet fungerar smidigt.

Jean-Claude Trichet, ECB:s
ordförande, under en utfrågning i
Europaparlamentet i september 2005.

4 ECB OCH EUROPEISKA GEMENSKAPEN

Enligt artikel 108 i EG-fördraget agerar ECB helt oberoende och på egen hand inom de ramar som tilldelats av fördraget. ECB är dock förenad med gemenskapens institutionella struktur eftersom den är en organisation som skapats genom gemenskapslagstiftning och som utför en politisk funktion i enlighet med EG-fördraget.

Fördraget kombinerar därför ECB:s (och de nationella centralbankernas) självständighet att uppfylla Eurosystemets mål med bestämmelser som säkerställer.

- ECB:s demokratiska ansvarighet,
- effektiv dialog och samarbete med gemenskapens institutioner och organ,
- rättslig granskning av ECB:s rättsakter av Europeiska gemenskapernas domstol,
- extern granskning av ECB:s finansiella förvaltning och dess integritet.

4.1 OBEROENDE

En hörnsten i euroområdet monetära system är att ECB och de nationella centralbankerna i euroområdet är oberoende från politiskt inflytande. Oberoendet har fastställts i både EG-fördraget och ECBS-stadgan, inte i sekundär lagstiftning, och har alltså ”konstitutionell” status.

ECB:s oberoende ställning är en förutsättning för dess huvudmål att upprätthålla prisstabilitet och dess ensamrätt att bedriva penningpolitik och andra relaterade funktioner i euroområdet. ECB behöver skyddas mot alla typer av påverkan som negativt skulle kunna skada huvudmålet. En oberoende centralbank har inte bara bättre förutsättningar att ägna sig åt huvuduppgiften, att upprätthålla prisstabiliteten, utan den ses också av allmänheten som mera trovärdig än en centralbank som är beroende av en regering. Regeringar måste sträva efter att uppnå många olika mål och finansmarknaderna och allmänheten har inte alltid uppfattningen att prisstabiliteten prioriteras i tillräcklig utsträckning när det finns motstridiga mål.

ECB:s oberoende är därför inte ett mål i sig själv utan snarare en oundgänglig del av en monetär ordning som prioriterar prisstabilitet.

I begreppet oberoende ingår

- institutionellt oberoende,
- juridiskt oberoende,
- personligt oberoende för medlemmarna i de beslutande organen,
- funktionellt och operativt oberoende,
- finansiellt och organisatoriskt oberoende.

Med tanke på deras speciella roll i Eurosystemet omfattas även de nationella centralbankerna och deras beslutande organ av begreppet oberoende. Betydelsen av detta begrepp för de nationella centralbankernas organiska lagar specificerades av EMI och bekräftades av ECB i de konvergensrapporter som upprättades i enlighet med artiklarna 121.2 och 122.2 i EG-fördraget (se avsnitt 1.2.2).

4.1.1 Institutionellt oberoende

Artikel 108 i fördraget är den viktigaste för att fastslå ECB:s oberoende. Den första meningen uppger uttryckligen att *”Då de utövar de befogenheter och fullgör de uppgifter och skyldigheter som har tilldelats dem genom detta fördrag och ECBS-stadgan skall varken ECB eller någon nationell centralbank eller någon medlem av deras beslutande organ begära eller ta emot instruktioner från gemenskapsinstitutioner eller gemenskapsorgan, från medlemsstaternas regeringar eller från något annat organ”*. Formuleringen i artikel 108 gör det olagligt att ta emot eller begära instruktioner från något organ, oavsett om det är offentligt eller privat, nationellt eller internationellt, med tonvikt på termen ”instruktion”. Artikel 108 utesluter inte att man söker relevant information eller för dialog med tidigare nämnda organ.

Förbudet att motta instruktioner kompletteras av ett självpålagt åtagande från gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen och medlemsstaternas regeringar. I den andra meningen uppges att dessa organ *”förbinder sig att respektera denna princip och att inte söka påverka medlemmarna av ECB:s eller de nationella centralbankernas beslutande organ när de fullgör sina uppgifter.”* De är alltså skyldiga att avstå från att försöka ge instruktioner till medlemmarna av ECB:s och de nationella centralbankernas beslutande organ och att avstå från att påverka dem.

4.1.2 Rättsligt oberoende

ECB och de nationella centralbankerna är egna juridiska personer (se avsnitt 2.1), vilket är en förutsättning för att medlemmarna i Eurosystemet ska vara oberoende. För ECB innebär rättsligt oberoende rätten att väcka talan vid Europeiska gemenskapernas domstol (EG-domstolen) för att hävda sin företrädesrätt om denna hotas av en gemenskapsinstitution eller en medlemsstat.

4.1.3 Personligt oberoende

För att stärka det institutionella oberoendet skyddar stadgan det personliga oberoendet för medlemmarna av ECB:s beslutande organ. Där föreskrivs relativt långa mandatperioder:

- en minsta mandattid på fem år (kan förnyas) för chefer för nationella centralbanker
- en mandattid på åtta år, som inte kan förnyas, för direktionens ledamöter.¹

Ledamöter i ECB:s beslutande organ kan inte avsättas godtyckligt på grund av tidigare politiskt agerande. Ledamöterna får bara skiljas från sin tjänst om de inte längre uppfyller de krav som ställs för att de skall kunna utföra sina uppgifter eller om de har gjort sig skyldiga till allvarlig försummelse. I sådana fall kan ECB-rådet eller direktionen vända sig till EG-domstolen för att få direktionsledamöten avsatt (artikel 11.4 i ECBS-stadgan).

En nationell centralbankschef kan, under samma förutsättningar, avsättas av en behörig nationell myndighet i enlighet med vad som angetts i den nationella centralbankens stadga. Den berörda centralbankschefen, eller ECB-rådet, kan dock hänvisa ärendet till EG-domstolen, som har jurisdiktion i sådana fall (artikel 14.2 i ECBS-stadgan).

De nationella centralbankernas stadgar (ändrade i linje med artikel 109 i EG-fördraget) skyddar även de övriga medlemmarna i de nationella centralbankernas beslutande organ mot att godtyckligt avsättas, men de övriga medlemmarna har inte rätt att hänvisa ärendet till EG-domstolen.

4.1.4 Funktionellt och operativt oberoende

Det funktionella och operativa oberoendet vilar på flera bestämmelser i ECBS-stadgan. ECB har för detta ändamål tilldelats de behörigheter och befogenheter som behövs för att uppfylla huvuduppgiften att bibehålla prisstabilitet. Eurosystemet har ensam behörighet för penningpolitiken och har ensamrätt på att ge ut sedlar. Medlemsstaterna har bara rätt att prägla mynt i små valörer och mängden mynt som ges ut ska godkännas av ECB. Inga lagliga betalningsmedel kan skapas mot ECB:s vilja och detta ger ECB full kontroll över den monetära basen inom euroområdet.

De institutionella arrangemangen inom valutapolitiken säkerställer prisstabilitetsmålet inom både valutapolitiken och den gemensamma penningpolitiken (artikel 4 i EG-fördraget). De officiella valutareserverna är av samma anledning koncentrerade inom Eurosystemet. ECB kontrollerar reserverna liksom medlemsstaternas återstående rörelsemedel i utländsk valuta (se avsnitt 3.2).

¹ När ECB inrättades 1998 tillämpades ett system med tidsmässigt förskjutna utnämningar vid tillsättandet av de första direktionsledamöterna i syfte att säkerställa kontinuitet. Den förste ordföranden för ECB tillsattes på åtta år och den förste vice ordföranden på fyra år. De andra fyra medlemmarna i direktionen tillsattes på fyra respektive fem, sex, sju och åtta år. När det här systemet tar slut 2007 kommer alla medlemmar i direktionen att vara tillsatta på åtta år.

Artikel 101 i EG-fördraget förbjuder dessutom att Eurosystemet ger lån till den offentliga sektorn. Detta förbud, som trädde i kraft vid starten av etapp två av EMU, skyddar Eurosystemet mot påtryckningar från den offentliga sektorn att godkänna finansiering med centralbankspengar och omfattar även Eurosystemets köp av statspapper på primärmarknaden. ECB övervakar regelbundet marknaden för att kontrollera om förbudet att köpa statspapper på andrahandsmarknaden kringgås.

Eurosystemet får fritt använda ett stort urval av instrument för genomförandet av penningpolitiken. Bland dessa instrument återfinns rätten att besluta om föreskrifter samt rätten att ålägga bindande sanktioner om ECB:s förordningar och beslut inte efterlevs (se avsnitt 2.5.3).

4.1.5 Finansiellt och organisatoriskt oberoende

ECB och de nationella centralbankerna har egna ekonomiska tillgångar och organisatorisk självständighet. Deras finansiella och organisatoriska oberoende möjliggör för Eurosystemet att genomföra de erforderade uppgifterna.

ECB:s kapital är tecknat och inbetalt av de nationella centralbankerna. ECB har sin egen budget, fristående från EU:s. Stadgan tillåter också ECB att själv avgöra anställningsvillkoren för sin personal och organisera sin interna struktur.

På medlemsstaternas territorium har ECB, som övernationell organisation, också den immunitet och de privilegier som är nödvändiga för att den ska kunna fullgöra sina uppgifter. Kapitel 1 i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier av den 8 april 1965 garanterar bl.a. att ECB:s lokaler och arkiv skall vara okränkbara. Protokollet säger vidare att dess egendom och tillgångar inte får bli föremål för några administrativa eller rättsliga tvångsåtgärder utan tillstånd från Europeiska gemenskapernas domstol.

Vad gäller en nationell centralbanks finansiella och budgetära autonomi och autonomi för dess personal, har medlemsstaten ett visst inflytande över den nationella centralbankens budget och fördelning av vinst och bemanning i sin roll som ibland ensam aktieägare eller i sin roll som lagstiftare av nationella lagar. I linje med vad som föreskrivs i stadgan får medlemsstatens rättigheter emellertid inte hindra den nationella centralbanken att utföra sina Eurosystemrelaterade funktioner.

4.2 DEMOKRATISK ANSVARIGHET

Med tanke på sin ensamrätt att bedriva penningpolitik i euroområdet har ECB anförtrots en mycket omfattande monetär suveränitet. I enlighet med de grundläggande principerna i demokratiska samhällen krävs att ECB hålls ansvarig inför medborgarna och deras demokratiskt valda representanter. Därför innehåller både EG-fördraget och ECBS-stadgan ett antal bestämmelser som kräver att ECB, liksom alla andra oberoende centralbanker, ska underställa sina åtgärder och beslut allmänhetens granskning. Det är naturligtvis även i ECB:s

eget intresse att säkerställa att besluten förklaras och motiveras ordentligt för att få allmänhetens stöd för den politik som förs.

4.2.1 Ansvarighet som en grundläggande förutsättning för demokratisk legitimitet

Ansvarighet är en grundläggande förutsättning för demokratisk legitimitet och en viktig del i demokratiska strukturer. I en demokrati utgår all makt från folket och alla bindande beslut som påverkar samhället måste berättigas genom väljarnas vilja. Således är offentliga politiska beslut berättigade om de är direkta eller indirekta uttryck av denna vilja. Detta kallas ofta input-legitimitet eller proceduriell legitimitet. Eller om de uppfyller medborgarnas berättigade förväntningar och behov output-legitimitet eller substantiell legitimitet.

ECB är en organisation upprättad genom EG-fördraget som undertecknats och ratificerats av alla medlemsländerna i överensstämmelse med deras respektive konstitutionella krav. ECB åtnjuter input-legitimitet. EU:s medlemsstater tog, genom sina folkvalda representanter, beslutet att överföra ansvaret för penningpolitiken och anförtro de därtill hörande uppgifterna till en ny gemenskapsorganisation som skulle vara oberoende från politiskt inflytande. Behörigheten för penningpolitiken överförs inom de gränser och på de villkor som definieras i ett mandat där målen för penningpolitiken och således det rättsliga handlingsutrymmet inom vilket ECB:s beslutande organ kan bedriva penningpolitik tydligt anges.

Ytterligare input-legitimitet uppnås genom tillvägagångssättet för att utse nya medlemmar till ECB:s beslutande organ. Dessa utnämns av demokratiskt valda representanter för medlemsstaterna. Ledamöterna i direktionen utses genom överenskommelse mellan medlemsstaternas regeringar på stats- eller regeringschefs nivå (efter samråd med Europaparlamentet). Medlemmarna i ECB-rådet utses av behöriga nationella myndigheter enligt rådande förfaranden.

ECB kan emellertid också uppnå output-legitimitet genom att på ett framgångsrikt sätt utföra de uppgifter som den anförtrotts att sköta. Att bedriva penningpolitik och genomföra andra uppgifter har blivit föremål för oberoende beslutsfattande för ett specifikt syfte: att upprätthålla prisstabilitet i euroområdet. Som redan sagts i avsnitt 4.1 ovan har den erfarenhet som gjorts av ett antal centralbanker under efterkrigstiden visat att detta mål bäst uppnås om centralbanken är oberoende och får agera inom ett tydligt och bindande mandat. En oberoende centralbank kan, trots en medveten distans till den normala politiska processen, åtnjuta fullständig output-legitimitet .

Dessutom vilar oberoende centralbankers legitimitet på en övergripande ram som skall hålla dem ansvariga. Oberoende och ansvarighet är två sidor av samma mynt. ECB måste alltså förklara och motivera för de europeiska medborgarna och deras valda representanter hur man använder de befogenheter och privilegier banken anförtrotts.

4.2.2 Omfattning och karaktär av ECB:s ansvarighet

Termen ansvarighet ("accountability" på engelska) avser ett begrepp som är djupt rotat i demokratiska och institutionella konventioner i engelsktalande länder.² I ett europeiskt perspektiv förstås med begreppet "vara ansvarig" att man hålls ansvarig för sina beslut och sitt agerande och att man skall kunna förklara och motivera dem. Ansvarighet syftar på ett rättfärdigande och förklarande i efterhand. Om ett politiskt organ, t.ex. parlament eller regering, kunde ingripa i eller direkt påverka en centralbanks politik skulle de i själva verket delta i beslutsfattandet och följaktligen vara delaktiga i ansvaret för de politiska resultaten. Detta skulle inte bara gå stick i stäv med centralbankens oberoende ställning men även göra begreppet ansvarighet betydelselöst.

Ansvarighet går i mångt och mycket hand i hand med transparens. Transparens innebär inte bara att offentliggöra information, utan även att strukturera denna information så att allmänheten kan förstå den. Transparens underlättar således processen att hålla centralbankerna ansvariga för sin verksamhet.

Bestämmelserna i fördraget för att hålla ECB ansvarigt och den praxis och de förfaranden som upprättats de senaste åren har anpassats till den särskilda politiska, ekonomiska och institutionella miljö som ECB verkar i. Som redan nämnts i avsnitt 1.2.2 är ECB en överstatlig centralbank som utför sina uppgifter för euroområdet som består av flera länder och ECB vänder sig till en grupp som inte är helt europeisk utan snarare multinationell. ECB har även en särskild institutionell struktur där centralbankscheferna för de nationella centralbankerna deltar ex officio i beslutsfattandet.

Trots de institutionella och politiska skillnaderna säkerställer bestämmelserna och förfarandena för att hålla ECB ansvarigt att ECB uppfyller sina redovisningsskyldigheter på ett sätt som inte är mindre effektivt eller lämpligt än andra mer "konventionella" centralbanker i nationella sammanhang.

4.2.3 Uppfyllande av ansvarsskyldigheten

Kollektivt ansvar för ECB:s beslutande organ

Som redan nämnts i avsnitt 2.5.1 består ECB:s viktigaste beslutande organ av ECB-rådet och direktionen som arbetar som jämlika organ där alla medlemmar gemensamt ansvarar för ett korrekt genomförande av ECB:s funktioner och uppgifter. Medlemmarna i dessa båda organ fattar beslut med Eurosystemets bästa för ögonen och baserat på de villkor som råder i euroområdet som helhet och utan beaktande av utvecklingen i något enskilt land.

ECB:s beslutande organ hålls alltså gemensamt ansvariga för alla beslut de fattar. Ett system med individuellt ansvar, som t.ex. vid amerikanska Federal Reserve, Bank of England och Bank of Japan, kan inte tillämpas vid ECB eftersom det inte

² För en jämförelse med amerikanska Federal Reserve, Bank of England och Bank of Japan, se artikeln "The accountability of the ECB" i månadsrapporten november 2002.

skulle vara förenligt med den institutionella strukturen och politikens innehåll. Det vore t.ex. ologiskt att ha ett system där alla medlemmarna i ECB-rådet hölls individuellt ansvariga inför EU-parlamentet eftersom EU-institutioner och organ inte är inblandade i tillsättningen av cheferna för de nationella centralbankerna. Det vore inte heller logiskt om cheferna för de nationella centralbankerna skulle behöva stå till svars för vad de gör som medlemmar i ECB-rådet inför sina nationella parlament. Nationella parlament har ingen rätt att döma hur centralbankschefer utför sina "europeiska skyldigheter", skyldigheter som i vilket fall som helst förbjuder dem att försvara nationella intressen.

Ansvarighet för ECB:s stadgeenliga fördrag

ECB är ansvarig för all verksamhet och alla uppgifter som EG-fördraget ålägger Eurosystemet och särskilt genomförandet av penningpolitiken. Genom att fastställa en kvantitativ definition för prisstabilitet satte ECB ett riktmärke mot vilket dess resultat kan bedömas.

ECB är även ansvarig för alla funktioner som utförs inom Eurosystemet på begäran av ECB. Däremot kan ECB inte hållas ansvarig för andra uppgifter än de som hör till Eurosystemet som utförs av de nationella centralbankerna i enlighet med artikel 14.4 i ECBs-stadgan. De nationella centralbankerna kan utföra dessa funktioner och är ansvariga för dessa inför sina nationella myndigheter i enlighet med de rättsliga och konstitutionella bestämmelserna i den berörda medlemsstaten.

Inför vem är ECB redovisningsskyldig?

ECB är ett organ upprättat enligt fördraget och skall handla inom ramen för de befogenheter som det har fått sig tilldelat och är följaktligen i första hand redovisningsskyldig inför medborgarna i EU:s medlemsstater. Fördraget innehåller omfattande rapporteringsskyldigheter (se nästa avsnitt nedan) som ger förutsättningarna för den europeiska allmänhetens granskning av ECB. ECB förklarar och rättfärdigar sina beslut direkt till allmänheten genom publikationer på gemenskapens alla officiella språk och genom tal som medlemmarna av ECB:s beslutande organ håller i euroområdet och på andra platser.

Dessutom föreskriver EG-fördraget regelbunden dialog med de europeiska medborgarnas valda representanter, dvs. Europaparlamentet (se avsnitt 4.3.1). På samma sätt är de nationella lagstiftande organen i USA, Japan och Storbritannien de som huvudsakligen utkräver ansvar av centralbankerna i dessa länder.

Förutom bestämmelser om ansvarighet i EG-fördraget kan nationell lagstiftning innebära en skyldighet för de nationella centralbankerna att lämna årsredovisningar och kan ge parlamentet i respektive land rätten att begära att centralbankschefen skall framträda inför plenarsammanträden eller relevanta parlamentsutskott antingen på begäran av parlamentet eller på centralbankschefens eget initiativ. Nationella parlament kan emellertid bara hålla sina nationella centralbanker ansvariga för funktioner de uppfyllt utanför Eurosystemet, medan ECB bara är ansvarig för Eurosystemets funktioner.

Även om de nationella centralbankernas kontakter med sin nationella politiska myndighet inte i strikt mening utgör någon redovisningsskyldighet erbjuder de goda möjligheter att förklara ECB:s beslut och informera nationella beslutsfattare om inriktningen på penningpolitiken och redogöra för de överväganden som ligger bakom dessa beslut.

Hur redovisningsskyldigheten kan uppfyllas

I teorin kan godkännande och belöning (om mandatet uppfylls framgångsrikt) och sanktioner (vid sämre resultat) förefalla vara lämpliga sätt att utkräva redovisningsskyldighet av centralbankerna. I praktiken betyder emellertid penningpolitikens specifika karaktär att vissa kvalifikationer bör läggas till.

Som nämnts i avsnitt 3.1.1 kan penningpolitiken bara påverka prisnivåerna på medellång sikt, med tanke på tidsförskjutningen i transmissionsmekanismen. Det är alltså omöjligt för centralbanken att på kort sikt motverka oförutsedda chocker på prisen (t.ex. vid ändringar i råvarupriser). Med tanke på den osäkerhet som omger transmissionsmekanismen och att ett korrekt penningpolitiskt agerande beror på vilken typ av chock som drabbar ekonomin och hur stor denna chock är och hur länge den varar, verkar det inte lämpligt att ange en fast tidshorisont för bedömning av penningpolitiken.

Ett mått på en centralbanks resultat kräver således alltid en balanserad och differentierad bedömning. Ett användande av formella sanktionsmekanismer skulle vara ett alltför trubbigt verktyg och hindra centralbankerna att korrekt fullgöra sitt uppdrag. Det mest lämpliga tillvägagångssättet för att ansvariggöra en oberoende centralbank verkar vara att parlamentet och allmänheten ständigt granskar vad centralbanken gör.

Rapporteringskyldighet

ECB måste uppfylla omfattande rapporteringskrav:

- Enligt artikel 113 i EG-fördraget skall ECB till Europaparlamentet, EU-rådet och kommissionen samt till Europeiska rådet överlämna en årsrapport om verksamheten inom ECBS och om den monetära politiken under det föregående och det innevarande året.
- Enligt artikel 15 i ECBS-stadgan skall ECB minst varje kvartal upprätta och offentliggöra rapporter om ECBS verksamhet samt en konsoliderad rapport över ECBS finansiella ställning varje vecka.

ECB uppfyller dessa skyldigheter och går till och med längre, till exempel genom att offentliggöra en månadsrapport i stället för bara kvartalsrapporter och genom att publicera s.k. working papers och andra publikationer på sin webbplats.

Till skillnad från t.ex. amerikanska Federal Reserve, Bank of England och Bank of Japan offentliggör ECB inte sammanträdesprotokoll från sina huvudmöten och offentliggör inte heller information om hur mötesdeltagarna röstade. Detta

överensstämmer med fördraget, artikel 10.4 i ECBS-stadgan som stipulerar att: ”*Sammanträdena skall vara hemliga*”.

Genom att inte avslöja hur medlemmarna i ECB-rådet röstat skyddas också deras oberoende. Att offentliggöra hur enskilda medlemmar röstar skulle kunna leda till påtryckningar och spekulationer om motiven bakom dessa medlemmars beslut. Det skulle till och med göra det möjligt för allmänheten att se om försök att påverka omröstningarna hade gett resultat. Sådana frågor är kanske mindre relevanta för centralbanker som agerar i mer konventionella nationalstater men centralbankscheferna i euroområdet associeras med sina hemländer. Risken finns därför att de olika nationella centralbankscheferna ses som nationella representanter i ECB-rådet, vilket kan leda till obefogade försök att påverka dem.

Artikel 10.4 i ECBS-stadgan fastslår också att ”*ECB-rådet kan besluta om att offentliggöra resultaten av sina överläggningar*”. Därför håller ECB:s ordförande och vice ordförande en presskonferens omedelbart efter ECB-rådets första möte varje månad. En skriftlig version av dessa publiceras på ECB:s webbplats och ECB tillhandahåller regelbundet utförliga utvärderingar av penningpolitiska och ekonomiska frågor i sin månadsrapport. Vad beträffar regelbundenhet och detaljrikedom förklarar dessa publikationer politiska beslut (och tankegångarna bakom dem) minst lika bra som vad andra centralbanker skulle klassificera som ”*sammanfattande bedömningar*”.

4.3 DIALOG OCH SAMARBETE MED GEMENSKAPENS INSTITUTIONER OCH ORGAN

Samtidigt som EG-fördraget klart delar upp de politiska ansvarsområdena inom EMU uppmuntrar det också till dialog och samarbete mellan ECB och gemenskapens institutioner och organ genom ett antal olika formaliserade kontakter.

Väl fungerande relationer mellan ECB och EU:s andra beslutande organ är avgörande för att Eurosystemet ska kunna fullgöra sina uppgifter. Detta är självklart när det gäller alla de uppgifter där Eurosystemet delar befogenheter med gemenskapsorgan. I dessa fall fastställer fördraget ett samarbete mellan ECB och de berörda institutionerna och organen (till exempel på områdena valutapolitik, euroområdets representation och statistik). Med tanke på samspelet mellan den gemensamma penningpolitiken och ekonomisk politik inom gemenskapen har ECB också ett intresse av att hålla en givande dialog med andra beslutsfattare, till exempel regeringar och arbetsmarknadens parter. En regelbunden dialog mellan ECB och andra beslutande organ ger möjlighet att förklara inriktningen på penningpolitiken och förbättra den externa förståelsen för ECB:s verksamhet. I detta avseende kan ECB fungera som en pålitlig referensram för de beslut som tas av individuella aktörer i syfte att stabilisera inflationsförväntningarna.

4.3.1 Europaparlamentet

Dialogen mellan ECB och Europaparlamentet rör främst uppfyllandet av ECB:s mandat och uppgifter. Som redan diskuterats i avsnitt 4.2 spelar Europa-

parlamentet en nyckelroll för att hålla ECB ansvarig för genomförandet av penningpolitiken och därmed relaterade uppgifter.

Överläggningar om ECB:s årsrapporter

Enligt artikel 113.3 i EG-fördraget måste ECB:s ordförande presentera ECB:s årsrapport för Europaparlamentet vid ett plenarsammanträde. Efter presentationen antar parlamentet en resolution som ger en övergripande utvärdering av ECB:s verksamhet och genomförande av politiken.

Utfrågningar inför Europaparlamentet

Enligt artikel 113.3 i fördraget kan ECB:s ordförande och övriga direktionsledamöter på begäran av Europaparlamentet eller på eget initiativ höras av Europaparlamentets behöriga utskott. I enlighet med denna bestämmelse framträder ECB:s ordförande fyra gånger om året inför Europaparlamentets utskott för ekonomi och valutafrågor. Enligt parlamentets arbetsordning utsågs detta utskott till att ansvara för förbindelserna med ECB. Under utfrågningarna förklarar ordföranden ECB:s politiska beslut och svarar på frågor från utskottsledamöterna. De kvartalsvisa utfrågningarna har därför kommit att bli grundpelaren i parlamentets arbete med att hålla ECB ansvarig.

Andra medlemmar av ECB-rådet inställer sig också inför utskottet för ekonomi och valutafrågor. De senaste åren har oftast vice ordföranden bjudits in för att lägga fram ECB:s årsrapport under förberedelserna för de kommande överläggningarna i plenum. Dessutom bjuder utskottet, en gång om året, in den direktionsledamot som är ansvarig för ekonomisk och penningpolitisk analys samt forskning. Ledamoten lägger fram ECB:s syn på kommissionens årliga granskning av EU-ekonomin och utkastet till de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Ibland har utskottet också bjudit in andra direktionsledamöter och hört dem om specifika ämnen avseende ECB:s befogenheter och uppgifter.

Utskottets möten är normalt öppna för allmänheten och en ordagrann rapport från sammanträdena läggs ut på Europaparlamentets webbplats strax efter utfrågningen. ECB:s årsrapport innehåller dessutom ett kapitel ägnat ansvarighet och ECB:s förhållande till parlamentet, vilket ytterligare belyser de viktigaste frågor som diskuterats under detta meningsutbyte.

Skriftliga frågor

För att ytterligare främja samspel och utbyte av idéer mellan ECB:s ordförande och medlemmarna av utskottet för ekonomi och valutafrågor tillåter parlamentets arbetsordning (artikel 111 ”Frågor till Europeiska centralbanken för skriftligt besvarande”) att alla ledamöter av Europaparlamentet inger skriftliga frågor till ECB via utskottets ordförande. Dessa frågor offentliggörs därefter, tillsammans med ECB:s svar, i Europeiska gemenskapernas officiella tidning. På så sätt görs de tillgängliga för allmänheten på gemenskapens alla officiella språk.

ECB har accepterat denna ordning trots att varken fördraget eller ECBS-stadgan innehåller några sådana skyldigheter. ECB har dock understrukit att detta inte på något sätt får förringa betydelsen av regelbundna utfrågningar, där de

huvudsakliga frågorna avseende ECB:s politiska beslut bör fortsätta att diskuteras.

Andra områden för samspel

Det finns ytterligare tre viktiga områden för samspel mellan ECB och Europaparlamentet.

1. Parlamentet skall höras vid tillsättning av ECB:s ordförande, vice ordförande och övriga direktionsledamöter (artikel 112.2 i EG-fördraget). Utskottet för ekonomi och valutafrågor hör de nominerade kandidaterna och Europaparlamentet yttrar sig.
2. Parlamentet deltar också i gemenskapslagstiftning för att ändra eller komplettera ECBS-stadgan (artiklarna 10.6, 41 och 42 i stadgan). Parlamentet måste godkänna ändringar av stadgan enligt artikel 41, och måste höras angående ändringar av rösträttsförhållanden (enligt artikel 10.6) och föreslagna tilläggsföreskrifter i enlighet med artikel 42.
3. Parlamentet deltar också i annan lagstiftande verksamhet som faller inom ECB:s ansvar.

4.3.2 EU-rådet och Eurogruppen

ECB delar ansvaret med Europeiska unionens råd för euroområdet valutakursfrågor och internationella representation. ECB upprätthåller också kontakter med rådet angående det ekonomisk-politiska samarbetet på euroområdesnivå. Respekten för ECB:s oberoende och erkännandet av dess ansvarsområden innebär emellertid att ECB:s förhållande till rådet och Eurogruppen enbart kan bestå av en ej bindande dialog. Det får inte innebära att penningpolitiken samordnas på förhand med annan politik.

Det bör dessutom tilläggas att det är rådets ansvar att ge rekommendationer till stats- eller regeringscheferna avseende tillsättningar av ECB:s ordförande, vice ordförande och övriga direktionsledamöter.

Europeiska unionens råd

I juridiska termer finns det bara ett EU-råd, men rådet sammanträder faktiskt i olika sammansättning beroende på vilken fråga som behandlas. Rådet sammanträder på stats- eller regeringschefsnivå för mycket viktiga beslut om EMU, som till exempel EU-medlemsstaters inträde i euroområdet eller ändringar av artikel 10.2 i ECBS-stadgan.³ Ekonomiska, monetära och finansiella frågor däremot omfattas av Ekofinrådets (ekonomi- och finansministrarnas) verksamhetsområde. I detta sammanhang fastställdes i artikel 44 i ordförande-

³ EU-rådets möten på stats- eller regeringschefsnivå ska inte förväxlas med Europeiska rådet. Det senare, som sammanför stats- eller regeringscheferna i medlemsstaterna och ordföranden för Europeiska kommissionen, bidrar till utvecklingen av Europeiska unionen och definierar de allmänna politiska riktlinjerna. Stats- eller regeringschefernas beslut att tillsätta medlemmarna i direktionen och att avgöra ECB:s säte är en fråga för regeringarna.

rådets slutsatser vid Europeiska rådets möte i Luxemburg den 12 och 13 december 1997 att Ekofinrådet skall spela ”en central roll i samordningen av medlemsstaternas ekonomiska politik” och att det skall ”ha befogenhet att fatta beslut på berörda områden”.

Även om inte alla EU-medlemsstater ingår i euroområdet deltar representanter för samtliga medlemsstater (inklusive de som inte deltar i etapp tre av EMU) i EU-rådets överläggningar om EMU-frågor. Representanter för icke deltagande länder har i de flesta EMU-frågor ingen rösträtt men detta gäller inte alla frågor. Undantag utgörs av ärenden som omfattar gemenskapslagstiftning som EU-rådet antar med stöd av artikel 107 i EG-fördraget dvs. gemenskapslagstiftning för att ändra eller komplettera ECBS-stadgan (se avsnitt 2.5.4).

Enligt artikel 113.2 i EG-fördraget inbjuds ECB:s ordförande till Ekofinrådets möten när frågor rörande ECBS mål och uppgifter är på dagordningen. Sådana frågor inbegriper de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken, valutafrågor, reformer inom den europeiska finansiella sektorn och gemenskapernas externa representation inom EMU, samt frågor som rör valutapolitiken.

ECB deltar också i Ekofinrådets möten när frågor om ”kompletterande lagstiftning” diskuteras eller ändringar av vissa bestämmelser i ECBS-stadgan. Vid dessa tillfällen företräds ECB också i Ekofinrådets berörda delstrukturer i samband med att Ekofinrådets möten förbereds. Dessutom inbjuds ECB i regel att, som observatör, delta i utarbetandet av annan gemenskapslagstiftning som rör områden av särskild betydelse. Slutligen har ECB också deltagit i verksamheter inom ramen för särskilda organ som rör frågor av intresse eller direkt betydelse för ECB, t.ex. Policygruppen för finansiella tjänster eller gruppen av ”vise män” om reglering av europeiska värdepappersmarknader.

ECB:s ordförande deltar regelbundet i de av Ekofinrådets informella möten som hålls två gånger om året och som ger tillfällen till öppna diskussioner om aktuella frågor, utan rådets vanliga förfarandemässiga begränsningar. Cheferna för de nationella centralbankerna är också inbjudna till dessa möten, vid vilka de åtföljer ministrarna för sina respektive medlemsstater.

Slutligen har ECB viktiga rapporteringsskyldigheter gentemot Ekofinrådet. ECB:s ordförande överlämnar till exempel ECB:s årsrapport till EU-rådet, och avlägger rapport till EU-rådet i samband med den konvergensövning som görs vartannat år, i enlighet med artikel 122 i fördraget.

Eurogruppen

EU-rådet är alltså fulltaligt när frågor som rör EMU diskuteras men representanter för icke deltagande länder har oftast ingen rösträtt i dessa frågor. I fördraget finns inga föreskrifter om något organ som samlar finansministrarna i euroländerna i syfte att diskutera frågor av gemensamt intresse för euroområdet och den gemensamma valutan. För att åtgärda denna situation upprättade Europeiska rådet vid sitt möte i Luxemburg i december 1997 Eurogruppen som ett informellt organ bestående av euroområdets finansministrar och

kommissionsledamoten för ekonomiska och monetära frågor. Sedan 2005 leds gruppen av en ordförande som väljs med enkel majoritet av Eurogruppens medlemmar för en period på två år. ECB bjuds in till Eurogruppens möten "när så befinner lämpligt". Hittills har ECB bjudits in till och deltagit vid alla möten.

Eurogruppen etablerar en kommunikationskanal på euroområdesnivå, jämförbar med de informella kontakterna mellan regeringar och centralbanker som traditionellt finns inom nationalstater. Eurogruppens informella karaktär möjliggör en öppen diskussion om alla frågor som rör euroområdet. Det av öppenhet och förtroende präglade klimatet förstärks av det faktum att endast ministrarna, ledamoten av Europeiska kommissionen och ECB:s ordförande (var och en åtföljd av endast en person) får delta i Eurogruppens möten – vilket fullständigt skiljer sig från det normalt stora antalet deltagare vid rådets formella sammanträden.

I regel träffas Eurogruppen en gång i månaden före Ekofinrådets sammanträden. De diskussioner som förs inom Eurogruppen syftar till att förbättra den totala funktionen av euroområdets ekonomi, framför allt de övergripande ekonomiska utsikterna för euroområdet, budgetutvecklingen i enskilda euroländer och hur politiska impulser skall kunna bidra till framsteg med de nödvändiga strukturella reformerna. Vidare diskuterar Eurogruppen också utvecklingen av eurons växelkurs och omvärldens uppfattning av euroområdet som en enhet.

4.3.3 Europeiska kommissionen

Europeiska kommissionen deltar också i dialogen mellan ECB och Ekofinrådet. Den kommissionsledamot som ansvarar för ekonomiska och monetära frågor deltar i Ekofinrådets respektive Eurogruppens sammanträden samt i ECB-rådets sammanträden.

Förutom denna politiska dialog på högsta nivå upprätthåller kommissionen och ECB också nära arbetsförbindelser, som förstärks genom ofta förekommande kontakter, både inom multilaterala ramar, t.ex. Ekonomiska och finansiella kommittén eller kommittén för ekonomisk politik (se nedan) och vid bilaterala sammanträden. Dessa kontakter är särskilt viktiga med tanke på den centrala roll som Europeiska kommissionen spelar i den ekonomiska beslutsprocessen inom Europeiska gemenskapen. Kommissionen har anförtrots ett antal specifika uppgifter som rör EMU. I dessa uppgifter ingår

- att formulera rekommendationer för de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken,
- att övervaka budgetläget i medlemsstaterna och att rapportera om detta till Ekofinrådet,
- att åtminstone vartannat år utarbeta en konvergensrapport som undersöker i vilken grad de medlemsstater som ännu inte antagit euron har uppnått konvergenskriterierna.

Utöver detta har Europeiska kommissionen tagit initiativ till, eller deltar i, olika verksamheter som antingen rör införandet av euron eller påverkar genomförandet av ECB:s penningpolitik. I många fall kan sådana verksamheter ofta gynnas av ECB:s direkta deltagande, och ibland t.o.m. vara nödvändiga.

- Eurostat och ECB samarbetar även på statistikområdet, både bilateralt och i kommittéer som t.ex. kommittén för monetär statistik, finansiell statistik och betalningsbalansstatistik (se avsnitt 3.5).
- Även inom andra områden deltar ECB i ett antal specialiserade arbetsgrupper och regleringskommittéer. Sådana grupper behandlar en rad olika frågor, t.ex. integration av finansmarknader (t.ex. ”Giovannigruppen”), tillsyn och finansiell stabilitet (t.ex. Europeiska bankkommittén (European Banking Committee)) och Kommittén för europeiska banktillsynsmyndigheter (CEBS).
- Kommissionen och ECB arbetar vidare tillsammans i en mängd olika frågor som rör EU-utvidgningen i ärenden som rör ECB:s ansvarsområde och expertis.

4.3.4 Ekonomiska och finansiella kommittén

Ekonomiska och finansiella kommittén, upprättades i enlighet med artikel 114.2 i EG-fördraget, för att ge råd om och utarbeta analyser till Ekofinrådet i en lång rad ekonomiska och finansiella frågor. Europeiska rådets möte i december 1997 tilldelade, i paragraf 12 i sin resolution om samordning av den ekonomiska politiken under den tredje etappen av EMU, Ekonomiska och finansiella kommittén uppgiften att tillhandahålla den ”ram inom vilken dialogen [mellan EU-rådet och ECB] kan förberedas och fortsättas på högre tjänstemannanivå [från departement, nationella centralbanker, kommissionen och ECB].”

Enligt fördraget skall varje medlemsstat, kommissionen och ECB utse högst två medlemmar var till kommittén. Varje medlemsstat utser normalt en medlem bland högre tjänstemän i den nationella administrationen och en andra medlem bland högre tjänstemän i den nationella centralbanken. EU har nu 25 medlemsstater och Ekonomiska och finansiella kommittén sammanträder oftast i sin ”begränsade sammansättning” med enbart en representant per medlemsstat och då vanligtvis en högre tjänstemän i den nationella administrationen samt två medlemmar från vardera kommissionen och ECB. ECB företräds oftast av vice ordföranden och den ledamot i direktionen som ansvarar för ekonomisk och penningpolitisk analys, alternativt kan dessa ersättas av generaldirektören för internationella förbindelser respektive generaldirektören för ekonomisk och penningpolitisk analys.

Till följd av sitt deltagande i Ekonomiska och finansiella kommittén medverkar ECB i de diskussioner som hålls om de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken, övervakningen av finanspolitiken på grundval av medlemsstaternas årliga stabilitets- och konvergensprogram och utarbetandet av europeiska ståndpunkter i internationella frågor. ECB deltar också i kommitténs övriga verksamhet, från tekniska frågor som t.ex. prägling av euromynt till institutionella reformer och gemenskapens externa representation i EMU.

Diskussionerna inom Ekonomiska och finansiella kommittén tjänar också till att förbereda den dialog mellan euroområdet finansministrar och ECB som äger rum inom ramen för Eurogruppen. En viktig del av ECB:s deltagande i Ekonomiska och finansiella kommitténs arbete består i att utarbeta bedömningar av de allmänna ekonomiska utsikterna för euroområdet och för växelkursutvecklingen. Dessutom inbegriper det en kontinuerlig granskning av hållbarheten i de offentliga finanserna och lämpligheten i de allmänna riktlinjerna för finanspolitiken.

ECB:s deltagande i ekonomiska och finansiella kommittén bygger på full respekt för bankens oberoende och exklusiva ansvar för den gemensamma penningpolitiken för euroområdet. ECB deltar i alla diskussioner och uttrycker sin åsikt i alla ärenden men deltar inte i några röstningsförfaranden. Dessutom är det ett medvetet ställningstagande för Ekonomiska och finansiella kommittén att avstå från att diskutera genomförandet av penningpolitiken. Detsamma gäller uttalanden om den gemensamma penningpolitiken som görs när internationella organisationer eller organ sammanträder, till exempel IMF eller G7. I enlighet med uppdelningen av ansvar har ECB ensamrätt på att utarbeta och lägga fram sådana uttalanden.

4.3.5 Kommittén för ekonomisk politik

Kommittén för ekonomisk politik upprättades 1974 genom ett beslut av EU-rådet⁴ och består av två representanter och två ersättare från varje medlemsstat, Europeiska kommissionen och ECB.

Liksom ekonomiska och finansiella kommittén medverkar kommittén för ekonomisk politik i förberedelserna för Eurogruppens och Ekofinrådets möten. I huvudsak är dess arbete dock inriktat på strukturella reformer. Eftersom den är en del av ”Cardiff-processen” (se avsnitt 1.2.2) genomför kommittén årligen en ingående inbördes granskning av ekonomiska reformer i medlemsstaterna. Dessutom är kommittén för ekonomisk politik djupt engagerad i ”Luxemburgprocessen” (se avsnitt 1.2.2) som tjänar som en plattform för samordning mellan medlemsstaterna på området för sysselsättningspolitiken. Kommittén behandlar också olika långsiktiga strukturella frågor, som till exempel den allt äldre befolkningens påverkan på budgeten.

ECB fäster mycket stor vikt vid strukturella reformer i medlemsstaterna som det huvudsakliga medlet för att bekämpa arbetslöshet och fullt ut dra nytta av euroområdets tillväxtpotential. ECB:s deltagande är därför en god möjlighet att bidra till kommitténs arbete. Precis som för Ekonomiska och finansiella kommittén bygger ECB:s deltagande i kommittén för ekonomisk politik på full respekt för bankens oberoende.

⁴ Rådets beslut 74/122/EEG av den 18 februari 1974 om upprättandet av en kommitté för ekonomisk politik (*EGTL* 63, 5.3.1974, s. 21).

4.3.6 Den makroekonomiska dialogen

Syftet med den makroekonomiska dialogen är att främja bättre förståelse för EMU:s policykrav och därigenom förbättra villkoren för tillväxt som inte leder till inflation men till ökad sysselsättning. Denna dialog, som hålls två gånger om året, är allmänt känd som "Kölnprocessen" eftersom den inrättades av EU-rådet i Köln 1999 (se avsnitt 1.2.2), och den äger rum på både politisk och teknisk nivå. Dialogen grundas på full respekt för samtliga deltagande aktörers oberoende, särskilt arbetsmarknadens parter oberoende i fråga om lönebildningsprocessen och ECB:s oberoende i fråga om den gemensamma penningpolitiken. Respekt för separata politiska ansvarsområden och närbesläktade skyldigheter bidrar till att fokusera medvetenheten på att det är de politiska aktörernas uppgift att ansvara för att politiken inom dess eget behörighetsområde genomförs framgångsrikt.

4.4 ECB:s SPRÅKPRAXIS

ECB är ett organ inom gemenskapen och vänder sig som sådan till en flerspråkig publik. ECB har också multinationella beslutande organ och personal. Det faktum att det finns flera språk inom EU kräver att ECB kommunicerar på många språk för att nå ut till så många människor som möjligt. För att kunna göra det har ECB ett pragmatiskt tillvägagångssätt som förenar hänsyn till den språkliga mångfalden i EU med principen om att kommunikation skall vara effektiv och ske i rätt tid.

Det finns 20 officiella gemenskapsspråk sedan den 1 maj 2004.⁵ ECB:s språkpraxis avseende rättsakter och förhållande till tredje parter och allmänheten följer de principer om flerspråkighet som fastställs i gemenskapslagstiftningen.⁶ Förordningar och andra rättsakter som är allmänt tillämpliga offentliggörs på alla officiella EU-språk. Detsamma gäller för de publikationer som föreskrivs i stadgan (t.ex. årsrapporter, kvartalsrapporter) och ett antal pressmeddelanden. Rättsakter som riktas till en enskild tredje part ges ut på mottagarens språk. Den som vänder sig till ECB på ett av gemenskapens officiella språk kan förvänta sig ett svar på det språket.

För de flesta andra typer av kommunikation och framförallt för ECB:s inre arbete och kommunikation inom ECBS används bara ett språk – engelska. Undantag är ECB-rådets och det allmänna rådets sammanträden, där simultantolkning erbjuds på vissa språk. Att använda ett enda språk som *lingua franca* fyller behovet av snabb, effektiv och tillförlitlig kommunikation inom ECB och Eurosystemet för att formulera och genomföra den gemensamma penningpolitiken.

⁵ Språken i alfabetisk ordning: Danska, engelska, estniska, finska, franska, grekiska, italienska, lettiska, litauiska, maltesiska, nederländska, polska, portugisiska, slovakiska, slovenska, spanska, svenska, tjeckiska, tyska och ungerska.

⁶ Rådets förordning (Euratom) nr 1 om vilka språk som skall användas i Europeiska atomenergigemenskapen (*EGT 17, 6.10.1958, s. 385*).

4.5 RÄTTSLIG PRÖVNING AV EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS DOMSTOL

Som tidigare sagts har ECB omfattande befogenheter i enlighet med fördraget och ECBS-stadgan. Bland dessa befogenheter ingår lagstiftande makt och rätt att ålägga sanktioner och straffavgifter för företag om dessa inte uppfyller förordningar och beslut som fattats av ECB. ECB:s åtgärder eller underlåtenhet att handla skall, enligt artikel 35.1 i ECBS-stadgan, prövas eller tolkas av domstol på de villkor som fastställs i artiklarna 230 till 233 i EG-fördraget. Alltså kan EU-rådet, kommissionen eller en medlemsstat inleda ett förfarande inför Europeiska gemenskapernas domstol (EG-domstolen) mot ECB:s handlingar som har rättsverkan för tredje part. *”För detta ändamål skall domstolen vara behörig att pröva talan som väcks av en medlemsstat, av rådet eller av kommissionen rörande bristande behörighet, åsidosättande av väsentliga formföreskrifter, åsidosättande av detta fördrag eller av någon rättsregel som gäller dess tillämpning eller rörande maktmissbruk”* (artikel 230, andra stycket, i fördraget). Dessutom kan varje fysisk eller juridisk person, på samma villkor, väcka talan mot ett beslut som är riktat till honom eller mot ett beslut som direkt eller personligen berör honom (artikel 230, fjärde stycket).

Enligt artikel 232 i fördraget kan talan i EG-domstolen även väckas mot ECB av en gemenskapsinstitution eller en medlemsstat för åsidosättande av fördraget. Varje fysisk eller juridisk person får föra talan vid domstolen om ECB underlåtit att till personen i fråga rikta någon annan rättsakt än de föreskrivna av fördraget eller ECBS-stadgan.

Om talan är välgrundad kan domstolen förklara rättsakten ogiltig eller, om det rör sig om underlåtenhet att agera, att den strider mot fördraget. I dessa fall måste ECB vidta nödvändiga steg för att rätta sig efter domslutet. En sådan situation inträffade 2003 när domstolen ogiltigförklarade ECB:s bedrägeribekämpningsprogram och gjorde bedömningen att ECB omfattas av kommissionens bedrägeribekämpningsprogram (se avsnitt 4.6).

Domstolen inte bara granskar ECB:s rättsakter och underlåtenhet från ECB:s sida utan är även behörig att pröva talan som väcks av ECB mot en gemenskapsinstitution för att tillvarata sina rättigheter eller den senares underlåtenhet att vidta åtgärder (artikel 230 resp. 232). På samma sätt kan ECB väcka talan mot en nationell centralbank om den inte uppfyllt sina åtaganden enligt fördraget eller ECBS-stadgan (artikel 237.d i EG-fördraget).

EG-domstolen har också behörighet att döma i tvister mellan ECB och dess personal och i alla de fall där domstolen tilldelats behörighet genom en överenskommelse mellan ECB och dess avtalspartner.

4.6 GRANSKNING AV FINANSFÖRVALTNING OCH INTEGRITET

Det är i allmänhetens intresse att Eurosystemet har en sund finansiell förvaltning. ECB och de nationella centralbankerna utövar en samhällsfunktion som betalas med skattemedel. Fördraget innehåller därför flera bestämmelser som innebär att skötseln av ECB:s finanser och dess integritet utsätts för granskning.

ECB uppfyller kraven på ansvarighet genom att publicera sitt årsbokslut som en del av årsrapporten. ECB:s årsrapport, liksom alla Eurosystemets nationella centralbankers årsrapporter, granskas av oberoende externa revisorer. Artikel 27.1 i ECBS-stadgan fastslår att de externa revisorerna ska rekommenderas av ECB-rådet och godkännas av EU-rådet. De rättsliga bestämmelserna och den praxis som utvecklats av ECB anses vara i linje med IMF:s uppförandekod, Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Financial Policies, som antogs 1999, senast granskad i augusti 2000.

Förutom den externa granskningen granskas ECB:s finanser också av Europeiska revisionsrätten. Enligt artikel 27.2 i stadgan granskar revisionsrätten effektiviteten i ECB:s förvaltning och publicerar en årsrapport i Europeiska unionens officiella tidning.

Slutligen omfattas ECB, enligt EG-domstolens dom av den 10 juli 2003,⁷ av det bedrägeribekämpningsprogram som upprättats av Europeiska gemenskapen på grundval av artikel 280 i EG-fördraget.⁸ Detta program ger Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (OLAF), som är en oberoende underrättelseenhet inom kommissionen,⁹ rätten att undersöka bedrägerier och andra oegentligheter vid ECB ifall rimliga misstankar om sådana finns. I ljuset av EG-domstolens dom har ECB anpassat sina interna regler och förfaranden till det juridiska ramverk som EG-domstolen ger i sin dom, och har också vidtagit de nödvändiga åtgärderna för att garantera ett nära samarbete med OLAF för att bekämpa bedrägerier.¹⁰

⁷ Mål C-11/00 Europeiska kommissionen mot Europeiska centralbanken [2003] Rättsfallssamling 2003 s. I-07147.

⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1073/1999 av den 25 maj 1999 om utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (OLAF) (*EGT L 136, 31.5.1999, s. 1*).

⁹ Kommissionens beslut av den 28 april 1999 om inrättande av en europeisk byrå för bedrägeribekämpning (OLAF) (*EGT L 136, 31.5.1999, s. 20*).

¹⁰ Europeiska centralbankens beslut (ECB/2004/11) av den 3 juni 2004 om villkor och närmare bestämmelser för utredningar som utförs av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning av Europeiska centralbanken för att bekämpa bedrägerier, korruption och all annan olaglig verksamhet som kan skada Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen och om ändring av anställningsvillkoren för Europeiska centralbankens personal (*Europeiska unionens officiella tidning nr L 230, 30/06/2004 s. 56*).

Jean-Claude Trichet
tillsammans med G7:s
finansministrar och
centralbankschefer vid IMF:s
årsmöte i Singapore i
september 2006.

5 ECB:s DELTAGANDE I INTERNATIONELLT SAMARBETE

ECB representerar euroområdet på internationell nivå, vilket betyder att ECB representerar Europeiska unionen i internationella organisationer och forum när det gäller EMU-frågor och Eurosystemets uppgifter. Exakt hur det deltagandet ser ut beror på fördelningen av befogenheter inom gemenskapen och mellan gemenskapen och medlemsstaterna. Beroende på vad som diskuteras kan alltså ECB:s deltagande variera från att ensamt representera Europeiska gemenskapen till att ECB formulerar sina egna ståndpunkter jämsides med andra beslutsfattare på både gemenskapsnivå och nationell nivå.

5.1 BAKGRUND

När penningpolitiken och valutapolitiken överfördes till gemenskapsnivå blev det nödvändigt att låta ECB delta i penningpolitiskt och finansiellt samarbete på internationell nivå. Man var då tvungen att ta hänsyn till följande fyra faktorer.

i. Fördelningen av befogenheter inom gemenskapen

Artiklarna 111.3 och 111.4 i EG-fördraget ger EU-rådet befogenhet att besluta om hur avtal angående penningpolitik och växelkurspolitik ska förhandlas fram och slutas med länder som inte ingår i EU eller internationella organisationer. Vidare ger dessa artiklar befogenhet att i EMU-frågor besluta om gemenskapens ståndpunkt och hur gemenskapen ska representeras internationellt, under iakttagande av fördelningen av befogenheter inom gemenskapen. Hittills har bestämmelserna i artikel 111.3 endast använts för att sluta avtal mellan Europeiska gemenskapen och vissa länder utanför EU angående penningpolitiska och växelkurspolitiska frågor,¹ och de andra bestämmelserna har ännu inte använts. Gemenskapens internationella representation baseras istället på en överenskommelse från Europeiska rådets möten i Luxemburg december 1997 och i Wien december 1998. Ordförandeskapets slutsatser av Europeiska rådets möte i Luxemburg konstaterar att ECB och Ekofin-rådet ”kommer att fullgöra sina uppgifter när det gäller att företräda unionen på internationell nivå på ett effektivt sätt och med upprätthållande av den befogenhetsfördelning som föreskrivs i fördraget”.

ii. Ansvarsfördelningen inom Eurosystemet

Enligt artikel 6.1 och 12.5 i ECBS-stadgan är det upp till ECB-rådet att besluta om hur Eurosystemet ska representeras på internationell nivå. ECB får, liksom de nationella centralbankerna, delta i internationella monetära institutioner om ECB-rådet godkänner det. ECB-rådet har beslutat att de nationella centralbankerna skall fortsätta att delta i internationella organisationer och forum

¹ Detta är fallet med de fyra beslut av rådet som rör monetära förhållanden med furstendömet Monaco, republiken San Marino, furstendömet Andorra och Vatikanstaten, liksom de två beslut av rådet som rör växelkursfrågor avseende den kapverdiska escudon, CFA-francen och den komorianska francen.

beroende på i vilken utsträckning varje land deltar i sådana organ, medan ECB ska se till att Eurosystemet representeras där det behövs och är lämpligt.

iii. Fördelning av befogenheter mellan gemenskapen och länderna i euroområdet

Som diskuterats i avsnitt 1.2.2 ska de enskilda länderna i euroområdet fortsätta att vara ansvariga för all ekonomisk politik utom penningpolitiken och växelkurspolitiken. Det innebär att ECB:s, gemenskapens och de enskilda ländernas deltagande i internationellt samarbete varierar beroende på de internationella organisationernas mandat.

iv. De internationella organisationernas och forumens struktur

Överförandet av penningpolitisk suveränitet innebar unika problem för de institutionella ramarna för internationella förbindelser, eftersom de arrangemang som redan fanns inte var avpassade för en monetär union av euroområdets storlek. Befintliga internationella organisationer och forum har utformats för att främja samarbete mellan suveräna stater som har full befogenhet att bedriva sin egen ekonomiska, penningpolitiska och finansiella politik. För att de bestämmelser som styr gemenskapens och ECB:s internationella förbindelser skulle bli effektiva krävdes att man förhandlade fram anpassningar av de regler och förfaranden som internationella förbindelser bygger på. Hittills har sådana anpassningar till största delen varit pragmatiska. Det är i linje med ordförandeskapets slutsatser från Europeiska rådets möte i Wien i december 1998, där det konstateras att *”ett pragmatiskt tillvägagångssätt som kan minimera anpassningen av nuvarande regler och praxis kan ha störst framgång, naturligtvis under förutsättning att ett sådant tillvägagångssätt resulterar i att eurons roll erkänns fullt ut”*.

De pragmatiska lösningar man hittills har kommit fram till tillåter ECB att delta i internationella organisationer och forum där Eurosystemets uppgifter berörs.

- ECB är den enda institution som får representera Europeiska gemenskapens ståndpunkter när det internationella samarbetet rör den *gemensamma penningpolitiken*, eftersom den gemensamma penningpolitiken är en exklusiv behörighet för ECB:s viktigaste beslutande organ (ECB-rådet och direktionen).
- Vad gäller *eurons växelkurs* delar ECB ansvaret med EU-rådet (Ekofin) och Eurogruppen. Både ECB:s och Eurogruppens ordförande medverkar när tredje part konsulteras – till exempel på G7-nivå – och i kommunikationspolicyn.
- Beträffande *betalningssystem* får ECB på internationell nivå formulera ståndpunkter relaterade till Eurosystemets ansvar för att främja välfungerande och effektiva betalnings- och avvecklingssystem. De nationella centralbankerna i euroområdet, som medverkar i internationella organisationer och forum jämte ECB, får också uttrycka synpunkter som speglar deras ansvar för och erfarenheter från nationella betalnings- och avvecklingssystem.

- I frågor om *statistik* måste ECB enligt ECBS-stadgan samarbeta med internationella organisationer. Den här bestämmelsen, som tar hänsyn till att statistikarbete utförs globalt, låter ECB formulera ståndpunkter tillsammans med andra gemenskapsorgan (till exempel Eurostat).
- Beträffande *tillsyn av kreditinstitut* och *finansiell stabilitet* kan ECB delta i relevanta internationella möten och uttrycka sina ståndpunkter jämte de nationella myndigheter som är behöriga på detta område (till exempel nationella centralbanker och tillsynsmyndigheter).

5.2 ECB:s INTERNATIONELLA SAMARBETE

En viktig verksamhet inom ECB:s internationella samarbete är att inom multilaterala organisationer och forum utbyta information och åsikter med andra beslutsfattare. Ömsesidiga granskningar av ekonomisk utveckling och politik inom viktiga ekonomiska områden är särskilt viktigt i detta sammanhang eftersom det förbättrar ECB:s förmåga att analysera hur utvecklingen i omvärlden påverkar euroområdet. Utbyte av information och åsikter kompletteras med övervakning av oberoende organisationer som Internationella valutafonden (IMF) och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD).

ECB medverkar också i det internationella samfundets ansträngningar att komma fram till gemensamma bästa praxis och regler avsedda att göra beslutsprocessen effektivare och öppnare. Bästa praxis slås oftast fast i grundprinciper, standarder och normer som ska implementeras i varje land på frivillig basis. Att avgöra vilken som är bästa praxis uppmuntrar beslutsfattarna till öppenhet och till att försöka överträffa varandra, och på så sätt blir idén om bra offentlig förvaltning en central komponent inom internationellt samarbete.

Men ECB:s internationella samarbete inbegriper inte att dess penningpolitik eller växelkurspolitik samordnas på förhand med den politik som förs av länder utanför euroområdet. Det skulle lätt kunna bli oförenligt med dess mandat och oberoende ställning. Att i förväg försöka samordna skulle inte bara göra de speciella ansvarsområdena otydliga utan även minska deras ansvarighet.

5.3 ECB:s RELATIONER MED INTERNATIONELLA ORGANISATIONER

ECB har upprättat relationer med Internationella valutafonden (IMF) och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD). Båda dessa organisationer bevakar och bedömer regelbundet den ekonomiska och politiska utvecklingen i sina medlemsländer.

5.3.1 Internationella valutafonden (IMF)

IMF bildades 1944 inom ramen för Bretton Woods-överenskommelsen och har för närvarande 184 medlemsstater. Dess huvuduppgifter är att främja globalt monetärt samarbete, att säkerställa växelkursstabilitet, att underlätta internationell handel och att främja ekonomisk tillväxt. Dess breda mandat gör att IMF hamnar i det internationella monetära och finansiella systemets centrum.

Med tanke på hur viktig medlemsländernas ekonomiska politik är för stabiliteten i det globala ekonomiska systemet står övervakning centralt i IMF:s verksamhet. Som en del av samrådet med medlemsländerna i enlighet med artikel IV i IMF:s avtalsartiklar bevakar och bedömer IMF den ekonomiska och politiska utvecklingen i medlemsländerna, samt den politik som förs på dessa områden. Övervakningen innefattar också en utvärdering av de globala följderna av nationell politik i det allt mer integrerade ekonomiska och finansiella systemet (multilateral övervakning).

ECB:s observatörsstatus

Med tanke på IMF:s och ECB:s respektive mandat ansågs det nödvändigt att ECB representerades i IMF i de frågor som faller inom ECB:s behörighetsområde. Den 21 december 1998 beslutade IMF:s direktion att ge ECB observatörsstatus. Detta var en pragmatisk lösning med vilken man inte behövde ändra IMF:s avtalsartiklar som begränsar medlemskap till länder. Detta innebär att ECB har en stående inbjudan att delta som observatör vid alla IMF:s direktionsmöten där frågor som direkt berör ECB diskuteras. Dessa frågor är följande punkter på dagordningen:

- samråd enligt artikel IV angående politiken för euroområdet,
- samråd enligt artikel IV med enskilda länder i euroområdet,
- eurons roll i det internationella monetära systemet,
- multilateral övervakning, dvs. diskussionerna om IMF:s World Economic Outlook och Global Financial Stability som förs två gånger om året samt regelbundna diskussioner om världsekonomin och marknadsutvecklingen.

I alla dessa diskussioner lägger ECB:s observatör fram Europeiska gemenskapens ståndpunkter vad beträffar euroområdets penningpolitik. I växelkursfrågor lägger både ECB:s observatör och Eurogruppens representant fram gemenskapens ståndpunkt, vilket speglar det regelbundna meningsutbyte som sker på euroområdesnivå, till exempel vid Eurogruppens möten (se avsnitt 4.3.2).

Utöver den stående inbjudan kan ECB:s observatör även inbjudas att på ad hoc-basis delta i möten om frågor som ECB och IMF bedömer vara av ömsesidigt intresse för fullgörandet av deras respektive uppdrag. ECB:s observatör bjuds numera normalt in till diskussioner enligt artikel IV som rör EU-medlemsstater som ännu inte infört euron, eftersom ECB samordnar penningpolitiken med de nationella centralbankerna i dessa länder. ECB:s observatör deltar också i det årliga samrådet enligt artikel IV som rör USA och Japan.

ECB:s ordförande inbjuds också att som observatör delta i Internationella monetära och finansiella kommitténs (IMFC) möten. IMFC sammanträder två gånger om året samtidigt som IMF:s vår- och höstmöten för att rapportera till IMF:s styrelse om övervakningen av det internationella monetära och finansiella systemet, och för att ge råd i dessa frågor. Den ger också vägledning om IMF-direktionens policyarbete.

Artikel IV-samråd med ECB och euroområdet

Sedan euros införande har artikel IV-samrådet med euroområdets länder delats upp i två separata delar. Den ena delen av artikel IV-processen berör främst penningpolitik och växelkursfrågor i euroområdet, den andra behandlar enskilda euroländer och all ekonomisk politik utom penningpolitik och växelkursfrågor (t.ex. finanspolitik eller strukturella frågor). Denna uppdelning speglar de anpassningar av IMF:s procedurer som blev nödvändiga på grund av uppdelningen av behörigheter inom euroområdet.

En IMF-delegation besöker ECB två gånger om året för att diskutera den senaste utvecklingen och frågor som rör penningpolitik och växelkurspolitik inom euroområdet. I det sammanhanget diskuterar IMF:s representanter också med Europeiska gemenskapsorgan som har en samordnande roll för nationell politik (inom ramen för t.ex. de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken samt stabilitets- och tillväxtpakten), däribland Europeiska kommissionen, Ekonomiska och finansiella kommittén och Eurogruppen. Dessa diskussioner är främst inriktade på ekonomisk utveckling och politik inom euroområdet med betydelse för penningpolitiken och växelkursutvecklingen.

I den andra delen av artikel IV-processen, som berör ekonomisk politik i enskilda medlemsländer, besöker IMF enskilda länder för att sammanträda med nationella beslutsfattare.

Andra samarbetsområden

ECB är också engagerat i ett antal andra IMF-initiativ för att stärka den internationella finansiella arkitekturen. Detta är fallet med IMF:s uppförandekod (Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Financial Policies) som innehåller allmänna principer för transparens och ansvarighet för myndigheter inom området penningpolitik och andra centralbanksfunktioner. Uppförandekoden täcker betalningssystem och övervakning, riktlinjerna för handhavandet av valutaserver och rapporterna om uppfyllandet av standarder och koder (Reports on the Observance of Standards and Codes, ROSC). Alla dessa utgör delar av mer allmänna insatser av den internationella gemenskapen för att främja genomförandet av internationellt avtalade standarder och koder. ROSC innehåller bedömningar av hur väl länder följer standarderna för att eventuella svagheter som kan bidra till ekonomisk och finansiell sårbarhet ska kunna upptäckas.

ECB samarbetar också med IMF inom andra områden. I synnerhet deltar ECB aktivt i utvecklingen och tillämpningen av internationella statistikstandarder, t.ex. de som fastslås i IMF:s betalningsbalanshandbok (Balance of Payments Manual, femte utgåvan), som en del av Nationalräkenskapsystemet (SNA93). Samarbete

sker också inom ramen för IMF:s statistikstandard (Special Data Dissemination Standard, SDDS) som inrättades 1996 för att säkerställa att medlemsländerna förser allmänheten och IMF med punktliga, pålitliga och fullständiga uppgifter i övervaknings syfte. ECB deltar också regelbundet i IMF:s tekniska assistans.

Sedan november 2000 är ECB ”föreskriven innehavare” av särskilda dragningsrätter (SDR), och har således rätt att delta i frivilliga transaktioner med IMF:s medlemsländer och andra ”föreskrivna innehavare”. I april 2001 träffades ett särskilt arrangemang om försäljning och köp av särskilda dragningsrätter (SDR) mellan IMF och ECB. Detta arrangemang gör att IMF kan initiera transaktioner mellan ECB och övriga innehavare av SDR, vilket bidrar till att IMF:s SDR-konto kan förvaltas väl.²

5.3.2 Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)

OECD är en mellanstatlig organisation som i nuläget har 30 medlemsländer och förbindelser med 70 andra länder. Den är ett forum där dess medlemmar kan rådfråga varandra, jämföra erfarenheter och samarbeta för att uppnå högsta möjliga hållbara tillväxt och förbättra den ekonomiska och sociala levnadsstandarden, allt i linje med marknadsekonomiska principer. OECD arbetar med alla sorters offentlig politik, däribland penningpolitik och annan ekonomisk politik. ECB deltar i alla OECD:s aktiviteter som har med Eurosystemet att göra.

Medlemskap i OECD är visserligen begränsat till stater, men Europeiska gemenskapen är permanent representerad i OECD och tar del i relevantt arbete. Detta baseras på protokoll nr 1 till artikel 13 i OECD-fördraget från den 14 december 1960. Sedan 1999 har ECB parallellt med Europeiska kommissionen medverkat i alla relevanta OECD-möten och utgjort en del av Europeiska gemenskapens delegation. Både ECB och kommissionen ger uttryck för sina egna ståndpunkter inom sina respektive behörighetsområden.

ECB deltar bl a i följande av OECD:s kommittéer och arbetsgrupper:

- Kommittén för granskning av ekonomi och utveckling
- Kommittén för ekonomisk politik och i dessa kommittéers arbetsgrupper
- Finansmarknadskommittén (CMF).

Kommittén för granskning av ekonomi och utveckling (EDRC), som inrättades 1961, är ansvarig för att regelbundet granska ekonomisk politik och den ekonomiska situationen i OECD:s medlemsländer. Den publicerar ekonomiska rapporter baserade på dessa granskningar och rapporterna innehåller rekommendationer för politiken. Medlemsländerna kan välja att ta hänsyn till rekommendationerna i sina politiska beslutsprocesser. 2001 började EDRC genomföra en årlig granskning av euroområdet.

² Se ECB (2002), Årsrapport 2001, kapitel 5, avsnitt 2.

Kommittén för ekonomisk politik (EPC) fokuserar på den globala ekonomiska situationen, i synnerhet utvecklingen i de tre huvudsakliga OECD-regionerna (euroområdet, USA och Japan). Den undersöker en mängd frågor avseende såväl ekonomiska utsikter som policykrav i OECD-området och ger således OECD:s medlemmar en utförlig bedömning av situationen. EPC får stöd av ett antal arbetsgrupper.

- i. Arbetsgrupp nr 1 ägnar sig åt ekonomiska frågor och policy av mer strukturell natur (t.ex. kopplingarna mellan politik och långsiktig tillväxt, kriterierna för övervakning av offentliga utgifter och automatiska stabilisatorers roll).
- ii. Arbetsgrupp nr 3 bevakar och utvärderar viktiga makroekonomiska förändringar (t.ex. förändringar i växelkurs, obalanser i extern ställning eller budget samt systemiska finansiella risker).
- iii. Arbetsgruppen för de ekonomiska utsikterna på kort sikt (STEP) bistår EPC med att formulera ekonomiska bedömningar.

Finansmarknadskommittén, slutligen, granskar den strukturella utvecklingen av de finansiella marknaderna inom OECD.

5.4 ECB:s DELTAGANDE I INFORMELLA FORUM FÖR FINANSMINISTRAR OCH CENTRALBANKSCHEFER

5.4.1 G7:s finansministrar och centralbankschefer

Inom ramen för G7-ländernas samarbete³ möts finansministrarna och centralbankscheferna regelbundet för att diskutera viktiga internationella ekonomiska och finansiella frågor. Mötena handlar i huvudsak om ekonomisk och finansiell utveckling i respektive länder, växelkursfrågor och världsekonomin. De tar också upp frågor av gemensamt intresse som har att göra med internationell monetär och finansiell politik. Det informella åsiktsutbytet kan hjälpa deltagarna till ökad förståelse för olika frågor och kan också vara användbart i diskussionerna och beslutsprocesserna i internationella organisationer som IMF, Världsbanken eller OECD, genom att ge deras arbete vägledning eller politisk stimulans.

Fram till starten av EMU:s tredje etapp begränsades deltagandet i mötena för G7:s finansministrar och centralbankschefer till nationella myndigheter i G7-länderna. När penningpolitiken och växelkurspolitiken överfördes från nationell nivå till gemenskapsnivå anpassades ordningen inom euroområdet till att ta hänsyn till den nya fördelningen av behörigheter. Som resultat av detta deltar både ECB:s och Eurogruppens ordförande i de delar av mötena som har att göra med makroekonomisk övervakning och växelkursfrågor. De tre centralbankscheferna från euroområdets G7-länder (Frankrike, Tyskland och Italien)

³ Frankrike, Italien, Japan, Kanada, Storbritannien, Tyskland och USA är G7, och med Ryssland G8. Stats- eller regeringschefer och utrikesministrar träffas vid G8-möten och finansministrarna vid G7-möten.

deltar inte i de delarna av mötena. De deltar däremot när G7 diskuterar andra frågor, t.ex. den internationella finansiella arkitekturen och skuldavskrivningar för fattiga länder.

Vad beträffar uppgifter och ansvarsområden lägger ECB:s ordförande fram Eurosystemets syn på penningpolitiken inom Euroområdet och Eurogruppens ordförande deltar i diskussionerna om annan ekonomisk utveckling och politik inom euroområdet. Eftersom ECB och EU-rådet delar ansvaret för växelkursfrågor är de åsikter som läggs fram vid G7-mötena resultatet av tidigare diskussioner dem emellan.

5.4.2 G10:s finansministrar och centralbankschefer

Arbetet som genomförs av ministrarna och centralbankscheferna i G10⁴ är nära kopplat till IMF:s verksamhet. Det har sin bakgrund i det GAB-avtal (General Agreement to Borrow) som skapades 1962 för att komplettera IMF:s vanliga resurser. På senare år har G10 främst varit inriktat på att förebygga och hantera internationella finanskriser.

ECB:s ordförande deltar som observatör i de årliga mötena för ministrar och centralbankschefer, som hålls samtidigt som IMF:s årliga möte. Sammanträdena kompletteras vid behov av möten på ställföreträdnivå, vid vilka ECB också närvarar som observatör.

5.4.3 G20:s finansministrar och centralbankschefer

G20⁵ är ett informellt forum som skapades 1999. Detta forum består av finansministrar och centralbankschefer och har som syfte att involvera viktiga tillväxtekonomier i en dialog om internationella frågor om ekonomi- och finanspolitik. Det syftar till att underlätta ett öppet utbyte av idéer beträffande dessa frågor och främjar således samförstånd i frågor som diskuteras av beslutande organ som IMF och Världsbanken.

ECB och EU:s ordförandeland är medlemmar av G20. Båda deltar i mötena för G20:s ministrar och centralbankschefer liksom i de förberedande mötena på ställföreträdnivå. Eftersom både ECB och EU:s ordförandeland deltar är det möjligt att få ett euroområdesperspektiv på de frågor som diskuteras. Bidraget från ECB och EU:s ordförandeland till G20-diskussionerna samordnas i lämplig utsträckning i enlighet med tilldelningen av behörigheter enligt fördraget.

⁴ G10 består av Belgien, Frankrike, Italien, Japan, Kanada, Nederländerna, Storbritannien, Sverige, Tyskland och USA. Schweiz är en associerad medlem av G10.

⁵ Medlemmarna i G20 är finansministrarna och centralbankscheferna i Argentina, Australien, Brasilien, Frankrike, Indien, Indonesien, Italien, Japan, Kanada, Kina, Korea, Mexico, Ryssland, Saudiarabien, Storbritannien, Sydafrika, Tyskland, Turkiet och USA. Ytterligare en medlem är den Europeiska gemenskapen, representerad av ordföranden i EU-rådet och ECB:s ordförande. IMF:s direktör och Världsbankens ordförande samt IMF:s och Världsbankens internationella valuta- och finanskommitté och utvecklingskommitté deltar också i samtalen som medlemmar ex officio.

5.4.4 Forum för finansiell stabilitet

I februari 1999 beslöt G7:s finansministrar och centralbankschefer att inrätta ett Forum för finansiell stabilitet (FSF) med följande mål:

- i. att utvärdera svagheter i det internationella finansiella systemet,
- ii. att identifiera aktiviteter som kan främja internationell finansiell stabilitet genom utökat informationsutbyte och internationellt samarbete inom finansiell övervakning.

Ett sekretariat med säte i BIS ger FSF administrativt stöd. En ledamot av ECB:s direktion (Tommaso Padoa-Schioppa) närvarade vid FSF:s första möten som observatör och har sedan juni 2000 deltagit i mötena som ordinarie ledamot, framför allt i egenskap av ordförande i BIS Kommitté för betalnings- och avvecklingssystem (Committee on Payment and Settlement Systems).

5.4.5 Internationella regleringsbanken (BIS)

BIS upprättades 1930 och är världens äldsta internationella monetära och finansiella organisation. Ett viktigt mål för BIS är att främja samarbetet mellan centralbanker (enligt artikel 3 i BIS stadga). ECB deltar i allt BIS-samarbete, inklusive statistikarbete. Sedan 2000 är ECB också delägare i BIS med röst- och representationsrätt vid dess årsmöte.

ECB:s ordförande deltar⁶ i centralbankschefsmöten inom ramen för G10/BIS, vilka vanligtvis hålls på BIS huvudkontor i Basel varannan månad. Inom detta forum diskuterar centralbankscheferna viktiga internationella ekonomiska, monetära och finansiella frågor (t.ex. ekonomiska trender i både industriländer och tillväxtekonomier, möjliga hot mot den globala finansiella stabiliteten och långsiktig monetär och finansiell utveckling). Mötena öppnas i allt högre grad för centralbankerna i tillväxtekonomier som är systemiskt viktiga.

Centralbankscheferna i G10-länderna har upprättat ett antal permanenta kommittéer och ad hoc arbetsgrupper. Följande fyra permanenta kommittéer är av särskild betydelse för ECB:

- i. ECB har observatörsstatus vid de möten som Baselkommittén för banktillsyn (BCBS)⁷ håller. BCBS, som är ett permanent samarbetsforum för G10-länderna, är internationellt erkänt för att sätta standarder för bankreglering, tillsyn och bästa praxis. Med tanke på hur viktigt kommitténs arbete är för ECB:s och Eurosystemets verksamhet avseende tillsyn av finansinstitut och finansiell stabilitet deltar ECB också i några av BCBS undergrupper (t.ex. Electronic Banking Group, Capital Group, Research Task Force och Risk Management Group).

⁶ Sedan november 2003 har ECB:s ordförande lett G10:s möten.

⁷ Basel Committee on Banking Supervision

- ii. Kommittén för betalnings- och avvecklingssystem (CPSS)⁸ har haft en medlem av ECB:s direktion som ordförande sedan juni 2000 (Tommaso Padoa-Schioppa). CPSS är ledande inom försöken att främja effektiva och stabila betalnings- och avvecklingssystem.
- iii. ECB är också medlem i kommittén för globala finansiella system (CGFS)⁹. CGFS verksamhet avser att identifiera och bedöma möjliga källor till påfrestningar i den globala finansiella miljön, att främja förståelsen för de finansiella marknaderna och att arbeta för att de ska vara effektiva och stabila.
- iv. Till slut är ECB medlem i marknadskommittén, som samlar centralbanksrepresentanter på hög nivå för att regelbundet granska utvecklingen på den finansiella marknaden, med särskilt fokus på valutamarknader.

⁸ Committee on Payment and Settlement Systems

⁹ Committee on the Global Financial System

Eurotower, ECB:s
huvudkontor i
Frankfurt am Main.

6 ECB:s ORGANISATIONSFORM

ECB har i egenskap av centralbank drag av både den offentliga och privata sektorn. Dess rättsliga grund och uppdrag gör den till en offentlig myndighet, samtidigt som dess politik till största delen genomförs med finansiella transaktioner, och dess organisation och arbetsmetoder liknar de i privata affärsbanker. ECB är därför en offentlig myndighet med vissa likheter med företag.

6.1 VERKSAMHETSMÅL

I augusti 2003 antog direktionen ECB:s verksamhetsmål som speglar dess syfte och ställning inom Eurosystemet.

”Europeiska centralbanken och de nationella centralbankerna utgör tillsammans Eurosystemet, euroområdet centralbankssystem. Det huvudsakliga målet för Eurosystemet är att upprätthålla prisstabilitet, att skydda eurons värde.

Europeiska centralbanken har åtagit sig att utföra alla ålagda centralbanksuppgifter på ett effektivt sätt. I det arbetet eftersträvas högsta möjliga integritet, kompetens, tydlighet och transparens.”

Den första delen av verksamhetsmålet framhåller ECB:s viktiga förhållande till euroområdet nationella centralbanker och Eurosystemets huvudmål. Den andra delen understryker ECB:s åtagande att effektivt utföra sina uppgifter och de värderingar som personalen och ledningen på ECB anser särskilt viktiga för att kunna fullgöra sina uppdrag. Värderingarna avseende integritet, kompetens, effektivitet, och öppenhet var de viktigaste i en enkät bland ECB:s personal, och resultaten av enkäten spelade stor roll för hur verksamhetsmålet formulerades.

De här värderingarna återspeglas i det sätt på vilket ECB:s interna struktur och arbetsgång är organiserade. Dessa är inte statiska utan utvecklas hela tiden i syfte komma fram till de bästa tillvägagångssätten. Inledningsvis hade ECB som prioriteringar att upprätta bankens funktioner och att införa euron. Dessa mål har nu framgångsrikt uppnåtts och ECB inriktar sig alltmer på att stärka den interna organisationen och sin personalpolitik.

6.2 ORGANISATIONSSTYRNING

Termen ”organisationsstyrning” kan ha en mängd olika konnotationer och definitioner. I ECB-sammanhang innebär detta

- reglerna och procedurerna för att ta beslut om ECB:s inre angelägenheter,
- arrangemangen för att övervaka efterlevnaden av dessa beslut och gällande lagstiftning.

Eftersom ECB är en oberoende organisation är organisationsstyrningen i första hand en uppgift för dess beslutande organ, i synnerhet ECB-rådet och direktionen. Både intern och extern kontroll sker dessutom på flera nivåer.

6.2.1 ECB-rådets och direktionens roll i organisationsstyrningen

Som högsta beslutande organ för ECB:s administration och funktion antar ECB-rådet ECB:s arbetsordning och är framför allt ansvarig för dess finanser. På förslag från direktionen antar ECB-rådet ECB:s årliga budget och fattar alla beslut rörande anslag av finansiella resurser till ECB och vinstdisposition av årets finansiella resultat. Det bestämmer också anställningsvillkoren för både direktionsmedlemmarna (se avsnitt 2.5.1) och ECB:s personal.

Direktionen har organisatoriska och ledande funktioner, i enlighet med den i stadgan fastlagda uppgiften att sköta ECB:s löpande verksamhet. Efter att ha rådgjort med rådet fattar direktionen beslut om ECB:s interna struktur, dvs. hur många funktionella enheter som skall finnas, vad de ska heta och deras ansvarsområden. De huvudsakliga enheterna, eller ”verksamhetsområdena”, ställs under direktionens direkta kontroll. Direktionen beslutar sedan om ledamöternas individuella ansvarsområden med hänsyn till deras verksamhetsområden och informerar både ECB-rådet och allmänna rådet. Sådana beslut fattas i alla direktionsledamöters närvaro och kan inte tas utan ordförandens röst.¹

Direktionen ansvarar också för personalfrågor och antar personalföreskrifter (för att verkställa de anställningsvillkor som ECB-rådet beslutat om) och tar alla nödvändiga beslut avseende urval, tillsättning och befordran av ECB:s personal.

6.2.2 Extern och intern kontroll

Som nämnts i avsnitt 4.6 granskas ECB:s finanser och dess finansiella integritet av utomstående oavhängiga revisorer, nämligen Revisionsrätten och Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (OLAF). Denna yttre kontroll kompletteras med flera interna system och förfaranden för kontroll som beskrivs nedan.

Budgetkommittén

Budgetkommittén, som inrättades av ECB-rådet enligt artikel 15 i ECB:s arbetsordning, bistår ECB-rådet i frågor som rör ECB:s budget. Den består av representanter från Eurosystemets centralbanker, och en av dem är ordförande. Kommittén undersöker särskilt förslagen till ECB:s årliga budget och lämnar ett yttrande till ECB-rådet innan det antar budgeten. Kommittén ger på samma sätt sin syn på hur den årliga budgeten genomförts.

Intern kontrollstruktur

Den interna kontrollstrukturen är funktionellt uppbyggd och varje verksamhetsområde är ansvarigt för sin interna kontroll och effektivitet.

¹ Artikel 10.2 i ECB:s arbetsordning.

Verksamhetsområdena fastställer och tillämpar en rad verksamhetsinriktade kontroller inom sina respektive ansvarsområden. ECB:s direktorat för planering och kontroll och avdelningen för riskhantering ger råd till direktionen om kontroll i frågor som gäller hela banken.

Internrevision

Direktoratet för internrevision rapporterar direkt till direktionen. Dess uppgifter definieras i ECB:s revisionsstadga, som utarbetades av direktionen och baserats på internationella standarder, särskilt standarder från Institute of Internal Auditors.

Uppförandekoden och regler för att förhindra insiderhandel

En av ECB:s viktigaste värderingar är hög integritet. Därför har ECB upprättat regler och förfaranden för att visa att detta är ett viktigt mål.

Uppförandekoden för ECB-rådets medlemmar, vilken antogs i maj 2002² speglar deras ansvar att slå vakt om Eurosystemets integritet och anseende samt att upprätthålla effektivitet i Eurosystemets transaktioner. En rådgivare som tillsatts av ECB-rådet ger vägledning om vissa yrkesetiska aspekter.

Dessutom ger Europeiska centralbankens uppförandekod³ vägledning och fastställer riktmärken för ECB:s anställda och direktionsledamöter, som alla förväntas uppfylla höga yrkesetiska krav i utövandet av sina uppdrag.

Regler mot insiderhandel⁴ har utarbetats för att förhindra missbruk av känslig marknadsinformation. Enligt dessa regler är ECB:s personal och ledamöterna av direktionen förbjudna att dra fördel, direkt eller indirekt, av insiderinformation när de gör privata finansiella affärer på egen risk och för egen räkning, eller för en tredje parts räkning på dennes risk.

En av direktionen tillsatt rådgivare i etiska frågor ger vägledning om yrkesmässigt uppträdande och ser till att reglerna om insiderhandel tolkas konsekvent.

Ombud för skydd av personuppgifter

I enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning⁵ har direktionen tillsatt ett ombud för skydd av personuppgifter. Denna person började sitt arbete den 1 januari 2002. Ombudet är en garanti för att personuppgifter som samlats in eller bearbetats av ECB hålls konfidentiella.

Regler för upphandling

Vid upphandling av varor och tjänster ska ECB ta vederbörlig hänsyn till principerna om offentlighet, öppenhet, lika tillgång, lika behandling och effektiv

² EGT C 123, 23.5.2002, s. 9.

³ EGT C 76, 8.3.2001, s. 12.

⁴ EGT C 236, 22.8.2001, s. 13.

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 45/2001 av den 18 december 2000 om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter (EGT L 8, 12.1.2001, s.1).

förvaltning. ECB:s regler för upphandling är i linje med principerna i gemenskapens direktiv för offentlig upphandling. De slår fast att undantag bara får göras i brådskande ärenden av säkerhets- eller sekretessskäl, då det bara finns en enda leverantör, för de nationella centralbankernas leveranser till ECB, eller för att säkerställa kontinuitet i fråga om leverantörer.

6.2.3 Tillgång till ECB:s arkiv

Allmänhetens tillgång till ECB:s arkiv styrs av bestämmelserna i ECB:s beslut av den 4 mars 2004.⁶ Det beslutet ger allmänheten rätt att få tillgång till ECB-handlingar enligt resolutionerna från Europeiska rådets möten i Birmingham (1992) och Köpenhamn (1993), för att föra gemenskapen närmare medborgarna och för att tillgodose medborgarnas rättmätiga intresse av att följa organisationen och arbetet hos institutioner som finansieras med allmänna medel.

Termen ”handling” åsyftar allt, oavsett medium, som utarbetats eller förvaras av ECB och som har med dess politik, verksamhet eller beslut att göra. Allmänheten har alltså tillgång även till EMI:s och Centralbankschefskommitténs handlingar som finns i ECB:s arkiv.

Tillgång till en handling ges inte om offentliggörandet inte är i allmänhetens intresse vad beträffar sekretessen kring ECB:s beslutande organs sammanträden. Dessa och liknande handlingar hålls hemliga under maximalt trettio år. Anledningarna att hålla sådana handlingar hemliga (se avsnitt 4.2.2) har företräde framför allmänhetens intresse. Att hålla dessa handlingar hemliga skadar emellertid inte allmänhetens intresse eftersom ECB informerar allmänheten om resultatet av de beslutande organens sammanträden.

Ansökningar om tillgång till ECB-handlingar ska riktas till ECB:s generaldirektorat för sekretariat och språktjänster, som sköter ECB:s arkiv. Ett avslag kan hänvisas till direktionen. Om ECB avslår en ansökan kan ärendet hänvisas till Europeiska ombudsmannen och domstolen i enlighet med artiklarna 195 och 230 i EG-fördraget.

6.3 ORGANISATIONSSTRUKTUR

ECB är för närvarande indelat i 17 verksamhetsområden (se diagram 3). Den platta organisationsstrukturen återspeglar både bredden på ECB:s verksamhet och önskan att undvika en alltför djup hierarki. Varje verksamhetsområde leds av en chefstjänsteman (generaldirektör eller direktör) som rapporterar till en medlem av direktionen. Flera verksamhetsområdeschefer är också ordförande i ECB:s-kommittéer inom sina respektive behörighetsområden (se avsnitt 2.5.2).

Ett flertal interna ECB-kommittéer har skapats för att underlätta verksamhet som spänner över flera avdelningar. Direktionen skapade också 2003 en

⁶ Europeiska centralbankens beslut ECB/2004/3 av den 4 mars 2004 om allmänhetens tillgång till Europeiska centralbankens handlingar (EUT L 80, 18.3.2004, s. 42).

ledningskommitté som ger råd och stöd till direktionen i frågor som rör ledningen av ECB, den strategiska planeringen och den årliga budgetprocessen. Ledningskommittén leds av en medlem av direktionen och består av chefstjänstemän.

6.4 PERSONAL OCH PERSONALPOLITIK

ECB beslutar på egen hand om sin personalpolitik. Denna självbestämmanderätt är en del av ECB:s oberoende, som garanteras av artikel 108 i EG-fördraget och förklaras närmare i artikel 36 i ECBS-stadgan.

6.4.1 Personal

ECB anställer personal från alla EU:s medlemsstater (inbegripet anslutningsländerna). I slutet av 2005 uppgick antalet personer med tillsvidareanställning eller visstidsanställning om minst tolv månader vid ECB till 1 360. Dessutom erbjuder ECB korttidskontrakt på mindre än ett år för att tillfälligt ersätta personal och för att anställa experter från centralbanker i Eurosystemet på korttidskontrakt i linje med programmet för personalutbyte inom Eurosystemet. Till största delen är ECB:s personal högt kvalificerad och arbetar med analys och forskning samt ledning. Som Eurosystemets ledare och kärna har ECB skapat en mängd arbeten som kräver ledningsförmåga och analytisk skicklighet. De flesta av de anställda har studerat ekonomi på grundutbildnings- eller forskarnivå.

Personalen väljs, tillsätts och befordras utifrån sina yrkesmässiga kvalifikationer, med vederbörlig hänsyn till offentlighet, öppenhet, jämlikhet och lika behandling. Reglerna för rekrytering som antagits av direktionen⁷ följer dessa principer, och slår fast en urvalsprocess som syftar till att finna högt kvalificerad och kunnig personal med högsta integritet. Dessa principer skall respekteras och

⁷ ECB (2004), Administrativt cirkulär 05/2004 av den 18 maj 2004.

samtidigt är urvalsprocessen inriktad på att garanteras bredast möjliga geografiska bas från medlemsländerna i Europeiska unionen utan hänsyn till ras eller etniskt ursprung, religion eller åsikter, sexuell läggning eller handikapp. ECB tillämpar inte kvoter per nationalitet. ECB har istället som policy att annonsera inom hela EU för att garantera lika villkor för alla EU-medborgare.

ECB-rådet fastställer anställningsvillkoren för sin personal vilka ges konkret uttryck i personalreglerna, som antas av direktionen. De utgör en väsentlig del av de enskilda anställningskontrakten mellan ECB och dess personal.

Personalens löner och allmänna förmåner är jämförbara med motsvarande löneplaner vid andra europeiska institutioner och internationella organisationer i Europa. ECB har infört program för personal som anställts från andra länder i EU för att hjälpa dem och deras familjer att flytta till Frankfurt. ECB erbjuder sin personal barnomsorg och internationella skolfaciliteter. Sedan september 2002 kan barn till ECB:s personal gå i Europeiska skolan som ligger i nordvästra Frankfurt.⁸

Gemenskapsskatt utgår på lönerna till ECB:s personal och på arvoden till ledamöterna i direktionen. Dessa skattemedel går till Europeiska gemenskapens budget.

ECB:s personalpolitik har mer och mer inriktats på att förverkliga de sex ledord som identifierats i ECB:s verksamhetsmål. Förutom att främja rörlighet är denna strategi inriktad på att främja utvecklingen på chefsnivå inom ECB samt på personalens kontinuerliga förvärv och utveckling av kunskap och kompetenser. Mot bakgrund av att personalen är multinationell har ECB integrerat åtgärder för att främja mångfalden i sin dagliga verksamhet. Åtgärder för att främja mångfalden syftar till att utnyttja skillnader hos de anställda för att skapa en produktiv arbetsmiljö där alla medarbetare respekteras och där kompetenserna fullt ut tas tillvara och uppställda verksamhetsmål uppnås.

ECB-personalens rättigheter skyddas av Europeiska gemenskapens rättssystem. Europeiska gemenskapernas domstol har behörighet att avgöra alla tvister mellan ECB och dess anställda. Personalen har rätt att vidta strejkåtgärder.

En oberoende rådgivare för sociala frågor ger råd till personalen i arbetsrelaterade frågor och medlar vid konflikter på arbetsplatsen. Denna person har tystnadsplikt. ECB har dessutom anlitat en oberoende rådgivare som skall ge råd i frågor som gäller lika möjligheter i dess bredaste bemärkelse, exempelvis med avseende på kön, nationalitet och ålder.

⁸ De europeiska skolorna är en gemensam organisation mellan EU:s medlemsstater och Europeiska kommissionen och har främst inrättats till förmån för personalen vid gemenskapens institutioner och organ.

6.4.2 Personalrepresentation vid ECB

I ECB:s anställningsvillkor anges att personalrepresentationen skall organiseras i form av en personalkommitté. Denna kommitté bevakar all personals allmänna intressen i frågor angående anställningskontrakt, personalregler och vederlag, sysselsättnings-, arbets-, hälso- och säkerhetsförhållanden vid ECB samt socialförsäkring och pensionssystem. Medlemmarna väljs genom sluten omröstning bland all personal.

I enlighet med anställningsvillkoren har ECB:s personalkommitté full samrådsrätt i sådana frågor, en rätt som ECB nogga respekterar. ECB har dessutom givit personalkommittén alla de faciliteter som krävs för att kunna utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. Dess medlemmar får till exempel delvis dispens från arbetet motsvarande 2,3 heltidsanställningar. Dessutom betalar ECB för sekreterar- och logistikstöd och juridisk rådgivning.

En del av ECB:s personal är medlemmar i ECB:s personalorganisation Union of the Staff of the ECB (USE). ECB engagerar även USE i sociala frågor och frågor som rör arbetsförhållanden. År 2002 ogiltigförklarade förstainstansrätten dock en begäran från USE och ett externt fackförbund, International and European Public Services Organisation (IPSO), om att bli erkända som partner vid förhandlingar om kollektivavtal. IPSO:s överklagande till EU-domstolen drogs senare tillbaka.

6.4.3 Social dialog avseende ECBS

ECB inledde 1999 en frivillig social dialog med de europeiska fackförbund som representerade anställda vid centralbanker i ECBS:

- UNI-Europe (f.d. Eurofiet),
- Standing Committee of the Unions of central bank staff (SCUCB),
- European Public Sector Union (EPSU).

Den sociala dialogen inrättades på begäran av de europeiska fackförbunden och omfattar personalrepresentanter från var och en av centralbankerna i ECBS. Den tar upp flera olika aspekter av beslut (t.ex. innehåll, motivering, tidsfrister) som har ett större inflytande på anställningens nivå och kvalitet vid de nationella centralbankerna. Den ser till att personalrepresentanter från alla nationella centralbanker i EU och ECB kan uttrycka sina åsikter innan ECB:s beslutande organ tar ett beslut.

Den sociala dialogen strider inte mot lokala personalförhållanden vid ECB och de nationella centralbankerna. Detta fastställdes uttryckligen i ett dokument som undertecknades av berörda parter i december 1999. Sådana förhållanden är uteslutande en fråga för ECB och de enskilda nationella centralbankerna och hanteras på lokal nivå.

6.5 SÄTE OCH LOKALER

Genom överenskommelse mellan stats- eller regeringscheferna i EU:s medlemsstater den 29 oktober 1993 fick ECB sitt säte i Frankfurt am Main.⁹ Ett huvudkontorsavtal med Förbundsrepubliken Tyskland undertecknades den 18 september 1998 och trädde i kraft den 4 mars 1999. I det behandlas praktiska och tekniska aspekter av tillämpningen av protokollet om Europeiska gemenskapernas privilegier och immunitet.

ECB har för närvarande sina lokaler i tre hyrda byggnader i Frankfurts centrum men har beslutat låta bygga sina egna lokaler. I mars 2002 köpte ECB en byggtomt i östra delen av Frankfurt. På den tomten står för närvarande Frankfurts Grossmarkthalle (grosshandlarmarknaden), en minnesmärkt byggnad som kommer att integreras i utformningen av de nya lokalerna.

I november 2002 utlyste ECB en internationell stadsplane- och arkitekttävling för sina nya lokaler.¹⁰ ECB fick in ansökningar från över 300 arkitekter i 31 länder i fem världsdelar. En förvalskommitté, bestående av fem experter från ECB och fem arkitekter, valde ut 80 kandidater: 70 etablerade och tio lovande unga arkitekter.

En internationell jury under ordförandeskap av ECB:s vice ordförande Lucas D. Papademos och bestående av 12 medlemmar (tre medlemmar från ECB, tre medlemmar från de nationella centralbankerna, fem internationellt erkända arkitekter och en representant för staden Frankfurt) tog fram tre vinnande förslag i februari 2004.¹¹ Valet skedde utifrån på förhand fastställda kriterier såsom kvaliteten på arkitektförslaget, konceptets originalitet, inspiration och innovation samt dess integrering i omgivningen.

Alla tre vinnare inbjöds sedan att delta i projektets bearbetningsfas, i vilken arkitektbyråerna skulle bearbeta sina förslag med beaktande av särskilda rekommendationer och krav från juryn, ECB och staden Frankfurt. I januari 2005, i slutet av bearbetningsfasen, valde ECB-rådet det omarbetade förslaget från COOP HIMMELB(L)AU, den arkitektfirma som hade vunnit den internationella stadsplanerings- och arkitekttävlingen. Efter optimeringsfasen för projektet för ECB:s nya huvudkontor startade planeringsfasen i mars 2006. Arbetet kommer att påbörjas i slutet av 2007 och byggnaden beräknas stå klar i slutet av 2011.

⁹ Beslut fattat genom gemensam överenskommelse mellan företrädarna för medlemsstaternas regeringar på stats- eller regeringschefsnivå om lokaliseringen av vissa av Europeiska gemenskapernas organ och avdelningar samt av Europol (EGT C 323, 30.11.1993, s. 1).

¹⁰ Se ECB:s pressmeddelande, 26 november 2002.

¹¹ Se ECB:s pressmeddelande, 13 februari 2004.

Modell av ECB:s framtida huvudkontor

BILAGA I

UTDRAG UR FÖRDRAGET OM UPPRÄTTANDET AV EUROPEISKA GEMENSKAPEN

FÖRSTA DELEN

PRINCIPER

Artikel 2

Gemenskapen skall ha till uppgift att genom att upprätta en gemensam marknad och en ekonomisk och monetär union och genom att fullfölja den gemensamma politik eller verksamhet som avses i artiklarna 3 och 4 främja en harmonisk, väl avvägd och hållbar utveckling av näringslivet inom gemenskapen som helhet, en hög nivå i fråga om sysselsättning och socialt skydd, jämställdhet mellan kvinnor och män, en hållbar och icke-inflatorisk tillväxt, en hög grad av konkurrenskraft och ekonomisk konvergens, en hög nivå i fråga om miljöskydd och förbättring av miljös kvaliteten, en höjning av levnadsstandarden och livskvaliteten samt ekonomisk och social sammanhållning och solidaritet mellan medlemsstaterna.

Artikel 3

1. För att uppnå de mål som anges i artikel 2 skall gemenskapens verksamhet på de villkor och i den takt som anges i detta fördrag innefatta
  - a) förbud mot tullar och kvantitativa restriktioner mellan medlemsstaterna vid import och export av varor samt förbud mot alla övriga åtgärder med motsvarande verkan,
  - b) en gemensam handelspolitik,
  - c) en inre marknad som kännetecknas av att hindren för fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital avskaffas mellan medlemsstaterna,
  - d) åtgärder som avser personers inresa och rörlighet enligt avdelning IV,
  - e) en gemensam politik på jordbruks- och fiskeområdet,
  - f) en gemensam politik på transportområdet,
  - g) en ordning som säkerställer att konkurrensen inom den inre marknaden inte snedvrids,
  - h) tillnärmning av medlemsstaternas nationella lagstiftning i den utsträckning den gemensamma marknadens funktion kräver det,

- i) främjande av samordningen av medlemsstaternas sysselsättningspolitik i syfte att göra denna mer effektiv genom att utveckla en samordnad sysselsättningsstrategi,
- j) en politik på det sociala området som innefattar en europeisk socialfond,
- k) stärkande av den ekonomiska och sociala sammanhållningen,
- l) en miljöpolitik,
- m) stärkande av gemenskapsindustrins konkurrenskraft,
- n) främjande av forskning och teknisk utveckling,
- o) stimulans till att upprätta och utveckla transeuropeiska nät,
- p) bidrag till att uppnå en hög hälsoskyddsnivå,
- q) bidrag till god utbildning samt till kulturens utveckling i medlemsstaterna,
- r) en politik på området för utvecklingssamarbete,
- s) associering av utomeuropeiska länder och territorier i syfte att öka handeln och att gemensamt främja den ekonomiska och sociala utvecklingen,
- t) bidrag till att stärka konsumentskyddet,
- u) åtgärder på områdena energi, räddningstjänst och turism.

2. I all verksamhet som avses i denna artikel skall gemenskapen syfta till att undanröja bristande jämställdhet mellan kvinnor och män och att främja jämställdhet mellan dem.

Artikel 4

1. För att de mål som anges i artikel 2 skall uppnås skall medlemsstaternas och gemenskapens verksamhet, på de villkor och enligt den tidsplan som anges i detta fördrag, innefatta förändring av en ekonomisk politik som baseras på en nära samordning av medlemsstaternas ekonomiska politik, på den inre marknaden och på fastställda gemensamma mål och som bedrivs enligt principen om en öppen marknadsekonomi med fri konkurrens.

2. Parallellt härmed och i enlighet med detta fördrag samt den tidsplan och de förfaranden som anges i fördraget skall denna verksamhet omfatta en oåterkallelig låsning av växelkurserna som skall leda till att en gemensam valuta, ecun, införs och till att en gemensam penning- och valutapolitik fastställs och bedrivs; denna politik skall ha som huvudmål att upprätthålla prisstabilitet och att, utan att detta mål åsidosätts, understödja den allmänna ekonomiska politik som bedrivs inom gemenskapen, i överensstämmelse med principen om en öppen marknadsekonomi med fri konkurrens.

3. Denna verksamhet från medlemsstaternas och gemenskapens sida förutsätter att följande vägledande principer iakttas: Stabila priser, sunda offentliga finanser och monetära förhållanden samt en stabil betalningsbalans.

Artikel 8

Ett europeiskt centralbankssystem (härefter kallat "ECBS") och en europeisk centralbank (härefter kallad "ECB") skall upprättas enligt det förfarande som anges i detta fördrag; de skall handla inom ramen för de befogenheter som de har tilldelats genom detta fördrag och den stadga för ECBS och ECB (härefter kallad "ECBS-stadgan"), som är fogad till fördraget.

TREDJE DELEN

GEMENSKAPENS POLITIK

Avdelning VII

Ekonomisk och monetär politik

KAPITEL I

EKONOMISK POLITIK

Artikel 98

Medlemsstaterna skall föra sin ekonomiska politik så att de bidrar till att förverkliga gemenskapens mål, såsom dessa definieras i artikel 2 och inom ramen för de allmänna riktlinjer som avses i artikel 99.2. Medlemsstaterna och gemenskapen skall handla i överensstämmelse med principen om en öppen marknadsekonomi med fri konkurrens som främjar en effektiv resursfördelning, och i enlighet med principerna i artikel 4.

Artikel 99

1. Medlemsstaterna skall betrakta den ekonomiska politiken som en fråga av gemensamt intresse och samordna denna politik inom rådet i enlighet med bestämmelserna i artikel 98.

2. Rådet skall med kvalificerad majoritet på rekommendation av kommissionen utarbeta ett utkast till allmänna riktlinjer för medlemsstaternas och gemenskapens ekonomiska politik och rapportera sina resultat till Europeiska rådet.

Europeiska rådet skall på grundval av rådets rapport diskutera en slutsats angående de allmänna riktlinjerna för medlemsstaternas och gemenskapens ekonomiska politik.

På grundval av denna slutsats skall rådet med kvalificerad majoritet anta en rekommendation som anger dessa allmänna riktlinjer. Rådet skall underrätta Europaparlamentet om sin rekommendation.

3. För att säkerställa en fastare samordning av den ekonomiska politiken och en varaktig konvergens mellan medlemsstaternas ekonomiska utfall skall rådet på grundval av rapporter från kommissionen övervaka den ekonomiska utvecklingen i varje medlemsstat och inom gemenskapen samt den ekonomiska politikens överensstämmelse med de allmänna riktlinjer som avses i punkt 2, och regelbundet göra en samlad bedömning.

För denna multilaterala övervakning skall medlemsstaterna lämna uppgifter till kommissionen om viktiga åtgärder som de har vidtagit inom ramen för sin ekonomiska politik och andra upplysningar som de anser nödvändiga.

4. Visar det sig inom ramen för förfarandet enligt punkt 3 att en medlemsstats ekonomiska politik inte är förenlig med de allmänna riktlinjer som avses i punkt 2 eller att det finns risk för att denna politik kan äventyra den ekonomiska och monetära unionens funktion, kan rådet med kvalificerad majoritet på rekommendation av kommissionen lämna den berörda medlemsstaten de rekommendationer som behövs. Rådet kan med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen besluta att offentliggöra sina rekommendationer.

Rådets ordförande och kommissionen skall rapportera till Europaparlamentet om resultaten av den multilaterala övervakningen. Rådets ordförande kan anmodas att framträda inför den behöriga kommittén hos Europaparlamentet, om rådet har offentliggjort sina rekommendationer.

5. Rådet kan enligt förfarandet i artikel 252 anta närmare föreskrifter om det multilaterala övervakningsförfarande som avses i punkterna 3 och 4 i denna artikel.

Artikel 100

1. Utan att det påverkar tillämpningen av andra förfaranden som föreskrivs i detta fördrag kan rådet enhälligt på förslag av kommissionen besluta om lämpliga åtgärder med hänsyn till det ekonomiska läget, särskilt om det uppstår allvarliga försörjningsproblem i fråga om vissa varor.

2. Om en medlemsstat har svårigheter eller allvarligt hotas av stora svårigheter till följd av osedvanliga händelser utanför dess kontroll, kan rådet med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen på vissa villkor bevilja den berörda medlemsstaten ekonomiskt bistånd från gemenskapen. Rådets ordförande skall underrätta Europaparlamentet om beslutet.

Artikel 101

1. Det är förbjudet för ECB och medlemsstaternas centralbanker (härefter kallade "nationella centralbanker") att ge gemenskapsinstitutioner eller gemenskapsorgan, centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i medlemsstaterna rätt att övertrassera sina konton eller att ge dem andra former av krediter; detsamma gäller ECB:s och de nationella centralbankernas förvärv av skuldförbindelser direkt från dem.

2. Bestämmelserna i punkt 1 skall inte gälla offentligt ägda kreditinstitut; dessa skall behandlas av de nationella centralbankerna och ECB på samma sätt som privata kreditinstitut vad gäller tillförseln av centralbanksreserver.

Artikel 102

1. Varje åtgärd som ger gemenskapsinstitutioner eller gemenskapsorgan, centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i medlemsstaterna en positiv särbehandling hos finansinstitut är förbjuden i den mån åtgärden inte är baserad på tillsynsmässiga hänsyn.

2. Rådet skall före den 1 januari 1994 enligt förfarandet i artikel 252 fastställa definitioner för tillämpningen av det förbud som avses i punkt 1.

Artikel 103

1. Gemenskapen skall inte ansvara för eller åta sig förpliktelser som har ingåtts av centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i en medlemsstat, dock utan att detta påverkar ömsesidiga finansiella garantier för det gemensamma genomförandet av ett visst projekt. En medlemsstat skall inte ansvara för att åta sig förpliktelser som har ingåtts av centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga organ eller offentliga företag i en annan medlemsstat, dock utan att detta påverkar ömsesidiga finansiella garantier för det gemensamma genomförandet av ett visst projekt.

2. Om det behövs, kan rådet enligt förfarandet i artikel 252 fastställa definitioner för tillämpningen av de förbud som avses i artikel 101 och i denna artikel.

Artikel 104

1. Medlemsstaterna skall undvika alltför stora underskott i den offentliga sektorns finanser.

2. Kommissionen skall övervaka utvecklingen av budgetsituationen och den offentliga sektorns skuldsättning i medlemsstaterna i syfte att upptäcka allvarliga fel. Den skall särskilt undersöka om budgetdisciplin iakttas på grundval av följande två kriterier:

a) Huruvida andelen av det förväntade eller faktiska underskottet i den offentliga sektorns finanser i procent av bruttonationalprodukten överstiger ett visst referensvärde, såvida inte

– detta procenttal har minskat väsentligt och kontinuerligt och nått en nivå som ligger nära referensvärdet, eller

– referensvärdet endast undantagsvis och övergående överskrids och procenttalet fortfarande ligger nära referensvärdet.

b) Huruvida skuldsättningen i den offentliga sektorn i procent av bruttonationalprodukten överstiger ett visst referensvärde såvida inte detta

procenttal minskar i tillräcklig utsträckning och närmar sig referensvärdet i tillfredsställande takt.

Referensvärdena anges i det protokoll om förfarandet vid alltför stora underskott som är en bilaga till detta fördrag.

3. Om en medlemsstat inte uppfyller de krav som gäller enligt det ena av eller båda dessa kriterier, skall kommissionen utarbeta en rapport. I sin rapport skall kommissionen även beakta huruvida den offentliga sektorns underskott överstiger utgifterna för de offentliga investeringarna samt alla övriga faktorer av betydelse, inbegripet medlemsstatens ekonomiska och budgetmässiga läge på medellång sikt. Kommissionen kan också utarbeta en rapport även om kraven är uppfyllda enligt kriterierna, om den anser att det föreligger risk för ett alltför stort underskott i en medlemsstat.

4. Den kommitté som upprättas enligt artikel 114 skall yttra sig över kommissionens rapport.

5. Om kommissionen anser att det föreligger eller kan uppstå ett alltför stort underskott i en medlemsstat skall kommissionen avge ett yttrande till rådet.

6. Rådet skall med kvalificerad majoritet, på rekommendation av kommissionen och med beaktande av eventuella synpunkter från den berörda medlemsstaten, efter en allsidig bedömning avgöra om ett alltför stort underskott föreligger.

7. Om det enligt punkt 6 slås fast att ett alltför stort underskott föreligger, skall rådet ge rekommendationer till den berörda medlemsstaten i syfte att få denna situation att upphöra inom en viss tid. Om inte annat följer av bestämmelsen i punkt 8 skall sådana rekommendationer inte offentliggöras.

8. Om rådet finner att dess rekommendationer inte har medfört några effektiva åtgärder inom den fastställda tiden, får rådet offentliggöra rekommendationerna.

9. Om en medlemsstat även i fortsättningen underlåter att efterkomma rådets rekommendationer, kan rådet besluta att förelägga medlemsstaten att inom en fastställd tidsfrist vidta de åtgärder för att minska underskottet som rådet anser nödvändiga för att komma till rätta med situationen. I sådana fall kan rådet begära att den berörda medlemsstaten inkommer med rapporter enligt en fastställd tidsplan för att göra det möjligt att granska medlemsstatens anpassningssträvanden.

10. Den i artiklarna 226 och 227 angivna rätten att föra talan kan inte utövas med avseende på punkterna 1–9 i denna artikel.

11. Så länge en medlemsstat inte efterkommer ett beslut som har fattats enligt punkt 9, kan rådet allt efter omständigheterna besluta att tillämpa eller skärpa en eller flera av följande åtgärder:

– Att kräva att den berörda medlemsstaten offentliggör de ytterligare uppgifter som rådet närmare anger, innan medlemsstaten utger obligationer och andra värdepapper.

- Att anmoda Europeiska investeringsbanken att ompröva sin utlåningspolitik gentemot den berörda medlemsstaten.
- Att kräva att den berörda medlemsstaten rättelöst deponerar ett belopp av lämplig storlek hos gemenskapen, till dess att det alltför stora underskottet enligt rådets uppfattning har korrigerats.
- Att förelägga böter av lämplig storlek.

Rådets ordförande skall underrätta Europaparlamentet om de beslut som fattas.

12. Rådet skall upphäva samtliga eller vissa av sina beslut enligt punkterna 6–9 och 11, i den mån som det alltför stora underskottet i den berörda medlemsstaten enligt rådets uppfattning har korrigerats. Om rådet tidigare har offentliggjort rekommendationer skall det så snart ett beslut enligt punkt 8 har upphävts, avge en offentlig förklaring om att det inte längre föreligger ett alltför stort underskott i den berörda medlemsstaten.

13. När rådet fattar sådana beslut som avses i punkterna 7–9, 11 och 12 skall det besluta på rekommendation av kommissionen med en majoritet av två tredjedelar av de enligt artikel 205.2 vägda rösterna för rådets medlemmar, dock utan att rösterna för den berörda medlemsstatens företrädare medräknas.

14. Protokollet om förfarandet vid alltför stora underskott, som är fogat till detta fördrag, innehåller ytterligare bestämmelser om genomförandet av det förfarande som beskrivs i denna artikel.

Rådet skall enhälligt, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet och ECB, anta lämpliga bestämmelser som därefter skall ersätta det nämnda protokollet.

Om inte annat följer av övriga bestämmelser i denna punkt skall rådet före den 1 januari 1994 med kvalificerad majoritet, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet, fastställa närmare regler och definitioner för tillämpningen av bestämmelserna i det nämnda protokollet.

KAPITEL 2

MONETÄR POLITIK

Artikel 105

1. Huvudmålet för ECBS skall vara att upprätthålla prisstabilitet. Utan att åsidosätta detta mål skall ECBS stödja den allmänna ekonomiska politiken inom gemenskapen i syfte att bidra till att förverkliga gemenskapens mål enligt artikel 2. ECBS skall handla i överensstämmelse med principen om en öppen marknadsekonomi med fri konkurrens som främjar en effektiv resursfördelning, och iaktta de principer som anges i artikel 4.

2. ECBS:s grundläggande uppgifter skall vara att

- utforma och genomföra gemenskapens monetära politik,
  - genomföra valutatransaktioner enligt bestämmelserna i artikel 111,
  - inneha och förvalta medlemsstaternas officiella valutareserver,
  - främja ett väl fungerande betalningssystem.
3. Punkt 2 tredje strecksatsen skall inte beröra medlemsstaternas regeringars innehav och förvaltning av rörelsemedel i utländsk valuta.
4. ECB skall höras
- om varje förslag till gemenskapsrättsakt inom ECB:s behörighetsområde, ..."
  - av nationella myndigheter om varje förslag till rättsregler inom ECB:s behörighetsområde, dock inom de ramar och på de villkor som fastställs av rådet enligt förfarandet i artikel 107.6.

ECB får i frågor inom sitt behörighetsområde avge yttranden till behöriga institutioner eller organ inom gemenskapen eller till nationella myndigheter.

5. ECBS skall medverka till att de behöriga myndigheterna smidigt kan genomföra sin politik när det gäller tillsyn över kreditinstitut och det finansiella systemets stabilitet.
6. Rådet får genom enhälligt beslut på förslag av kommissionen efter att ha hört ECB och med Europaparlamentets samtycke tilldela ECB särskilda uppgifter i samband med tillsynen över kreditinstitut och andra finansinstitut med undantag av försäkringsföretag.

Artikel 106

1. ECB skall ha ensamrätt att tillåta sedelutgivning inom gemenskapen. ECB och de nationella centralbankerna får ge ut sedlar. Endast sedlar som ges ut av ECB och de nationella centralbankerna skall vara lagliga betalningsmedel inom gemenskapen.
2. Medlemsstaterna får ge ut mynt i den omfattning som godkänns av ECB. Rådet får enligt förfarandet i artikel 252 och efter att ha hört ECB vidta åtgärder för att harmonisera valörerna och de tekniska specifikationerna för alla mynt som skall sättas i omlopp, i den utsträckning som detta är nödvändigt för att säkerställa myntens smidiga omlopp inom gemenskapen.

Artikel 107

1. ECBS skall bestå av ECB och de nationella centralbankerna.
2. ECB skall vara en juridisk person.
3. ECBS skall ledas av ECB:s beslutande organ som skall vara ECB-rådet och direktionen.

4. ECBS-stadgan är intagen i ett protokoll som är fogat till detta fördrag.
5. Artiklarna 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1 a) och 36 i ECBS-stadgan kan rådet ändra antingen genom beslut med kvalificerad majoritet på rekommendation av ECB och efter att ha hört kommissionen eller genom enhälligt beslut på förslag av kommissionen och efter att ha hört ECB. I båda fallen krävs Europaparlamentets samtycke.
6. Rådet skall genom beslut med kvalificerad majoritet, antingen på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet och ECB eller på rekommendation av ECB och efter att ha hört Europaparlamentet och kommissionen, anta de bestämmelser som avses i artiklarna 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 och 34.3 i ECBS-stadgan.

Artikel 108

Då de utövar de befogenheter och fullgör de uppgifter och skyldigheter som har tilldelats dem genom detta fördrag och ECBS-stadgan skall varken ECB eller någon nationell centralbank eller någon medlem av deras beslutande organ begära eller ta emot instruktioner från gemenskapsinstitutioner eller gemenskapsorgan, från medlemsstaternas regeringar eller från något annat organ. Gemenskapsinstitutionerna, gemenskapsorganen och medlemsstaternas regeringar förbinder sig att respektera denna princip och att inte söka påverka medlemmarna av ECB:s eller de nationella centralbankernas beslutande organ när dessa fullgör sina uppgifter.

Artikel 109

Senast då ECBS upprättas skall varje medlemsstat säkerställa att dess nationella lagstiftning, inbegripet stadgan för dess nationella centralbank, är förenlig med detta fördrag och ECBS-stadgan.

Artikel 110

1. För att fullgöra de uppgifter som har anförtrotts ECBS skall ECB i enlighet med bestämmelserna i detta fördrag och på de villkor som anges i ECBS-stadgan

- utfärda förordningar i den utsträckning som behövs för att genomföra de uppgifter som anges i artikel 3.1 första strecksatsen, artiklarna 19.1, 22 eller 25.2 i ECBS-stadgan samt i de fall som skall anges i de rättsakter från rådet som avses i artikel 107.6,
- fatta de beslut som behövs för att fullgöra de uppgifter som har anförtrotts ECBS genom detta fördrag och ECBS-stadgan,
- avge rekommendationer och yttranden.

2. En förordning skall ha allmän giltighet. Den skall till alla delar vara bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat.

Rekommendationer och yttranden skall inte vara bindande.

Ett beslut skall till alla delar vara bindande för dem som det är riktat till.

Artiklarna 253, 254 och 256 skall tillämpas på ECB:s förordningar och beslut.

ECB kan besluta om att offentliggöra sina beslut, rekommendationer och yttranden.

3. Inom de gränser och på de villkor som fastställs av rådet enligt förfarandet i artikel 107.6 skall ECB ha rätt att förelägga företag böter eller viten om de inte uppfyller sina förpliktelser enligt ECB:s förordningar och beslut.

Artikel 111

1. Med avvikelse från artikel 300 får rådet genom enhälligt beslut – på rekommendation av ECB eller kommissionen, efter att ha hört ECB för att söka uppnå enighet i överensstämmelse med målet om prisstabilitet och efter att ha hört Europaparlamentet samt enligt det i punkt 3 angivna förfarandet för beslut om den ordning som nämnts där – ingå formella avtal om ett växelkurssystem för ecun i förhållande till valutor i tredje land. Rådet får, genom beslut med kvalificerad majoritet på rekommendation av ECB eller kommissionen och efter att ha hört ECB för att söka uppnå enighet i överensstämmelse med målet om prisstabilitet, anta, ändra eller upphäva centralkurser för ecun inom växelkurssystemet. Rådets ordförande skall underrätta Europaparlamentet om centralkurser för ecun antas, ändras eller upphävs.

2. I avsaknad av ett växelkurssystem i förhållande till en eller flera valutor i tredje land enligt punkt 1 får rådet genom beslut med kvalificerad majoritet, antingen på rekommendation av kommissionen och efter att ha hört ECB eller på rekommendation av ECB, utarbeta allmänna riktlinjer för valutapolitiken i förhållande till dessa valutor. Dessa allmänna riktlinjer skall inte påverka huvudmålet för ECBS som är att upprätthålla prisstabilitet.

3. Om gemenskapen behöver föra förhandlingar om avtal angående monetära frågor eller växelkursfrågor med en eller flera stater eller internationella organisationer skall rådet, med avvikelse från artikel 300, med kvalificerad majoritet på rekommendation av kommissionen och efter att ha hört ECB besluta om en ordning för förhandlingarna och för hur sådana avtal skall ingås. Denna ordning skall säkerställa att gemenskapen uttrycker en gemensam ståndpunkt. Kommissionen skall i full omfattning medverka vid förhandlingarna.

Avtal som ingås enligt denna punkt skall vara bindande för gemenskapens institutioner, ECB och medlemsstaterna.

4. Om inte annat följer av punkt 1 skall rådet, på förslag av kommissionen och efter att ha hört ECB, med kvalificerad majoritet besluta om gemenskapens ståndpunkt på internationell nivå när det gäller frågor av särskild betydelse för den ekonomiska och monetära unionen och enhälligt besluta om hur denna skall företräddas, med iakttagande av den befogenhetsfördelning som anges i artiklarna 99 och 105.

5. Med förbehåll för gemenskapens befogenheter och gemenskapsavtal om den ekonomiska och monetära unionen, får medlemsstaterna föra förhandlingar i internationella organ och ingå internationella avtal.

KAPITEL 3

INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER

Artikel 112

1. ECB-rådet skall bestå av ECB:s direktionsledamöter samt cheferna för de nationella centralbankerna.

2. a) Direktionen skall bestå av ordföranden, vice ordföranden och fyra andra ledamöter.

b) Ordföranden, vice ordföranden och de övriga direktionsledamöterna skall på rekommendation av rådet, som skall ha hört Europaparlamentet och ECB-rådet, utses genom överenskommelse mellan medlemsstaternas regeringar på stats- eller regeringschefs nivå bland personer vars auktoritet och yrkeserfarenhet inom den finansiella sektorn är allmänt erkända.

Deras mandattid är åtta år; mandatet kan inte förnyas.

Endast medborgare i medlemsstaterna får vara direktionsledamöter.

Artikel 113

1. Rådets ordförande och en ledamot av kommissionen får delta utan rösträtt i ECB-rådets sammanträden.

Rådets ordförande får lägga fram förslag för behandling i ECB-rådet.

2. ECB:s ordförande skall inbjudas att delta i rådets sammanträden när rådet behandlar frågor som rör mål och uppgifter för ECBS.

3. ECB skall till Europaparlamentet, rådet och kommissionen samt till Europeiska rådet överlämna en årsrapport om verksamheten inom ECBS och om den monetära politiken under det föregående och det innevarande året. ECB:s ordförande skall lägga fram denna rapport för rådet och Europaparlamentet som kan hålla en allmän debatt på grundval av rapporten.

ECB:s ordförande och övriga direktionsledamöter kan på begäran av Europaparlamentet eller på eget initiativ höras av Europaparlamentets behöriga kommittéer.

Artikel 114

1. För att främja samordningen av medlemsstaternas politik i den utsträckning som är nödvändig för den inre marknads funktion upprättas härmed en monetär kommitté med rådgivande ställning.

Denna kommitté skall ha till uppgift att

– följa den monetära och finansiella situationen i medlemsstaterna och inom gemenskapen samt medlemsstaternas allmänna betalningssystem och regelbundet rapportera om detta till rådet och kommissionen,

- på begäran av rådet eller kommissionen eller på eget initiativ avge yttranden till dessa institutioner,
- utan att det påverkar tillämpningen av artikel 207 medverka vid förberedelsen av rådets arbete enligt artiklarna 59, 60, 99.2, 99.3, 99.4, 99.5, 100, 102, 103, 104, 116.2, 117.6, 119, 120, 121.2 och 122.1,
- minst en gång om året granska situationen i fråga om kapitalrörelser och friheten att utföra betalningar mot bakgrund av tillämpningen av detta fördrag och av rådets åtgärder; granskningen skall omfatta alla åtgärder som avser kapitalrörelser och betalningar; kommittén skall rapportera till kommissionen och rådet om resultatet av denna granskning.

Varje medlemsstat och kommissionen skall var för sig utse två medlemmar av Monetära kommittén.

2. När den tredje etappen börjar skall en ekonomisk och finansiell kommitté upprättas. Den monetära kommitté som föreskrivs i punkt 1 skall upplösas. Ekonomiska och finansiella kommittén skall ha till uppgift att

- på begäran av rådet eller kommissionen eller på eget initiativ avge yttranden till dessa institutioner,
- följa den ekonomiska och finansiella situationen i medlemsstaterna och inom gemenskapen och regelbundet rapportera om detta till rådet och kommissionen, särskilt i fråga om finansiella relationer med tredje land och internationella institutioner,
- utan att det påverkar tillämpningen av artikel 207 medverka vid förberedelsen av rådets arbete enligt artiklarna 59, 60, 99.2, 99.3, 99.4, 99.5, 100, 102, 103, 104, 105.6, 106.2, 107.5, 107.6, 111, 119, 120.2, 120.3, 122.2, 123.4 och 123.5 och utföra andra rådgivande och förberedande uppgifter på uppdrag av rådet,
- minst en gång om året granska situationen i fråga om kapitalrörelser och friheten att utföra betalningar mot bakgrund av tillämpningen av detta fördrag och av rådets åtgärder; granskningen skall omfatta alla åtgärder som avser kapitalrörelser och betalningar; kommittén skall rapportera till kommissionen och rådet om resultatet av denna granskning.

Varje medlemsstat, kommissionen och ECB skall var för sig utse högst två medlemmar av kommittén.

3. Rådet skall med kvalificerad majoritet, på förslag av kommissionen och efter att ha hört ECB och den kommitté som avses i denna artikel fastställa närmare bestämmelser om sammansättningen av Ekonomiska och finansiella kommittén. Rådets ordförande skall underrätta Europaparlamentet om beslutet.

4. Utöver de uppgifter som anges i punkt 2 skall kommittén, om och så länge som det finns medlemsstater som omfattas av undantag enligt artiklarna 122 och

123, följa den monetära och finansiella situationen och det allmänna betalningssystemet i dessa medlemsstater och regelbundet rapportera om detta till rådet och kommissionen.

Artikel 115

I frågor som faller inom tillämpningsområdet för artiklarna 99.4, 104 med undantag av punkt 14, 111, 121, 122, 123.4 och 123.5, kan rådet eller en medlemsstat anmoda kommissionen att lägga fram en rekommendation eller ett förslag, allt efter omständigheterna. Kommissionen skall behandla en sådan begäran och utan dröjsmål förelägga rådet sina slutsatser.

KAPITEL 4

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

Artikel 119

1. Om en medlemsstat har svårigheter eller allvarligt hotas av svårigheter beträffande sin betalningsbalans antingen som följd av en obalans i betalningsbalansen som helhet eller som följd av beskaffenheten av den valuta som staten förfogar över, och om sådana svårigheter är särskilt ägnade att äventyra den gemensamma marknadens funktion eller det gradvisa genomförandet av den gemensamma handelspolitiken, skall kommissionen genast undersöka situationen i den staten och de åtgärder som staten har vidtagit, eller med anlitande av alla de medel som den förfogar över kan vidta, enligt bestämmelserna i detta fördrag. Kommissionen skall ange åtgärder som den rekommenderar staten att vidta.

Om åtgärder som vidtagits av en medlemsstat eller föreslagits av kommissionen inte visar sig vara tillräckliga för att avlägsna uppkomna eller hotande svårigheter, skall kommissionen efter att ha hört den kommitté som avses i artikel 114 rekommendera rådet att bevilja ömsesidigt bistånd och föreslå lämpliga former för detta.

Kommissionen skall regelbundet underrätta rådet om situationen och dess utveckling.

2. Rådet skall med kvalificerad majoritet besluta om sådant ömsesidigt bistånd; det skall utfärda direktiv eller beslut som anger villkoren för och den närmare utformningen av biståndet. Detta bistånd kan bestå av

- a) ett samordnat uppträdande mot eller inom andra internationella organisationer till vilka medlemsstaterna kan vända sig,
- b) nödvändiga åtgärder för att undvika omläggning av handeln när den stat som befinner sig i svårigheter upprätthåller eller återinför kvantitativa restriktioner gentemot tredje land,
- c) beviljande av begränsade krediter från andra medlemsstater, under förutsättning att dessa ger sitt samtycke.

3. Om ömsesidigt bistånd som kommissionen rekommenderat inte beviljas av rådet eller om beviljat ömsesidigt bistånd och vidtagna åtgärder är otillräckliga, skall kommissionen bemyndiga den stat som befinner sig i svårigheter att vidta skyddsåtgärder för vilka kommissionen skall fastställa villkoren och den närmare utformningen.

Rådet får med kvalificerad majoritet återkalla ett sådant bemyndigande eller ändra villkoren för och den närmare utformningen av skyddsåtgärderna.

4. Om inte annat följer av artikel 122.6, skall denna artikel upphöra att gälla när den tredje etappen börjar.

Artikel 120

1. Om en plötslig kris inträffar i fråga om betalningsbalansen och ett beslut enligt artikel 119.2 inte fattas omedelbart, får den berörda medlemsstaten av försiktighetsskäl vidta nödvändiga skyddsåtgärder. Sådana åtgärder skall medföra minsta möjliga störningar i den gemensamma marknadens funktion och får inte gå utöver vad som är helt nödvändigt för att avhjälpa de plötsligt uppkomna svårigheterna.

2. Kommissionen och övriga medlemsstater skall underrättas om dessa skyddsåtgärder senast vid den tidpunkt då de träder i kraft. Kommissionen får rekommendera rådet att bevilja ömsesidigt bistånd enligt artikel 119.

3. Rådet får, efter att ha inhämtat yttrande från kommissionen och efter att ha hört den kommitté som avses i artikel 114, med kvalificerad majoritet besluta att den berörda staten skall ändra, skjuta upp eller upphäva skyddsåtgärderna.

4. Om inte annat följer av artikel 122.6, skall denna artikel upphöra att gälla när den tredje etappen börjar.

Artikel 121

1. Kommissionen och EMI skall rapportera till rådet om hur medlemsstaterna fullgör sina förpliktelser när det gäller att förverkliga den ekonomiska och monetära unionen. Dessa rapporter skall omfatta en granskning av i vilken utsträckning som varje medlemsstats nationella lagstiftning, inklusive stadgan för dess centralbank, är förenlig med artiklarna 108 och 109 i detta fördrag och med ECBS-stadgan. I rapporterna skall också granskas om en hög grad av varaktig konvergens har uppnåtts; detta skall ske genom en analys av i vad mån varje medlemsstat har uppfyllt följande kriterier:

- En hög grad av prisstabilitet; detta skall framgå av att inflationstakten ligger nära den i de (högst tre) medlemsstater som har uppnått de bästa resultaten i fråga om prisstabilitet.
- En hållbar finansiell ställning för den offentliga sektorn; detta skall framgå av att den offentliga sektorns finanser inte uppvisar ett alltför stort underskott enligt bestämmelserna i artikel 104.6.

- Ett iakttagande av det normala fluktuationsutrymmet enligt Europeiska monetära systemets växelkursmekanism under minst två år utan devalvering i förhållande till någon annan medlemsstats valuta.
- en varaktighet i den konvergens som medlemsstaten har uppnått och i dess deltagande i Europeiska monetära systemets växelkursmekanism, såsom det kommer till uttryck i den långfristiga räntenivån.

De fyra kriterier som nämns i denna punkt och de tider under vilka de skall uppfyllas, anges närmare i ett protokoll som är fogat till detta fördrag. Kommissionens och EMI:s rapporter skall också beakta ecuns utveckling, resultaten av marknadsintegrationen, situationen för och utvecklingen av bytesbalansen samt utvecklingen av enhetsarbetskostnader och andra prisindex.

2. På grundval av dessa rapporter skall rådet, genom beslut med kvalificerad majoritet på rekommendation av kommissionen, bedöma

- för varje enskild medlemsstat om det uppfyller de nödvändiga villkoren för införande av en gemensam valuta,
- om en majoritet av medlemsstaterna uppfyller de nödvändiga villkoren för införande av en gemensam valuta, och i form av en rekommendation meddela resultaten till rådet som skall sammanträda på stats- eller regeringschefsnivå. Europaparlamentet skall höras och yttra sig till rådet i dess sammansättning på stats- eller regeringschefsnivå.

3. Med beaktande av de rapporter som avses i punkt 1 och det yttrande från Europaparlamentet som avses i punkt 2 skall rådet, som skall sammanträda på stats- eller regeringschefsnivå, med kvalificerad majoritet och senast den 31 december 1996

- på grundval av rådets rekommendationer enligt punkt 2 besluta i frågan om en majoritet av medlemsstaterna uppfyller de nödvändiga villkoren för införande av en gemensam valuta,
- besluta i frågan om det är ändamålsenligt för gemenskapen att gå över till den tredje etappen, och om så är fallet,
- fastställa den tidpunkt då den tredje etappen skall börja.

4. Om den tidpunkt då den tredje etappen skall börja inte har fastställts vid utgången av år 1997, skall den tredje etappen börja den 1 januari 1999. Före den 1 juli 1998 skall rådet, som skall sammanträda på stats- och regeringschefsnivå – efter det att det förfarande som anges i punkterna 1 och 2, med undantag av punkt 2 andra strecksatsen, på nytt har iakttagits – med beaktande av de rapporter som avses i punkt 1 och Europaparlamentets yttrande, genom beslut med kvalificerad majoritet och på grundval av rådets rekommendationer enligt punkt 2 bekräfta vilka medlemsstater som uppfyller de nödvändiga villkoren för införande av en gemensam valuta.

Artikel 122

1. Om tidpunkten har bestämts enligt artikel 121.3, skall rådet på grundval av sina rekommendationer enligt artikel 121.2 med kvalificerad majoritet på rekommendation av kommissionen besluta i frågan om några, och i så fall vilka, medlemsstater som skall ges undantag enligt punkt 3 i den här artikeln. Sådana medlemsstater skall i detta fördrag betecknas som ”medlemsstater med undantag”.

Om rådet har bekräftat vilka medlemsstater som uppfyller de nödvändiga villkoren för införandet av en gemensam valuta i enlighet med artikel 121.4, skall de medlemsstater som inte uppfyller villkoren ges undantag enligt punkt 3 i den här artikeln. Sådana medlemsstater skall i detta fördrag betecknas som ”medlemsstater med undantag”.

2. Minst en gång vartannat år, eller på begäran av en medlemsstat med undantag, skall kommissionen och ECB rapportera till rådet enligt förfarandet i artikel 121.1. Efter att ha hört Europaparlamentet och efter överläggningar i rådet, som skall sammanträda på stats- eller regeringschefs nivå, skall rådet med kvalificerad majoritet på förslag av kommissionen besluta om vilka medlemsstater med undantag som uppfyller de nödvändiga villkoren på grundval av kriterierna i artikel 121.1 samt upphäva de berörda medlemsstaternas undantag.

3. Ett undantag enligt punkt 1 skall innebära att följande artiklar inte skall tillämpas på den berörda medlemsstaten: nämligen artiklarna 104.9, 104.11, 105.1, 105.2, 105.3, 105.5, 106, 110, 111 och 112.2 b. Kapitel IX i ECBS-stadgan innehåller bestämmelser om att en sådan medlemsstat och dess nationella centralbank skall undantas från rättigheter och skyldigheter inom ramen för ECBS.

4. Med ”medlemsstater” i artiklarna 105.1, 105.2, 105.3, 106, 110, 111 och 112.2 b avses ”medlemsstater utan undantag”.

5. Medlemsstater med undantag får inte utöva rösträtt vid beslut av rådet enligt de artiklar i detta fördrag som nämns i punkt 3. I dessa fall skall med avvikelse från artikel 205 och artikel 250.1 som kvalificerad majoritet gälla två tredjedelar av de enligt artikel 205.2 vägda rösterna som avges av företrädarna för medlemsstater utan undantag. Enhällighet mellan dessa medlemsstater fordras för en rättsakt som kräver enhällighet.

6. Artiklarna 119 och 120 skall fortsätta att tillämpas på medlemsstater med undantag.

Artikel 123

1. Omedelbart efter det att beslutet om tidpunkten för början av den tredje etappen har fattats i enlighet med artikel 121.3 eller i förekommande fall omedelbart efter den 1 juli 1998

– skall rådet anta de bestämmelser som avses i artikel 107.6,

– skall regeringarna i medlemsstaterna utan undantag i enlighet med förfarandet i artikel 50 i ECBS-stadgan utse ordföranden, vice ordföranden och de övriga ledamöterna i ECB:s direktion. Om det finns medlemsstater med undantag får antalet ledamöter i direktionen vara lägre än det som anges i artikel 11.1 i ECBS-stadgan, dock skall det under inga omständigheter vara lägre än fyra.

Så snart direktionen har utsetts skall ECBS och ECB upprättas och förbereda sig på att starta sin verksamhet i full omfattning enligt detta fördrag och ECBS-stadgan. De skall utöva sina befogenheter fullt ut från och med den första dagen av den tredje etappen.

2. Så snart ECB har upprättats skall ECB om det behövs, överta EMI:s uppgifter. När ECB har upprättats skall EMI träda i likvidation; närmare bestämmelser om likvidationen finns i stadgan för EMI.

3. Om och så länge som det finns medlemsstater med undantag och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 107.3 i detta fördrag, skall det allmänna råd för ECB som avses i artikel 45 i ECBS-stadgan upprättas som ECB:s tredje beslutande organ.

4. Den dag då den tredje etappen börjar skall rådet genom enhälligt beslut av medlemsstaterna utan undantag, på förslag av kommissionen och efter att ha hört ECB, fastställa de omräkningskurser till vilka deras valutor oåterkalleligen skall låsas och den oåterkalleligen låsta kurs till vilken ecun skall ersätta dessa valutor; ecun skall därmed bli en självständig valuta. Denna åtgärd skall inte i sig ändra ecuns externa värde. Rådet skall enligt samma förfarande även vidta de övriga åtgärder som behövs för att snabbt införa ecun som dessa medlemsstaters gemensamma valuta.

5. Om beslut fattas enligt förfarandet i artikel 122.2 om att upphäva ett undantag skall rådet genom enhälligt beslut av medlemsstaterna utan undantag och den berörda medlemsstaten på förslag av kommissionen och efter att ha hört ECB, fastställa den kurs till vilken ecun skall ersätta den berörda medlemsstatens valuta samt vidta de övriga åtgärder som behövs för att införa ecun som enda valuta i den berörda medlemsstaten.

Artikel 124

1. Fram till början av den tredje etappen skall varje medlemsstat behandla sin valutapolitik som en fråga av gemensamt intresse. Därvid skall medlemsstaterna ta hänsyn till erfarenheterna från samarbetet inom ramen för Europeiska monetära systemet (EMS) och från utvecklingen av ecun samt beakta gällande befogenheter på detta område.

2. Från och med början av den tredje etappen och så länge som någon medlemsstat omfattas av undantag skall punkt 1 tillämpas på den medlemsstatens valutapolitik.

BILAGA 2

PROTOKOLL OM STADGAN FÖR EUROPEISKA CENTRALBANKSSYSTEMET OCH EUROPEISKA CENTRALBANKEN*

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,
som önskar fastställa den stadga för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken som avses i artikel 8 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen,

HAR ENATS om följande bestämmelser som skall fogas till Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen:

KAPITEL I

BILDANDE AV ECBS

Artikel 1

Europeiska centralbankssystemet

1.1 Europeiska centralbankssystemet (ECBS) och Europeiska centralbanken (ECB) skall upprättas enligt artikel 8 i detta fördrag; de skall fullgöra sina uppgifter och utöva sin verksamhet i enlighet med bestämmelserna i detta fördrag och denna stadga.

1.2 Enligt artikel 107.1 i detta fördrag skall ECBS bestå av ECB och medlemsstaternas centralbanker ("nationella centralbanker"). Institut monétaire luxembourgeois skall vara Luxemburgs centralbank.

KAPITEL II

MÅL OCH UPPGIFTER FÖR ECBS

Artikel 2

Mål

Enligt artikel 105.1 i detta fördrag skall huvudmålet för ECBS vara att upprätthålla prisstabilitet. Utan att åsidosätta detta mål skall ECBS stödja den allmänna ekonomiska politiken inom gemenskapen i syfte att bidra till att förverkliga gemenskapens mål enligt artikel 2 i fördraget. ECBS skall handla i överensstämmelse med principen om en öppen marknadsekonomi med fri

* Protokoll som fogas till Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EGT C 191, 29.7.1992, s. 68), i dess lydelse enligt Amsterdamfördraget (EGT C 340, 10.11.1997, s. 1), Nicefördraget (EGT C 80 3.10.2001, s.1), rådets beslut 2003/223/EG (EUT L 83,1.4.2003, s. 66) samt Akt om villkoren för Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av fördragen (EUT L 236, 23.9.2003, s. 33) – konsoliderad inofficiell version.

konkurrens som främjar en effektiv resursfördelning, och iaktta de principer som anges i artikel 4 i fördraget.

Artikel 3

Uppgifter

3.1 Enligt artikel 105.2 i detta fördrag skall de grundläggande uppgifterna för ECBS vara att

- utforma och genomföra gemenskapens monetära politik,
- genomföra valutatransaktioner enligt bestämmelserna i artikel 111 i detta fördrag,
- inneha och förvalta medlemsstaternas officiella valutareserver,
- främja ett väl fungerande betalningssystem.

3.2 Enligt artikel 105.3 i detta fördrag skall artikel 3.1 tredje strecksatsen inte beröra medlemsstaternas regeringars innehav och förvaltning av rörelsemedel i utländsk valuta.

3.3 Enligt artikel 105.5 i detta fördrag skall ECBS medverka till att de behöriga myndigheterna smidigt kan genomföra sin politik när det gäller tillsyn över kreditinstitut och det finansiella systemets stabilitet.

Artikel 4

Rådgivande funktioner

Enligt artikel 105.4 i detta fördrag

- a) skall ECB höras
  - om varje förslag till gemenskapsrättsakt inom ECB:s behörighetsområde,
  - av nationella myndigheter om varje förslag till rättsregler inom ECB:s behörighetsområde, dock inom de ramar och på de villkor som fastställs av rådet enligt förfarandet i artikel 42;
- b) får ECB i frågor inom sitt behörighetsområde avge yttranden till berörda institutioner eller organ inom gemenskapen eller till nationella myndigheter.

Artikel 5

Insamling av statistiska uppgifter

5.1 För att utföra ECBS uppgifter skall ECB med de nationella centralbankernas stöd samla in de statistiska uppgifter som behövs, antingen från de behöriga nationella myndigheterna eller direkt från de ekonomiska aktörerna. För detta ändamål skall ECB samarbeta med gemenskapsinstitutioner och gemenskapsorgan, med behöriga myndigheter i medlemsstaterna eller i tredje land samt med internationella organisationer.

5.2 De nationella centralbankerna skall så långt som möjligt utföra de uppgifter som anges i artikel 5.1.

5.3 ECB skall vid behov bidra till harmoniseringen av de regler och den praxis som gäller för insamling, sammanställning och distribution av statistik inom dess behörighetsområde.

5.4 Rådet skall enligt förfarandet i artikel 42 fastställa kretsen av uppgiftsskyldiga fysiska och juridiska personer, sekretessföreskrifter samt lämpliga bestämmelser om genomförande och påföljder.

Artikel 6

Internationellt samarbete

6.1 I fråga om sådant internationellt samarbete som angår de uppgifter som har anförtrots ECBS, skall ECB bestämma hur ECBS skall företrädas.

6.2 ECB och, med dess godkännande, de nationella centralbankerna får delta i internationella monetära institutioner.

6.3 Artiklarna 6.1 och 6.2 skall inte påverka tillämpningen av artikel 111.4 i detta fördrag.

KAPITEL III

ECBS ORGANISATION

Artikel 7

Oavhängighet

Enligt artikel 108 i detta fördrag skall varken ECB eller någon nationell centralbank eller någon medlem av deras beslutande organ, då de utövar de befogenheter och fullgör de uppgifter och skyldigheter som har tilldelats dem genom detta fördrag och denna stadga, begära eller ta emot instruktioner från gemenskapsinstitutioner eller gemenskapsorgan, från medlemsstaternas regeringar eller från något annat organ. Gemenskapsinstitutionerna, gemenskapsorganen och medlemsstaternas regeringar förbinder sig att respektera denna princip och att inte söka påverka medlemmarna av ECB:s eller de nationella centralbankernas beslutande organ när dessa fullgör sina uppgifter.

Artikel 8

Allmän princip

ECBS skall ledas av ECB:s beslutande organ.

Artikel 9

Europeiska centralbanken

9.1 ECB, som enligt artikel 107.2 i detta fördrag skall vara en juridisk person, skall i varje medlemsstat ha den mest vittgående rättskapacitet som tillerkänns juridiska personer enligt den nationella lagstiftningen; ECB skall särskilt kunna förvärva och avyttra fast och lös egendom samt föra talan inför domstolar och andra myndigheter.

9.2 ECB skall säkerställa att de uppgifter som har tilldelats ECBS enligt artikel 105.2, 105.3 och 105.5 i detta fördrag utförs antingen inom ramen för ECB:s egen verksamhet enligt denna stadga eller genom de nationella centralbankerna enligt artiklarna 12.1 och 14.

9.3 Enligt artikel 107.3 i detta fördrag skall ECB:s beslutande organ vara ECB-rådet och direktionen.

Artikel 10

ECB-rådet

10.1 Enligt artikel 112.1 i detta fördrag skall ECB-rådet bestå av ECB:s direktionsledamöter samt cheferna för de nationella centralbankerna.

10.2¹ Varje medlem av ECB-rådet skall ha en röst. Från och med den dag då antalet medlemmar i ECB-rådet överstiger 21, skall varje direktionsledamot ha en röst och antalet centralbankschefer med rösträtt uppgå till 15. Dessa senare rösträtter skall tilldelas och alternera enligt följande:

- Från och med den dag då antalet centralbankschefer överstiger 15 och fram till den dag då antalet uppgår till 22 skall centralbankscheferna delas in i två grupper baserat på centralbanksmedlemsstatens andel i den sammanlagda bruttonationalprodukten till marknadspris i medlemsstater utan undantag och i den totala aggregerade balansräkningen för de monetära finansinstituten i medlemsstater som har antagit euron. Andelen i den sammanlagda bruttonationalprodukten till marknadspris och i den totala aggregerade balansräkningen skall tilldelas en vikt av 5/6 respektive 1/6. Den första gruppen skall bestå av fem centralbankschefer och den andra gruppen av de återstående centralbankscheferna. Rösträttsfrekvensen för centralbankscheferna i den första gruppen skall inte vara lägre än rösträttsfrekvensen för dem i den andra gruppen. Med förbehåll för vad som sägs i föregående mening skall den första gruppen tilldelas fyra rösträtter och den andra gruppen elva rösträtter.
- Från och med den dag då antalet centralbankschefer uppgår till 22 skall centralbankscheferna delas in i tre grupper enligt en rangordning utifrån kriterierna ovan. Den första gruppen skall bestå av fem centralbankschefer och tilldelas fyra rösträtter. Den andra gruppen skall bestå av hälften av det totala antalet centralbankschefer, rundat till närmaste högre heltal, och tilldelas åtta rösträtter. Den tredje gruppen skall bestå av de återstående centralbankscheferna och tilldelas tre rösträtter.
- Inom varje grupp skall centralbankscheferna ha rösträtt för lika långa tidsperioder.
- För beräkningen av andelarna i den sammanlagda bruttonationalprodukten till marknadspris skall artikel 29.2 i stadgan tillämpas. Den totala aggregerade balansräkningen för de monetära finansinstituten skall beräknas i enlighet med det statistiska regelverk som gäller inom Europeiska gemenskapen vid tidpunkten för beräkningen.

¹ Enligt ändring genom rådets beslut 2003/223/EG.

- Så snart den sammanlagda bruttonationalprodukten till marknadspris ändras i enlighet med artikel 29.3, eller närhelst antalet nationella centralbankschefer ökar, skall storleken och sammansättningen på grupperna justeras i enlighet med ovan angivna principer.
- ECB-rådet skall genom beslut med två tredjedelars majoritet av samtliga röstberättigade och icke röstberättigade medlemmar vidta nödvändiga åtgärder för att genomföra ovan angivna principer och kan besluta att senarelägga införandet av rotationssystemet till dess antalet centralbankschefer överstiger 18.

Personlig närvaro krävs för att rösträtt skall kunna utövas. Med avvikelse från denna regel kan det i den arbetsordning som avses i artikel 12.3 fastställas att medlemmar av ECB-rådet får rösta vid telefonkonferenser. I arbetsordningen skall också föreskrivas att en medlem av ECB-rådet som under en längre period är förhindrad att delta i sammanträdena får utse en ersättare till medlem av ECB-rådet. Bestämmelserna ovan påverkar inte den rösträtt som samtliga medlemmar av ECB-rådet, både röstberättigade och icke röstberättigade medlemmar, har enligt artiklarna 10.3, 10.6 och 41.2.

Om inte annat sägs i denna stadga skall ECB-rådet besluta med enkel majoritet av de röstberättigade medlemmarna. Vid lika röstetal skall ordföranden ha utslagsröst.

I dess lydelse enligt rådets beslut 2003/223/EG. ECB-rådet är beslutfört om minst två tredjedelar av de röstberättigade medlemmarna är närvarande. Om ECB-rådet inte är beslutfört får ordföranden kalla till ett extra sammanträde, där beslut kan fattas utan hänsyn till närvaroregeln.

10.3 Vid beslut som fattas enligt artiklarna 28-30, 32, 33, och 51 skall rösterna i ECB-rådet vägas enligt de nationella centralbankernas andelar i ECB:s tecknade kapital. Direktionsledamöternas röstvikt skall vara noll. Ett beslut som kräver kvalificerad majoritet skall antas om det stöds av röster som representerar minst två tredjedelar av ECB:s tecknade kapital och minst hälften av andelsägarna. Om en centralbankschef inte kan närvara, får han utse en ersättare för att avge hans vägda röst.

10.4 Sammanträdena skall vara hemliga. ECB-rådet kan besluta om att offentliggöra resultaten av sina överläggningar.

10.5 ECB-rådet skall sammanträda minst tio gånger om året.

10.6² Artikel 10.2 får ändras av rådet på stats- eller regeringschefsnivå genom enhälligt beslut, antingen på rekommendation från ECB och efter att ha hört Europaparlamentet och kommissionen, eller på rekommendation från kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet och ECB. Rådet skall rekommendera medlemsstaterna att anta dessa ändringar. Ändringarna skall träda i kraft efter det att samtliga medlemsstater har ratificerat dem i enlighet med sina respektive konstitutionella bestämmelser.

En rekommendation från ECB enligt denna punkt kräver ett enhälligt beslut av ECB-rådet.

² Införd genom artikel 5 i Nicefördraget.

Artikel 11

Direktionen

11.1 Enligt artikel 112.2 a i detta fördrag skall direktionen bestå av ordföranden, vice ordföranden och fyra andra ledamöter.

Ledamöterna skall utföra sina uppgifter på heltid. De får inte utöva någon annan avlönad eller oavlönad yrkesverksamhet, om inte ECB-rådet undantagsvis ger tillstånd till det.

11.2 Enligt artikel 112.2 b i detta fördrag skall ordföranden, vice ordföranden och de övriga direktionsledamöterna på rekommendation av rådet, som skall ha hört Europaparlamentet och ECB-rådet, utses genom överenskommelse mellan medlemsstaternas regeringar på stats- eller regeringschefsnivå bland personer vars auktoritet och yrkeserfarenhet inom den finansiella sektorn är allmänt erkända.

Deras mandattid är åtta år; mandatet kan inte förnyas.

Endast medborgare i medlemsstaterna får vara direktionsledamöter.

11.3 Anställningsvillkoren för direktionsledamöterna, särskilt deras löner, pensioner och andra sociala trygghetsförmåner, skall bestämmas i avtal med ECB och fastställas av ECB-rådet på förslag av en kommitté som skall bestå av tre medlemmar utsedda av ECB-rådet och tre medlemmar utsedda av rådet. Direktionsledamöterna skall inte ha rösträtt i de frågor som avses i denna punkt.

11.4 Om en direktionsledamot inte längre uppfyller de krav som ställs för att han skall kunna utföra sina uppgifter eller om han gjort sig skyldig till allvarlig försummelse, får domstolen på begäran av ECB-rådet eller direktionen avsätta honom.

11.5 Varje direktionsledamot som är personligen närvarande skall ha rösträtt och för detta ändamål förfoga över en röst. Om inte något annat har bestämts, skall direktionen besluta med enkel majoritet av de avgivna rösterna. Vid lika röstetal skall ordföranden ha utslagsröst. Närmare bestämmelser om omröstningen skall fastställas i den arbetsordning som avses i artikel 12.3.

11.6 Direktionen skall ansvara för ECB:s löpande verksamhet.

11.7 Vid en vakans i direktionen skall en ny ledamot utses enligt artikel 11.2.

Artikel 12

De beslutande organens ansvarsområden

12.1 ECB-rådet skall anta de riktlinjer och fatta de beslut som behövs för att säkerställa att de uppgifter utförs som har anförtrots ECBS enligt detta fördrag och denna stadga. ECB-rådet skall utforma gemenskapens monetära politik, efter omständigheterna inklusive beslut om mellanliggande monetära mål, nyckelräntesatser och tillförseln av reserver inom ECBS, samt anta de riktlinjer som behövs för att genomföra besluten.

Direktionen skall genomföra den monetära politiken enligt ECB-rådets riktlinjer och beslut. Därvid skall direktionen ge de nationella centralbankerna de anvisningar som behövs. Dessutom kan vissa befogenheter genom beslut av ECB-rådet delegeras till direktionen.

I den utsträckning som det anses möjligt och ändamålsenligt och utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i denna artikel, skall ECB anlita de nationella centralbankerna för att genomföra transaktioner som ingår i uppgifterna för ECBS.

12.2 Direktionen skall ansvara för förberedelserna av ECB-rådets sammanträden.

12.3 ECB-rådet skall anta en arbetsordning som fastställer den interna organisationen för ECB och dess beslutande organ.

12.4 ECB-rådet skall utöva de rådgivande funktioner som avses i artikel 4.

12.5 ECB-rådet skall fatta de beslut som avses i artikel 6.

Artikel 13

Ordföranden

13.1 Ordföranden eller i hans frånvaro vice ordföranden skall leda sammanträdena i ECB-rådet och direktionen.

13.2 Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 39 skall ordföranden eller den person som han utser företräda ECB utåt.

Artikel 14

De nationella centralbankerna

14.1 Enligt artikel 109 i detta fördrag skall varje medlemsstat senast då ECB upprättas säkerställa att dess nationella lagstiftning, inbegripet stadgan för dess nationella centralbank, är förenlig med detta fördrag och denna stadga.

14.2 I stadgarna för de nationella centralbankerna skall särskilt föreskrivas att ämbetstiden för chefen för en nationell centralbank skall vara minst fem år.

En centralbankschef får avsättas endast om han inte längre uppfyller de krav som ställs för att han skall kunna utföra sina uppgifter eller om han gjort sig skyldig till allvarlig försummelse. Ett beslut om avsättning får överklagas vid domstolen av den berörda centralbankschefen eller ECB-rådet på den grunden att detta fördrag eller någon rättsregel om dess tillämpning har överträtts. En sådan talan skall väckas inom två månader från det att beslutet offentliggjordes eller delgavs den som vill väcka talan eller, i annat fall, från den dag då den senare fick kännedom om beslutet.

14.3 De nationella centralbankerna är en integrerad del av ECBS och skall handla i överensstämmelse med ECB:s riktlinjer och instruktioner. ECB-rådet skall vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa att ECB:s riktlinjer och

instruktioner följs och skall kräva att all nödvändig information ställs till ECB-rådets förfogande.

14.4 De nationella centralbankerna kan utföra andra uppgifter än de som anges i denna stadga, såvida inte ECB-rådet med en majoritet av två tredjedelar av de avgivna rösterna finner att dessa uppgifter strider mot ECB:s mål och funktioner. Sådana uppgifter ska utföras på de nationella centralbankernas eget ansvar och egen risk och ska inte betraktas som en del av ECBS funktioner.

Artikel 15

Rapporteringskyldighet

15.1 ECB skall minst varje kvartal upprätta och offentliggöra rapporter om ECBS verksamhet.

15.2 En konsoliderad rapport över ECBS finansiella ställning skall offentliggöras varje vecka.

15.3 Enligt artikel 113.3 i detta fördrag skall ECB till Europaparlamentet, rådet och kommissionen samt till Europeiska rådet överlämna en årsrapport om verksamheten inom ECBS och om den monetära politiken under det föregående och det innevarande året.

15.4 De rapporter som avses i denna artikel skall kostnadsfritt ställas till förfogande för intresserade.

Artikel 16

Sedlar

Enligt artikel 106.1 i detta fördrag skall ECB-rådet ha ensamrätt att tillåta sedelutgivning inom gemenskapen. ECB och de nationella centralbankerna får ge ut sedlar. Endast sedlar som ges ut av ECB och de nationella centralbankerna skall vara lagliga betalningsmedel inom gemenskapen.

ECBS skall såvitt möjligt ta hänsyn till gällande praxis när det gäller utgivning och utformning av sedlar.

KAPITEL IV

ECBS MONETÄRA UPPGIFTER OCH TRANSAKTIONER

Artikel 17

Konton i ECBS och de nationella centralbankerna

För att genomföra sina transaktioner får ECB och de nationella centralbankerna öppna konton för kreditinstitut, offentliga organ och andra marknadsaktörer och som säkerhet ta emot tillgångar, inklusive kontobaserade värdepapper.

Artikel 18

Marknads- och kredittransaktioner

18.1 För att förverkliga målen för ECBS och utföra dess uppgifter får ECB och de nationella centralbankerna

- verka för de finansiella marknaderna genom att köpa och sälja fordringar och lätt omsättningsbara värdepapper med leverans (omgående eller på termin) eller enligt återköpsavtal och genom att ge och ta upp lån i sådana fordringar och värdepapper, såväl i gemenskapsvalutor som i tredje lands valutor, samt genom transaktioner med ädelmetaller,
- utföra lånetransaktioner med kreditinstitut och andra marknadsaktörer, varvid lån skall lämnas mot tillfredsställande säkerheter.

18.2 ECB skall fastställa allmänna principer för marknads- och kredittransaktioner som utförs av ECB själv eller av de nationella centralbankerna samt för hur de villkor skall tillkännages enligt vilka de är beredda att ingå i sådana transaktioner.

Artikel 19

Minimireserver

19.1 Om inte annat följer av artikel 2 kan ECB, för att uppfylla målen för den monetära politiken, kräva att kreditinstitut som är etablerade i medlemsstaterna skall hålla minimireserver på konton hos ECB och de nationella centralbankerna. ECB-rådet får fastställa regler för att beräkna och fastställa de minimireserver som krävs. Om kraven åsidosätts, skall ECB ha rätt att ta ut straffränta och att förelägga andra sanktioner med jämförlig verkan.

19.2 För tillämpningen av denna artikel skall rådet enligt förfarandet i artikel 42 fastställa basen för minimireserverna och den högsta tillåtna kvoten mellan dessa reserver och basen för dem samt lämpliga sanktioner vid ett åsidosättande.

Artikel 20

Andra instrument för monetär styrning

ECB-rådet får med en majoritet av två tredjedelar av de avgivna rösterna besluta om tillämpning av sådana andra operativa metoder för monetär styrning som ECB-rådet med beaktande av artikel 2 anser ändamålsenliga.

Rådet skall enligt förfarandet i artikel 42 fastställa tillämpningsområdet för sådana metoder, om de innebär förpliktelser för tredje man.

Artikel 21

Transaktioner med offentliga organisationer

21.1 Enligt artikel 101 i detta fördrag är det förbjudet för ECB och de nationella centralbankerna att ge gemenskapsinstitutioner eller gemenskapsorgan, centrala, regionala, lokala eller andra myndigheter, andra offentligrättsliga

organ eller offentliga företag i medlemsstaterna rätt att övertrassera sina konton eller att ge dem andra former av krediter; detsamma gäller ECB:s och de nationella centralbankernas förvärv av skuldförbindelser direkt från dem.

21.2 ECB och de nationella centralbankerna får fungera som fiskala ombud för de enheter som avses i artikel 21.1.

21.3 Bestämmelserna i denna artikel skall inte gälla offentligt ägda kreditinstitut; dessa skall behandlas av de nationella centralbankerna och ECB på samma sätt som privata kreditinstitut vad gäller tillförseln av centralbanksreserver.

Artikel 22

Clearing- och betalningssystem

ECB och de nationella centralbankerna får ställa anordningar till förfogande och ECB får utfärda förordningar för att säkerställa effektiva och sunda clearing- och betalningssystem inom gemenskapen och i förbindelser med tredje land.

Artikel 23

Externa transaktioner

ECB och de nationella centralbankerna får

- upprätta förbindelser med centralbanker och finansinstitut i andra länder och vid behov med internationella organisationer,
- köpa och sälja, för omgående leverans eller på termin, alla slags valutatillgångar och ädelmetaller; begreppet ”valutatillgång” skall omfatta värdepapper och alla andra tillgångar oberoende av form, som är utställda i något lands valuta eller i beräkningsenheter,
- inneha och förvalta de tillgångar som avses i denna artikel,
- utföra alla slags banktransaktioner med tredje land och internationella organisationer, inklusive upplåning och utlåning.

Artikel 24

Andra transaktioner

Utöver de transaktioner som följer av deras uppgifter får ECB och de nationella centralbankerna utföra transaktioner för egna administrativa ändamål eller för sin personal.

KAPITEL V

TILLSYN

Artikel 25

Tillsyn

25.1 ECB kan ge råd till och konsulteras av rådet, kommissionen och medlemsstaternas behöriga myndigheter om räckvidden och genomförandet av sådan gemenskapslagstiftning som avser tillsynen över kreditinstitut och det finansiella systemets stabilitet.

25.2 I enlighet med beslut av rådet enligt artikel 105.6 i detta fördrag får ECB utföra särskilda uppgifter i samband med tillsynen över kreditinstitut och andra finansinstitut med undantag av försäkringsföretag.

KAPITEL VI

FINANSIELLA BESTÄMMELSER FÖR ECBS

Artikel 26

Finansräkenskaper

26.1 ECB:s och de nationella centralbankernas räkenskapsår skall börja den 1 januari och sluta den 31 december.

26.2 ECB:s årsbokslut skall upprättas av direktionen i enlighet med de principer som fastställs av ECB-rådet. Bokslutet skall godkännas av ECB-rådet och därefter offentliggöras.

26.3 För analytiska och operativa ändamål skall direktionen upprätta en konsoliderad balansräkning för ECBS, som skall omfatta sådana tillgångar och skulder hos de nationella centralbankerna som hänför sig till ECBS.

26.4 För tillämpningen av denna artikel skall ECB-rådet fastställa de regler som behövs för att standardisera bokföring och rapportering av de nationella centralbankernas transaktioner.

Artikel 27

Revision

27.1 ECB:s och de nationella centralbankernas räkenskaper skall granskas av oavhängiga externa revisorer som ECB-rådet har rekommenderat och rådet godkänt. Revisorerna skall ha befogenhet att granska alla räkenskapshandlingar och konton hos ECB och de nationella centralbankerna samt att få alla uppgifter om deras transaktioner.

27.2 Artikel 248 i detta fördrag skall endast tillämpas vid granskning av effektiviteten i ECB:s förvaltning.

Artikel 28

ECB:s kapital

28.1 När ECB inleder sin verksamhet skall dess kapital vara 5 miljarder ecu. Kapitalet kan ökas genom beslut av ECB-rådet med kvalificerad majoritet enligt artikel 10.3, inom de gränser och på de villkor som fastställs av rådet enligt förfarandet i artikel 42.

28.2 De nationella centralbankerna skall vara de enda tecknarna och innehavarna av kapital i ECB. Teckningen av kapital skall ske enligt den fördelningsnyckel som fastställs enligt artikel 29.

28.3 ECB-rådet skall med kvalificerad majoritet enligt artikel 10.3 bestämma i vilken omfattning och form som kapitalet skall betalas in.

28.4 Om inte annat följer av artikel 28.5 får centralbankernas andelar i ECB:s tecknade kapital inte överlåtas, pantsättas eller utmätas.

28.5 Om den fördelningsnyckel som avses i artikel 29 ändras, skall de nationella centralbankerna överlåta kapitalandelar till varandra i den omfattning som behövs för att säkerställa att fördelningen av kapitalandelar motsvarar den ändrade nyckeln. ECB-rådet skall fastställa villkoren för sådana överlåtelser.

Artikel 29

Fördelningsnyckel för teckningen av kapital

29.1 När ECBS och ECB har upprättats enligt förfarandet i artikel 123.1 i detta fördrag skall fördelningsnyckeln för teckning av ECB:s kapital fastställas. Varje nationell centralbank skall tilldelas en vikt i denna nyckel som motsvarar summan av

- 50 % av den berörda medlemsstatens andel av gemenskapens befolkning näst sista året före upprättandet av ECBS,
- 50 % av den berörda medlemsstatens andel av gemenskapens bruttonationalprodukt till marknadspris under de senaste fem åren före näst sista året före upprättandet av ECBS.

Procentsatserna skall avrundas uppåt till närmaste multipel av 0,05 procentenheter.

29.2 Det statistiska underlag som skall användas för tillämpningen av denna artikel skall ställas till förfogande av kommissionen enligt de regler som rådet antar enligt förfarandet i artikel 42.

29.3 De vikter som tilldelas de nationella centralbankerna skall ändras vart femte år efter upprättandet av ECBS; därvid skall bestämmelserna i artikel 29.1 tillämpas. Den ändrade fördelningsnyckeln skall tillämpas från och med den första dagen i det närmast följande året.

29.4 ECB-rådet skall vidta alla övriga åtgärder som behövs för tillämpningen av denna artikel.

Artikel 30

Överföring av reservtillgångar till ECB

30.1 Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 28 skall de nationella centralbankerna upp till ett belopp som motsvarar 50 miljarder ecu förse ECB med reservtillgångar, som dock inte får bestå av medlemsstaternas valutor, ecu, IMF-reservpositioner eller SDR. ECB-rådet skall besluta om vilken andel som skall betalas in till ECB i samband med dess upprättande och vilka belopp som skall betalas in vid senare tidpunkter. ECB skall ha obegränsad rätt att inneha och förvalta de reservtillgångar som överförs till ECB och att använda dem för de ändamål som anges i denna stadga.

30.2 Bidraget från varje nationell centralbank skall fastställas i förhållande till bankens andel i ECB:s tecknade kapital.

30.3 ECB skall kreditera varje nationell centralbank med en fordran som motsvarar dess bidrag. ECB-rådet skall fastställa denomineringen och avkastningen för sådana fordringar.

30.4 ECB kan kräva inbetalning av valutareserver enligt artikel 30.2 utöver det i artikel 30.1 fastställa beloppet, inom de gränser och på de villkor som fastställs av rådet enligt förfarandet i artikel 42.

30.5 ECB får inneha och förvalta IMF-reservpositioner och SDR samt bestämma att sådana tillgångar skall läggas samman.

30.6 ECB-rådet skall vidta alla övriga åtgärder som behövs för tillämpningen av denna artikel.

Artikel 31

De nationella centralbankernas innehav av reservtillgångar

31.1 De nationella centralbankerna skall ha rätt att utföra transaktioner för att uppfylla sina förpliktelser mot internationella organisationer i enlighet med artikel 23.

31.2 Alla övriga transaktioner i sådana valutareserver som kvarstår i de nationella centralbankerna efter de överföringar som avses i artikel 30 samt medlemsstaternas transaktioner med rörelsemedel i utländsk valuta skall över en bestämd gräns, som skall fastställas i enlighet med artikel 31.3, godkännas av ECB för att säkerställa överensstämmelse med gemenskapens penning- och valutapolitik.

31.3 ECB-rådet skall utfärda riktlinjer för att underlätta sådana transaktioner.

Artikel 32

Fördelning av de nationella centralbankernas monetära inkomster

32.1 Inkomsterna för de nationella centralbankerna då de fullgör monetära uppgifter för ECBS (härefter kallade "monetära inkomster") skall fördelas vid utgången av varje räkenskapsår i enlighet med bestämmelserna i denna artikel.

32.2 Om inte annat följer av artikel 32.3 skall summan av de monetära inkomsterna för varje nationell centralbank vara lika med centralbankens årliga inkomster av de tillgångar som den innehar som motvärden till sedlar i omlopp och till inlåning från kreditinstitut. Dessa tillgångar skall reserveras av de nationella centralbankerna i enlighet med riktlinjer som ECB-rådet skall fastställa.

32.3 Om ECB-rådet efter den tredje etappens början finner att det på grund av de nationella centralbankernas balansräkningsstrukturer inte är möjligt att tillämpa artikel 32.2, kan ECB-rådet med kvalificerad majoritet och med avvikelse från artikel 32.2 besluta om att de monetära inkomsterna skall beräknas enligt någon annan metod under en tid av högst 5 år.

32.4 Varje nationell centralbanks monetära inkomster skall minskas med ett belopp som motsvarar centralbankens räntebetalningar till följd av förpliktelser på grund av inlåning från kreditinstituten enligt artikel 19.

ECB-rådet kan besluta att de nationella centralbankerna skall ersättas för kostnader i samband med sedelutgivning eller i undantagsfall för särskilda förluster till följd av monetära transaktioner som företagits för ECBS. Ersättning skall lämnas i den form som ECB-rådet finner lämplig; sådana belopp får avräknas från de nationella centralbankernas monetära inkomster.

32.5 Summan av de nationella centralbankernas monetära inkomster skall fördelas på de nationella centralbankerna i förhållande till deras inbetalda andelar av ECB:s kapital, om inte annat följer av beslut som ECB-rådet fattar enligt artikel 33.2.

32.6 Avräkning och betalning av saldon från fördelningen av de monetära inkomsterna skall utföras av ECB enligt ECB-rådets riktlinjer.

32.7 ECB-rådet skall vidta alla övriga åtgärder som behövs för tillämpningen av denna artikel.

Artikel 33

Fördelning av ECB:s resultat

33.1 ECB:s nettovinst skall fördelas på följande sätt:

- a) Ett belopp som ECB-rådet bestämmer och som inte får överstiga 20 % av nettovinsten skall avsättas till den allmänna reservfonden inom en gräns som motsvarar 100 % av kapitalet.
- b) Återstoden skall fördelas mellan ECB:s andelsägare i förhållande till deras inbetalda andelar.

33.2 Vid förlust för ECB kan underskottet avräknas mot ECB:s allmänna reservfond och - om det behövs och efter beslut av ECB-rådet - mot de monetära inkomsterna för det ifrågakvarande räkenskapsåret i förhållande till och upp till de belopp som fördelas på de nationella centralbankerna enligt artikel 32.5.

KAPITEL VII

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 34

Rättsakter

34.1 I enlighet med artikel 110 i detta fördrag skall ECB

- utfärda förordningar i den utsträckning som behövs för att genomföra de uppgifter som anges i artikel 3.1 första strecksatsen, artiklarna 19.1, 22 eller 25.2 samt i de fall som skall anges i de rättsakter från rådet som avses i artikel 42,
- fatta de beslut som behövs för att fullgöra de uppgifter som har anförtrotts ECBS genom detta fördrag och denna stadga,
- avge rekommendationer och yttranden.

34.2 En förordning skall ha allmän giltighet. Den skall till alla delar vara bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat.

Rekommendationer och yttranden skall inte vara bindande.

Ett beslut skall till alla delar vara bindande för dem som det är riktat till.

Artiklarna 253, 254 och 256 i detta fördrag skall tillämpas på ECB:s förordningar och beslut.

ECB kan besluta om att offentliggöra sina beslut, rekommendationer och yttranden.

34.3 Inom de gränser och på de villkor som fastställs av rådet enligt förfarandet i artikel 42 skall ECB ha rätt att förelägga företag böter eller viten om de inte uppfyller sina förpliktelser enligt ECB:s förordningar och beslut.

Artikel 35

Domstolskontroll m.m.

35.1 ECB:s åtgärder eller underlåtenhet att handla skall prövas eller tolkas av domstolen i de fall och på de villkor som fastställts i detta fördrag. ECB kan väcka talan i de fall och på de villkor som fastställts i detta fördrag.

35.2 Tvister mellan ECB å ena sidan och dess borgenärer, galdenärer eller andra personer å den andra skall avgöras av de behöriga nationella domstolarna, utom när domstolen är behörig.

35.3 ECB skall ansvara enligt artikel 288 i detta fördrag. De nationella centralbankerna skall ansvara enligt sin nationella lagstiftning.

35.4 Domstolen skall vara behörig att träffa avgöranden med stöd av en skiljedomsklausul i ett offentligrättsligt eller privaträttsligt avtal som har ingåtts av ECB eller för dess räkning.

35.5 Beslut av ECB om att väcka talan vid domstolen skall fattas av ECB-rådet.

35.6 Domstolen skall vara behörig att avgöra tvister om en nationell centralbanks fullgörande av sina förpliktelser enligt denna stadga. Om ECB anser att en nationell centralbank har underlåtit att fullgöra en förpliktelse enligt denna stadga, skall ECB avge ett motiverat yttrande i ärendet efter att ha gett den berörda nationella centralbanken tillfälle att framföra sina synpunkter. Om den berörda nationella centralbanken inte rättar sig efter yttrandet inom den tid som ECB bestämmer, kan ECB väcka talan vid domstolen.

Artikel 36

Personal

36.1 ECB-rådet skall på förslag av direktionen fastställa anställningsvillkoren för ECB:s personal.

36.2 Domstolen skall vara behörig att avgöra alla tvister mellan ECB och dess anställda inom de gränser och på de villkor som följer av anställningsvillkoren.

Artikel 37

Säte

Före utgången av år 1992 skall medlemsstaternas regeringar på stats- eller regeringschefsnivå i samförstånd besluta om var ECB skall ha sitt säte.

Artikel 38

Sekretess

38.1 Ledamöterna av de beslutande organen och personalen i ECB och de nationella centralbankerna skall även sedan deras uppdrag har upphört vara förpliktade att inte lämna ut upplysningar som omfattas av tystnadsplikt.

38.2 För personer som har tillgång till uppgifter som enligt gemenskapsföreskrifter omfattas av tystnadsplikt skall de föreskrifterna gälla.

Artikel 39

Firmatecknare

ECB blir rättsligt bunden gentemot tredje man genom ordföranden eller två direktionsledamöter eller genom underskrift av två medlemmar av ECB:s personal som ordföranden har bemyndigat att teckna ECB:s firma.

Artikel 40³

Immunitet och privilegier

ECB skall, på de villkor som anges i protokollet om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier, inom medlemsstaternas territorier åtnjuta den immunitet och de privilegier som krävs för att den skall kunna fullgöra sina uppgifter.

³ Ändrad genom artikel 6, punkt III.4 i Amsterdamfördraget.

KAPITEL VIII

STADGEÄNDRINGAR OCH TILLÄGGSFÖRESKRIFTER

Artikel 41

Förenklat ändringsförfarande

41.1 Enligt artikel 107.5 i detta fördrag kan rådet ändra artiklarna 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1 a och 36 i denna stadga, antingen genom beslut med kvalificerad majoritet på rekommendation av ECB och efter att ha hört kommissionen eller genom enhälligt beslut på förslag av kommissionen och efter att ha hört ECB. I båda fallen krävs Europaparlamentets samtycke.

41.2 En rekommendation av ECB enligt denna artikel kräver ett enhälligt beslut av ECB-rådet.

Artikel 42

Tilläggsföreskrifter

Enligt artikel 107.6 i detta fördrag skall rådet omedelbart efter beslutet om tidpunkten för början av den tredje etappen, antingen på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet och ECB eller på rekommendation av ECB och efter att ha hört Europaparlamentet och kommissionen, med kvalificerad majoritet anta de bestämmelser som avses i artiklarna 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 och 34.3 i denna stadga.

KAPITEL IX

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER OCH ANDRA BESTÄMMELSER OM ECBS

Artikel 43

Allmänna bestämmelser

43.1 Ett undantag enligt artikel 122.1 i detta fördrag skall medföra att den berörda medlemsstaten inte får några rättigheter eller skyldigheter enligt följande artiklar i denna stadga: 3, 6, 9.2, 12.1, 14.3, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 26.2, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 50 och 52.

43.2 Centralbankerna i medlemsstater med undantag enligt artikel 122.1 i detta fördrag skall behålla sina befogenheter på den monetära politikens område enligt nationell lagstiftning.

43.3 Enligt artikel 122.4 i detta fördrag skall med ”medlemsstater” avses ”medlemsstater utan undantag” i följande artiklar i denna stadga: 3, 11.2, 19, 34.2 och 50.

43.4 Med ”nationella centralbanker” skall avses ”centralbanker i medlemsstater utan undantag” i följande artiklar i denna stadga: 9.2, 10.1, 10.3, 12.1, 16, 17, 18, 22, 23, 27, 30, 31, 32, 33.2 och 52.

43.5 Med ”andelsägare” skall i artiklarna 10.3 och 33.1 avses ”centralbanker i medlemsstater utan undantag”.

43.6 Med ”ECB:s tecknade kapital” skall i artiklarna 10.3 och 30.2 avses ”ECB:s kapital tecknat av centralbankerna i medlemsstater utan undantag”.

Artikel 44

Övergångsuppgifter för ECB

ECB skall överta de av EMI:s uppgifter som till följd av undantag för en eller flera medlemsstater fortfarande måste utföras under den tredje etappen.

ECB skall ge råd under förberedelserna för att upphäva de undantag som avses i artikel 122 i detta fördrag.

Artikel 45

ECB:s allmänna råd

45.1 Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 107 i detta fördrag skall det allmänna rådet inrättas som ECB:s tredje beslutande organ.

45.2 Det allmänna rådet skall bestå av ECB:s ordförande och vice ordförande samt cheferna för de nationella centralbankerna. Övriga direktionsledamöter får delta utan rösträtt i det allmänna rådets sammanträden.

45.3 Det allmänna rådets ansvarsområden anges uttömmande i artikel 47 i denna stadga.

Artikel 46

Det allmänna rådets arbetsordning

46.1 ECB:s ordförande eller, i hans frånvaro, vice ordförande skall leda sammanträdena i det allmänna rådet.

46.2 Rådets ordförande och en ledamot av kommissionen får delta utan rösträtt i det allmänna rådets sammanträden.

46.3 Ordföranden skall förbereda det allmänna rådets sammanträden.

46.4 Med avvikelse från artikel 12.3 skall det allmänna rådet anta sin egen arbetsordning.

46.5 Det allmänna rådets sekretariat skall tillhandahållas av ECB.

Artikel 47

Det allmänna rådets ansvarsområden

47.1 Det allmänna rådet skall

- utföra de uppgifter som avses i artikel 44,
- medverka till att fullgöra de rådgivande funktioner som avses i artiklarna 4 och 25.1.

47.2 Det allmänna rådet skall medverka till

- att samla in statistiska uppgifter enligt artikel 5,
- ECB:s rapporteringsverksamhet enligt artikel 15,
- att införa de regler som enligt artikel 26.4 behövs för tillämpningen av artikel 26,
- att vidta alla övriga åtgärder som enligt artikel 29.4 behövs för tillämpningen av artikel 29,
- att fastställa anställningsvillkoren för ECB:s personal enligt artikel 36.

47.3 Det allmänna rådet skall bidra till de nödvändiga förberedelserna för att enligt bestämmelserna i artikel 123.5 i detta fördrag oåterkalleligen låsa växelkurserna för valutorna i medlemsstater med undantag i förhållande till valutorna eller den gemensamma valutan i medlemsstater utan undantag.

47.4 Det allmänna rådet skall underrättas av ECBS ordförande om ECB-rådets beslut.

Artikel 48

Övergångsbestämmelser för ECB:s kapital

Enligt artikel 29.1 skall varje nationell centralbank tilldelas en vikt i fördelningsnyckeln för teckning av ECB:s kapital. Med avvikelse från artikel 28.3 skall centralbankerna i medlemsstater med undantag inte betala in sitt tecknade kapital, såvida inte det allmänna rådet med en majoritet av minst två tredjedelar av ECB:s tecknade kapital och minst hälften av andelsägarna beslutar att en minimiprocentsats skall betalas in som bidrag till ECB:s driftkostnader.

Artikel 49

Uppskjuten betalning av kapital, reserver och avsättningar i ECB

49.1 Centralbanken i en medlemsstat vars undantag har upphävts skall betala in sin tecknade andel av ECB:s kapital i samma omfattning som centralbankerna i andra medlemsstater utan undantag och till ECB föra över reservtillgångar enligt artikel 30.1. Det belopp som skall föras över skall beräknas genom multiplikation av värdet av de reservtillgångar uttryckt i ecu efter omräkning till den aktuella växelkursen som redan har förts över till ECB enligt artikel 30.1, med kvoten mellan antalet andelar som har tecknats av den berörda nationella centralbanken och antalet andelar som redan har betalats in av de andra nationella centralbankerna.

49.2 Utöver den betalning som skall göras enligt artikel 49.1 skall den berörda centralbanken bidra till ECB:s reserver, till sådana avsättningar som är likvärdiga med reserver samt till de belopp som återstår att tillföra reserverna och avsättningarna enligt saldot för resultaträkningen per den 31 december året innan undantaget upphävdes. Bidragsbeloppet skall beräknas genom multiplikation av summan av reserverna, enligt definitionen ovan och enligt ECB:s godkända

balansräkning, med den faktor som anger förhållandet mellan antalet andelar som har tecknats av den berörda centralbanken och antalet andelar som redan har betalats in av de andra centralbankerna.

49.3⁴ När ett eller flera länder blir medlemsstater och deras respektive nationella centralbanker blir en del av ECBS skall ECB:s tecknade kapital och högsta belopp för reservtillgångar som får föras över till ECB automatiskt ökas. Ökningen skall beräknas genom att respektive då gällande belopp multipliceras med kvoten, inom fördelningsnyckeln för det utvidgade kapitalet, mellan de berörda inträdande nationella centralbankernas viktning och viktningen för de nationella centralbanker som redan är medlemmar av ECBS. Varje nationell centralbanks viktning i fördelningsnyckeln skall beräknas analogt med artikel 29.1 och i enlighet med artikel 29.2. De referensperioder som skall användas för statistiska uppgifter skall vara samma som de som tillämpades vid den senaste femårsjusteringen av viktningarna enligt artikel 29.3.

Artikel 50

Första valet av direktionsledamöter

När ECB:s direktion upprättas skall ordföranden, vice ordföranden och de övriga direktionsledamöterna utses genom överenskommelse mellan medlemsstaternas regeringar på stats- eller regeringschefsnivå på rekommendation av rådet och sedan Europaparlamentet och EMI:s råd har hörts. Direktionens ordförande skall utses för åtta år. Med avvikelse från artikel 11.2 skall vice ordföranden utses för fyra år och de övriga direktionsledamöterna för tider mellan fem och åtta år. Mandaten kan inte förnyas. Antalet direktionsledamöter kan vara lägre än vad som sägs i artikel 11.1, men får inte i något fall understiga fyra.

Artikel 51

Avvikelse från artikel 32

51.1 Om ECB-rådet efter början av den tredje etappen finner att tillämpningen av artikel 32 medför väsentliga ändringar i de nationella centralbankernas relativa inkomstlägen, skall storleken på de inkomster som skall fördelas enligt artikel 32 minskas med en enhetlig procentsats som inte får överstiga 60 % under första räkenskapsåret efter början av den tredje etappen och som för varje följande räkenskapsår skall sättas ned med minst 12 procentenheter.

51.2 Artikel 51.1 skall inte tillämpas under mer än fem räkenskapsår efter början av den tredje etappen.

⁴ Införd genom artikel 17 i Akt om villkoren för Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakien anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska Unionen och om anpassning av fördragen.

Artikel 52

Växling av sedlar i gemenskapsvalutor

Efter den oåterkalleliga låsningen av växelkurserna skall ECB-rådet vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa att sedlar utställda i valutor med oåterkalleligen låsta växelkurser växlas av de nationella centralbankerna till parivärdet.

Artikel 53

Övergångsbestämmelsernas tillämplighet

Artiklarna 43-48 skall tillämpas så länge det finns medlemsstater med undantag.

ORDLISTA

Allmänna operativa system: System som har etablerats gemensamt av ECB och de nationella centralbankerna för att underlätta utförandet av decentraliserade operationer. De omfattar allmänna informationssystem, applikationer och procedurer och organiseras i ett så kallat nav- och ekersystem (hub and spoke) med ECB som nav.

Allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken (Broad Economic Policy Guidelines): Fördraget tvingar medlemsstaterna att samordna sin ekonomiska politik inom EU-rådet. De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken är det viktigaste verktyget för denna samordning. De innehåller rekommendationer för beslutsfattare om makroekonomiska och strukturella beslut och tillhandahåller en måttstock för efterhandsbedömning i samband med multilateral övervakning inom EU-rådet. EU-rådet, som handlar på rekommendation från Europeiska kommissionen, gör utkast till de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken och rapporterar sina resultat till Europeiska rådet. Sedan antar EU-rådet en rekommendation om de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken baserad på Europeiska rådets slutsatser.

Allmänna rådet: Ett av **ECB:s** beslutande organ. Det består av ECB:s ordförande och vice ordförande samt cheferna för de nationella centralbankerna i samtliga EU-medlemsstater.

Ansvarighet: En rättslig och politisk skyldighet för en oberoende institution att tydligt och ingående redogöra för sina beslut till medborgarna och deras valda företrädare, varmed institutionen hålls ansvarig för att målen uppnås. **Europeiska centralbanken (ECB)** är ansvarig inför medborgarna i EU och, mer formellt, gentemot **Europaparlamentet**.

Avvecklingsrisk: En generell term som betecknar risken för att en avveckling i ett system för överföring inte kommer att äga rum som planerat. Denna risk kan innefatta både kreditrisker och likviditetsrisker.

Betalningssystem: En grupp instrument, bankprocedurer och interbankbetalningssystem som säkerställer pengars omlopp. Betalningssystem kräver att man kommit överens om tekniska standarder och metoder för att förmedla betalningsmeddelanden mellan deltagare, tillgångar för avveckling och en uppsättning operativa förfaranden och verksamhetsregler som bland annat täcker villkor för tillträde till systemet och prissättning.

Bruttoavvecklingssystem i realtid (real-time gross settlement system, RTGS): Ett avvecklingssystem där betalningar förmedlas och avvecklas i realtid (kontinuerligt) allteftersom uppdragen kommer in (utan netting) (se även **TARGET**).

Centralbankens oberoende: Rättsliga bestämmelser som garanterar att en centralbank kan fullgöra sina lagstiftande uppgifter och skyldigheter utan politisk inblandning. Artikel 108 i **EG-fördraget** fastslår principen om centralbankernas oberoende i **euroområdet**.

Centralbankschefskommittén: En kommitté grundad i maj 1964 på grundval av artikel 105.2 i EEG-fördraget för att främja samarbete mellan centralbankerna i Europeiska ekonomiska gemenskapen. 1994 övertogs dess uppgifter av det nygrundade **Europeiska monetära institutet (EMI)** och kommittén upphörde att existera.

Centralkurs mot euron: De officiella växelkurserna mot euron för valutorna i **ERM2**, runt vilka fluktuationsbanden fastställs.

ECB-rådet: ECB:s högsta beslutande organ. Det består av alla ledamöterna i ECB:s direktion samt cheferna för de nationella centralbanker i de medlemsländer som infört **euron**.

ECB:s direktion: Ett av **ECB:s** beslutande organ. Direktionen består av ECB:s ordförande, vice ordförande och fyra andra ledamöter som utses genom överenskommelse av stats- eller regeringscheferna i de länder som har infört **euron**.

ECBS-kommittéer: Grundade av **ECB-rådet** i enlighet med artikel 9 i ECB:s arbetsordning för att hjälpa till med arbetet i ECB:s beslutande organ.

ECB:s styrräntor: De räntor som bestäms av **ECB-rådet** och som återspeglar ECB:s penningpolitiska inriktning. De är den **lägsta anbudsräntan** på **huvudsakliga refinansieringstransaktioner**, räntan på **utlåningsfaciliteten** och räntan på **inlåningsfaciliteten**.

ECU (European Currency Unit/Europeiska valutaenheten): Före etapp tre av EMU fanns en valutakorg, ECU, bestående av 12 av de 15 nationella valutorna i EU:s medlemsstater. Ecuns värde beräknades som ett vägt medelvärde av de ingående valutorna. Ecu ersattes av **euron** till värdet 1:1 den 1 januari 1999.

EG-fördraget: Se **Fördraget**.

Ekofin-rådet: Se **EU-rådet**.

Ekonomiska och finansiella kommittén: En rådgivande kommitté som upprättades vid starten av etapp tre av **Ekonomiska och monetära unionen (EMU)**. Medlemsländerna, **Europeiska kommissionen** och **Europeiska centralbanken (ECB)** skall var och en utnämna högst två medlemmar i kommittén. Varje medlemsstat utser en medlem bland högre tjänstemän i den nationella administrationen och en andra medlem bland högre tjänstemän i den nationella centralbanken. Medlemmar från de nationella centralbankerna deltar bara i ekonomiska och finansiella kommitténs möten när frågor som rör deras institutions speciella expertis eller behörighetsområde diskuteras. Artikel 114.2 i **EG-fördraget** listar Ekonomiska och finansiella kommitténs uppgifter.

Ekonomiska och monetära unionen (EMU): Förverkligades i tre steg i enlighet med de procedurer och den tidsram som beskrivs i **EG-fördraget**. Första etappen av EMU inleddes i juli 1990 och avslutades den 31 december 1993. Viktigast

under denna etapp var avvecklingen av alla interna hinder för fria kapitalrörelser inom EU. Etapp två av EMU började den 1 januari 1994. Den möjliggjorde bland annat grundandet av **Europeiska monetära institutet (EMI)**, förbudet mot centralbanksfinansiering av den offentliga sektorn, förbudet mot positiv särbehandling av den offentliga sektorn från finansinstitutens sida och undvikandet av alltför stora underskott i den offentliga sektorn. Etapp tre började den 1 januari 1999 då befogenheten att föra penningpolitik överfördes till **ECB** och euron infördes. I och med kontantutbytet till euro den 1 januari 2002 fullbordades EMU.

Eonia (euro overnight index average): Ett mått på effektiv ränta på interbankmarknaden för dagslån i euro, baserat på transaktioner.

ERM (växelkursmekanism): Europeiska monetära systemets (EMS) växelkurs- och interventionsmekanism gav centralkurser mot **ecun** för de deltagande valutorna. Dessa centralkurser användes för att upprätta en tabell över bilaterala centralkurser mellan de deltagande valutorna. Växelkurserna tilläts röra sig inom ett fluktuationsband kring de bilaterala centralkurserna. Centralkurserna kunde justeras efter överenskommelse mellan alla länder som deltog i ERM. År 1999, vid starten av **Europeiska monetära unionens (EMU) tredje etapp** ersattes ERM av **ERM2**.

ERM2 (växelkursmekanism2): Den växelkursmekanism som utgör ramen för det valutapolitiska samarbetet mellan länderna i euroområdet och de EU-medlemsstater som inte deltar i etapp tre av EMU.

EU-fördraget: Se **Fördraget**.

Eurepo: Den ränta till vilken en förstklassig bank mot säkerhet erbjuder utlåning i **euro** till en annan förstklassig bank. Säkerheten består uteslutande av statsobligationer och statsskuldväxlar utfärdade av länder i euroområdet. Metoden bakom Eurepos beräkningar liknar i hög grad den för **Euribor**, men den är representativ för räntorna på repomarknader. Panelen av banker är också en annan.

Euribor (euro interbank offered rate): Den ränta till vilken de mest kreditvärdiga bankerna är villiga att låna ut medel i **euro** till andra banker med högst kreditvärdighet. Räntan beräknas dagligen för interbankinlåning med löptider på upp till tolv månader. Till skillnad från Eurepo återspeglar Euribor förhållanden på marknader för transaktioner utan säkerhet.

Euro: Namnet på den europeiska valutan. Det fastställdes av **Europeiska rådet** vid dess möte i Madrid den 15 och 16 december 1995.

Euro Banking Association (EBA): Ett forum för att undersöka och debattera alla bankfrågor av intresse för dess medlemmar, särskilt frågor relaterade till användandet av **euron** och transaktioner i euro. I slutet av 1998 etablerade EBA ett clearinginstitut (ABE Clearing S.A.S., Société par Actions Simplifiée à Capital Variable) för att driva det nya Euro Clearing System (Euro1) från och med

den 1 januari 1999. Euro1 är efterträdaren till ECU Clearing and Settlement System.

Eurogruppen: En informell grupp som samlar de ledamöter i **Ekofinrådet** som representerar länderna i **euroområdet**. De möts regelbundet (vanligen före Ekofinrådets möten) för att diskutera frågor som har samband med det delade ansvar som länderna i euroområdet har för den gemensamma valutan. **Europeiska kommissionen**, och när så är lämpligt **ECB**, bjuds in att delta i dessa möten.

Euroområdet: Området som består av de medlemsstater som har antagit euron som sin gemensamma valuta i enlighet med **fördraget** och i vilka den gemensamma penningpolitiken förs under ledning av **ECB**. Euroområdet omfattar för närvarande Belgien, Tyskland, Grekland, Spanien, Frankrike, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Österrike, Portugal och Finland.

Europaparlamentet: En gemenskapsinstitution som från och med mandatperioden 2004-2009 räknar 732 representanter för medborgarna i medlemsstaterna. Parlamentet medverkar till EU:s lagstiftningsprocess, med varierande befogenheter beroende på förfarandet för att anta olika rättsakter. När det gäller **Ekonomiska och monetära unionen (EMU)** har parlamentet främst rådgivande befogenheter. **Fördraget** anger emellertid vissa förfaranden för **ECB:s** demokratiska **ansvarighet** inför parlamentet (presentation av årsrapport, allmänna debatter om penningpolitiken och utfrågningar inför det behöriga parlamentsutskottet).

Europeiska bankkommittén (European Banking Committee, EBC): Etablerad 2003 genom ett beslut av kommissionen 2004/10/EC av den 5 november 2003 (EUT L 3, 7.1.2004, s. 36) som en nivå-2 kommitté med uppgift att ge råd till **Europeiska kommissionen** i politiska frågor som rör bankaktiviteter. Den ersatte Rådgivande bankrörelsekommittén. På området för bankverksamhet och banktillsyn är **ECB** representerat i Kommittén för europeiska banktillsynsmyndigheter, som är en nivå-3 kommitté.

Europeiska centralbanken (ECB): Ligger i centrum av **Europeiska centralbankssystemet (ECBS)** och **Eurosystemet**. ECB är en juridisk person i enlighet med gemenskapslagstiftningen. ECB säkerställer att de uppgifter som har ålagts Eurosystemet och ECBS genomförs antingen i och med dess egen verksamhet eller genom de nationella centralbankernas i enlighet med stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken. ECB styrs av **ECB-rådet** och **ECB:s direktion** och ett tredje, och temporärt, beslutande organ, **ECB:s allmänna råd**.

Europeiska centralbankssystemet (ECBS): Består av ECB och de nationella centralbankerna i samtliga 25 medlemsstater, dvs. det omfattar förutom medlemmarna i **Eurosystemet** även de nationella centralbankerna i de medlemsstater som ännu inte antagit euron. ECBS styrs av **ECB-rådet** och **direktion** samt av **allmänna rådet**, det tredje, temporära, beslutande organet i ECB. ECBS kärnuppgifter utförs av Eurosystemet.

Europeiska fonden för monetärt samarbete (European Monetary Cooperation Fund, EMCF): Ett gemenskapsorgan etablerat i enlighet med rådets förordning (EEG) nr 907/73 av den 3 april 1973 (EGT L 89, 5.4.1973, s. 2). Vid starten av EMU:s andra etapp upplöstes Europeiska fonden för monetärt samarbete och dess uppgifter togs över av **Europeiska monetära institutet (EMI)**.

Europeiska gemenskapen: En överstatlig organisation upprättad som Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG) genom **EEG-fördraget** 1958. EU-fördraget utökade EEC:s uppgifter, som därför döptes om till Europeiska gemenskapen 1993. Europeiska gemenskapens huvuduppgifter är att främja en harmonisk, väl avvägd och hållbar utveckling av näringslivet, en hög nivå i fråga om sysselsättning och socialt skydd, jämställdhet mellan kvinnor och män, en hållbar och icke-inflatorisk tillväxt, en hög grad av konkurrenskraft och ekonomisk konvergens, en hög nivå i fråga om miljöskydd och förbättring av miljöns kvalitet, en hög levnadsstandard och livskvalitet samt ekonomisk och social sammanhållning och solidaritet mellan medlemsstaterna. Den fullgör bland annat dessa uppgifter genom den gemensamma marknaden och EMU.

Europeiska gemenskapernas domstol (EG-domstolen): En av **Europeiska gemenskapens** institutioner med säte i Luxemburg som i) säkerställer att fördragen tolkas och tillämpas på ett korrekt sätt och ii) prövar gemenskapslagstiftningens giltighet och tolkar dess innebörd. **ECB:s** agerande är föremål för granskning av EG-domstolen.

Europeiska kommissionen: Den institution inom Europeiska gemenskapen som säkerställer att bestämmelserna i **fördraget** tillämpas. Kommissionen utformar gemenskapspolitiken, lägger fram förslag till gemenskapslagstiftning och utövar befogenheter på olika områden. På det ekonomisk-politiska området lägger kommissionen fram rekommendationer om **allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken** och rapporterar till **EU-rådet** om den ekonomiska utvecklingen och politiken. Den övervakar de offentliga finanserna inom ramen för multilateral övervakning och överlämnar rapporter till EU-rådet. Fram till den 1 maj 2004 bestod den av 20 kommissionärer: två ledamöter vardera från Tyskland, Spanien, Frankrike, Italien och Förenade kungariket samt en från var och en av de övriga medlemsstaterna. Kommissionen kommer efter en övergångsperiod efter EU-utvidgningen att bestå av 25 kommissionärer, en för var och en av de 25 medlemsstaterna.

Europeiska monetära institutet (EMI): En institution som upprättades vid starten av **Ekonomiska och monetära unionens (EMU)** andra etapp den 1 januari 1994 för en tidsbegränsad period. EMI:s två huvuduppgifter var att stärka samarbetet mellan centralbankerna och samordningen av penningpolitiken och att vidta de nödvändiga förberedelserna för **Europeiska centralbankssystemet (ECBS)**, den gemensamma penningpolitiken och den gemensamma valutan i EMU:s tredje etapp. EMI trädde i likvidation när **ECB** grundades den 1 juni 1998.

Europeiska monetära systemet (EMS): En växelkursregim som inrättades 1979 i enlighet med Europeiska rådets beslut av den 5 december 1978. De operativa förfaranden som skall tillämpas i den nya växelkursregimen fastställdes i ett avtal av

den 13 mars 1979 mellan centralbankerna i Europeiska ekonomiska gemenskapen. EMS tillhandahöll ett ramverk för nära samarbete mellan medlemsstaterna i **Europeiska gemenskapen** på området för monetär politik och växelkurspolitik. EMS bestod huvudsakligen av **ecun**, växelkurs- och interventionsmekanismen (**ERM**), mekanismen för ultrakorta krediter och för korta och medelfristiga krediter. Vid **EMU:s tredje etapp** ersattes EMS av **ERM2**.

Europeiska rådet: Tillför **Europeiska unionen** den nödvändiga dynamiken för utveckling samt utformar de allmänna politiska riktlinjerna i enlighet därmed. I rådet träffas medlemsländernas stats- eller regeringschefer och **Europeiska kommissionens** ordförande (se också **EU-rådet**).

Europeiska unionen (EU): Grundad genom **fördraget om Europeiska unionen**, ofta kallat Maastrichtfördraget, vilket undertecknades den 7 februari 1992 och trädde i kraft den 1 november 1993. Detta fördrag har därefter ändrats genom Amsterdamfördraget, som undertecknades i Amsterdam den 2 oktober 1997 och trädde i kraft den 1 maj 1999, och nyligen genom Nicefördraget, som undertecknades den 26 februari 2001 och trädde i kraft den 1 februari 2003. Europeiska unionen (EU) bygger på flera organisationer och arrangemang av olika juridisk natur som bildar de tre pelarna. Den första pelaren omfattar **Europeiska gemenskapen** och Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom), som båda är juridiska personer och styrs av olika fördrag. Den andra och den tredje pelaren bygger på mellanstatlig verksamhet innefattande den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

Europeiska värdepapperstillsynskommittén (CESR) (Committee of European Securities Regulators): En kommitté grundad av **Europeiska kommissionen** i juni 2001 baserat på en rekommendation i visemannakommitténs rapport om reglering av de europeiska värdepappersmarknaderna. Den är sammansatt av representanter från de nationella myndigheterna som reglerar värdepappersmarknaderna. Kommittéerna på nivå 3 i det reviderade europeiska regelverket ger råd till Europeiska kommissionen om policy om värdepappersfrågor och bidrar till att säkerställa en mer konsekvent tillämpning av gemenskapslagstiftningen i medlemsstaterna. Den förbättrar också samordning mellan värdepappersreglerare i Europa.

Eurostat: Europeiska gemenskapernas statistikkontor. Eurostat är en del av **Europeiska kommissionen** och ansvarar för framställningen av gemenskapsstatistik.

Eurosystemet: Omfattar **ECB** och de nationella centralbankerna i de medlemsländer som har infört **euron** i etapp tre av **Ekonomiska och monetära unionen** (se även **eurområdet**). Det finns för närvarande tolv nationella centralbanker i eurosystemet. Eurosystemet styrs av **ECB-rådet** och **ECB:s direktion**.

Eurosystemets framtidsbedömningar: Resultaten av undersökningar som genomförts av **Eurosystemets** experter för att förutsäga en möjlig makroekonomisk utveckling i **eurområdet**. De utgör en del av den ekonomiska analysen.

EU-rådet (Europeiska unionens råd): En institution i Europeiska gemenskapen. EU-rådet består av företrädare för medlemsstaterna, normalt de ministrar som ansvarar för de frågor som står på dagordningen (därför ofta kallat ministerrådet). När EU-rådet är sammansatt av finans- och ekonomiministrarna kallas det ofta **Ekofinrådet**. EU-rådet kan också sammanträda på stats- eller regeringschefsnivå för den typ av beslut som specificeras i **fördraget** (se även **Europeiska rådet**).

Finjusterande transaktion: En **öppen marknadsoperation** som utförs av **Eurosystemet** huvudsakligen för att hantera oväntade likviditetsfluktuationer på marknaden.

Framtidsbedömningar: Se **Eurosystemets framtidsbedömningar**.

Förbindelse mellan värdepappersavvecklingssystem: Procedurer och arrangemang mellan **värdepappersavvecklingssystem** för överföring av värdepapper via en kontobaserad process. Som ett alternativ till **korrespondentcentralbanksmodellen (CCBM)** använder **Eurosystemet** godkända länkar för den gränsöverskridande mobiliseringen av **säkerheter**.

Fördraget: Avser **Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget)**. Fördraget undertecknades i Rom den 25 mars 1957 och kallas därför ofta för Romfördraget. Det trädde i kraft den 1 januari 1958. Genom fördraget grundades Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG) som nu heter **Europeiska gemenskapen**. Fördraget om Europeiska unionen (**EU-fördraget**), som ofta kallas Maastrichtfördraget, ändrade EEG-fördraget i syfte att skapa **Europeiska gemenskapen**.

Förfarande vid alltför stora underskott: Bestämmelsen i artikel 104 i **EG-fördraget**, ytterligare specificerat i protokoll nr 20 (om **förfarandet vid alltför stora underskott**), som tvingar EU:s medlemstater att iaktta budgetdisciplin. Samma artikel definierar vilka kriterier för budgetställning som skall beaktas vid alltför stora underskott och vilka åtgärder som skall vidtas när kraven på budgetbalans eller statsskuld inte möts. Detta kompletteras med en förordning av EU-rådet (EG) nr 1467/97 av den 7 juli 1997 om påskyndande och förtydligande av tillämpningen av förfarandet vid alltför stora underskott, som är ett av elementen i **stabilitets- och tillväxtpakten**.

Harmoniserat index för konsumentpriser (HIKP): Ett konsumentprisindex som harmoniserats mellan de olika länderna i euroområdet.

Huvudsaklig refinansieringstransaktion: Veckovis **öppen marknadsoperation** genomförd av **Eurosystemet**. Den 9 mars 2004 reducerades löptiden för dessa operationer från två veckor till en vecka i enlighet med beslut av ECB-rådet 2003. Transaktionerna genomförs som anbudsförfaranden till rörlig ränta med en på förhand tillkännagiven **lägsta anbudsränta**.

Inlåningsfacilitet: En av **Eurosystemets stående faciliteter** som **motparter** kan använda för insättning över natten hos en nationell centralbank till en på förhand bestämd ränta (se **ECB:s styrräntor**).

Interlinkmekanismen: En av komponenterna i **TARGET**. Termen används för att beskriva den infrastruktur och de procedurer som sammanlänkar nationella system för bruttoavvecklingar i realtid (**RTGS**) för att möjliggöra behandling av gränsöverskridande betalningar inom **TARGET**.

Internationella regleringsbanken (BIS): Grundades den 17 maj 1930 genom en internationell överenskommelse mellan Belgien, Tyskland, Frankrike, Italien, Japan, Storbritannien och USA. BIS är världens äldsta internationella finansiella organisation. Den främjar internationellt monetärt och finansiellt samarbete och tjänar som bank för centralbankerna. I sin tjänst agerar BIS som i) ett forum för att främja diskussioner och underlätta beslutsprocessen hos centralbanker och inom den internationella finansiella gemenskapen, ii) ett centrum för ekonomisk och monetär forskning, iii) en primär motpart för centralbankerna i deras finansiella transaktioner och iv) en agent eller förvaltare i samband med internationella finansiella transaktioner. Den har sitt säte i Basel och har representantkontor i Hongkong och Mexiko City.

Internationella valutafonden (IMF): En internationell monetär organisation som grundades 1944 i enlighet med Bretton Woodsavtalet. Den har sitt säte i Washington DC och räknar i nuläget 184 medlemsländer. I enlighet med IMF:s avtalsartiklar är dess huvuduppgifter att främja globalt monetärt samarbete, att säkerställa växelkursstabilitet, att underlätta internationell handel och att främja ekonomisk tillväxt.

Kassakrav: De minimireserver som ett kreditinstitut är skyldigt att hålla hos **Eurosystemet**. Uppfyllandet beräknas på basis av genomsnittet för den dagliga behållningen under en **uppfyllandeperiod** på cirka en månad.

Kassakravsbas: Summan av posterna i balansräkningen (särskilt skulder) som utgör underlag för beräkning av **kassakrav** för ett **kreditinstitut**.

Kassakravsprocent: Den procentsats som centralbanken fastställer för varje kategori balansposter i **kassakravsbasen**. Procentsatserna används för att beräkna **kassakravet**.

Kommittén för ekonomisk politik: Ett rådgivande gemenskapsorgan, grundat genom ett beslut av rådet 74/122/EEG av den 18 februari 1974 (EGT L 63, 5.3.1974, s. 21) och bestående av två representanter och två ersättare från varje medlemsstat, **Europeiska kommissionen** och **ECB**. Dess huvuduppgift är att bidra till Ekofinrådets förberedande arbete när det gäller samordningen av medlemsstaternas ekonomiska politik och **Europeiska gemenskapen** och ge råd till **Europeiska kommissionen** och **EU-rådet**. Den samarbetar nära med **Ekonomiska och finansiella kommittén** och fokuserar huvudsakligen på strukturpolitik för att höja tillväxtpotentialen och sysselsättningsgraden i gemenskapen.

Kommittén för valuta-, finans- och betalningsbalansstatistik (CMFB) (Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics): En kommitté, grundad genom ett beslut av rådet (91/115/EEC) av den 25 februari 1991 (EGT L 59, 6.3.1991 s. 19) med de ändringar som gjorts enligt beslut av rådet

(96/174/EC) av den 26 februari 1996 (EGT L 51, 1.3.1996, s. 48), som samlar statistiker från de nationella statistikinstitutioner, **Eurostat**, de nationella centralbankerna och **ECB**. CMFB ger råd till kommissionen i en rad statistikfrågor, särskilt aspekter på statistik av **förfarandet vid alltför stora underskott** och främjar samarbete och koordination av statistikarbete på europeisk nivå.

Konstitution för Europa: Den 13 juni 2003 antog Europeiska konventet för Europas framtid utkastet till ett fördrag som etablerar en konstitution för Europa som skulle ersätta både **EU-fördraget** och **EG-fördraget**. Utkastet lades fram inför Europeiska rådets möte i Thessaloniki den 20 juni 2003 och diskuterades i regeringskonferensen från september 2003 till juni 2004. Den antogs av EU-medlemsstaterna i juni 2004 och enligt planerna skall den ratificeras före november 2006.

Konvergenskriterier: De kriterier som upprättas i artikel 121.1 i **EG-fördraget** (och som beskrivs mer ingående i protokoll nr 21 som bifogats fördraget) och utgör grunden för bedömningen om ett land skall få anta euron. De hänför sig till resultat beträffande **prisstabilitet**, den offentliga sektorns finansiella sektor, växelkurser och långa räntor. De täcker också den nationella lagstiftningens förenlighet, inklusive den lagstiftning som rör de nationella centralbankerna, med **fördraget** och **stadgan för Europeiska centralbankssystemet** och **Europeiska centralbanken**.

Korrespondentcentralbanksmodell (Correspondent central banking model, CCBM): En mekanism etablerad av **Europeiska centralbankssystemet (ECBS)** för att göra det möjligt för **motparter** att erhålla kredit från centralbanken i det land där de är baserade med **säkerheter** som de har i ett annat land. Inom korrespondentcentralbanksmodellen agerar en nationell centralbank som depåhållare för de andra nationella centralbankerna för värdepapper som innehåses i dess nationella **värdepappersavvecklingssystem**.

Långfristig refinansieringstransaktion: En månatlig **öppen marknadsoperation** genomförd av **Eurosystemet** med en löptid på tre månader. Operationerna genomförs som anbuds-förfaranden till rörlig ränta med på förhand tillkännagivna tilldelningsvolymerna.

Lägsta anbudsränta: Den lägsta ränta till vilken **motparter** får lämna anbud i samband med anbud till rörlig ränta på de **huvudsakliga refinansieringstransaktionerna**. Detta är en av **ECB:s styrräntor** som återspeglar penningpolitikens inriktning.

Monetära finansinstitut (MFI): Finansinstitut som tillsammans utgör den sektor som emitterar pengar i **euroområdet**. Dessa inkluderar **ECB**, de nationella centralbankerna i euroområdet, kreditinstitut och penningmarknadsfonder i euroområdet.

Monetära inkomster: Inkomster som tillfaller de nationella centralbankerna i deras funktion som utförare av **Eurosystemets** penningpolitik och som härrör från tillgångar öronmärkta i enlighet med riktlinjer fastslagna av **ECB-rådet**. De utgör motvärden till sedlar i omlopp och till inlåning från kreditinstitut.

Monetära kommittén: En kommitté etablerad i enlighet med artikel 105.2 i **EEG-fördraget**. Den ersattes av **Ekonomiska** och **finansiella kommittén** i början av **EMU:s** tredje etapp.

Penningpolitisk strategi: Allmänt tillvägagångssätt för hur penningpolitiken bedrivs. **ECB:s** penningpolitiska strategi består av en kvantitativt definition av huvudmålet som är **prisstabilitet** och ett system för analys baserat på två pelare – ekonomisk analys och monetär analys. Dessa utgör basen för **ECB-rådets** övergripande bedömning av hoten mot prisstabilitet och för de penningpolitiska besluten. Strategin utgör också en ram som gör att penningpolitiska beslut kan förklaras för allmänheten.

OLAF (Europeiska byrån för bedrägeribekämpning): Europeiska kommissionens byrå som undersöker bedrägerier och andra regelvidriga handlingar i **Europeiska gemenskapen** i fall där rimliga misstankar förekommer. I juli 2003 beslutade **EG-domstolen** att OLAF även har undersökningsbefogenhet även omfattar **ECB**.

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD): En mellanstatlig organisation som grundades 1950 och som har sitt säte i Paris. Den har i nuläget 30 medlemsländer och har förbindelser med 70 andra länder. Den är ett forum för medlemmarna där dessa kan rådfråga varandra, jämföra erfarenheter och samarbeta för att uppnå högsta möjliga hållbara tillväxt och förbättra den ekonomiska och sociala levnadsstandarden, allt i linje med marknadsekonomins principer.

Organisationsstyrning: Procedurer och processer enligt vilka organisationer styrs och kontrolleras. Strukturen på organisationsstyrningen anger fördelningen av rättigheter och ansvar bland de olika parterna i en organisation – som styrelsen, direktörer, aktieägare och andra intressenter – och fastställer reglerna och procedurerna för beslutsfattande. På så sätt tillhandahåller de en struktur inom vilken organisationens verksamhetsmål bestäms och de specificerar hur dessa mål skall uppnås och hur resultaten skall mätas.

Prisstabilitet: Att upprätthålla prisstabilitet är **Eurosystemets** huvudmål. ECB-rådet definierar prisstabilitet som en årlig ökning på mindre än 2 % i det **harmoniserade indexet för konsumentpriser (HIKP)** för **euroområdet**. ECB-rådet klargjorde också att i sin strävan efter prisstabilitet är målet att inflationen skall ligga under men nära 2 % på medellång sikt.

Referensvärdet för penningmängdsökning: För att bedöma penningmängdsutvecklingen har **ECB-rådet** tillkännagivit ett referensvärde för det breda penningmängdsmåttet M3. Detta referensvärde syftar till M3:s ökningstakt, som anses vara förenlig med prisstabilitet på medellång sikt. Referensvärdet tas fram på ett sätt som är förenligt med, och tjänar syftet att uppnå, **ECB-rådets** definition av **prisstabilitet** på basis av antaganden om den trendmässiga tillväxten av real BNP och trenden för M3:s omloppshastighet på medellång sikt. Avviker M3:s tillväxt påtagligt eller under lång tid från referensvärdet, skulle detta under normala förhållanden vara ett

tecken på att det finns hot mot prisstabiliteten på medellång sikt. Penningpolitiken reagerar dock inte mekaniskt om M3-ökningen avviker från referensvärdet.

Repoavtal: Ett återköpsavtal varigenom en tillgång säljs, men så att säljaren får rätt och skyldighet att köpa tillbaka den till ett bestämt pris vid en framtida tidpunkt eller på begäran. Ett sådant avtal liknar upplåning mot säkerhet, med skillnaden att säljaren inte längre är ägare till värdepapperen. Repor ingår i M3 om säljaren är ett monetärt finansinstitut (MFI) och motparten ett icke-monetärt finansinstitut hemmahörande i euroområdet.

Reverserad transaktion: En transaktion varigenom en centralbank köper eller säljer tillgångar enligt ett **repoavtal** eller lånar ut medel mot **säkerheter**.

Revisionsrätten: En institution inom **Europeiska gemenskapen** som utför revisionen i den Europeiska gemenskapen. En av dess uppgifter är att undersöka **ECB:s** lednings effektivitet vad beträffar verksamheten.

Skuldkvot: Ett av de kriterier som används för att definiera ett alltför stort underskott enligt artikel 104.2 i **EG-fördraget**. Det definieras som skuldsättningen i den offentliga sektorn i procent av bruttonationalprodukten till marknadspriser, medan offentliga sektorns underskott definieras i protokoll nr. 20 (om **förfarandet vid alltför stora underskott**) som den samlade bruttoskulden till nominellt värde vid årets utgång och som är konsoliderad mellan och inom de olika områdena inom den offentliga sektorn.

Snabbt anbud: Anbudsförfarandet som används av **Eurosystemet** för **finjusterande transaktioner**. Snabba anbud verkställs inom en timme och kan begränsas till en mindre krets av **motparter**.

Stabilitets- och tillväxtpakten: Består av två av **EU-rådets** förordningar, nämligen: i) förordning (EG) nr 1466/97 av den 7 juli 1997 om förstärkning av övervakningen av de offentliga finanserna samt övervakningen och samordningen av den ekonomiska politiken och ii) förordning (EG) nr 1467/97 av den 7 juli 1997 om påskyndande och förtydligande av tillämpningen av **förfarandet vid alltför stora underskott** samt **EU-rådets** resolution om stabilitets- och tillväxtpakten, som antogs vid toppmötet i Amsterdam den 17 juni 1997. Pakten syftar till att garantera sunda offentliga finanser i **EMU:s** tredje etapp för att stärka förutsättningarna för prisstabilitet och för en stark och hållbar tillväxt vilket främjar skapandet av nya jobb. Med andra ord krävs en budget nära balans eller i överskott som mål för medlemsstaterna på medellång sikt.

Stabilitetsprogram: Regeringars medelfristiga planer och antaganden från länder i **euroområdet** om utvecklingen av viktiga ekonomiska variabler. De beskriver det medelfristiga målet om en budget nära balans eller i överskott, eller vilken bana anpassningen till målet skall följa, detta i enlighet med **stabilitets- och tillväxtpakten**. Stabilitetsprogrammen måste uppdateras varje år. De granskas av **Europeiska kommissionen** och **Ekonomiska och finansiella kommittén**, vilkas bedömning tjänar som bas för **Ekofinrådets** granskning.

Stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken (ECBS-stadgan): Europeiska centralbankssystemets (ECBS) och Europeiska centralbankens (ECB) organiska lag. Texten har bifogats som protokoll till EG-fördraget.

Standardiserade anbud: Ett anbudsförfarande som Eurosystemet använder i sina regelbundna öppna marknadsoperationer. Standardiserade anbudsförfaranden genomförs inom 24 timmar. Alla motparter som uppfyller de allmänna urvalskriterierna har rätt att lämna in anbud.

Stående facilitet: En centralbanksfacilitet som motparter kan använda på eget initiativ. Eurosystemet erbjuder två stående faciliteter över natten, utlåningsfaciliteten och inlåningsfaciliteten.

Säkerheter: Tillgångar som utgör en garanti för återbetalning av lån (t.ex. av kreditinstitut till centralbanker) samt sålda tillgångar (t.ex. till en centralbank av kreditinstitut) i form av repor.

TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer), bruttoavvecklingssystem i realtid: TARGET är ett decentraliserat system för betalningar i euro bestående av 15 nationella system för bruttoavveckling i realtid, ECB:s betalningsmekanism och interlinkmekanismen.

TARGET2: Andra generationen av TARGET, som håller på att utvecklas så att den finansiella integrationen i euroområdet kan öka. TARGET2 skall ha som huvudmålsättning att i) bättre tillgodose kundernas behov genom att tillhandahålla harmoniserade gränssnitt, ii) att garantera kostnadseffektivitet genom att introducera en enda prisstruktur för kärntjänster och iii) att bereda vägen för framtiden, inklusive utveckling relaterad till utvidgningen av Europeiska unionen och Eurosystemet. I TARGET2 kommer de nationella centralbankerna att fortsätta att ansvara för kreditinstitutens konton och förbindelserna med dessa institut. Enligt planerna kommer TARGET2 att kunna börja användas under andra hälften av detta årtionde.

Underskottskvot: Ett av de kriterier som används för att definiera ett alltför stort underskott enligt artikel 104.2 i EG-fördraget. Den definieras som det förväntade eller faktiska underskottet i den offentliga sektorns finanser i procent av bruttonationalprodukten till marknadspriser. Det offentliga underskottet definieras i protokoll 20 (om förfarandet vid alltför stora underskott) som den offentliga sektorns nettoupplåning.

Uppfyllandeperiod: Den period under vilken kreditinstitutens uppfyllande av kassakrav beräknas. Sedan den 10 mars 2004 börjar uppfyllandeperioden på dagen för avvecklingen av den första huvudsakliga refinansieringstransaktionen efter det ECB-rådsmöte där den månatliga bedömningen av den penningpolitiska inriktningen skall göras. ECB publicerar en kalender med uppfyllandeperioderna för kassakraven minst tre månader före årets början.

Utlåningsfacilitet: Eurosystemets **stående faciliteter** som **motparterna** kan använda för att få krediter från en nationell centralbank till en förutbestämd **ränta** mot godtagbara säkerheter (se även **ECB:s styrräntor**).

Valutaswapp: Samtidiga avista- och terminstransaktioner i en valuta mot en annan. **Eurosystemet** utför **öppna marknadsoperationer** i form av valutaswappar varvid de nationella centralbankerna (eller **ECB**) köper eller säljer **euro** avista mot en utländsk valuta och samtidigt säljer eller köper den tillbaka genom en terminsaffär.

Värdepappersavvecklingssystem (Securities settlement system, SSS): Ett system som möjliggör förvar och överföring av värdepapper eller andra finansiella tillgångar oavsett om betalning erhållits (free of payment, FOP) eller enligt principen leverans mot betalning (delivery versus payment, DVP).

Öppen marknadsoperation: En transaktion som utförs på finansmarknaderna på initiativ av centralbanken och som innefattar en av följande transaktioner 1) direkt köp eller försäljning av tillgångar (avista eller på termin), 2) köp eller försäljning av tillgångar enligt ett **repoavtal**, 3) utlåning eller inlåning mot **säkerhet** i värdepapper, 4) utgivning av centralbankscertifikat, 5) inlåning med fast löptid eller 6) **valutaswapper** mellan inhemsk och utländsk valuta.

BIBLIOGRAFI

ALLMÄN LITTERATUR

Officiella ECB-publikationer

ECB (1999), *Årsrapport 1998*, april 1999.

ECB (2000) *Årsrapport 1999*, april 2000.

ECB (2001) *Årsrapport 2000*, maj 2001.

ECB (2002) *Årsrapport 2001*, april 2002.

ECB (2003), *Årsrapport 2002*, april 2003.

ECB (2004), *Årsrapport 2003*, april 2004.

ECB (2005) *Årsrapport 2004*, april 2005.

ECB (2006) *Årsrapport 2005*, april 2006.

ECB (2002), *Compendium: sammanställning av rättsliga instrument, Juni 1998 – December 2001*, mars 2002.

ECB (2004), *Institutionella bestämmelser: Stadgan för ECBS och ECB – Arbetsordningar*, oktober 2004.

ECB (2006), *Europeiska centralbanken, Eurosystemet, Europeiska centralbankssystemet* (allmän informationsbroschyr) maj 2006.

Övriga publikationer

Papadia, F. och Santini, C. (2006), *La Banque centrale européenne*, Paris, 2006.

Raymond, R. (2001), *L'euro et l'unité de l'Europe*, Paris, 2001.

Scheller, H. K. (1999), *Das Europäische System der Zentralbanken*, in Glomb/Lauk (eds.), *Euro Guide*, Cologne, 1999.

Scheller, H. K. (2000), *Die Europäische Zentralbank*, Frankfurt am Main, 2000.

Von der Groeben, H., Thiesing, J. och Ehlermann, C.-D. (eds.), *Kommentar zum EU/EG-Vertrag*, 5th edition, Baden-Baden, 1997/1999.

Zilioli, C. och M. Selmayr (2001), *The law of the European Central Bank*, Oxford Press

KAPITEL I

Officiella ECB-publikationer

ECB (2000) *Konvergensrapport 2000*", maj 2000.

ECB (2004) *Konvergensrapport 2004*", oktober 2004.

ECB (2006) *Konvergensrapport 2006*", maj 2006.

ECB (2001), *The economic policy framework in EMU*, artikel i månadsrapporten, november 2001.

ECB (2003), *The relationship between monetary policy and fiscal policies in the euro area*, artikel i månadsrapporten, februari 2003.

ECB (2004), *The European Constitution and the ECB*, artikel i månadsrapporten, augusti 2004.

Övriga publikationer

Andrews, D. (2003), *The Committee of Central Bank Governors as a source of rules*, Journal of European Public Policy 10:6, December 2003, s. 956-973.

Baer, G. D. (1994), *The Committee of Governors as a forum for European central bank cooperation*, in Bakker, A. et al. (eds.), *Monetary Stability through International Cooperation: Essays in Honor of André Szász*, Amsterdam, 1994.

Berger, F. (2001), *12 into one: one money for Europe*, Frankfurt am Main, 2001.

Kommittén för undersökning av ekonomisk och monetär union (1989), rapport om ekonomisk och monetär union i Europeiska gemenskapen, 1989.

Centralbankschefskommittén för centralbankerna i Europeiska gemenskapens medlemsstater (1990), *Introductory Report and Commentary on the Statute of the European System of Central Banks and the ECB*, november 1990.

Centralbankschefskommittén för centralbankerna i Europeiska gemenskapens medlemsstater (1992), *Annual Report 1990/91*, april 1992.

Centralbankschefskommittén för centralbankerna i Europeiska gemenskapens medlemsstater (1993), *Annual Report 1992*, april 1993.

Europeiska kommissionen (1995), *Green Paper on the Practical Arrangements for the Introduction of the Single Currency (COM(95) 333 final)*, Luxembourg, 31 maj 1995.

EMI (1995), *Annual Report 1994*, april 1995.

EMI (1995), *The changeover to the single currency*, november 1995.

EMI (1996), *Role and functions of the European Monetary Institute*, february 1996.

EMI (1996), *Annual Report 1995*, april 1996.

EMI (1997), *The single monetary policy in Stage Three: specification of the operational framework*, januari 1997.

EMI (1997), *Annual Report 1996*, april 1997.

EMI (1998), *Konvergensrapport: Rapport enligt artikel 109j i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen*, mars 1998).

EMI (1998), *Annual Report 1997*, maj 1998.

Scheller, H. K. (2001), *The Changeover to the Euro*, in Caesar/Scharrer (eds.), *European Economic and Monetary Union: Regional and Global Challenges*, Baden-Baden, 2001, s. 243-263.

Van den Berg, C. C. A. (2004), *The Making of the Statute of the European System of Central Banks, An Application of Checks and Balances*, 2004.

KAPITEL 2

Officiella ECB-publikationer

ECB (1999), *Eurosystemet och Europeiska centralbankssystemet (ECBS)*, Artikel ur månadsrapporten, januari 1999.

ECB (1999), *Europeiska centralbankssystemets institutionella struktur*, Artikel ur månadsrapporten, juli 1999.

ECB (1999), *Europeiska centralbankens rättsliga instrument*, Artikel ur månadsrapporten, november 1999.

ECB (2001), *Why price stability?*, juni 2001.

ECB (2003), *The adjustment of voting modalities in the Governing Council*, Artikel ur månadsrapporten, maj 2003.

Övriga publikationer

Arrowsmith, J. A. A. (1996), *La non-participation à la phase 3: la vie à l'étage inférieur de l'UEM (Opting-out of stage 3: life in the lower tier of EMU)*, in Revue d'économie financière, No 36, 1-1996.

Caparello, M. (2003), *Internal audit in the central banking community*, in Courtis, N. and Mander, B. (eds.), *Accounting standards for central banks*, Central Banking Publications, London, 2003.

Duisenberg, W. F. (2001), *The European Central Bank, the Eurosystem and the European System of Central Banks*, tal vid invigning av de nya byggnaderna för Banque centrale du Luxembourg, Luxemburg, 18 maj 2001.

Liebscher, K. (1998), *Die Rolle einer nationalen Zentralbank im ESZB am Beispiel der OeNB*, in 26. Volkswirtschaftliche Tagung der Oesterreichischen Nationalbank, maj 1998.

Merriman, N. (2003), *Financial reporting in the Eurosystem*, in Courtis, N. and Mander, B. (eds.), *Accounting standards for central banks*, Central Banking Publications, London, 2003.

Padoa-Schioppa, T. (2000), *An institutional glossary of the Eurosystem*, article delivered at the conference on "The Constitution of the Eurosystem: the Views of the EP and the ECB", 8 mars 2000.

Palmer, M. (2001), *The Banque centrale du Luxembourg in the European System of Central Banks*, Banque centrale du Luxembourg, maj 2001.

Raymond, R. (1996), *Les Banques centrales nationales dans le système européen de banques centrales (National central banks within the European System of Central Banks)*, in Revue d'économie financière, No 36, 1-1996.

KAPITEL 3

Officiella ECB-publikationer

ECB (1999), *Eurosystemets stabilitetsinriktade penningpolitiska strategier*, artikel ur månadsrapporten, januari 1999.

ECB (1999), *TARGET och betalningar i euro*, artikel ur månadsrapporten, november 1999.

ECB (2000), *Eurosystemets valutareserver och valutatransaktioner*, artikel ur månadsrapporten, januari 2000.

ECB (2000), *EMU och tillsynen av banker*, artikel ur månadsrapporten, april 2000.

ECB (2001), *Makroekonomiska framtidsbedömningar för euroområdet gjorda av Eurosystemets experter*, artikel ur månadsrapporten, juni 2001.

ECB (2002), *Euro banknote preparations: from cash changeover to post-launch activities*, artikel ur månadsrapporten, januari 2002.

- ECB (2002), *The role of the Eurosystem in payment and clearing systems*, artikel ur månadsrapporten, april 2002.
- ECB (2002), *The liquidity management of the ECB*, artikel ur månadsrapporten, maj 2002.
- ECB (2002), *Implications of the euro cash changeover on the development of banknotes and coins in circulation*, artikel ur månadsrapporten, maj 2002.
- ECB (2003), *The demand for currency in the euro area and the impact of the euro cash changeover*, artikel ur månadsrapporten, januari 2003.
- ECB (2003), *CLS – purpose, concept and implications*, artikel ur månadsrapporten, januari 2003.
- ECB (2003), *The outcome of the ECB's evaluation of its monetary policy strategy*, artikel ur månadsrapporten, juni 2003.
- ECB (2003), *Changes to the Eurosystem's operational framework for monetary policy*, artikel ur månadsrapporten, augusti 2003.
- ECB (2000), *Statistik insamlad och sammanställd av ECBS*, maj 2000.
- ECB (2002), *Evaluation of the 2002 cash changeover*, april 2002.
- ECB (2003), *EU banking sector stability*, february 2003.
- ECB (2004), *ECB:s penningpolitik (andra utgåvan)*, januari 2004.
- ECB (2004), *Developments in the EU framework for financial regulation, supervision and stability*, artikel ur månadsrapporten, november 2004.
- ECB (2005), *Genomförande av penningpolitiken i euroområdet: Allmän dokumentation av Eurosystemets penningpolitiska instrument och förfaranden*, februari 2005.
- ECB (2005), *Initial experience with the changes to the Eurosystem's operational framework for monetary policy implementation*, artikel ur månadsrapporten, februari 2005.
- ECB (2005), *ECB Statistik: en kort översikt*, augusti 2005.
- ECB (2005), *TARGET – the current system (public information brochure)*, augusti 2005.
- ECB (2005), *TARGET – the current system (public information brochure)*, augusti 2005.

ECB (2006), *Portfolio management at the ECB*, artikel i månadsrapporten, april 2006.

Övriga publikationer

Domingo-Solans, E. (2003), *The importance of Eurostat for the monetary policy of the European Central Bank*, tal i samband med 50-årsdagen för Europeiska gemenskapernas statistikkontor (Eurostat, Luxemburg, 16 maj 2003.

Duisenberg, W. F. (2001), *The ECB's monetary policy strategy and the quantitative definition of price stability*, brev från ECBs ordförande till ordföranden för Europaparlamentets utskott för ekonomi och valutafrågor, fru Randzio-Plath, den 13 december 2001.

Issing, O., Gaspar, V., Angeloni, I. och Tristani, O. (2001), *Monetary policy in the euro area: strategy and decision-making at the European Central Bank*, Cambridge University Press, Cambridge, 2001.

Issing, O. et al. (eds.) (2003), *Background Studies for the ECB's Evaluation of its Monetary Policy Strategy*, Frankfurt am Main, november 2003.

Trichet, J.-C. (2003), *The ECB's monetary strategy after the evaluation and clarification of May 2003*, tal vid Center for Financial Studies' key event, Frankfurt am Main, 20 november 2003.

Trichet, J.-C. (2004), *Euro area statistics and their use for ECB policy-making*, tal vid den andra ECB-konferensen om statistik, Frankfurt am Main, 22-23 april 2004.

Bull, P. (2004), *The development of statistics for Economic and Monetary Union*, Frankfurt am Main, juli 2004.

KAPITEL 4

Officiella ECB-publikationer

ECB (2000), *ECB:s förbindelser med Europeiska gemenskapens institutioner och organ*, artikel ur månadsrapporten, oktober 2000.

ECB (2001), *The external communication of the European Central Bank*, artikel ur månadsrapporten, februari 2001.

ECB (2002), *The accountability of the ECB*, artikel ur månadsrapporten, november 2002.

ECB (2002), *Transparency in the monetary policy of the ECB*, artikel ur månadsrapporten, november 2002.

Övriga publikationer

Noyer, C. (1999), *Politics and central banks*, tal vid Eesti Pank, Tallinn, 3 maj 1999.

Zilioli, C. och Selmayr, M. (2000), *The European Central Bank: An Independent Specialised Organization of Community Law*, Common Market Law Review, 2000 – Volume 37, Issue 3, s. 591-644.

KAPITEL 5

Officiella ECB-publikationer

ECB (1999), *Eurons internationella roll*, artikel ur månadsrapporten, maj 1999.

ECB (2001), *The ECB's relations with international organisations and fora*, artikel ur månadsrapporten, januari 2001.

ECB (2002), *International supervisory co-operation*, artikel ur månadsrapporten, maj 2002.

ECB (2002), *Review of the international role of the euro*, december 2002.

Övriga publikationer

Duisenberg, W. F. (2000), *The role of the ECB at the international level*, tal vid årsmötet för Institute for International Finance, Inc. (IIF), Prag, 23 september 2000.

Padoa-Schioppa, T. (1999), *The external representation of the euro area*, inledningsanförande vid Europaparlamentets underutskott för ekonomi och valutafrågor., Bryssel, 17 mars 1999.

Zilioli, C. och Selmayr, M. (1999), *The External Relations of the Euro Area: Legal Aspects*, Common Market Law Review, 1999 – Volume 36, Issue 2, s. 273-349.

KAPITEL 6

Officiella ECB-publikationer

ECB (2000), *ECB labour relationships and the social dialogue with regard to the ESCB*, ECB:s pressmeddelande från den 5 oktober 2000.

ECB (2002), *Uppförandekodex för Europeiska centralbanken i enlighet med artikel 11.3 i arbetsordningen för Europeiska centralbanken*, mars 2001 (EGT C 76, 8.3.2001, s.12).

ECB (2002), *Uppförandekodex för rådets medlemmar*, 16 maj 2002, (EGT C 123, 24.5.2002, s. 9).

ECB (2003), *Europeiska centralbankens verksamhetsmål*, augusti 2003.

Övriga publikationer

Ricard, P. (2001), *Voyage au centre de la BCE*, Le Monde, 23 november 2001.

REGISTER

- Allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken 31, 32, 205
- Allmänna rådet se Europeiska centralbanken (ECB)
- Avvecklingsrisk 98, 205
- Barreplanen 17
- Betalnings- och clearingsystem 98, 205
- Bruttoavvecklingssystem i realtid (realtime gross settlement system, RTGS) 99, 205
- Cardiffprocessen 32, 137
- Centralbankens oberoende 37, 123, 205
- Centralbankschefskommittén 17, 22, 206
- Centralkurs mot euron 92, 206
- Centrum för analys av sedelförfalskningar 108
- Den makroekonomiska dialogen 32
- ECB:s direktion se Europeiska centralbanken (ECB)
- ECB-rådet se Europeiska centralbanken (ECB)
- ECU (European Currency Unit/ Europeiska valutaenheten) 19, 206
- Ekofinrådet se Europeiska unionens råd
- Ekonomiska och finansiella kommittén 135, 206
- Ekonomiska och monetära unionen (EMU) 16, 38, 206
- Eonia 26, 207
- ERM (växelkursmekanism) 19, 207
- ERM2 (växelkursmekanism2) 92, 207
- EU-fördraget se Fördraget
- Eurepo 26, 207
- Euribor 26, 207
- Euro 22, 25, 27, 29, 207
- Euro Banking Association (EBA) 101, 207
- Eurogruppen 52, 134, 208
- Euromynt 106
- Euroområdet 34, 208
- Europaparlamentet 129, 131, 208
- Utskottet för ekonomi- och valutafrågor 132
- Europeiska bankkommittén (European Banking Committee, EBC) 113, 208
- Europeiska centralbanken (ECB)
- Allmänna rådet 61, 205
  - Ansvarighet 126, 205
  - Arkiv 158
  - Beslut 69
  - Beslutande organ 51
  - Betalningsmekanism 101
  - Budgetkommittén 156
  - Dialog med gemenskapsinstitutioner och organ 131
  - Direktionen 59, 156, 206
  - ECB-rådet 51, 156, 206
  - ECB:s styrräntor 52, 87, 206
  - En juridisk person 43
  - Finansiella resurser 116
  - Fördelningsnyckel 116
  - Föreskriftsmakt 68
  - Förordningar 68
  - Granskning av ECB:s finanser och dess integritet 140
  - Huvudkontorsavtal 162
  - Immunitet och privilegier 43
  - Institutionell status 43
  - Instruktioner 64
  - Interna beslut 64
  - Internationella förbindelser 143
  - Intern kontroll 157
  - Internrevision 157
  - Lokaler 162
  - Oberoende 123
  - Ombud för skydd av personuppgifter 157
  - Organisationsstruktur 158
  - Organisationsstyrning 155, 214
  - Penningpolitisk strategi 80
  - Personal 159
  - Regler för upphandling 157
  - Rekommendationer 69
  - Roll i Eurosystemet 51
  - Rådgivare i etiska frågor 157
  - Rådgivande funktion 69
  - Rättslig granskning av åtgärder eller underlåtenhet att handla 139
  - Språkpraxis 138

- Statistik 109
- Säte 162
- Uppförandekodexar 157
- Valutareserv 93
- Verksamhetsmål 155
- Yttranden 71
- Europeiska centralbankssystemet (ECBS)
  - ECBS sociala dialog 161
  - Förvaltning 51, 208
  - Gemensamma driftsystem 66, 205
  - Kommittéer 64, 206
  - Mål 45
  - Sammansättning 42, 206
  - Uppgifter 48
- Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG) 15
- Europeiska enhetsakten 20
- Europeiska fonden för monetärt samarbete (European Monetary Cooperation Fund, EMCF) 18, 209
- Europeiska gemenskapen (EG) 28, 209
- Europeiska gemenskapernas domstol (EG-domstolen) 43, 125, 139, 209
- Europeiska kommissionen 33, 34, 38, 43, 52, 70, 91, 135, 209
- Europeiska monetära institutet (EMI) 22, 25, 209
- Europeiska monetära systemet (EMS) 19, 209
- Europeiska rådet 31, 210
- Europeiska unionen (EU) 28, 210
- Europeiska unionens råd 32, 33, 38, 43, 52, 70, 91, 133, 211
- Europeiska värdepapperstillsynskommittén (CESR) (Committee of European Securities Regulators) 102, 210
- Eurosedlar 103
- Eurostat 109, 136, 210
- Eurosystemet
  - Aktivitet 77
  - Definition 42
  - Finansiella relationer inom Eurosystemet 114
  - Förvaltning 51, 210
  - Makroekonomiska bedömningar 84
  - Rapportering inom Eurosystemet 67
- Sammansättning 42, 210
- Forum för finansiell stabilitet (FSF) 151
- Finansiell stabilitet 111
- Finjusterande transaktion 87, 211
- Fördraget 21, 28, 70, 211
- Förfarande vid alltför stora underskott 32, 211
- G10 150
- G20 150
- G7 149
- Harmoniserat index för konsumentpriser (HIKP) 80, 211
- Huvudsaklig refinansieringstransaktion 87, 211
- Inlåningsfaciliteten 89, 211
- Interlinkmekanismen 100, 212
- Internationella regleringsbanken (BIS) 151, 212
- Internationella valutafonden (IMF) 146, 212
- Interventioner på valuta-marknaderna 91
- Kassakrav 90, 212
- Kassakravsbas 90, 212
- Kassakravsprocent 90, 212
- Kommittén för ekonomisk politik 137, 212
- Kommittén för valuta-, finans- och betalningsbalansstatistik (CMFB) (Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics) 110, 136, 212
- Konstitution för Europa 30, 72, 213
- Konvergenskriterier 34, 213
- Korrespondentcentralbanksmodell (Correspondent central banking model, CCBM) 101, 213
- Kölnprocessen 32, 138
- Lissabonstrategin 32
- Luxemburgprocessen 32, 137
- Långfristig refinansieringstransaktion 87, 213
- Marjolin Memorandum 15
- Monetära finansinstitut (MFI) 67, 213
- Monetära inkomster 119, 213
- Monetära kommittén 17, 21, 214
- Nationella centralbanker 44, 47, 48, 50, 63, 72, 96, 99, 102, 110, 115, 118

OLAF (Europeiska byrån för
bedrägeribekämpning) 140, 214
Organisationen för ekonomiskt
samarbete och utveckling
(OECD) 148, 214
Penningpolitisk strategi 80, 214
Prisstabilitet 45, 80, 214
Referensvärdet för
penningmängdsökning 85, 214
Repoavtal 215
Reverserad transaktion 86, 215
Revisionsrätten 43, 140, 215
Skuldkvot 33, 215
Snabbt anbud 88, 215
Stabilitets- och tillväxtpakten 24, 33,
215
Stabilitetsprogram 33, 215
Stadgan för Europeiska centralbanks-
systemet och Europeiska central-
banken (ECBS-stadgan) 21, 70, 216
Standardiserat anbudsförfarande 87,
216
Stående facilitet 88, 216
Säkerheter 87, 216
TARGET (Transeuropeiskt
automatiserat system för
bruttoavveckling av expressbetalningar
i realtid) 99, 216
TARGET2 100, 216
Tillsyn 111
Tilläggsföreskrifter 70
Underskottskvot 33, 216
Uppfyllandeperiod 90
Utlåningsfacilitet 89, 217
Valutareserv 94
Valutaswapp 86, 217
Wernerplanen 17
Värdepappersavvecklingssystem
(Securities settlement system,
(SSS)) 98, 102, 217
Öppen marknadsoperation 87, 217

